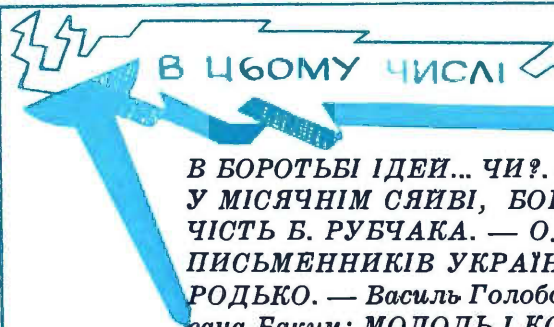

О. Ольжиз: НЕПОКОРИМЕ
ПОКОЛІННЯ. — О. Теліга:
УСЕ — ЛИШЕ НЕ ЦЕ!. —
*** В РІЧНИЦЮ ПЕРЕМО-
ГИ ДУХА. — Василь Гриник:
В БОРОТЬБІ ІДЕЙ... ЧИ?. — Д. Струк: КАМ'ЯНА САМОТА
У МІСЯЧНІМ СЯЙВІ, БОГДАН РУБЧАК. — *** ТВОР-
ЧИСТЬ В. РУБЧАКА. — О. Зінкевич: МОЛОДЬ НА З'ЇЗДІ
ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ. — ***.. ВАСИЛЬ ГОЛОБО-
РОДЬКО. — Василь Голобородько: ВИБІР З ПОЕЗІЙ. — Ок-
сана Бакум: МОЛОДЬ І КОМУНІСТИЧНА МОРАЛЬ (II). —

Орест Поліщук: Пам'ятник політичному в'язневі

“smoloskyp”
magazine of ukrainian youth and students

1

1967

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процьк, Марко Царинник —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Царинник.
Технічний секретар: Петро Багрий
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Нереплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодиноке число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board
Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Marko Carynnyk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych
Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Marko Carynnyk

Technical Secretary: Petro Bahrij
Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
О. Ольжиз: Непокориме покоління (вірш)	1	О. Зінкевич: Молодь на З'їзді Письменни- ків України	7
О. Теліга: Усе — лише не це!	1	* * * Василь Голобородько	9
* * * В річницю перемоги духа	1	Василь Голобородько: Вибір з поезій	11
Василь Гриник: В обороні ідей... чи?	2	Оксана Бакум: Молодь і комуністична мораль (II)	13
Д. Струк: Кам'яна самота у місячнім слайві, Богдан Рубчак	4	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	14
* * * Творчість Б. Рубчака (бібліографія)	7	Хроніка українського студентського життя	15
		Нові числа студентських видань — обгортка	3

НЕПОКОРИМЕ ПОКОЛІННЯ

Двадцять літ кривавилась земля
і зціпеніла, ствердла на каміння
і застелено спалені поля
непокориме покоління.

До перс заляклих, просячи тепла,
тулини марно немовлята лица.
Проте їм чорне лоно віддала
доба, жорстока як вовчиця.

Тепер дощі холодні і вітри,
кудлаті хмари, каламутні ріки,
але ростуть у присмерку доби
брати сучорі і великі.

Олег Ольжич

УСЕ — ЛИШЕ НЕ ЦЕ!

Усе — лише не це! Не ці спокійні дні,
Де всі слова у барвах однакових,
Думки, мов нероздмухані вогні,
Бажання — в запорошених оковах.

Якогось вітру, сміху чи злоби!
Щоб рвались душі крізь іржаві ґрати,
Щоб крикнув хтось: ненавидь і люби —
І варто буде жити чи вмірати!

Не бійся днів заплутаних вузлом,
Ночей безсонних, очманілих ранків.
Хай ріже час лице — добром і злом!
Хай палять серце — найдрібніші ранки!

Ти в тінь не йди. Тривай в пекучій грі.
В сліпуче сяйво не лякайся дивитися —
Лише по спеці гряде жданий грім
І з хмар сковзне багнетом — блискавиця.

Олена Теліга

В річницю перемоги духа

Двадцять п'ять років тому, ціла Україна покритася сіткою українського визвольного руху: з глибокого підпілля, після відходу більшовиків, виходили сотні і тисячі борців за українську державність. Це їм на допомогу спішили члени ОУН — ті всі Ольжичі, Теліги, Ірлявські, Чирські, Ждановичі... Це вони розбуджували нове життя, скріплювали ідею українського визволення і сіяли в серця народніх мас ідеї українського націоналізму.

Без дій українського націоналістичного підпілля на українських землях в останній світовій війні — хтозна чи сьогодні ми мали б ті паростки, які вирости на базі тих ідей. Зерно, кинуте Ольжичами і Телігами, виростало і розцвіло прекрасним квітом двадцять років пізніше.

Перед чистотою незаплямленої ідеї самотійности, навіть ворог мусів поклонитись, визнаючи існування українського націоналістичного підпілля в Києві, яке стояло на непримиримих, супроти нацистського поневолювача і більшовицьких диверсантів, самотійницьких позиціях.

Двадцять п'ять років минає від тоді, коли в Україні утверджувались ідеї українського націоналізму, коли ці ідеї стали пострахом для ворога, і коли проти них виступили разом більшовики і німці.

У своєму заклику з цієї нагоди Голова Українського Націоналістичного Руху Олег Жданович говорить:

“У 1967 році відмічуємо 25 років кривавого зудару Похідних Груп ОУН з нацистським окупантом та більшовицькою диверсією. В лютому 1942 р., у 25-ліття Національної Революції, впали у Києві жертви, що склали собою Багрянну Піраміду, на вершині якої повіки застигли Олег Ольжич і Олена Теліга.

Їх труд і їх жертву повинні ми відзначити якнайвеличавіше. Це відзначення мусить з'ясувати загальної всю прогресивність виступу націоналістів проти нацистської і більшовицької реакції. Мусить з'ясувати, що це їхній дух вигодував нове покоління, яке сьогодні стає носієм нового спротиву русифікації і реакційній теорії "злиття націй".

Відмічуючи сумну, але zarazом і світлу річницю, ми можемо бути горді за минуле наших попередників, які залишили нам у спадщину ідеї українського націоналізму хрустально чистими, не заплямленими, які й надалі залишаються найсильнішою зброєю в боротьбі за визволення нашої батьківщини.

В БОРОТЬБІ ІДЕЙ... ЧИ?

Українською еміграцією пройшла чергова хвиля потрясаючих подій: велика дискусія навколо вислідів останнього IX-го Конгресу УККА та прямо гістерійна полеміка навколо виступів двох поетів з України — І. Драча й Д. Павличка, членів місії УРСР до ОН.

Нас цікавлять питання УККА та відношення молоді до нього. Хоч в дискусії впринудили дуже болючі питання і загроза розбиття українського організованого життя в США, то все ж треба вірити, що деякі керівники теперішньої екікутиви УККА таки звернуть зі свого шляху та не пхатимуть прямо силою української спільноти в Америці в обійми екстремістично - правих американсько - азійських кругів. Досвід останніх кількох років показав, що така політика нанесла і далі наносить велику шкоду українській справі, а історія вчить, що всякі екстремізми, від скрайньо лівих до скрайньо правих є наперед за-суджені на смерть. Тому, не дивно, що так як по-тапаючи перед смертю, так і організації Визвольного Фронту (на жаль разом з католицьким щоденником "Америка") створили в українській спільноті в США атмосферу гістерії, ненависті і злоби. Ділову розмову і дискусію — заступається демагогічним цитуванням та циплянням "яри-ніків". На місце переконливого аргументу — приходять погрози і порожній, вербальний, а не справжній патріотизм. Конкретну працю для української справи — підміняється фразами. Допомогу українським визвольним змаганням замінюється все більшим втяганням українських організацій в круги, які зараз не мають жодного значення в американській політиці. Оборону українських культурних діячів, переслідуваних і а-рештованих більшовиками — збувається мовчанкою (мовляв, як же ж можна ставати в обороні "комуністів"?).

Все це супроводиться шептаною пропагандою проти окремих осіб, яка може бути тільки на користь ворогові.

В цій штучно вивороненій ситуації ми є свідками, як наше молоде покоління, те яке вже виростало на чужині, стає немов на роздоріжжю. Воно не бачить за ким і за чим в еміграційному українстві йти, що і кого ставити собі за прик-

лад. Такий стан доводить до того, що одна частина молоді і молодих професіоналістів покидає українське організоване життя, не захоплюючись, при тому, і не проявляючи себе в американському суспільному чи політичному організованому житті (хіба що суто професійному). Це є стан, коли молода людина тратить свою рідну батьківщину і не знаходить другої, прибраної.

Інша частина молоді й молодих професіоналістів починає все більше захоплюватися творчістю з України, цілковито ігноруючи різні заборони, гістерійну атмосферу, яку вносить в наше життя група вже віджилого громадянства. Ця частина нашої молоді цілковито негує різними закидами, ширенням підозріння, пресовою кампанією, різними заявами. Ця молодь говорить вразно, що коли можливі в Україні (УРСР) різні заборони, терор, обмеження всякої свободи, то вона не погодиться ніколи на те, щоб під егідою вербального "патріотизму" можна понижувати людську гідність, право на свої власні погляди й ідеї (які можуть йти навіть в розріз з поглядами й ідеями старших).

Тому молода генерація в США цілком відкинула такі методи поступовання. І вона завжди буде відкидати ті всі заборони, цитування, нагінку, — як довго цього не заступиться діловою розмовою, переконливими аргументами, дискусією на рівні культурної спільноти.

Деякі наші "батьки народу" забувають, що ми живемо в цивілізованому світі, а не у відсталіх країнах Азії й Африки. Понижувати наше життя до такого рівня у XX-ому столітті не можемо, бо вже навіть більшовики починають розуміти, що сталінськими методами терору, фізичного й морального, вони при владі не втримаються.

Відкидаючи негідні культурної людини дії, у нас виникає друга проблема. Це є проблема поведінки деяких (підкреслимо, що не щастя лише деяких) молодих людей, які зустрічались з Драчем і Павличком і які напевно будуть зустрічатись і в майбутньому з іншими приїждженими: чи всі вони зберегли свою національну гідність і вповні показали свою політичну впробле-

ність? На це питання ми не будемо давати жодної відповіді. Це залишаємо на роздумування всім тим, які мали змогу на такі виступи обох поетів іти.

Але при цьому хочемо підкреслити, що квестіонування вживання назви "український" і "Україна" перед приїждженими звідти, донощити до українське життя і навіть на своїх друзів — чести нікому не приносить. Ми за оригінальність молодих людей, але коли плямуться своєю національною честю, тоді не може бути жодної мови про оригінальність.

Низькопоклонність і піддакувальне наставлення деяких осіб перед приїждженими з України, не залежно, які б, ті люди, заслуги не мали перед українською культурою, кожний з нас мусить відкинути якнайрішучіше. При цьому треба пам'ятати, що кожний культурний діяч з України є примушений радянською дійсністю і панівним режимом, виконувати функції політичні, чого ми ніколи прийняти не можемо. Культурні діячі з України (чи вони будуть членами місії УРСР до ООН, в делегаціях ЮНЕСКО, в бригаді Колосової, чи як звичайні туристи) — як довго вони живуть в радянській системі, не зможуть і не будуть виконувати завдань суто культурних, а будуть примушені в більшій чи меншій мірі, виконувати завдання, які їм доручає панівний режим в Україні.

І тому, коли ми в ділянках культурних можемо і повинні шукати з ними спільної мови, то в ділянці ідеологічній і політичній, у нас не лише повинна, але й мусить бути якнайтвердіша, непохитна і незмінна українська самостійницька позиція. Наше теперішнє відношення до УРСР і до панівного режиму в Україні ніколи не зміняться ані на одну йоту, ми не відступимо від наших домагань і боротьби за свободу українському народові ані на один крок. Політично - правний статус УРСР ми можемо використовувати для української справи, але ніколи не сміємо стати жертвою тієї УРСР і бути використовуваними для цілей поневоловача нашої батьківщини. Позиція українського націоналістичного середовища була до цих справ завжди ясна і недвозначна. Кожний з нас усвідомлює собі ту складність ситуації, в якій ми знаходимось. І якраз там, де є ділова розмова і верх боро розум, а не пристрасті, там робиться найменше помилок. А то середовище, де здоровий розсудок заступається криком — ми бачимо в останніх роках, скільки воно робить помилок, почавши від Вієнського фестивалю, а скінчивши покищо на Парижі.

У відношенні до ворога, який поневолює наш народ, ми завжди були і будемо в наступальній позиції, з поля бою втікати ми не будемо, так як це роблять наші суто консервативно - праві середовища. І хто б не приїздив з України, який би він близький не був нашим почуттям, які б колосальні заслуги не мав перед українською

культурою, — як довго він буде заступати позиції панівного режиму в Україні, так довго є нашим обов'язком ці позиції збивати і відкидати правдою голошених нами ідей. Не втікати з поля бою, а йти на ті зустрічі і сказати виразно і недвозначно: хто ми і за що ми змагаємось.

Коли приїхали до США Д. Павличко і І. Драч, ми хотіли розпочати з ними, як з представниками нової творчої генерації, ділову розмову. Наш журнал дав їм виклик і вони той виклик прийняли. Але коли панівний режим і ті, які стоять за їхніми плечима, побачили, що позиції "Смолоскипа" і нашого націоналістичного середовища є наскрізь ворожі до того режиму і системи, тоді вони з поля бою втекли! Залицяння від деякого часу в нашу сторону ми відкинули і відкидатимемо так довго, як довго за плечами українських культурних діячів будуть стояти політичні комісари ворожого нам режиму.

Досвід з Павличком і Драчем є черговим доказом і лекцією для всіх нас, що наше становище ніколи не може бути іншим, як довго у нас буде хоч крихітка національної честі і звичайної людської гідності. Ми не виступали проти культурних діячів в Україні, хоч часом деякі виступи, деякого з них, були дуже болочі для української справи, ми не чіпляли і не збираємось чіпляти будь-кому з них лагонів, як це роблять деякі наші екстремісти, але ми завжди виступали і будемо виступати проти режиму. Ми обвинувачуємо той режим не лише за розстріли, терор і арешти, але й за Тичину, Драча і навіть Павличка!

Тому ми за розмови, ми за зводження ідеологічних боїв, ми за якнайширше відкриту дорогу українській культурі в широкий світ, але ми рівночасно з якнайрішучішою і найбільш непримирним нашу поставу супроти панівного режиму в Україні.

Ми вільні носії ідей визволення нашого народу; за нами, а не за ними правда. Ми за правдиве розуміння дійсності в Україні. Ми відкидаємо мрійництво і сентиментальну перетчуленість. Якщо приїжджі з України схочуть боронити позиції панівного режиму (а робити це вони всі мусять і напевно будуть), то вони будуть завжди в обороні, а ми завжди в наступі. І цей наступ має бути гідний українського політичного емігранта. І не до втечі з поля бою, а до наступу ми закликаємо молодь на чужині.

Богдан Гасюк

*Україно,
Коти ногами злоба небо крас
І крушить твою вроду віносу,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу!*

Василь Симоненко

лом, поет стає собою, без маск, невикривленим — цей факт в головному різнить модерніста від його попередників. Рівнож цей факт показує найголовнішу ціху Рубчака, а це — самовглиблення. Він не звертає уваги на біль. Рубчак вимагає цього болю та як кожна сучасна людина шукає розв'язки кризи ідентичности, розв'язки свого буття в своїй півсвідомості. Як поет, Рубчак не потребує допомоги в своїм шуканні від стимулів ЛСД та інших психоделічних чинників, він шукає свою розв'язку в творчості, а творчість його це детальна аналіза його душі. В завіті поетові він проголошує:

*Душа твоя — паперу білий аркуш,
Уважно складений між сторінками
Твого ніколи не прожитаного тіла.*

*Внозі,
Перед собою на столі розклавши душу,
На ній накреслиш вдумливі плями,
І олівець твердий (не ніжний туш)
Витискує твої рисунки раною.*

*Не млієш вітром вже між кипарисами:
Жорстоко
Ти риешся в розтятому житті,
І гасто тхне від жовтих пальців смертю.*

Пізнати себе — суть життя. Пізнати себе за всяку ціну, і пізнавши не попадати в розпач, не розпливатися сльозами, не піддаватися страху перед неминучою смертю, не попадати в патос і в іронію іроній. Ні, поет мусить у своїм шуканні, у своїй творчості:

*Бути німим, безпристрасним, мов завжди
загинені двері.
Бути забутим, мов стара статуя в маленькій
місті.
Знати кохання каменя лиш, непрозоре
каменя серце,
І в горно - білих світлогінях базити світ.
("Арс Поетіка")*

І щойно тоді, розклавши свою душу на столі, зможе поет спокійно:

*Шукати лиш суть, лиш голе буття шукати —
суть буття.
Відчувати простір: лет горних далеко птахів,
Відчувати гас: гіткі рисунки в горних
пезерах,
І абсолютним вітром розуміти свій день,
поете.*

("Арс Поетіка")

У "Променистій зраді" Рубчак продовжує своє шукання самого себе — свою клінічну аналізу своєї душі. Він розглядає своє відношення до Бога. І вже в першій вірші збірки він повторює свою аксіому: ти мусиш сам у собі шукати відповіді:

*Треба більшої самоти,
ніж та, що в зотирьох стінах:
треба, щоб в собі ти
назавжди внав на коліна.*

*Так багато треба прощань
з веснами, з ніжністю, з світом,
щоб торкнути променів грань
хог раз льодовим своїм літом.*

*І треба так довго йти
в непросто яскім промінні,
і в пустинях німих самоти
собі говорити тіні,*

*і падати в тьми обрив
де овоз і ангел падав,
щоб у тінях, що ти освятив,
зацвіла промениста зрада.*

Вторуючи філософії святого Августина, Рубчак наголошує спокусі, гріх, перед тим як людина зможе пізнати Бога. Щоб повірити, треба бути впавшим каменем, і як Петро тричі відректис. Людина тоді повірить, в собі впавши на коліна. Релігійні формули сами по собі не допоможуть. Вони є заслабою зброєю проти засідки світських сумнівів:

*Як йшов я думками - болями,
вийшли з лісу міцні мужі.
Усміхнулись зубами білими
і взяли мене на ножі.*

*Ми нікому про це не скажемо,
ми забудемо про це тепер,
як я йшов із словами Божими
і на лезах за них умер.*

("Засідка")

У третій збірці поезій "Дівчина без країни" Рубчак уже дивиться на сучасний світ крізь свою особисту призму: його шукання себе й свого Бога привели його до цікавого спостереження. Цікавого тим, що воно так вдало відзеркалює сучасний брак приналежности, а спеціально в еміграційних українців. Людина далі творить Бога по своїй уподобі. У Рубчака Мати Божа, так як і він — без країни. Так як для Тичини Скорбна Мати ходила по тодішній розритій Україні, так для Рубчака Дівчина без країни блукає по світі — сучасне ходження по муках. І бачить вона те, що Рубчак побачив у своїм шуканні:

*— — — — —
як у майстернях сердець
приготовляють зиму.*

*Завжди незнайома
дівчино без сузір'я,
усюди базиш
озей найсумніші пісні,
так ясно базиш,*

*як орли мрію міряють,
і старим матерям
з сердець виривають синів.
("Дівчині без країни")*

Поет відчуває неясність наших днів, де панує вічний страх атомних воєн і питається своєї бездомної Богородиці:

*Дівчино без дороги
мандрівниці без дому,
зажмарені болем
наші полудні бліді,
що ж розкажеш про нас
по мандрюванні довгому,
коли ввійдеш, струнка,
у свій опромінений дім?*

І хоч Рубчак не може відповісти на це питання, він не заломлюється, не попадає в крихкий песимізм, а надалі лишається твердим каменем і закликає молодого юнака до рішучої боротьби з життям:

*Хоз грядні грудня — вітри
клени скланяють ниць,
сажу жалю зітри
з тихих вікон зіниць.*

*Хоз нам самуми пустинь
виють сумом розлук,
в синь зіргасту пусти
серця свого стрілу.*

*Тоді хай химородь в путь
пряже нам крук-пророк —
твань, темноту тупу
розворожить твій крок.*

(“Юнакові”)

Останній наведений вірш дає дуже добру нагоду перейти до технічної сторони творчості Рубчака. В цьому вірші легко зауважити побільшену й вишукану інструментацію при допомозі алітерації. Порівнявши цей вірш із третьої збірки з котрим небудь із першої, бачимо у Рубчака технічний розвиток. З кожною збіркою можна за-примітити, як у нього ускладнюється мова, появляються дивні оксиморичні образи (н.п. “льодовим літом”), не звичайні та старанно підшукані епітети, ритми стають більш помітними, рими дуже точними — і це все разом надає його пізнішій поезії форму дивного, майже заклинального речитативу, як наприклад вірш “Розрив — трава”:

*Віршам і снам не вір:
травур, та рев, та вир.
З варив розрив-трави
скроплений кожен вірш.*

*Зов небезпечних круг,
віри росистий крок*

*скристалізує кров
в зоряний зірокруг.*

*Спатиме світ повік
там де так довго снів,
і під теплом повік
світиком висрів снів.*

*Раб собі світ створив?
Кари нектиме карб:
лишиться лиш терпка
вірність розрив — трави.*

Хоч Рубчак структурально різноманітний і формально досконалий у всіх своїх збірках (він володіє так само знаменито верлібром як і сонетою, так само сконденсованими поетичними есенціями на зразок Гайку як і довгими “піснями” на зразок Еліота), то в останній збірці мова значно ускладнена й вишукана. Відчувається модерністична тенденція захоплюватися звуком слова за-для звуку — немов кожне слово скриває в своєму звукові якусь кабалістичну силу, яка нічого не має спільного із інтелектуальним розумінням даного слова. В Рубчака, як і в інших модерністів, поезія стає чимраз більш ритуалом для втаємничених. Пояснюється це тим, що розкривання своєї душі є таке болюче, що поет не може висловити свої спостереження, він може їх передати тільки ритмічним і звуковим почуттям:

*Аж пізнавши каміння тягар,
задзвенить, як трава, твоя гра.*

(“З поетики”)

Бо як пише Емануїл Райс. “Лесич, Барка, Андєвська, Рубчак — скомпліковані особистості, з різними внутрішніми протиріччями. Але вони ніколи не доходять до радикального, безпросвітнього нігілізму... (і)... успішно уникають дешевого многослів'я багатьох сьогоднішніх любителів вільного вірша...” (Терем ч. 2, 1966, ст. 30).

Сподіємося, що “пізнавши каміння тягар”, поезія Рубчака дальше розвиватиметься в суб'єктивно філософічному напрямі, що біле сляво місяця дальше пульсуватиме в його здисциплінованих кам'яних строфах, і бажаємо йому, щоб колись і про нього хтось написав:

*В кам'яний, в остатошний самотності,
що забула розпуку і біль,
бажить хтось твої сльози розкотисті,
і безмірно хтось заздрить тобі.*

Д. Струк

Примітка: Читайте в наступному числі “Смо-лоскипа” інтерв'ю з Богданом Рубчаком.

*Іди і спопеляй байдужі душі,
І сліпоту й холопство проклени.*

Василь Симоненко

Творчість Б. Рубчака (бібліографія)

Богдан Рубчак

світлив С. Новицький

Збірки Поезій:

- "Камінний сад", 1956.
- "Промениста зрада", 1960.
- "Дівчині без країни", 1963.
- "Особиста Кліш", 1966.

Окремі вірші в журналах з 1952 р.

Проза:

Три оповідання в журналі "Сучасність".

Критика (вибрані статті):

- "Езра Паунд", Українська літературна газета, січень, 1957.
- "До високим околиць" (Василь Барка), Овид, 1957.
- "Серце є орган, що передгуває" (Микола Куліш), Українське життя, 14 грудня, 1957.
- "Поезія звільненої особистості" (Емма Андіївська), Українська літературна газета, січень, 1959.
- "Вирішальні зустрічі" (Богдан Нижанківський), "Сучасність", 1961.
- "Для слів немає меж" (про поетичну мову), Овид, січень, 1962.
- "Уваги до засобів народної поезії", "Сучасність", березень, квітень, 1963.
- "Міти метаморфоз у поезії Антоніза", Слово II, 1964.

Публіцистика та журналістика:

Приблизно 40 статей та рецензій.

Редагування:

- "Зібрані поезії Б. І. Антоніза" (разом з С. Гординським), друкується.
- "Антологія нової української поезії" (разом з В. Бойчуком). Приготовляється до друку.

Молодь на 3'їзді письменників України

Девізом молодих письменників на V-ому 3'їзді СПУ (16—21 листопада 1966 р.) можна уважати слова Євгена Гуцала, які він сказав напередодні 3'їзду: "Хотілося б, щоб 3'їзд цей був робочий, діловий, щоб на ньому не тільки говорилося, але й думалося". Цими словами молодий письменник сказав більше, як багато старших його товаришів, які були звичні до того, що такі 3'їзди були звичайними парадами, де лише говорили, за задалегідь підготовленими зразками і партійними настановами... Думати не було потреби, бо на цю благодать в радянській дійсності не було часу.

Із передз'їздівських інтерв'ю зі старшими письменниками виразно впадає в очі різниця в підході до літературних проблем між двома поколіннями письменників. Гуцало говорив, що молоді поети "живуть", як писав М. Вінграновський, "проблемою серця і чола народу". Кращі поезії Ліни Костенко, І. Драча, В. Голобородька та інших — це не вправління у версифікації, не професійна гра в поетичні крем'яки. "Свідомі слова, як мечі" — цими словами І. Драча можна схарактеризувати розуміння нашими поетами свого місця в суспільстві".

Хоч на 3'їзді сказано багато й цікавого, чого не можна було почути на попередніх, то все ж, з

прикрістю треба ствердити, що на ньому не дамо змоги сказати своє слово на весь голос молодим письменникам. Не чути було голосу ані І. Дзюби, ані І. Світличного, ані Є. Сверстюка, ані М. Вінграновського, ані Ліни Костенко, не згадуючи вже наймолодших — В. Голобородька, І. Калинця і багатьох інших, яких виступи були б напевно багато цікавіші за ті всі, які можна схарактеризувати, як говорення без думання.

До деякої міри речником молодих на 3'їзді треба уважати Віталія Коротича (хоч з молодих письменників виступав також В. Корж), який хоч дуже вже "приспосовувався" до офіційної лінії в літературі, однак його виступ поруч зі знаменними промовами Леоніда Новиченка, гумориста О. Ковіньки і Олеса Гончара за порушуваною проблематикою, треба уважати за один з кращих.

З 48 молодих письменників, котрим менше як 30 років, до президії попав лише В. Коротич, а до секретаріату Є. Гуцало.

Тон з'їздові надав перший секретар ЦК КПУ П. Шелест, який від самого початку свого виступу накинувся на молодих поетів і критиків: "Як відомо, буржуазна пропаганда і її прислужники — українські буржуазні націоналісти за кордоном, які давно втратили людську гідність (!!!?)

не раз намагалися використати в своїх підлих антирадянських цілях деякі твори українських письменників, зокрема молодих, які допускали нечіткий і двозначний зміст в окремих поезіях, оповіданнях чи критичних статтях". Він закликав письменників "бути пильнішим, більш гострим, більш непримиренним до ворогів свого народу..."

Переглядаючи прізвища промовців, треба ствердити, що "по плану" слово було віддано другорядним письменникам, які й найбільше забирали часу на з'їзді. До таких слід зарахувати, в першу чергу, В. Собка, Ю. Смолича, М. Зарудного, В. Козаченка, Б. Котлярова, М. Тарновського, В. Логвиненка, Я. Баша, О. Полторацького... Їхні виступи не внесли майже нічого вагомого в з'їзд та в шукання розв'язки важливих проблем, які ставили деякі інші промовці.

Дуже багато промовців (якщо не кожний) порушували питання творчої молоді. Майже всі з них, йдучи слідом П. Шелеста, робили прерізні закиди молодим письменникам, дуже часто не лише критикуючи їх, але й погрожуючи.

В своїй великій звітній доповіді О. Гончар говорив, що "деякі з молодих виявляють посилений інтерес до поширеного на Заході психоаналізу, до поглядів, що пояснюють первопричину людської поведінки дією сил підсвідомих, ірраціональних" і остерігав "не слід все брати на віру, засліплюватись, піддаватись моді, не слід поступатись незалежністю, суверенністю власного мислення, силою наших ідей".

О. Гончар уважає, що молодій українській радянській поезії "відчутної шкоди завдає отой словесний туман, закучерявлена абстрактність мислення".

Як Гончар, так і багато промовців, а в тому Коротич і Корж, доказували, що конфлікту між "батьками" і "молоддю" вже більше немає. Молоді вже зрозуміли, що їм нічого іншого не залишається, як йти слідами батьків і... продовжувати їхню письменницьку діяльність.

Треба відмітити, що на цьому з'їзді ані один зі старших письменників чи письменників з середньої генерації не був критикований (як напр. колись В. Сосюра, чи Рильський). Очевидно, старші, ці "попередники", опинились в такій вже "досконалої", їхня творчість так вже вложена в партійні рами, що їм немає за що критикувати... Їхній посередній рівень і став ідеальним завершенням того, за що змагалася партія в літературі. Тільки молодь ще стоїть на перешкоді в цьому "ідилічному" стані української радянської літератури...

С. Крижанівський доказував, що молода творчість позначена "комуністичною партійністю", але зразу ж мусів ствердити, що "були силкування "підсунути" нашій поезії аполітичність, нігілізм, формалізм".

Найгостріше проти молодих письменників, не називаючи нікого по імені (що можна розуміти як закид всій творчій молоді), виступив Василь

Козаченко, який, як виглядає, "спеціалізується" в цих питаннях. Він закинув, що молодь "не обстріляна в ідеологічних битвах" і що вона "не зовсім чітко дає собі раду в складних обставинах війни ідей, а іноді забуває, що ніяке мирне співіснування в будь-якій формі, з будь-яких міркувань, з проявами чи носіями чужої нам ідеології... неприпустиме... Особливо ж пильними маємо бути до будь-яких проявів чужої ідеології. Кожний прояв такого гатунку, хай навіть неусвідомлений, повинен викликати в нас негайно рішучу відсіч". В. Козаченко навіть домагався, щоб у цьому ж дусі "непримиренної боротьби" змінити статут СПУ...

З виступу Ірини Вільде можна було довідатись, що "творча молодь чомусь абстрактно дивиться на життя, крізь мареву своєї фантазії", що вона "не має бажання бути з нами (старшими письменниками — О. З.) щирими". Письмениця запевняла, що творча молодь у Львові "зазнавши в минулому моральної кризи (!!?? — О. З.), може, й з нашої вини, похитнулася (як? — О. З.), але не спіткнулася і зараз твердо стоїть на ногах (чи не при допомозі міліції і КГБ — О. З.)".

Перший секретар комсомолу України Єльченко розпачав, що "в творах окремих молодих митців уживаються мотиви песнізму, самозакоханості, а нерідко й аполітичності (що за злочин! — О. З.)", а "деякі молоді люди стали видавати себе за якихось новаторів літературних і витрачати свій талант на політично сумнівні писання".

На всі ці закиди молодим письменникам не дано змоги відповісти. Їх поставлено в позицію німих слухачів, з правом лише оплескувати.

Навіть два одинокі письменники В. Коротич і В. Корж, які промовляли на з'їзді, не опрокинули цих закидів, а В. Коротич, конфлікт між "батьками" і "дітьми", пояснив як конфлікт видуманий, який мусів поступитись конфліктові справжньому "суперечці щирого та брехливого, талановитого та бездарного". І якраз це власне було те, проти чого виступали молоді критики І. Дзюба, Є. Сверстюк, І. Світличний, проти брехливості й бездарності в творчості старших письменників. В. Коротич мало зупинявся над питаннями спірними. Він, знаючи до деякої міри західний світ, говорив, що "це надто важко — представляти Україну перед усім світом. Це не просто географічна приналежність. Треба зробити своїм набутком національну культуру, вивчити її... До світової культури ми не йдемо в припиненні прийми. Ми збагачуємося нею, горді й власним вагомим внеском. Нам багато потрібно від мистецтва інших народів, — говорив В. Коротич. — Але засвоювати його належить на рідному ґрунті, з революційним світоглядом. Космополітичного мистецтва не існує. Космополітичні, безнаціональні, лиш дурні, які не робили ще честі жодному з народів... Та доки не будемо хазяйновито почуватись у власній культурі, ми не зможемо гідно прийти в гості до інших. Хіба

не сором, що в Чехословаччині видали Богдана І. Антонича, а ми ще й досі не маємо його книжки. Євгена Плужника незабаром видадуть там же, а коли ж він у нас вийде?... Де Микола Куліш належно виданий та впорядкований? Доки ж ми даватимемо ворогам зброю для політичних спекуляцій, доки обкрадатимемо себе?" — запитував Коротич. Він підтримав О. Гончара, який домагався створення в Україні видавництва іноземної літератури, яке б мало не лише видавати твори чужих письменників, але й українські чужими мовами. Коротич не задовольнявся, що таке видавництво зорганізовано в Москві, де лише час від часу попадає якийсь твір і українського письменника. "Ми повинні мати в Україні своє видавництво, — говорив В. Коротич, — щоб українські твори в перекладах могли йти до інших країн світу. Ми повинні мати періодичне інформаційне видання іноземними мовами про Україну". Далше Коротич говорив, що до нього написала листа мала японська дівчинка. Він хотів їй вислати підручник українсько - японської мови, "але, — говорив він — такого підручника в нас немає. В Грузії, наприклад, є, а в нас немає. Чому?" Поручуючи інше питання, поет говорив "Хіба не сором, що в нашому Союзі (СРСР) знають польських прозаїків і поетів краще, ніж українських. Хіба не сором, що ми не знаємо естонської чи латиської літератури?"

Молодий поет з Дніпропетровська Віктор Корж, так як і Коротич, на вступі свого виступу пораджував старших письменників твердженням, що немає жодного конфлікту між молоддю і старшими... а натомість "з'явилась реальна картина святої єдності "батьків і дітей" (що за благодать! — О. З.). На доказ того, що молоді поети йдуть слідами старших, він зачитував ранні вірші В. Колемійця, М. Вінграновського і П. Скуня, які пересякли фразами про "Леніна" і "комунізм".

В. Корж, довідавшись з виступу Д. Ткача, що фонд паперу для дитячої літератури зменшився

наполовину (Д. Ткач говорив, що на сім мільйонів шкільної дитячої книжки видаються малими тиражами в "30 тисяч примірників. Уявіть собі, — говорив Д. Ткач, — 30 тисяч на багатомільйонову армію дітей. Навіть по одній книжці на кожну бібліотеку не припадає..."), він домагався, "щоб папір розподілявся по союзних республіках відповідно до загальної кількості населення, щоб його планували на душу населення, як хліб, як м'ясо, сталь і чавун"...

Багато уваги присвятив В. Корж питанню української мови. Він говорив: "Ми живемо на своїй землі і все на ній дороге для нас і священне. Дорогі пам'ятники нашої національної культури — від позовклої сторінки рукопису до кожної деталі архітектурного витвору, — дорога нам природа рідного краю, спотворення якої болить нам щемним болем. Дорога наша культура, наша мова... Хочеться, щоб українська мова була завжди чистою, соковитою, колоритною, починаючи від дитячих садків, до вищих учбових закладів. Для цього треба уважніше дбати про викладання рідної мови в школі, у вузах. Не хотілось, щоб убоління за мову, за свою культуру видавалось комусь якимось збоченням".

Проблеми порушені двома молодими поетами — дуже вагомими і надзвичайно важливими для розвитку української духовної культури. Можна собі уявити, коли б і іншим молодим було дано змогу говорити, скільки було б порушено й інших не менш важливих питань.

Виступ В. Коротича і В. Коржа свідчить про те, що молода творча генерація підходить конкретно до важливих загальнонаціональних питань. Її наставлення реально - практичне, у неї все менше помічається порожньої фразеології, чим виразно позначались виступи старших. Молодь знає, що красиві слова, багато не дають. Вона хоче конкретного діла в конкретних справах.

О. Зінкевич

Творчість двадцятилітніх

Василь Голобородько

Протягом кількох останніх років "Смолоскип" знайомив своїх читачів з творчою молоддю в Україні — шестидесятниками. Не вдалось нам представити всіх талановитіших поетів, які увійшли в українську літературу після 1960 року, а тимчасом появились нові, цілком молоді. Це двадцятилітні поети, їх вже назбирався великий гурт і вони не менш цікаві своєю творчістю, як шестидесятники.

І якраз у цьому році розпознаємо розмову про них та знайомитимемо наших читачів з їхньою творчістю.

До гурта найцікавіших двадцятилітніх поетів належить Василь Голобородько. Хог поетові лише 22 роки, то його вірші викликали вже широкий відгомін, навколо них відбулись вже суперечки.

Василь Голобородько народився в 1945 році в Луганщині. Після закінчення середньої освіти, був висланий працювати в шахти Донбасу, не маючи змоги поступити на університет.

Дуже високу оцінку творчості поета дав Іван Дзюба, який писав про нього: "В сузас-

ній поезії, особливо молодій, Василь Голобородько — явище особіне й несподіване. Йому нібито невластива та раціоналістична масштабність, до якої небезуспішно прагнуть сугасні молоді поети; він не поривається у космос і в “термоядерні” світові клопоти; здається, ніби його не дуже цікавлять і ті ідейні шукання, які великою мірою наснажують громадянсько-активну молоду поезію. Але це — лише на перший погляд. До сугасного світовідгування Василь Голобородько йде своїм, надзвичайно самобутнім і цікавим, суто поетичним шляхом. Замість поширеного тепер “інтелектуалізму” — в Голобородька ніби оживає світ прадавніх анімістичних уявлень про природу; світ нашого далекого “наївного” предка або довірливої дитини, заселений дивними істотами, наповнений гарівними звуками, кольорами й пригодами; світ української народної, язичької ще, демонології, казки, загадки, думи... Світ цей являється від Голобородька не в літературних ремінісценціях, не в філософській системі і навіть не як “тіні забутих предків”, — але як жива реакція отак укладеної душі на цілком сугасну навколишню дійсність. А нібито “вузькість”, “затність” Голобородька це не відмова від багатства й невизерності світу, а особливий шлях до них, особливий спосіб увійти до них “зсередини”, побазити внутрішню “душу” регей, побазити багато в малому, безмірне в обмеженому й фантастичне в звичному й побутовому. Треба оцінити предметне та гуттєве багатство поетичного світу В. Голобородька, локалізоване на порівняно невеличкому життєвому “квадраті” (Іван Дзюба “Хлюпни нам, море, свіжі лави”, “Український календар 1966”, Варшава, стор. 272-273).

В іншій довшій критичній статті “У двосвіті рідної хати” (дивись цю статтю І. Дзюби в книжці О. Зінкевича “З генерації новаторів”, вид. “Смолоסקип”, стор. 244, 1967 р.) І. Дзюба пише, що в “В. Голобородьку охоче звіряються, довірливо розкриваються “душі” дерев, звірини, землі і всього на землі сущого. В нього листя ходить — ступає по землі, наслухає й надихається (“Ходить листя по узліссі...”); дерево-грушка сідає за стіл вегетарян з діворою — їй дають молока, а просять груш (“Грушка”); на білих вишнях голуби колисають хату поетового кохання (“Човни проліскові”) і тихо снується безліг інших див. А найпостійніше з них — нескінченне взаємопереливання “живого” й “неживого”, вігноплинне вростання людини

в стихію природи: кохана розшукує ягоди у траві, і ось поступово огі їй стають рососою, волосою травосою, щокимі полуницями, і ось уже поет збирає “на їй щокимі полуницям” (“Улітку - літежком”); люди зліпили толоку, і от вона вже “сама поставила столи під вишнями, накрила скатертями вишиваними і поставила на них їжі та питва. А потім... глиняними руками, рудими, як хлібна скоринка, сама наливала людям усім...” (“Толока”); а найповнішу й найпатетичнішу картину цього взаємопереходу “живого” й “мертвого”, присутності людського в стихії природи, — дає, мабуть, незрівнянна поезія “Глегики золоті груш”. Скільки вже написано на цю тему: звертання дитини чи юнака до пам’яті загублого батька, але у В. Голобородька ці дитячі марення переростають у закінчену поетичну картину буття, життєвого круговороту, де на якихось незбагнених гранях сходяться і взаємозамовуються життя і смерть, живе і мертве”.

Дзюба говорить, що “діалектика життя і смерті пронизує всю його (Голобородька) поезію. Багатство, красу і вігню непереможності життя він часто прагне передати через момент смерті, повноту життєдіяння — через момент втрачати”.

Провівши докладну аналіз поезії В. Голобородька, І. Дзюба наголошує: “як багато ще може дати сьогодні органічне відродження елементів української національної давньопоетичної стихії, елементів високофольклорного і висококазкового світосприймання, — продовження сьогодні тієї традиції розкривання прадавнього психічного підкладу та міфологічно-поетичних джерел світовідгування українського народу, активного, динамічного вклюдження їх у світопогугання сьогодиншні...”.

Молодий львівський критик Маргарита Малиновська, звітуючи про виступ В. Голобородька на везорі молодих авторів в квітні 1964 р. в Києві, відзначає, що вірші поета — “це словесні настелі, з мазками буйними і радісними, щасливими і контрастними; образ народжується з найцілішнього зближення віддалених і несподіваних асоціацій, що дає спалах емоціональної сили”. А. Малишко, який головував на тому везорі, говорив, що поезія В. Голобородька “буйна, одухотворена, по-філософському заглиблена”, а поетів “животис” нагадує Малишкови полотно французького художника Курбе. (“Л.У.”, з. 30. 1964).

Коли в Україні поява поезій В. Голобородька була взагалюму сприйнята прихильно, то на зустрізі української творчої молоді в Москві (в якій брали участь Роман Кудлик, В. Голобородько, В. Корж, В. Негерда, В. Юр'єв, Л. Пастушенко, О. Черногуз і Маргарита Малиновська) з московськими письменниками і критиками, до неї поставились з застереженням. В. Голобородькові і деяким іншим молодим поетам було вказано "на недостатню увагу до актуальних тем сучасності, невиправдано похмурий тон окремих віршів".

Московський критик Дмитро Сєдих, по-лемізуючи зі статтею І. Дзюби "В дивосвіті рідної хати", в якій розглядається творчість В. Голобородька, хоч відмічує, що молодий поет незвичайно талановитий, але рівночасно

остерігає його перед небезпекою скотитись до "будь-якого виду абстракціонізму" та "до зреження будь-якого світогляду". Д. Сєдих вимагав від Голобородька "зіткнути визначити своє ставлення до життя, тобто, вкисити-вкисити, визначити свій світогляд".

Яка доля зустріла Голобородька — невідомо. Невідомо, чи його збірка, яку поет назвав "Летюче віконце" і яку здав до видавництва "Молодь" ще в 1964 році, побачила світ. В кожному разі нам не вдалось знайти будь-якої замітки про неї.

В останніх роках молодий поет опублікував всього кілька своїх віршів.

Нижче пропонуємо увазі наших читачів деякі вірші В. Голобородька, а серед них і такі, про які була мова в повисій замітці.

Вибір з поезій

ЗОЛОТА ПТИЦЯ

У квітні
по білому небу вишневого молока
літають золоті птиці.
Золоті птиці дахів.
Вони політають - політають
і, як голуби, знову сідають на хати.
А то одна золота птиця
прилетіла із білого неба до мене
і забрала мої руки, моє серце,
мої очі і мій спокій.
І знову зникла у білому небі.
Довго я ходив,
довго ходив —
аж поки не знайшов ту птицю золоту.
— Віддай, птице золота,
мої руки, моє серце,
мої очі і мій спокій!...

А з-під крил птиці золотої
випурхнуло дівча,
маленьке - маленьке —
у чашечці вишневої квітки умістилося б! —
і на її малюсінких білих долоньках
лежали мої руки, моє серце,
мої очі і мій спокій...
* * *

Ходить листя по узліссі,
по доріжці лісовій,
йде галявинами листя,
загляда в струмок ясний.
І струмок прадавню казку,
казку білу, наче день,
потихеньку - тихо каже,
листя слухає і йде.
Скрізь іде - проходить листя,
хоче ліс увесь пройти...
Я лежу такий безмовний.
Листя, ти мені прости.

ЗОЛОТІ ГЛЕЧИКИ ГРУШ

Груш натрусили
з матір'ю на городі. І я набрав повну пазуху
маленьких глечиків золотих,
повних меду,
і поніс, підстрибуючи, у Круглик,
де батько косив пшеницю.
Підійшов —
комбайн стоїть,
як червоний безкрилий птах.
Підійшов —
гукаю батька — нема.
Я заглянув у пшеничне колосся — нема.
Я заглянув на дно дороги — нема і сліду.
Я заглянув під одержу дерева — нема.
Я спитав у щук,
яка хотіла проковтнути сонце, — не бачила, —
я спитав у отари — не бачила.
Комбайн стоїть,
як червоний безкрилий птах,
і нема ніде батька.

А батько у землі іще з війни.
Його тіло стало землею.
Його груди орють навесні плугами.
Його ногами ходять трактори.
Його руки ростуть каліною у Круглику,
його волосся продовжує стебла пшениці,
його очі дзвенять криничками між дерев.
Батьку, а я тобі груш приніс!
Ми з матір'ю натрусили на городі.
На, батьку, бери!...
А мати тебе, батьку, усе виглядає
У вікно, що за хатою,
каже: куди пішов — звідти і приїде.
Все виглядає.
А я ж тебе, батьку, і не бачив навіть.
Тільки й того, що на портреті.

Та хіба ж то ти?

От якби ти був удома та косив —
я б допомагав тобі,
я був би твоїм помічником.
Ми удвох слухали б хлопів ниви
і шелест зерна у бункері
і метерилече виглядали б грузовиків
із села від току.
А ще збігав би я до кринички по воду
і приніс би тобі повне відро.
А по обіді ми б спочивали
під прохолодою пранн комбайнових.
І косили б, косили.
А ввечері нас би зустрічала біля воріт мати.
Батьку, чому ти не дома?
Навіщо ти в землі?
Навіщо ж ти, батьку, в землі?
Падають додолу глечики золоті груш
і розбиваються з тихим дзвоном.

* * *

По вертикальній стіні кімнати
Сині летять журавлі,
А одного кволі крилата
Німа не піднімуть з землі.

Ож журавлики, рідні та дальні,
Даленісте, наче друзі!
Уже на виднокрузі
Уже — пропали...

А кругом чужі, чужі,
Як сорочка з плеча чужого,
А тобі, ліжкові, лежи,
поки рани хоч трохи згояться.

Де — загояться?!
Такі рани лікуються
Музикою крил журавлиних розгойданих,
або вмраючої матері вісткою сина,
або, щоб мила
двері — розчинила!

А до тебе?
Ну, хто до тебе?
Не нажучи вже що прийде,
А там, хоч напише, чи десь у розмові згадає?..
Ех мос вертикальне небо!
(Журавлики стіни крильми гойдають).

* * *

По узгір'ю пасуться кущі,
ходять довгоногі дощі,
падають груші додолу,
там десь, далеко, вдома.
І мати виходить із хати
курям зерно поспати,
вона щось скаже тихо і чуле,
та я нічого того не почую.
По стежках із синіх ниток
я давно-давно не ходив.
Мої очі порожні баз ниви,
у затишку якої жив.
Мати пише про сині квіти,
що нарвала поміж жита.

Вони нагадують дівочу красу,
а мені приносять сум.
Відлітають літаки у небо
і черкаються об мої руки..
Мамо, ти не зустрічай, не треба,
я не цим лечу, я — другим.

КВІТКА, ЯКА РОЗЦВІЛА НА ВОДІ

Пішла молодниця на річку прати,
стала на білому камені,
долі лежать сорочки,
у руці праник качечкою
сірою скаче.
А на воді цвіте квітка:
одна пелюстка — очі милого,
друга пелюстка — губи милого,
третя пелюстка — чоло милого.
Цвіте на воді квіткою трипелюстковою
обличчя милого.
Кинула молодниця праник,
кинула сорочку білу
(сорочку, яку він ніколи не одягне,
хіба що вві сні)
і кинулася у воду зірвати
квітку — обличчя милого,
та розійшлися блакитні кола,
та розійшлися тільки червоні кола,
розійшлися білі кола.
І раптом

затремтіла молодниця
від сумних акордів плачу,
і впала на квітку роса,
і впала на сорочку милого роса...

На річці, на білому камені
молодниця прала.

ЧОВНИ ПРОЛІСКОВІ

Відпливають човни проліскові
Із зайцями синіми по ярах,
Із травою, що вже проростає,
Із деревами, що плывуть у річках.

Над горбами на нитці жайвір,
Ніби грудочка синя жару!
Я колись до тебе припливу —
Синього жару у жмені привезу.

А іще привезу я хату тобі —
Білу хату мого кохання:
Там на вікнах сидять голуби
І хату на вишнях колихають.

І ти зайдеш у мос тіло,
Як у хату на вишнях білих!..
Я до тебе пролісковим човном пливу
Золотим весельцем воду горілу.

БАЛАДА ПРО КРИВАВИХ СОЛОВ'ІВ (Уривок)

Людам страшно підвести очі догорі,
вони дивляться в землю,

а по землі червоні тіні кривавих солов'їв
 уплітаються під ноги,
 аж спотикаються люди...
 Кричать труби,
 труби кричать,
 голосно так кричать.
 Але їм не перекричати
 плачу матерів.
 Але їм не перекричати
 щебету кривавих солов'їв.
 Ні, нізачо не перекричати!
 Як не зачинити блаженськими дверцятами промов,
 як не накрити пам'ятником
 чи прапорами,
 як не засипати землею.
 Віками щебетатимуть солов'ї,
 віками плакатимуть матері.

ТОЛОКА

Тіло Толоці зліпили із глини,
 яку накопали в давньому глинищі за селом,
 а потім привезли на машині
 (ходок десять, мабуть зробили).

Заміслили глину
 посеред вулиці,
 щоб усі люди бачили
 та й сходилися ліпити Толоку.
 Волосся Толоці зробили із соломи,
 із руської торішньої соломи.
 У очі Толоці блакиті із річки
 хлопчачи навозили
 у бочці на співучих колесах.
 На руду шню Толоці
 повісили намисто із коней
 з дітлаками на їхніх спинах.
 А коли зліпили Толоку,
 то вона сама
 поставила столи під вишнями,
 накрила скатертями вишневаними
 і наставила на них
 їжі та питва.
 А потім Толока глиняними руками,
 рудими, як хлібна скоринка,
 сама наливала людям усім
 і водісві, який возив глину.
 І сама затягувала пісень.

Василь Голобородько

Молодь по тому боці (II)

Молодь і комуністична мораль

Комуністична мораль, це етика основана на комуністичній ідеології, згідно з якою молодь повинна жити і поводитись. Її принципи: беззастережна відданість комуністичній ідеї, радянський патріотизм, громадянський обов'язок, працьовитість.

Як вже згадано попередньо, молодь дискретно пристосовується, тим більше, що зміни і нові настрої висунули особисті вимоги на перше місце. Щоб заявити свою ідейність, вступається до комсомолу. В дорослому віці членство в партії є зумовлене konieczністю. Проте "радянський патріотизм" означає далеко більше. Праця, напр. на цілинних землях, чи нових будовах (громадянський обов'язок!), уважається за щось неминуче. Працьовитість в студіях є більш помітна, як у західних країнах, але мотиви для цього є більш особисті ніж ідейні. Молодь відзначається "подвійною щирістю". З урядовими чинниками треба бути обов'язково "щирим", але щирість уряду по відношенню до народу має цілком інші стандарти, що й виявляється в застосуванні "подвійної моралі" у житті молоді.

Помітний в житті радянської молоді "офіційний пуританізм". Це, наприклад, відноситься до системи мішаних високошкільних гуртожитків. Як довго є дискретність вияву особистих почувань, так довго влада не лише такі прояви толерує, але й до них заохочує, при цьому публич-

ний, прилюдний вияв особистих симпатій строго осуджується.

Є дуже часті вияви загального розчарування не лише в системі, але й в самій комуністичній ідеології. Це навіть помітне вже і в літературі в Україні, зокрема дуже виразно — в поезіях Василя Симоненка у словах "цвинтар розстріляних ілюзій", також у повісті П. Автомонова "П. Кошик", де герой, переборовши труднощі протягом довгих років — врешті розчаровується у всьому радянському. У росіян виразно це видно у п'єсі Розова (автор сценарію "Журавлі") "АБВГ".

Це розчарування переходить дуже часто в нігілізм, аполітичність, а навіть в хуліганство, підвищуючи дуже великий відсоток молодечої злочинності, яка як в Україні так і в СРСР з кожним роком зростає.

Молодь та комуністична ідеологія в Китаю

З проблем, поучень, заохочувань та відкритих листів в китайській пресі, складається враження про китайську молодь, якій не легко завоювати вчення китайської комуністичної ідеології та вчення Мао. Рідко трапляється, що китайський комунізм приймається, як найвищі ідеали в житті людини, а тим самим умиротворює природні людські бажання. Наприклад, одна дівчина з радістю пише, що її наречений покинув, ідучи далеко від неї, де набуде досвід в комуністичному будівництві... Згідно зі ще більш маркант-

ним прикладом, одна молода жінка покинула свого чоловіка за те, що він у вільний час бавився з дитиною, замість того, щоб читати відповідну лектуру і розвивати свій комуністичний світогляд...

Китайський комунізм, як колись сталінізм, являється сьогодні тоталітарним виявом найвищого ступеня. Його мета, як колись і сталінізму, керувати всіма відтинками життя кожного громадянина.

В китайській пресі безперервно порушується питання ідеології і способи примінення її до щоденного життя. Цей тиск на людське "я" здається має, до деякої міри, успіх, що видно з останніх дій молодечої "Червоної гвардії". Але все ж природа людини цьому тискові протиставиться, тому то стільки зусиль докладається в Китаї в індоктринуванні народніх мас і зокрема молоді.

Перший і підставовий принцип в китайській комуністичній ідеології проголошує, що немає універсальної людської натури, що в комуністичній спільноті виключає можливість розвитку вільної і здорової людської особовості. Тоді, як у західних, вільних країнах, є повна можливість для розвитку вільного індивідууму, який не признає тоталітарних авторитетів і сліпої дисципліни. В комуністичній системі закликається поборювати тенденції "шкідливого індивідуалізму", що означає протиставитись аполітичності, здоро-

вій амбітності, бажанню духовного задоволення і матеріальних вигод, уникання фізичної праці, здобуття доброї освіти і кращої праці, свободному виборі друзів і свого товариша життя.

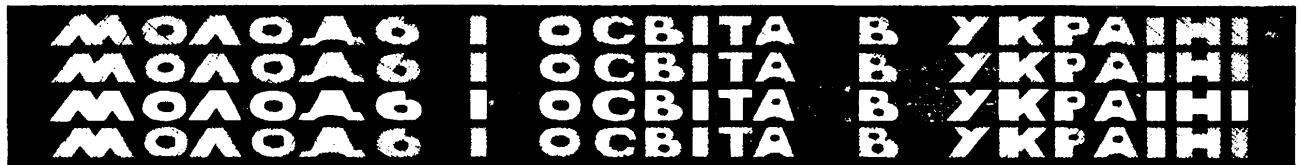
Інтелектуалів в комуністичній системі примушують до періодичної фізичної роботи, не з економічних потреб, а тому, що марксизм цього вимагає. Хто цьому супротивляється — того називають ревізіоністом.

У китайській пресі дуже рідко друкуються листи зі скромними наріканнями на недостатку найпотрібніших речей, але зате найбільше про нездійснені мрії і бажання людини в сірих, запрацьованих буднях.

Цікава є китайська інтерпретація і наука про любов: любов не може бути неповажною, але й ніяк не може перевищувати глибоких і емоційних почувань супроти комуністичної ідеології і партійного проводу. Те саме відноситься також до подружньої і родинної любови.

Всіма способами і засобами китайський режим створює атмосферу аскетичної обмеженості, що зумовлене ідеологічними настановами. Але власне невгомна пропаганда аскетичних норм свідчить про те, що супроти них є великий спротив серед молоді, і що панівному режимові нелегко, а часами й неможливо, контролювати природні співвідношення між молодими людьми.

Оксана Бакун

ХРОНІКА

● **Індоктринація студентів посилюється.** З початком академічного року, зокрема в жовтні і листопаді, по всіх високих школах України роз'їздили члени Політбюро ЦК Комуністичної Партії України, які в своїх виступах вимагали посиленої комуністичної індоктринації студіюючої молоді.

● **Викладачі ВУЗ-ів України.** В 133-ох високих школах (ВУЗ-ах) України навчається стаціонарно, на вечірних і заочних курсах приблизно 740 тисяч студентів. У всіх цих високих школах навчає 40 тисяч викладачів, серед яких 1100 докторів і 11400 кандидатів наук ("Р.О.", ч. 88, 1966).

● **Високі школи Чернівець.** Тепер у Чернівцях є три високі школи — Чернівецький універси-

тет, медичний і торгово-економічний інститут. В цих школах навчається понад 8 тисяч студентів. На 40 катедрах і в шести дослідних лабораторіях університету та на 33 катедрах медичного інституту працюють 546 викладачів і наукових працівників, з них 29 професорів і докторів, 276 доцентів і кандидатів наук ("Р.О.", ч. 88, 1966).

● **Молоді науковці вириваються з-під партійної контролю.** Ідеї свободної творчості та самостійності наукового досліджування більше просякають в тисячні лави молодих вчених України, які тільки що кінчають чи недавно закінчили високі школи. Молоді вчені вириваються з-під партійної і комсомольської контролю і цей стан привів до надзвичайної на-

ради ЦК комсомолу України спільно з Міністерством вищої і спеціальної середньої освіти УРСР, Президією Академії Наук УРСР та Республіканським комітетом профспілок працівників ВУЗ-ів і наукових установ. На цій нараді прийнято ряд постанов, силою яких заставляють молодих вчених, навіть моральним насиленням підпорядковуватися партійній дисципліні. На нараді стверджено, що (а) рівень роботи з молодими науковцями не відповідає вимогам партії, (б) в Київській, Львівській і Одеській областях, де згущується найбільша кількість молодих науковців, комсомол є неспроможний охопити своїми партійними планами діяльності цих вчених, в) комсомол є неспроможний контролювати набір молодих вчених до

аспірантури та контролювати виконність їхніх наукових зобов'язань, (г) серед великої частини молодих вчених спостерігається "факти аполітичності, байдужості, нігілізму тощо", (д) в цілому ряді науково - дослідних і проєктно - конструкторських інститутів України "комсомольські і професійні організації слабкі і не користуються авторитетом в колективі".

На нараді прийнято цілий ряд постанов, щоби цей стан направити і щоб молодих вчених приборкати натиском ідеологічної індоктринації та партійної дисципліни ("Р. О.", ч. 94, 1966).

• **Нові наукові інститути АН.**

За останніх сім років в Україні, в системі Академії Наук, відкрито сім науково - дослідних інститутів, а серед них Інститут кібернетики, Інститут напівпровідників, Фізико - технічний інститут низьких температур, та інші.

В останніх семи роках в АН УРСР зроблено 2500 відкриттів і винаходів, 51 з них опатентовано в зарубіжних країнах ("Р.О.", ч. 95, 1966).

• **Молоді грозить безробіття.**

В минулому році в Україні зліквідовано 11-ті класи середніх шкіл, що спричинило прискорений випуск тисячів молоді. В багатьох місцевостях взагалі немає

середніх шкіл, а є лише початкові. У висліді цього — 550 тисяч молоді закінчили 10-ті і 11-ті класи, а 720 — закінчили восьмирічні. 1 міль. 270 тисяч молоді не було змоги влаштувати на роботу. До високих шкіл прийнято лише 78,000, деякі заповнили середньотехнічні школи, а більше як півмільйона молоді лишилась без праці. Для цього було зорганізовано різні республіканські, обласні і районні комісії по "трудоулаштуванню молоді". Вістки з України, які надходять закордон, підтверджують факт великої кризи в радянській системі з трудоулаштуванням молоді ("Р. О.", ч. 100, 1966).

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

• **Монреаль. Український Студентський Тиждень.** Минулорічний Український Студентський Тиждень, який тривав від 7 до 12 листопада 1966 р., був присвячений 75-річчю поселення українців в Канаді і його влаштував місцевий Відділ СУСК-у, який очолює Наталія Дяків. Тиждень розпочався імпрезою на Льюїс коледжі, на якій з головною промовою виступив кол. міністер праці Канади М. Стар. В програму Тижня входили виступи та мистецькі виставки на всіх коледжах Монреалю, а в публікаціях з цієї нагоди інформувалось про українців в Канаді та арешти і переслідування українських культурних діячів в Україні.

• **Вікніпег. Нова Управа "Обнови".** В новому академічному році Управу академічної "Обнови" очолюють: Василь Ратуський — голова, Віктор Денека — бувший голова, Володимир Копінський — заступник, Віра Гумницька і Джун Дутка — секретарі, Юрій Носик — скарбник. Контрольна Комісія: Марія Вавриков — голова, Богданна Павлишин і Богдан Чемеринський — члени.

• **Філадельфія. Середньошкільна Конференція СУСТА.** 12 листопада Управа СУСТА, при допо-

мозі Українських Студентських Громад Філадельфії і Вашингтону, влаштувала чергову середньошкільну конференцію в Академії св. Василя. В першій частині Конференції Лариса Янів говорила про "Студента і Студентську Громаду", наголошуючи потребу розвитку української культури серед американських студентів українського походження. Богдан Сацюк, Президент СУСТА, інформовав присутніх середньошкільників про СУСТА, його минуле, діяльність та завдання.

У дискусійному форумі на тему "Університетські студії: професії і можливості", брали участь д-р М. Марків, інж. М. Борецький, проф. М. Лабунька, Д. Максим'юк, А. Чорнодольський, Б. Сацюк, А. Шулъ, які дискутували значення студій окремим ділянкам та можливості одержання стипендій, а опісля високоплатної праці. Дискусійним форумом кермував референт середньошкільних справ СУСТА Андрій Чорнодольський з Балтимору, де колись створився перший гурток середньошкільників в США.

У висліді цієї Середньошкільної Конференції, Управа СУСТА рішила створити Високошкільну Дорадчу Раду, в склад якої вхо-

дили 6 представники українських професійних, академічних і молодечих організацій та шкіл українознавства, які б заохочували українську молодь до студій та уділяли їй потрібні інформації і поради.

• **Балтимор. Семінар С. Петлюри.** 19—20 листопада відбувся в Балтиморі з рамени місцевого відділу УККА та при співучасті всіх місцевих молодечих і студентських організацій, Семінар присвячений С. Петлюрі. Семінаром керував д-р Юрій Криволап, член ЦК ОДУМ-у і культурно-освітній референт Відділу УККА. Поруч з представниками молодечих організацій, доповіді виголосили також члени УАТ "Зарево" — Олексій Шевченко "С. Петлюра — журналіст та публіцист" і Раїса Кейс "С. Петлюра — державний муж" та місцевої УСГ — А. Чорнодольський "С. Петлюра та закордонна політика УНР", М. Зелінська "С. Петлюра та українська молодь". Представники ОДУМ-у, Пласту і СУМА розглянули інші аспекти діяльності і життя С. Петлюри.

• **Торонто. Нова Управа УСК-у.** Найбільший у вільному світі Український Студентський Клуб у Торонті очолює в новому ака-

демічному році Управа в такому складі: Ліда Любинська — президент, Любомір Залуцький — заступник, Денис Шевчук — скарбник, Христя Томків — пресовий реф., Іванка Глібович — секретар, Аріадна Охримович — організаційний реф., Петро Одинець — реф. зв'язків, Юрій Колпач — член.

• **Монреаль.** Управа Середньошкільного Клубу. До нової Управи Середньошкільного Клубу при "Розмавіт Гай Скул-і", де навчається багато української молоді, входять в новому академічному році: Андрій Авдими́рець — голова, Маріяна Запарнюк — заступник, Маруся Гайда — секретар, Михайло Нечай — скарбник, Марійка Панчук — голова програмового комітету.

• **Нью Йорк.** У 1967 році — відкривається Катедра Українознавства. На черговому засіданні Екзекутиви ФКУ, яке відбулося 20 листопада в Нью Йорку, і яким проводив Степан Хемич, Президент ФКУ, рішено доложити всіх зусиль, щоби в 50-річчя відновлення Української Державності була створена при одному з американських університетів Катедра Українознавства. Екзекутива ФКУ плянує посилити збіркову акцію, створити Олімпіаду і Наукову Раду та спільно з українськими професорами американських високих шкіл оформити та обсадити її кваліфікованими силами.

• **Люббок, Техас.** Виставка І. Франка в американському коледжі. Департамент чужих мов Тексаського Технологічного Коледжу влаштував виставку присвячену І. Франкові, з нагоди його 110-тиріччя народження і 50-річчя смерті. На виставці, яку зорганізовано завдяки заходам проф. В. Жили і Дж. Фостера та при допомозі студентів Д. Карола і Р. Стасі, виставлено твори І. Франка, переклади їх на чужі мови та зразки українського народного мистецтва.

• **Нью Бронкс.** "Психологія і Освіта в СССР". 2 листопада УСК при Ратгерському університеті влаштував доповідь д-ра

І. Головінського н.т. "Психологія і Освіта в СССР".

• **Вашингтон.** СУСТА домагється Шевченківського значка. 16 листопада Віцепрезидент СУСТА для Зовнішніх Зв'язків Лариса Янів передала п-ні В. Бризендін, директорці Філітелії, американського Поштового Уряду книжку з 391 підписом визначних американських діячів високої освіти, які підтримують справу випущення Шевченківського значка американською поштою. Підписи збирав президент СУСТА В. Сацюк й інші члени Управи в часі останнього Конгресу американського студентства (FOSHCA).

• **Філадельфія.** Нова Управа УСГ. 20 листопада вибрано нову Управу місцевої УСГ, до якої входять: Степан Валовський — голова, Олег Бак-Бойчук — заступник, Тая Шумська і Христіна Ганас — секретарі, Божена Скальчук — скарбник, і референти: Тая Бульба — культурно-освітній, Юрій Кравців — ФКУ, Олег Боднар — організаційний, Олег Драйновський — зовнішніх зв'язків, Іван Бережницький — преса й інформація, Ірена Личик — культурних справ, Роман Михайлевський — середньошкільників.

• **Урбана, Ілл.** Різдвяний виступ українських студентів. Танцювальна група УСГ при Іллінойському університеті виступила 7 грудня на програмі "Український Різдвяний Вечір", який влаштував Департамент Чужих Мов Східно - Іллінойського університету в Чарльстон. Крім українських народних танців, в програму входили також українські колядки у виконанні студентів з Урбани і розповідь про Різдвяні звичаї на Україні Ліді Саварин, секретаря Управи СУСТА.

• **Нью Палм.** Виставка українського мистецтва. З кінцем минулого року, за допомогою Володимира Бакума, професора французької мови і літератури, був зорганізований при місцевому університеті Український Студентський Клуб, до Управи якого входять: Галя Дуда — го-

лова, Клавдія Коваль — заступник, Ірина Бішко — секретар, Варвара Богатирець — скарбник. Першим організованим виступом членів Клубу була участь 29 жовтня в параді "Гоммкомін", на який вони представили глядачам традиційне українське вітання з хлібом і сіллю. 28 листопада відкрито в університетській бібліотеці виставку української літератури й мистецтва. Цього ж вечора Тит Геврик виголосив доповідь для студентства "Українська церковна архітектура".

Дорадином Клубу є проф. Володимир Бакум.

• **Бюфало.** Семінар ТУСМ-у. 24—27 листопада відбувся тут семінар ТУСМ-у, в часі якого виступили з рядом доповідей відомі діячі ЗЧ ОУН — Б. Вітошинський, З. Винницький, Б. Романенчук, М. Богатюк, Н. Процик і К. Савчук. В семінарі взяло участь 38 студентів і середньошкільників, а ним проводили керівники ТУСМ-у Т. Дужа, Р. Куропась і М. Михаськів.

• **Нью Йорк.** Середньошкільний дискусійний форум. УСК при Ньюйоркському університеті влаштував 20 листопада середньошкільний дискусійний форум, в якому взяли участь студенти з різних університетів і коледжів Нью Йорку — Христіна Губицька, Євген Котлярчук, Андрій Витвицький, Гандзя Савицька, Христіна Стасюк, Юрій Савицький, Рональд Літтелло. Дискусійним форумом керувала Г. Савицька, а його ціллю було дати середньошкільникам якнайобширніші інформації про передумови та можливості студій. Темою форуму була влучна проблема "Коледж — твоє майбутнє".

• **Філадельфія.** Нова Управа ТУСМ-у. 12 грудня вибрано нову Управу місцевого осередку ТУСМ-у, до якої входять: Роман Куропась — голова, Олег Боднар — заступник, Марійка Прокопчук — секретар, Марійка Гайдучок — скарбник, Степан Валовський — організаційний реф., Ірина Донець — пресовий реф., Володимир Ванчицький — культурно-освітній реф., Тая Красій — се-

редньошкільчий реф., Юрко Шваб'юк — реф. зовнішніх зв'язків.

Голова Контрольної Комісії — Богдан Керницький, голова Товариського Суду — Марія Рогатинська.

● **Торонто. З діяльності УСК-у.** 2 листопада УСК влаштував виступ відомого в Торонті священика о. Белісй, доповідь якого викликала сильну реакцію серед українського студентства. Отець Белісй закинув у своїй доповіді, що українці "не люблять поляків, жидів і росіян" та радив, щоб українці забули "про свої безнадійні стремління", що в живій дискусії наші студенти рішуче відкинули, обороняючи право українського народу на боротьбу за свою свободу.

16 грудня УСК влаштував спільно з еспанським й італійським студентськими клубами Різдвяну вечірку, яка пройшла з великим успіхом та при значній участі студентства цих трьох національностей.

● **Боффало. Фінансова допомога університету для УСК-у.** Після довгих і палких дискусій навколо діяльності Українського Студентського Клубу при університеті Боффало, студентський сенат остаточно призначив для діяльності УСК-у 750 дол. Позиції УСК-у на Студентській Раді заступали Ю. Король, Я. Бендз, О. Мохнач і Л. Зобнів. Це, правдоподібно, вперше, що аме-

риканський університет дає фінансову підтримку для українського студентського клубу.

● **Боффало. Студентський "Вертеп" УАСТ.** Вже традицією в Боффало є влаштовувати щорічно під час Різдвяних Свят "Вертеп". У висліді цього УАСТ був спроможний зібрати 1000 дол. на ФКУ та давати фінансову допомогу для СУСТА та на інші студентські цілі. В цьому році у "Вертепі" головні ролі виконували О. Мохнач, Л. Душенко, І. Макух, М. Дейл, Ю. Косовський, Ю. Король, Л. Зобнів, М. Душенко, П. Артимович і Т. Тарнавський. В цьому році учасники "Вертепу" мали нові костюми шиті за проєктом студенток Марії Швець і Орісі Мохнач.

● **Філадельфія. Спільна студентська коляда.** В цьому році студентські організації "Зарево", ТУСМ і Обнова" разом з іншими студентськими організаціями влаштовували спільну коляду, яка мала за ціль не лише продовжувати українські Різдвяні традиції, а також зблизити членів окремих українських студентських організацій.

● **Чикаго. Різдвяна зустріч УСГ** 27 грудня 1966 р. УСГ влаштувала спільну Різдвяну зустріч, де студенти виконували українські колядки.

● **Боффало. Андріївський Вечір УАСТ.** 17 грудня УАСТ влаштувала традиційний Андріївський Вечір, в програму якого вхо-

дили гри, забави, вороження, виливання воску.

● **Міннеаполіс. Нагода для українських молодих істориків.** Міннесотський університет пошукує трьох завансованих студентів історії, які знають мови українську, словацьку, словенську, мадярську, сербо-хорватську, карпато-руську, які б працювали над докторською дисертацією з американської історії, з особливою концентрацією на історію Центральної і Східної Європи. Вони працювали б над матеріалами, зібраними в Імігрантському Архіві Університету, а рівно ж відбули б тримісячну наукову поїздку по європейських країнах. На цю ціль Американський Департамент Освіти визначив 29,057 дол. Всі зголошення слати:

Prof. T. L. Smith, History Dept. University of Minnesota, Minneapolis, Minn. 55455.

Як відомо, завдяки проф. О. Грановському, при Міннесотському університеті, існує український відділ, в якому зібрано велику кількість україномовних книжок і матеріалів. Проф. О. Грановський звернувся з окремим закликом надсилати всі можливі українські публікації для збереження в цьому архіві та для уможливлення їх студій, Всі матеріали слати на адресу:

Ukrainian Section, Immigrant Archives, University of Minnesota, Minneapolis, Minn., 55455.

нові числа студентського — bugань

● **"ГОРИЗОНТИ"** — український студентський журнал, неперіодичне видання СУСТА. Рік VII, ч. 1 (10), Нью Йорк - Урбана, 1966 р., 84 стор., в англійській мові. Редколегія: Олена Гікава - Сацюк (Гол. Редактор), Марта І. Савчук, Лариса Луцька, Таня Вівчаренко, Ігор Чума, Юрій Миськів, Іня Гікава, Богдан Сацюк.

● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у, ч. 7 (44), рік IV. Дітройт - Торонто, грудень 1966, (додаток до "Гомону України", 3 грудня 1966).

Редагує: Колегія: Тетяна О. Рогатинська (Гол. Редактор), Воло-

димир Васлядинський, Ігор Оліяр, Наталя Дяків, Ірина Бойківська.

Зміст: "Скріпім і розбудуймо наші осередки", Т. Дужа "Із записника голови ГУ ТУСМ", "?!—!", Хроніка ТУСМ.

HORIZONS — Ukrainian Students' Review, non-periodical publication of Ukrainian Student Organizations of America (SUSTA), Vol. VII, No. 1(10), New York - Urbana, 1966. Contents: "Where World Fame Resides!", G. Kulchysky "The Foreign Policy of Presidents Wilson and Coolidge in Eastern Europe", Dr. W. Omelchenko "Profesor N. Polons'ka - Vasylen-

ko", Ivan Franko "Prolog from "Moses", "From "Withered Leaves", T. Wiwcharenko "Ukrainian Art in the Midwest", O. Hikawuj - Saciuk "A Visit to Delta", Jurij Jackiw "Dressed for Mourning", Bohdan Saciuk "SUSTA Participation in XVIII USNSA Congress", I. Chuma "Student Chronicle", N. Andrusiak "Review of H. Paszkiewicz's books "The Origin of Russia" and "The Making of the Russian Nation", I. Kutynsky "Review of "Kataloh Vydan' Ukrainskoi Akademii Nauk 1918—1930", S. Hume-niuk "Review of Wasył and Theodore Luciwi's book "A. Honcharenko and the Alaska Herald".

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ

ВІТАЙТЕ, ВЛАДИКО. — Аг-
лая: МИ ОБВИНУВАЧУЄМО!
— О. Бакум: МОЛОДЬ І НА-
ЦІОНАЛІЗМ. Д. Даревиз:
ТВОРЧИСТЬ Д. СТРУКА. —
Д. Струк: НОВІ ПОЕЗІЇ. — РОЗМОВА З В. РУБЧАКОМ. —
Озиз: ІСТОРИЧНИЙ І СУЧАСНИЙ. — ВІДБУТИ СКУВС. —
НОВЕ — В. СИМОНЕНКА. — МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ (хроні-
ка). — МОЛОДЬ І ОСВІТА В УКРАЇНІ. — ХРОНІКА УКРА-
ЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ. — БІБЛІОГРАФІЯ.
— 3 ЛИСТІВ ДО "СМОЛОСКИПА".

Українська Православна Церква - Пам'ятник в Бавид Брук (США)
УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

2

1967

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процьк, Марко Цариканик —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич

Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Марко Цариканик.

Технічний секретар: Петро Вагрий

Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодиноке число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Marko Carynnyk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,

Marko Carynnyk

Technical Secretary: Petro Bahrij

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
* * * Вітайте, Владико!	1	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	14
Алгая: Ми обвинувачуємо!	1	Озиг: Історичний і сучасний	15
Оксана Бакум: Молодь і націоналізм	3	Український пантеон	17
Дарія Даревиз: Творчість Данила Струка	4	Відбути Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства!	18
Данило Струк: Нові поезії	7	Хроніка українського студентського життя	18
Нове — В. Симоненка	9	Нові числа студентських видань	22
Молода творчість в Україні (хроніка)	9	3 листів до “Смолоскипа”	23
Розмова з Богданом Рубчаком (хроніка)	11		

ВІТАЙТЕ, ВЛАДИКО

В лютому 1967 року минуло 75 років з дня народження Іх Влаженства, Верховного Архiepіскопа, кардинала Йосипа Сліпого.

В цей ювілей, який пов'язаний з 50-річчям священства, шлемо найщиріші побажання Іх Влаженству.

Ми знаємо, що в історії нашої церкви ми маємо не багато Пастирів рівня Верховного Архiepіскопа.

Безмежно відданий Христовій церкві, українському народові, мученик і патріот, покровитель науки, будівничий університету, вчений-теолог, людина сповнена любови до своїх братів, гідна і велична постать — це Верховний Архiepіскоп, кардинал Йосип Сліпий.

Саме Провидіння прислало нам у важливий час цього Пастиря, якому призначено перейти через муки зі сторони чужих і своїх.

Хай в цей Ювілей понесуться наші щирі побажання: на многі літа, Владико! Хай Ваші світлі задуми стануть дійсністю для всіх нас!

МИ ОБВИНУВАЧУЄМО!

Нам не треба пристрастних роздумувань над словами чи над фактами, щоб полум'яні заклики Шевченка вказували нам на останні події в Україні. Шевченкова постать безпосередньо, не уявно, втілювала всі бажання і прамування українського народу, у висліді чого, за ці його прамування — він мусів понести кару від панівної, ворожої влади. В Київському університеті було знищено вітраж присвячений Шевченкові... На еміграцію дійшли інформації про обмежування святкувань в ювілейному році Шевченка. В Одесі молодим поетам заборонили виступати на Шевченківській конференції... В Івано - Франківську відбулися арешти після відкриття його пам'ятника...

Отже, коли будьякий поет в своїх творах виявляє глибоку любов до України і біль за її страждання — народ стихійно називає його Шевченком. Так назвав він Василя Симоненка, навіть на сторінках преси, після його смерті... якраз Василя Симоненка, який без страху на порозі визвольної смерті, найясніше зобразив стан в нашої Батьківщині: "Уже народ одна суцільна рана..." і, тим самим своє особисте відношення до неї. Бо, о як іронічно, в Україні, де кожний громадянин від віків є заложником, передчуття смерті є знаком визволення, зеленим світлом до правди. На перехресті долі, однак, задовго осліплювало червоне світло, інших, нових друзів Василя Симоненка.

Ми знали, що наш народ не є народом рабів, як дехто з нас собі уявляв. Наш народ — це народ заложників, з великим культом дружби під тягарем відповідальності і з великою відповідальністю напередодні важливих рішень... Арешти сімдесяти осіб в Києві, Одесі, Луцьку, Львові, Тернополі, Івано - Франківську: імена двадцяти з них на сторінках української закордонної і чужинної преси. Можливість пізнати декого з них з їхніх творів — це тільки нове незаперечне свідчення. Лише через грубу шкіру вільного, рез-

лішнього, надто особистого життя, що стало нашим життям на еміграції і в діаспорі, важко знайти дорогу до людського почуття, нашого і українського оточення. Однак, коли все людство поступає на шлях визволення під проводом своїх найкращих письменників і митців, навіть політиків... слово ж визволяється від норм, образотворчості від прийнятих форм... людина звільнена від фізичного, земного тяжіння летить в космос... вільна людина буде міжнародні політичні комплекси, бо минули часи національних гнітів. В той самий час, в Україні, українці перевіряють тісноту тюремних стін. Перевіряють в ім'я українства... Хто не вірить, нехай назве хоч одного співця того українства, якого не доторкано насиллям панівної влади. Нехай скаже, чому якраз до тих співців належить кожний арештований.

— Іван Дзюба став на сторожі росту української поезії, лише слабому здоров'ю завдячує життя на волі.

— Іван Світличний — "боровся, — пише "Дукля", — за вищий рівень літератури й історично - літературних праць". По слово "бореться", "Дукля" пише — "не біймося вжити цього слова!"

— Ігор Калинець, якого всі українські критики назвали одним з найталановитіших поетів, щойно після довгої, насильної мовчання, заговорив...

— Михайло Масютко, в "Дніпрі", під заголовком "Іван Франко, борець за свободу і єдність українського народу", доказує, що цьому питанню Іван Франко присвятив кращі твори свого полум'яного мистецтва".

— Михайло Косів з його тонким відчуттям краси нашого Львова.

— Святослав Караванський, журналіст і поет, засланий вже двічі.

— Богдан Горний, любитель мистецтва...

...І інших... за те, що читали, переписували недозволені твори про становище української мови, літератури та культури в радянських умовах.

Довгий список прізвищ не затримується в пам'яті. Під тиском чужої сили, ті прізвища роздавлені в нашій пам'яті, їх забагато і вони ще молоді. Ми не мали часу пізнати їхніх талантів, коли вже пізнали їхню трагедію. Та хіба лише їхню!... З покликання пішли на службу українському слову безліч поетів, письменників, критиків. Чи це не має величезного людського значення, що в країні заложників — саме слово притягає стільки сил, де відкрита чи напів відкрита правда вимагає вислову... Великі держави мають велику літературу. Поквапливо, як роздусшений м'яз, українська література росте вище, росте чистіше, не можучи рости вгору, не можучи опертися на вільних одиниць.

Між арештованими — багато імен для нас невідомих, як невідомі інші ув'язнені таланти, ув'язнені душі. Гра російського шовінізму удосконалена і ми були б наївні, коли б обмежували наш протест лише по відношенні до конкретного факту арештів.

Ніхто не поверне нам Тичини і ніщо з нас цього не зможе простити панівній владі!

А народжуються нові Тичини, ідуть вони на компроміси: перед ними ставлять волю і вони вибирають — розстріляти волю чи зривати їй очі? І ходять вони із засліпленими волями!...

Або теж дарують їм волю, як поцілунок Юди, в роді: "кого поцілую, той ворог наш!". А в Україні, де дружба відіграє в житті чи не найбільшу роль, жити без довіри найближчих — мусить бути жаклиним. Це значить, жити з непотрібною душею, з непотрібною її красою, якою є талант у митця.

Українські таланти мають ще одну трагедію. Тяжкі умови українства в Україні роблять з нього головну тему творчості. Ми це знаємо. На міжнародньому форумі мистецтва, національні зразки не мають місця. Чи не жорстоко, що цілий світ стоїть поза цими проблемами? Для більшості народів, африканських включно, батьківщина не є цікавою темою, вона викликає надто спокійні почуття, вона — розв'язана проблема. Для нас? Ні!

Як, зрештою, не назвати всіх інших загальних обмежень, за правилами соцреалізму, які відмовляють радянським письменникам на міжнародню славу?

Скільки спротиву проти цих обмежень в творах критиків і всіх арештованих в Україні?

І саме ми, в далеких вільних країнах, збираємо зерна надії у висловах їхнього спротиву, зерна надії для завітнішого світанку, обіцянку мовного, але непереможного, цим разом, відродження. Ми ті, що надіємося, ті, що може не заслуговують на цю надію. Це природно, бо ми з України, як гілки з дерева, хоч ми на сонці волі, то все ж до нас доходить сок надії з розбитих холонними вітрами розгалужень.

Але... шляхами почуття чи розуму, написане слово шукає доступу до людського сприймання. І кожний з нас, може знайти свій особистий об'язок у служінні ув'язненому українському слову, залежно від свого таланту, своїх можливостей...

Лише байдужість позбавляє права знати хоч би лише про події в Україні.

Аглая

*Я кличу вас не скінити і не гнутися,
А вибухати, як нові сонця.*

Василь Симоненко

МОЛОДЬ ПО ТОМУ БОЦІ (III)

МОЛОДЬ І НАЦІОНАЛІЗМ

Обговорюючи відношення радянської молоді до іншої ідеології, яку ми розглядаємо, цебто націоналізму, доводиться ствердити, що на національному підложжі ми бачимо кілька проблем, які вказують на глибоку національну свідомість (хоч не завжди в загальному масштабі) і тим самим свідчать про близькість тієї молоді до ідеї націоналізму.

МОЛОДЬ ВІРІТЬ В НАЦІОНАЛЬНУ
ОКРЕМІШНІСТЬ

Мирні та збройні заворушення в східній Європі (зокрема в Угорщині) були протидією супроти централізованої контролю. Тут дія чинник націоналізму, який об'єднав найбільш байдужі й покірні верстви населення.

У ділянці культури й науки молодь в Україні самостійно відкопала і реабілітувала клич М. Зерова "До джерел", йдучи проти русифікації, посередности, примітивізму, які Кремль впроваджує в усі духовні ділянки не своїх республік. Подібне, своєрідне відродження культурного життя помічається також у Грузії і Азербайджані.

В Україні нові літературні рухи приходять пізніше ніж наприклад в Росії і не однакою в різних жакрах. Зате вони важливіші, бо мають своє національне підґрунтя. Шестидесятники — чудовий приклад нових творців вишуканості рідного вислову. Цілий ряд молодих поетів, а найсильніше Симоненко, висміяли і прокляли "лицарів кон'юнктури", сьогоднішніх яничарів. Молоді критики, підтримуючи національні елементи в українській літературі, стараються вивести її на світовий форум. Цікаве підтвердження цього факту знаходимо в київській "Літературній Україні" (з 11 лютого 1966 р.), яка опублікувала за російським журналом "Вопроси літератури" коментарі і замітки українських письменників та критиків з нагоди V-го Всесоюзного З'їзду Письменників і 50-тиріччя жовтневої революції. Ці письменники і критики мали б оспівувати "здобутки" радянської літератури. Однак Олесь Гончар окреслює літературу після 1956 р. в непривабливому світлі у відношенні до досягнень соцреалізму. На увагу заслуговують його висловки "приваблива (література) гуманістичною прихистком з увагою до життя радянської людини, її духовного світу". Гончар також підкреслює "творчі індивідуальності".

В. Коротня обережно називає всю літературу творчість соцреалістичною, але при тому зауважує, що не було зроблено належних студій про всі його можливості. Його побажання звучать щиро і відверто: почути цікаві відверті дискусії, зокрема про національні традиції в літературах народів СРСР, про їхню виправдану гордість з їхньої літературної спадщини, те-

пер, "коли вирвані сторінки з історії назад вставляються". Згадував рівнож про однакову потребу кваліфікованого читача як і кваліфікованого письменника.

Останніми роками в радянських республіках і сателітних країнах молодь цікавиться і вивчає свою рідну мову і літературу, очевидно не без впливу своїх кращих ровесників - творців.

Не зважаючи на послідовку асиміляцію і русифікацію, перепис населення з 1959 року виявив, що рідною мовою говорять: в Україні — 87,7%, Білорусії — 84,2%, Балтійських країнах — 97%, Грузії 98,6%.

В Китаї, не зважаючи на "погроми" червоної гвардії, інтелектуальна молодь не лише прямує до своєї старовинної культури, але її також відновляє, що й стало поважною загрозою для панівного китайського режиму.

Важливою ділянкою в китайській літературі є жанр сатири. Інтелектуальна молодь в Китаї не відкидає трьох філософських течій — Конфуціонізму, Буддизму і Таоїзму, які творять наріжний камінь китайської культури. Творча молодь інтерпретує конфуціонізм як природний шлях до комунізму і цим відкидає комуністичний принцип "класової боротьби" і панівну ідеологію маоїзму.

ПІДСУМКИ

З цього загального огляду проблем і настроїв радянської і комуністичної молоді взагалі, здавалось би, що вона підготовляє нову революцію. Цілком ні.

Як і кожна інша молодь, вона шукає свого призначення, хоче себе виявити, але при тому мусить оглядатися на незалежні від її впливу чи контролю чинники. Тому в ідеологічно - обрамованому житті молода підрадянська людина пересічного типу, живе в роздвоєності, як "рахітчне покоління" за словами Драча. З одного боку її "правильна" комуністична зовнішність, з другого — її особисте, таємниче "я", яке при певних лише обставинах себе виявляє. Цей патологічний стан виник не з примх моди (як це трапляється на заході), а з наявної потреби прийняти, як факт, радянську систему і жити з нею своєю зовнішністю. Внутрішньо молода, думаюча людина, не може не відчувати фальшу, жорстокості, несправедливості. Тому часто вона терпить мовчанням та нездійсненими мріями. Відпорність цього сильнішого, внутрішнього "я" і породжує те додатне і творче, яким ми цікавимося і часто навіть захоплюємося.

Все ж так не можна проминути та не визнати декілька факторів, які еднають підрадянську молодь:

(1) Ізоляваність і відносний радянський патріотизм;

(2) Страх перед атомною війною та бажання миру;

(3) Страх, що Захід може заатакувати комуністичний блок і може повторитись другий 1941 р. з мільйонами загинулих полонених червоноармійців, які не хотіли воювати за Сталіна.

Комуністична догма і постійна індоктринація частинно переконали цю молодь, що, мовляв, соціалізм є іпсо факто добро, а захід і його устрій — зло; що, мовляв, Захід хоче знищити все добре, що означає в переконанні комуністичної ідейної молоді — радянський лад, тому потрібне постійне оборонне підготування. Звідси й зроджується т. зв. "радянський патріотизм", що й підтверджують знавці підрадянських відносин. Слово напр. "вітчизна" на мовах народів СРСР не означає їхньої батьківщини — це цілий Радянський Союз.

Не зважаючи на критичне наставлення молоді до панівної влади, не зважаючи на сумніви,

прагнення, незадоволення, вона не піднімає всеохоплюючого бунту (в західному розумінні), не втікає масово на Захід (бо в цьому вона не знаходить розв'язки своїх проблем), але живе і працює там. Її часом захитану віру в комуністичну ідею і радянський патріотизм, панівна влада старається підсилювати матеріальними і духовними здобутками, які хоч і невеликі, представляються засобами пропаганди — імпозантними. Радянський "патріотизм" зростає з досягненнями в ділянці космонавтики.

Духовні надбання провідна молодь виборола для себе сама, своїми "бунтами" в згаданих формах протесту, самостійної думки та постійних відхилювань від встановлених норм і практик. Тому пересічна її верства має підстави вірити в еволюцію до кращого і в утопічну візію чогось незбагненого в далекому майбутньому.

Оксана Бакум

В десятиліття Ньюйоркської Групи Поетів (III)

Творчість Данила Струка

Дуба жолудь Днянй Вітер
Захопив у буйні шати
І заніс у край чужий;
Між осики його кинув,
Між осиками він ріс.
Як осика, він вже думав —
Як осика, говорив.
Та, хоч як за тим він мріяв,
І осик про те просив,
Він в осику не змінився!

(Д. Струк: "Казки американським і канадським українцям")

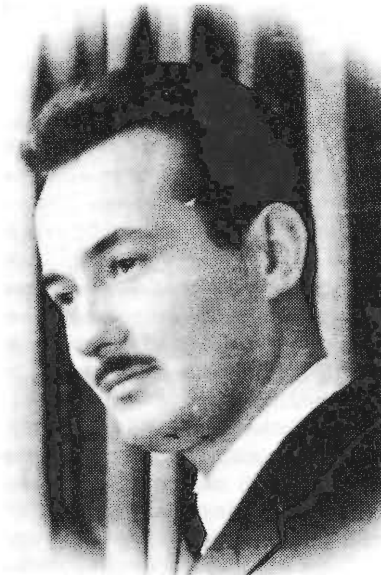
ДУБ СЕРЕД ОСИК

Автор цих рядків — це молодий український поет Данило Струк, який почав свою поетичну діяльність в тотальній відсутності українського оточення чи товариства серед мурів Гарвардського університету.

Для багатьох його ровесників, якщо вже не старших, напевно дивно виглядає те, що коли Д. Струк взявся творити — робив це в українській мові. Бо він, хоч уродженець України — вихованець американської землі, американських шкіл та "безетнічного кітла" американського суспільства.

Щоб знайти бодай частинне wyjaśnienia цього явища, треба поглянути на юність Данила Струка.

Народився в 1940 році у Львові, вже дволітню дитиною втратив батька, який впаав жертвою пануючої тоді радянської влади в Західній Україні. В 1944 році, разом з матір'ю і бабунею, виеміг-

Поет Данило Струк

рував на чужину. Після війни опинився в таборі для біженців в Німеччині, а 1949 року виїхав до США, до штату Нью Джерсі. Скінчивши приватну гімназію — Ратгерс Преп в Нью Бронсвіку, вступив на Гарвардський університет. Без сумніву, патріотичне родинне середовище та приналежність до Пласту мали глибокий вплив на Данила Струка і спрямували його на службу тим ідеям, за які загинув його батько.

Поступивши на університет, молодий юнак знайшовся під тиском зовсім іншої ідеології, ін-

шого напрямку життя. Тут може вперше прийшлося поставити собі питання: "Куди мені йти?"

Відповіддю для Данила Струка стала поезія. В одній зі своїх перших поем він ставить це питання так:

Острів.
А на острові — я!
Кругом простір.
У тім просторі — я.
Гляджу кругом:
на захід —
там палата;

на схід —
убога хата.
А на острові — я!
Кругом простір.
У тім просторі — вже
тисячі
таких як я!

Від них: "Куди?" — загриміло.
"Туди!" — відгриміло, —
і тисячі
на захід повалились.
Від них: "Куди?" — зашепотіло.
"Туди!" — відшепотіло, —
і десятки
на схід поплентались.

Оставсь лиш — я!
Кругом простір.
У тім просторі — я!

Від мене: "Куди?" —
"Туди!" —

я крок
на захід
а голос шепотить:
"Палата пребагата,
а у палаті мачуха проклята,
усіх твоїх приспала,
мов Цірце,
в кабанів
їх позмінля".

Я крок назад, —
а так

я крок
на схід
а голос шепотить:
"убога хата
зовсім сплюндрована,
а в хаті
мати згвалтована,
усіх твоїх
смерть розжопила".

Я крок назад, —
і Страх!

І на острові — я!
Кругом простір.
І голос мій — луна.
Співаю своє слово —
та лиш собі,

кругом
нема нікого,
хіба

часом

у сні...
бачу:
Острів!
А на острові — я!
Кругом...
Ох! Ні!
Пусте!
Стою лиш Я
і все... це все...
тане,
ох! Не у сні!

В пошукуванні відповіді Данило Струк приглядався ровесникам:

І так Ви їли далі.
Вам смакувала та їжа.
Ви любувалися красою
нових земель:
нових
у мріях горизонтів.
І не питали Ви,
що Ви їсте —
не догадалися,
що Ви
в країні забуття,
що Ви
як всі, що кругом Вас,
стали на віки
Лотуса споживачі!

("The Lotus Eaters", своїм ровесникам)

Відповідь у Данила Струка могла бути тільки одна! Проте, його шукання своєї позиції, як українця на еміграції, триває й до сьогодні. Шукання розв'язок проблем свого покоління, хоч яким важливим і болючим, не змогли виповнити поетичних прагнень юного поета.

Засмакувавши опіюму віршування, Данило Струк вибрав собі його за життєве звання.

В курсі студіювання, він попав під вплив класичних та сучасних майстрів слова, як англійських так і українських. Помітний на його творчості Еліот, як ось в цитованім уривку поеми "The Lotus Eaters", і Тичина, про творчість котрого написав свою бакавлеарську тезу. Українська поезія неокласиків першої половини двадцятого століття теж мала вплив на початкуючого студента - поета. Проте, поезію Д. Струка не можна зарахувати до поезії того періоду, чи навіть сучасної української підрадянської літератури, бо не обтяжена вона потребою догматичного дотримання соцреалістичних рямців, потрібно віддавати данину панівній владі. Не можна її теж зарахувати до поезії поетів Ньюйоркської Групи, до якої Данило Струк номінально належить. Його твори модерні, але не модерністичні. Вони разом із творами ще декотрих поетів в Україні і на еміграції заповнюють прогалину між формою і

стилем творчості "розстріляного відродження" й згаданої групи Ньюйоркських модерністів.

В його віршах завважується поменшене вживання метрики — вони немов прагнуть щоби витягнувши їх з-поза границь паперу, збагатити звуком їхню ритмічність і красу:

Скрипка в екстазі трилює,
тремтить тонами,
тонами пишастими:
це любов!
це він і вона в любовних трелях!
От - от, кінець!
Екстаза!
Апекс хотінь: Апекс стремлінь!
Вище,
вище,
вище,
на п'ятій позиції,
смирн
мов блискавки на чорному площі:
все блищить,
все вилискується Раптом!!
("Картини Кохання")

В. його віршах часто зустрічається улюблену й унікальну тему — самотність людини:

Самота:
цвяшок один на великій
порожній стіні... А картина? Нема!
Без любови цей цвяшок
це я.
Або:
Тужливі, стухлі дні
сміються обімліло...

а ти,
над озером безкраїм,
сидиш один —
на самоті...
..... прокинешся —
і вмишть ти зрозумів,
що це не озеро,
не вічність,
не стогін старини —
а порив твого серця
в обіймах самоти.
("Самота", 1962)

Помітна в поета самота української людини ("Острів", "Казка"):

І бачу я її,
і хвору і убогу;
І хочу я її,
та не дійти мені одному.
("А в дійсності")

Вона часто глибоко настроєва, зображує хвилені почуття, картини:

Цигарки дим зигзагом
і негра спів хрипкий...
Шалено мигають кольори:
калейдоскопні вишивки,

а парубки пригнули ноги,
усюди — ноги і задки —
твіст!

Флейта плаче,
вторує бас
під стогін саксофона.

І крик людини ззаду,
і негра спів хрипкий.

Трясуться стіни,
Звук — товстун
об блиск допівки
бубонить,
до стелі липне дим,
тіла блискучі всюди,
гадюкою сплелись зі всім —
джаз.

У поета швидко розвивається ліричний хист, будні перетворюються в пишні картини:

Вже вечір скулений чекав
тихенько за дверима:
чекав на дозвіл увійти.
("Романтична соната")

Повія Ніч
уже звивала свої чорні коси
в тісний клубок...
гуляла, ох гуляла...
Тепер ізмучилась.
Та не лягала спати.
лише танцюючи
гасила свої свічечки...
одну по одній.
("Утрени і Вечірни")

Гарвардський університет Данило Струк закінчив "кум ляуде". Одержавши стипендію Вудров Вільсона, зужив її на студії української літератури на Альбертському університеті, де здобув магістерський ступінь, а згодом був один рік викладачем у відділі славістики.

Цей час — це період інтенсивних студій української літератури "розстріляного відродження" (його магістерська теза — про київських неокласиків), поглибленої поетичної активності. Його поетичний стиль набирає в той час особливого характеру, своєрідної закраски. Вірші Данила Струка друкуються тоді в "Північній Сяйві" та "Юнаку". Тоді ж він береться за нове діло — перекладає на англійську мову поезії Ліни Костенко, Драча й інших шестидесятників.

Докторські студії української літератури на Торонтському університеті дають Д. Струкові нагоду краще познайомитися з іншою формою української літератури і, в опінії самого поета, труднішої від поезії — прозою. Тема його докторської праці — новелі Василя Стефаника. Данило Струк залюбки заглиблюється у творчість цього незрівняного українського прозаїка та виготовляє переклади його творів на англійську мову.

Данило Струк — це поет в стадії розквіту. Перша збірка його віршів "Гамма Сігма" появи-

лася в 1962 році. Деякі вірші й статті друкувалися в журналах "Сучасність", "До висот", "Юнак", "Пластовий шлях", але більшість творів поета ще не друковані і автор готує вже до друку свою другу збірку віршів, яку назвав "Море і мewa".

Зараз Данило Струк дивиться в майбутнє. Недавно, у своїй першій збірці він писав:

Двадцятий крок пішов я сам.
І привітав мене могутній "Верітас",
і став гасити спрагу —
я пив і п'ю нектар знання,

я Ти не бійся, не ридай,
бо ось надходить двадцять перший крок.
Крок проби перейшов.

("Романтика", XII, 1961)

В українській поезії Данило Струк справді перейшов "крок проби", почав вкладати і вкладатиме надалі в її скарбницю свою частку.

Дарія і Юрій Даревичі

Читайте в наступному числі "Смолоскипа" інтерв'ю з Д. Струком в справі переяладної літератури.

НОВІ ПОЕЗІЇ Д. СТРУКА

ВІДЕНЬ

Віденський вальс
у парку роз,
і миш каскадою
летить д'Дунаю:

Травнева ніч.

Зорі закорили
великий млини...
Скрипкою закликала дитина
маму,
що гне коліна
в парку для малят...

А там з червоних уст
посипались шинлігн:
— двісті п'ятдесят.
І блимнув кінчик папіроски.

Хто зна?
Чи грають скрипки,
чи пружини
чи діти
так скриплять?

О! Милій Різенрад!
Спочинь!

Дунай справляє лазик
для щурів.
Парують хідники.
Спить Відень, спить.
Фіакром цокаю
додому.

(Грудень, 1966)

СПОКУСА ГІР

— Юркові, Сяхові, Любасові

Спокусо чорних гір!
Не Ти несеш мені покуту?
Глядиш у моє серце
повне ярів,
де темні в'ються мрії?

Спокусо чорних гір!
Чи не Твої дівочі груди
білі та тверді
труться в екстазі об
сірі руки хмар?

Спокусо чорних гір!
Чи не Твої пахучі ноги
розкинуті лежать
передо мною
та кличуть мені: Лізь!?

Я лізу і тремчу:
Спокусо чорних гір!
Не Ти несеш мені покуту?

(Грудень, 1966)

ПОЕТ І ЮРБА

Серце люди полюбило
І в людях кохалось
І вони його вітали
Грالیся, хвалили...

.....
І тепер я розбитее
Серце ядом гою
І не плазу, й не співаю
А вшо совою.

"Три літа" — Т. Г. Шевченко

Під тинном тишина
припала мокрою травою.
На списі самоти
я серце кволо ніс
до тинного спокою.

Замурашилася юрба!

Зламали спис!

Зірвали серце!

Змочили кров'ю язика:

"До нас! До нас!
Тобі не вмерти!
Ти наш! Ти наш!
На муравлище серце!"

Під тинном тишина
кривавою травною.
Поламаний мій спис
біліє — жертва бою.
У муравлищі вся юрба
радіє серцем,
вже

не...

моїм.

ПРИ ДЗЕРКАЛІ

"У дзеркало ходи, ходи!
Дай мені стати Я
А ти будь раз хоч Ти.

Я покажу тобі життя
у запаху матіолі,
і пальці твої голі,
мов балярини в забуття
станцюють тобі драму
розпишну до кінця!

Мізинчик твій, Нуресв,
підскочить мов орел
обійме Ла Фонтейн
і разом в однім *на*
закрутиться ввесь світ!

Не хочеш?
Ну нічого.
Я інше покажу.
Зложу лиш свої руки
мов корабель пущи.
А я ним у незнане.
Новий відкрию міт
де пальці Мохікани
червоним скрашать світ!

Не хочеш?
Ну нічого.
Дай руку лиш мені!

(я даю)

Ага!
Тепер ти вже не Ти є,
Ти тільки відблиск Я.
У дзеркалі сиди вже,
а Я клянусь,
щодня загляну
яке твоє
построване життя."

(Грудень, 1966)

ОГОЛОШЕННЯ В ГАЗЕТІ

"Пошукую очей,
що сміються;
рук, що пестять;
уст, що говорять."

Діогеном ходжу...
та марно...
— вже свічку загашу:
Хай зорі сміються,

хай лози пестять,
хай вітер говорить.

...я в бочці му ждять.

(Грудень, 1966)

ДАНИЛО СТРУК

ПАПОРОТЬ — THE FERNS

Птиці зелені
у пізню пору
спати злетілись
на свіжий поруб.

Тихо спустились
на жовту глицю
птиці зелені,
зелені птиці.

Крилами били,
пера губили,
голови сизі
низько хилили.

Пні навкруги —
їхні родичі кровні.
Зрізи на пнях —
наче місяць у повні...

Птиці зелені!
Що ж вам ще треба?
Масте місяць.
Масте небо.

Та на зорі,
в золотаву пору,
птиці зелені
рвонували вгору.

Тільки злетіть
не змогли, не зуміли:
тісно було,
переплутались крила.

Ліна Костенко

Late, late at night
Those birds of jade
Flew down to sleep
To a fresh felled glade.

They settled down
On needles of pine,
Those birds of green,
Of smaragd fine.

They flapped their wings,
They lost some feathers.
Their heads hung low
In bluish head-dress.

Stumps all around —
Their blood relations,
The faces on stumps —
Full moon sensations.

Oh, birds of green,
What more you need?
You have a moon
And sky complete.

Yet toward stars
In a golden light
Those birds of jade
Rushed up to flight.

But to ascend
They were unable,
Their crowded wings
Could not untangle.

Lina Kostenko

(Trans. by D. Struk)

НОВЕ — В. СИМОНЕНКА

Спадщина Василя Симоненка ще не вся опублікована. Приходять вістки з України, що ще багато його віршів ходять в рукописах з рук-дорук.

Київська "Літ. Україна" (з. 4), опублікувала кілька, невідомих до тепер, віршів поета з приміткою М. Єременка, який порівняв його до "блискавиць, яка спалахнула яскраво й згасла швидко", відмігаючи, що поет "залишиться нев'янугою квіткою в розкіш-

ному вінку української поезії".
Нижче передруковуємо один з цих віршів.

* * *

У душі моїй —
місця немає туманам.
У душі моїй —
сонце червоне б'є,
і регоче й гримить
голубим океаном
нерозтрачена радість моя.
У душі моїй —
шторми і грізні прибої,

і тривога,
мов хмара грозова,
встає.
Я вродливий з тобою,
розумний з тобою.
У тобі — моя ніжність
і серце моє.
Облягли нас тумани.
У їхньому клотчі
піднімаються сумніви,
мов комиші.
Та не бійся дивитись
в мої розтривжені очі.
Очі — вікна моєї душі.
Василь Симоненко

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

ХРОНІКА

● Новий твір молодого композитора М. Скорика. Молодий український композитор зі Львова — Мирослав Скорик працює зараз викладачем Київської консерваторії по класу композиції. Він автор багатьох композицій (зокрема він відомий як один з творців "українського національного джазу"). Серед них — кантата "Весна" на текст І. Франка, сюїта для симфонічного оркестру, музика до фільму "Тіні забутих предків". Зараз молодий композитор працює над балетом "Каменярі".

● Мистецтво і поезія. З кінцем минулого року відбулася в Києві виставка картин молодих художників, в якій взяло участь понад 300 молодих митців, виставляючи 750 картин. За словами критика Семена Шаховського ба-

гато картин викликають "розбіжності", а стоячи біля картини В. Чеканюка "Китобої" (на якій на половину полотна видно кров...) "стає навіть моторошно". Критик пише, що "я дивлюсь на картину "Каменяр", а думаю про І. Драча, дивлюсь на композицію "Дослідники", а повторюю рядки В. Коротича..." ("Л.У.", ч. 95, 1966)

● Критикують Бориса Нечерду. Борис Нечерда, молодий поет з Одеси, ровесник шестидесятників, був не раз критикований за свої поезії, які дуже різко відбігають від традиційної поезії за її формою і змістом. Опублікувавши, після деякої мовчанки, ще в жовтні минулого року "конспект поеми" — "Хліб наш насущний" викликав зразу гострі репліки серед "читачів". Відгукнулася Віола Крустальова, а її зра-

зу підтримав критик Анатолій Макаров, який на численних цитатах старається довести, що в поезії Нечерди помічається "самі силкування на думку, дивну незграбність, втомлюючу галасливість і жодного (!) оригінального образу" ("Л.У.", ч. 101, 1966).

● В. Коротич про літературу. На закінчення старого 1966 року, В. Коротич написав статтю "Перед майбутнім" ("Л.У.", ч. 102, 1966). В ній ми знаходимо такі рядки: "Є багато способів обікрати себе. Один впливає з провінційної самозакоханості людей, певних власної вищості в усьому — в історії, поезії, техніці. Вони так певні того, що не існує в цілому світі вершин, вищих за їхні, що не прагнуть озирати й навколишнього красвиду. Ця блаженна самозакоханість

надзвичайно споріднена з іншим способом самообкрадання — постійним припиненням перед іншими й прагнення піти в науку до першого-ліпшого забродя, аби подалі від рідних порогів. Ну, що там, мовляв, є цікавого?

Як вмирає дерево з обпиляними коренями, так гинуть культури, коли їх у той чи інший спосіб прирікають до животіння, — часом власні "майстри" чи люди, які себе за таких вважають. І небагато є на землі культур, що зберігалися б і постійно мудрішали, наслідуючи прекрасним почуттям відповідальності, яке живе в народі. Митці народжуються саме з цього почуття — з неспокійної відповідальності перед власним людом і власним часом...

Я думаю і про це — про хазяйновите ставлення народу до власної літератури. І про ставлення письменників до народу... Про щирість поезії можна говорити, мені здається, лише тоді, коли вона народжується з необхідності. Для поета — з необхідності написати вірша, для людей — з нетерплячого очікування саме на той вірш".

● Над чим працює Іван Дзюба? Не лише це питання, але й взагалі, яка доля обох переслідуваних радянською владою критиків Івана Дзюби й Івана Світличного — не перед одним любителем літератури в Україні й на чужині. Ми вже повідомляли, що ще в серпні 1966 р. заговорив І. Світличний (але не у виданнях, які призначені для громадян УРСР!). Подібно сталося і з І. Дзюбою. Він заговорив, але через "Нове Життя" (ч. 2 з 14 січня 1967 р.), яке появляється у Прашаві, а не в Україні. І. Дзюбе, на питання цього видання, розповів про свої творчі пляни. Він працює над оглядом ідейних шукань української інтелігенції на тлі духовного життя Європи (включно з Росією). Пише книжку про Василя Стефаника, якого вважає за одного з найбільших світових прозаїків у ХХ столітті. Закінчує книжку про Т. Шевченка "Той, що виганяв фарисеїв". Займається історією боротьби російського царизму проти революційно-визвольних рухів. І. Дзюба пише,

що він "хотів би повернутися до активної роботи в галузі актуальної літературної критики та матеріалу сучасної української літератури".

Хвилює І. Дзюбу доля його друзів, складні й суперечні процеси, які відбуваються зараз в Україні, розчарування і страмління частини української творчої молоді. Молодого критика більше цікавить етика, як політика — "етика в ширшому розумінні — як стосунок людини до світу й до самої себе".

● Реабілітували А. Перепадю. Молодий літературознавець А. Перепадя, який згідно з радянською прасою, був пов'язаний з, буміто, перасилкою шоденника В. Симоненка закордон і буміто мав переписувати і розповсюджувати серед студентів вірші поета, був переслідуваний радянською владою і довгий час про нього не було вістки. З кінцем грудня А. Перепадя виступив з доповіддю про перекладацьку майстерність Валеріяна Підмогильного на засіданні Комісії художнього перекладу СПУ.

● Поворот до старинної української мозаїки. В Донецьку на Донбасі працює вже декілька років експериментальна середня школа, мистецьку групу якої очолює Григорій І. Снігирь. Група митців будувала свої мистецькі застави на мозаїці Київської Русі та українському народному живопису. Художники взяли собі на озброєння "естетичну культуру народу, його розуміння кольору, композиції, рисунка". Група художників — Г. Саниця, Алла Горська, Галина Зубченко, Віктор Зарецький, Геннадій Марченко створили екстер'єр експериментальної школи, прикрашаючи його мозаїчними картинками, які перетворили цю школу в своєрідний музей модерного мистецтва. ("Л.У.", ч. 1).

● Семінар молодих авторів. На початку січня відбувся в Києві семінар молодих авторів, учнів 8 - 10 класів, молодих, початку ючих поетів і прозаїків. Перед творчою молоддю виступили письменники старшого покоління, які в своїх доповідях ставили

головний наголос на партійність літератури. З молодих поетів учнів вітав В. Коротич. ("Л.У.", ч. 3).

● Зміни в "Літературній Україні". В кінці січня 1967 з дотеперішнього складу редакції "Літ. України" вибуло 7 письменників на 12 членів радколегії. На їхнє місце серед нових прізвищ знаходимо також ім'я дуже талановитого і продуктивного, молодого критика Маргариту Малиновську і львівського поета - дипломата, який побував в минулому році в місії УРСР до ОН — Дмитра Павличка.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТOK В БАЛТИМОРІ

В Балтиморі постав студентський драматичний гурток. Гурток ще не має своєї точно означеної назви, але перша його постановка Франкового "Мойсей" показала, що ця група нашої студіючої молоді це дійсно дуже поважний зародок, який може бути важливим вкладом в наше сценічне мистецтво в США. Сама постановка за проєктом його учасників і під керівництвом пані Раїси Зелінської і пані мгр. Лідії Лемішки, показала, що ми маємо гурт дуже талановитої молоді, яка зуміла створити модерний театр, відбігаючи від наших традиційних постановок, та вивести знамениту гру, пов'язану з декількома влучними модифікаціями, декорацією сцени і світляними ефектами, показуючи величю картину "Мойсей". Драматичний Гурток можна порівняти з найкращими нашими театральними групами, що перебувають сьогодні на чужині.

Головною постаттю був Мойсей (у виконанні Богдана Булавки), якого відображення Пророка, його природна гра, його дикція і жести пов'язані у гармонійну цілість зворушували до глибини кожного глядача, який безсумнівно вбачав у трагедії ізраїльського народу — український народ, а у трагедії Мойсея — трагедію наших князів і гетьманів. Гру Богдана Булавки (який студіює електричну інженерію) можна сміливо поставити нарівні з досвідченими і навіть професійними артистами сцени.

Знаючи братів Андрія (Датан) і Романа (Авірон) Татчинів з різних виступів на наших академіях, ми могли бачити їх велику пристосованість до гри на сцені, схоплення своїх ролей, переживання та природне їх виконання — чорних сил бунту і руйни.

Порівнюючи їх з попередніми, іншого характеру виступами, можна було бачити їхню наполегливу працю над собою, яка дала знаменитий вислід.

Рецитаторка "Прологу" Ірла Хархаліс і коментаторка Слава Зелінська, які становили частину цілості гри, були на рівні вимог, черговий раз доказуючи свій талант та своє зацікавлення сценічною грою.

В розмові з панєю Раїсою Зелінською і Славою ми бачимо в них великий оптимізм після першого великого успіху і ентузіа-

стичного сприйняття їхньої гри місцевою публікою в часі Фраківського концерту. Вони цікавляться модерним театром, в пошуках за новим відображенням і переданням суті даної речі, ідеї даного твору, яка б в пов'язанні гри і цілої постановки доходила і сприймалась глядачем інакше, як наші традиційні сценічні речі.

Побачивши "Мойсея" і прем'єру ньюйоркського "Нового театру" — "Камінний господар", ми з повним переконанням можемо сказати, що балтиморський Драматичний Гурток за деякий час не буде нічим поступатись перед акторами "Нового театру".

На запитання, які плани на майбутнє, Слава Зелінська відповіла:

— Ми хотіли б поставити щось нове, оригінальне, інше як всі до-

теперішні наші речі... Переглядаючи наше драматичне мистецтво, різних авторів, ми цілий час повертаємось до творів Миколи Куліша. Вони не втратили на своїй актуальності і тепер... Якщо ми не знайдемо чогось більш сучасного, то це напевно буде його "Мина Мазайло". Наші початкуючі артисти мають великі бажання працювати в цій ділянці. Надіємось бути готовими з "Миною Мазайло" десь в жовтні. А з "Мойсеєм"? Ми радо поїхали б і показали його і в інших місцевостях.

Деб'ют Студентського Драматичного Гуртка в Балтиморі — був знаменитий. Надіємось, що його керівники пані Раїса Зелінська і мгр. Лідія Лемішка та молоді актори не заведуть дальших сподівань нашої суспільності.

Озгч

Розмова з Богданом Рубчаком

В попередньому числі "Смолоскипа" ми познайомили наших читачів з одним з визначніших сучасних українських поетів і літературних критиків. В статті Данила Струка було подано характеристику творчості поета. Сьогодні ми публікуємо нашу розмову з Богданом Рубчаком, в якій ми порушили цілий ряд актуальних питань і одержали обширні відповіді, які напевно знайдуть зацікавлення у наших читачів та допоможуть нам пізнати докладніше духовний світ поета, його думки й погляди.

Питання: Чи можете розказати нам про своє творче життя і плани на майбутнє?

Відповідь:

Моє творче життя? В ідеальних умовах, кожна хвилинка мала б бути творчою, твореною. Але в наших буднях, моє творче життя не відрізняється, либонь, від "творчого життя" кожного українського митця на чужині. Більшість часу проходить "у канцелярії" (сам Алакій Алакієвич не знав, що таке справді "канцелярист" — повну хандру цього слова відкрила нам наша "модерна" доба), а на якусь власну творчість залишаються хіба окрайці часу, що їх збиваємо цвяшками зусилля волі, щоб щось своє зробити і щоб якось залишитися одним — одним. Отож, у тих "вільних полях" часу займаюся публіцистикою, часом пишу критику, а дуже нечасто — поезію. За робочий кабінет часом прехит автобус або підземний поїзд — хочу приготувати збірку "трівія", яка мала б називатися "Лемішці в сабвеї".

Щодо віршів, пишу їх приблизно 10-15 у рік. На мою думку, це вповні вистачає. Поети часом безнастанно заливаються піснями, як соловейки (а в гіршому випадку — як кухонні канарки!), і заливають ними сотні друкованих сторінок. А в дійсності, однаке, залишиться тільки кільканадцять віршів, які матимуть якусь справжню вартість. Це трапляється і з тими, хто пише багато, і з тими, хто пише мало — при наглядній вартості таланту. Але буваче й так, що поет, який пише мало — сильго впливає на літературу, тоді коли фабрикант віршів впливає тільки на світові ринки, спричиняючи підвищення виробництва чорнила. Візьмім, наприклад, Ольжича, який написав всього маленький томик — і Малишка, який заготовляє вірші пудами, і напевно спричиняється до нинішньої напостачі паперу в Радянському Союзі.

Мої творчі плани? Як Бог дасть. Хочеться писати поезію, хочеться далі займатися журналістикою (я ж перш за все — журналіст), і час від часу змайструвати якусь серйознішу статтю про літературу. А моя тасма любов — це проза, хоч усі кажуть, що моя проза нікуди не годиться. Я хотів би поспробувати сил у багатьох царях художньої прози, наприклад, чотири рази починав детективний роман, який на жаль кожного разу обривався на третій сторінці — десь на початку розмови двох героїв у поїзді. Дуже тягне на справжній роман, але на це треба мати час. Хотів би також зліпити й видати збірку статей, але на це треба мати гроші. Взагалі, планів у мене багато.

Питання: Ви напевно помічаєте, що у нас на чужині, а також і в Україні, чути різні полемічні голоси в справі оцінки поезії. Яке у Вашому розумінні повинно бути призначення поезії?

Відповідь:

Так, такі "полемічні голоси" (що за вишуканий евфемізм!) доходили часом і до мене. Справа, насправді, мається дуже просто. Думаю, що призначення поезії єдине — бути поезією. Це, певна річ, не означає "мистецтво для мистецтва", але "мистецтво для людини". В нашу добу позлітного фальшу, людина до розпачу потребує чогось справжнього, а в тому й справжнього мистецтва, справжньої поезії. Отож, завдання поета — зосереджуватися виключно на тому, щоб збудувати добрий поетичний твір і тим збагатити духовну скарбницю людства, яка сьогодні гранично zagrożена.

Питання: Чи поезія повинна бути відображенням лише почувань, думок і ідей поета, чи вона повинна також служити якимсь іншим цілям, наприклад політичним, національним, громадським?

Відповідь:

Бачу, що Ви "переслідуйте" цю тему, тому короткою відповіддю тут не обійдеться. Отож, ні одно ні друге. А якщо Ви думали, що я згодний із всякими "відображеннями" всяких "почувань" та "ідей", мушу Вас гірко розчарувати! Навпаки, я вже схильний говорити про "інші цілі". Це, мабуть, потребує пояснення.

"Відображення" поетових почувань можна знайти в кращому випадку в його інтимних листах, а в гіршому — в клінічних записах його психіатрів. Можна, звичайно, знайти їх і там, і там — бо для більшості тих, хто відвідує психіатрів, на інтимних листах все й кінчається. А думки та ідеї поета напевно "відображені" в поетових есеях, шкільних роботах чи протоколах партійних зборів. Поезія, що в ній автор намагається "перелити всього себе", щоб читачі зрозуміли як він палко страждає чи кохає чи яким палким вогнем хоче нищити своїх ворогів — звичайно, нікудишній.

Почування та ідеї можуть дати тільки поштовх до твору, тільки якийсь зародок, первопочаток твору — хоч ще частіше вірш народжується з якоїсь гармонії двох-трьох слів чи з якогось образу, а не з ідеї. Але навіть якщо твір і народився з ідеї або почування, скоро в творчому процесі їх завдання кінчається, і починається труд безмежних перетворень, що його ми називаємо творчістю. Коли твір закінчений — його організм такий відмінний від "ширих" почувань та ідей поета, що вони стають просто зайвими. До речі, думаю, що навіть вперше осмислюючи твір, поет повинен ставати якнайдалше від своїх "справжніх" почувань та ідей, щоб вони не заважали об'єктивності та мелодичності твору.

Отож, я абсолютно не вірю в "ширу" поезію. Читача цілком не цікавить, чи поет справді чує голоси ангелів у морському прибої, або чи якийсь його любовний вірш був написаний для Дзюні чи

для Ліди, і чи Ірця насправді існувала. І поготів, читача не турбує, чи вірш був народжений справжнім любовним почуттям, а чи його тема — це ще один засіб поетовий. Це саме відноситься і до "трюкарства" поета. Якщо всякі "трюки" підвищують вартість твору — вони дуже творові потрібні. На жаль, через обмеження простором, не можу тут додумати цієї думки до кінця.

А тепер про "інші цілі". Зразу ж мушу пояснити, що тут говоритиму вже не як поет, а як журналіст, бо поета такі справи не мають цікавити. У нашій сьогодишній ситуації певний рід поезії має безперечно політичне значення. У всякому разі поезія, про яку тут мова — це не "політична" поезія. Прочитайте брудну лайку якогось Цюпа (в цьому прізвиську — життя ніби наслідує Гоголя!) в дев'ятому числі "Жовтня" за 1966 рік, де він "виливає" свої "ідеї" про диверсійні тенденції сучасного мистецтва, — і ця проблема Вам стане аж надто ясною.

Отож, "політична" вартість нової поезії за кордоном — самозрозуміла й не потребує дальших пояснень. Особливо справжня поезія і в Україні, і за кордоном дуже важливі тепер, коли на поетів усякі Творці Держав та інші ділки по ОН та ЮНЕСКО почали звертати увагу. Звичайно, це не означає, що я сідаю за стіл і думаю: "А тепер напишу поезію, що матиме політичне значення. А як не вийде, то чорт з ним, напишу статтю про політичне значення поезії". Поет мусить писати добру поезію. А всякі наші "впливові" люди (ах, мрії!) повинні показувати його твори всюди, де тепер показують добру поезію для різних політичних цілей. А кваліфіковані літератори повинні писати про нього статті. Інакше кажучи, "політична" поезія мусить завжди лежати поза нею самою.

Тим часом, в нас буває інакше. Різні "залізні" студенти економії та різні "збанкрутовані" політики пишуть усякі небелиці про поганих (але сильно "політичних" поетів), і то різними мовами! Все це чужинці будуть слухати доти, доки не стануть читати твори тих поетів. А як стануть вони такі твори читати, тоді хоч іди та в Сірка очей позичай!

Коротше кажучи, найголовніше політичне значення нової поезії і тут, і там, те, що український народ настільки зрілий, що має таку поезію. І цього, повірте, досить!

Питання: Ви знаєте, що в Україні шестидесятники виступили проти т. зв. "епідемічної творчості". Ми помічаємо і на чужині таку творчість. Як Ви її оцінюєте?

Відповідь:

Тема, або "сюжет", поетичного твору — це цвях, що на нього можна повісити твір, як пальто. На жаль, ці слова не мої. Їх сказав Оден (для інформації декого з земляків — не Оден, а Оден — англо-американський поет). Або, повертаючися до попередньої відповіді, ідея діє як певний творчий імпульс. І то не тільки ідея, але навіть ідея! Якщо з цього виходить гарний вірш — все гаразд.

Прикладів такої поезії (звичайно, маю на увазі справжню поезію) в нашій соціологічно умотивованій літературі — не так уже й мало. Перш за все — Шевченко. А потім, наприклад, дуже витончений "волюнтаризм" "Ріні", точна поетична ідіома "Княжої емалі", поліфонічна мажорність Маланюка, складна поетика "Крут" чи "Багряної піраміди", бароковий Липа. Взагалі, вісниківцям ці трудні справи дуже добре вдавалися. А що вже говорити про Тичинене привітання проголошення нашої держави! Ці твори такі цілі, тому, що в них домінує не тема, хоч і якою близькою вона читачеві не була б, а висока майстерність. Хтось міг би сказати, що це звужує коло прихильників такої поезії, бо нею цікавляться тільки ті, хто поділяє поетові "ідеї" — мовляв, такі твори не говорять до всього людства. Це невірно. Кожний добрий твір говориме до любителів доброї поезії, якої національності вони не були б чи яких політичних уподобань вони не мали б. Наприклад, мені не можуть не подобатися твори Маяковського, хоч їм і дала поштовх протилежна до моєї ідеологія, що в неї я як "гомо політикус" не вірю.

З другого ж боку, кожні роковини приносять нам стихійні зливи римованої журналістики. Ці речі напевно мають якусь пропагандивно-педагогічну вартість, і тому я проти них насправді нічого не маю. Треба тільки раз за завжди зрозуміти, що такі римовані статті або декларації — не поезія, а цілком окремий жанр. Про такі межові жанри я колись хотів би написати статтю, бо тема ця дуже цікава — особливо аналогічний жанр любовних декларацій естрадної пісні. Але ця тема не стосується поезії, і тому на ній тут не буду довше зупинятися.

Питання: Як Ви задивляєтеся на виступи в США Драча і Павличка? Чи вважаєте, що такі виступи письменників з УРСР є корисні?

Відповідь:

Ви не запитали, кому такі виступи корисні. Глибоко вірю, що і виступи, і зустрічі були корисні і нам, і їм. Мені, наприклад, завжди цікаво і корисно порозмовляти з талановитими й гарними людьми, особливо якщо вони — українці. Також цікаво побувати на виступах добрих поетів. Звичайно, я тут говорю про їх виступи як поетів, а не як "позапоетичних" ідолів, хоч і це може мати свою вартість, особливо для молоді...

Єдині, що не мали користи — це ті колишні книговоди, а нинішні редактори газет, які ніколи вже нічого не навчаться, бо все вони чудово знають і про все розкажуть. Українську ситуацію нинішнього дня вони трактують як книговодство якоїсь повітової кооперативи, де "два а два є штири", і де кожний громадянин Радянського Союзу — це обов'язково агент і провокатор.

У зв'язку з цим, боюся, щоб користь відвідин Драча і Павличка не перейшла в жадливу шкоду. Справді ж бо, провокативні напади однієї газети на молодих поетів еміграції, що "посміли" організувати виступи і перекладати вірші (мовляв, вони

також "високоплатні" агенти) — можуть відірвати декого з молодих інтелектуалів - емігрантів від українського ядра за кордоном, що йому вони так дуже потрібні. Сподіваюся, що ці молоді люди зрозуміли вже нашу "діаспору" настільки, що на такі гістеричні наклепи не звертатимуть ніякої уваги.

Питання: У нас на чужині є проблема з творчим доростом. Деякі з початкуючих поетів виглядають дуже традиційними (це мова про наймолодших). Як можна б сприяти творчому зростові на чужині?

Відповідь:

Це дуже цікаве питання, і на ньому я хотів би зупинитися довше. Думаю, отже, що традиційність нашого "доросту" тісно зв'язана з психологією еміграції, яка вже встигла просякнутися і в мову українців за кордоном. Коли молода людина пише англійською мовою, вона автоматично пише "по-модерному", бо в її психіці англійська мова якось парується з духом модерності. Це ж бо в тій мові вона вперше зустріла скарби сучасної літератури — чи оригінальні, чи перекладені. Але з моментом, коли вона починає творити по-українському, в неї перед очима стає ціла армія різних тіток, впорядників молодечих організацій, а ще найгірше — вчителів шкіл українознавства, які тяжко працюють суботами, щоб нашим молодим людям подати цілком однобічний — і тому несправжній — образ української творчої мови, що втілена в українську поезію. Така молода людина відчуває великий обов'язок перед тими своїми виховниками — вона може навіть і глибоко любити їх. І це добре. Але старші мусіли б віддячити...

А що вже говорити про несамовито гострі, пронизливі очі Тараса Григоровича, що глядять на неї з портрета на стіні, і що про власника їх бідна дитина має цілком спотворене уявлення. Як же можна підняти руку, та ще й озброєну пером, проти замученого страдника і написати мерзенно зрадливий "модерний" рядок... Врешті-решт, усе це може закінчитися психосоматичною травмою — рука, що посміла написати "модерний" рядок, може чого доброго раптом "усохнути".

Отже, з-під пера молодого людини слухняно виходить рахитичний сурогат Грінченка. Вона тоді спішить показати його батькам, потім несе на Вищі Курси Українознавства і показує Пані Вчительці, а в суботу вечером читає його своєму Другові Кошовому. І всі віршики хвалять, всі кажуть, що ось це "доперва" поезія, що ось це можна друкувати в журналі. І молода людина посилає віршики у журнал. На небі загоряється ще одна зірка, бо народжується ще один поет...

Після надрукування кількох віршиків у журналах, молода людина непомітно виробляє небезпечну подвійну шкалу. — одно мірило для світу, а друге для невеликої України. На вершині першого мірила стоїть, наприклад, "Тамлет", а на вершині другого — "Ой не ходи Грицю". Це роздвоєння,

яке ямогось шведа чи іншого еспанця кинуло б у судороги "галопуючої" скізофренії — їй абсолютно не шкодить. Вона ж з ним виросла змалку і так звикла до деформування світогляду, як японки звикають до деформування стіп. Афоризм: "Все що своє — інакше від чужого" — став знаменитим антидотом проти всяких "криз". Вона може навіть піти на "Ой не ходи Грицю" і ця п'єса їй може навіть сподобатися — не як своєрідний "кемп", а як справжнє "наше" мистецтво.

Дуже важливу роль грає в тому всьому факт, що все, що любить ненька-Україна (усібілена, звичайно, в Пані Вчительці та в інших виховниках) — значно легше дається. Погляньте ж бо: і український віршик легше написати, ніж англійський (труднощі мови — ніщо супроти мук справжнього поетичного вислову!), і надрукувати його легше, і на виставі "Ой не ходи Грицю" думати не треба...

Я тут же таки хочу цілком щиро підкреслити, що я дуже шагулюю труд тіток, Пань Учительок і Друзів Кошових. Це справді жертвенні і дуже потрібні люди. Якби не вони, не було б узагалі ніякої мови про таке несамолюбне чудо як літературний "доріст" в середовищі еміграції, яка двадцять кілька років тому покинула рідні землі і втратила з ними всякий контакт. Я ж сам не писав би сьогодні українською мовою, і тією мовою з усіми не сварився б, як би не ті добрі люди. Адже гарні хвилини свого дитинства я провів у Пласті і до останніх років був сам учителем школи українознавства. Але справа в тому, що на якійсь точці життєвого шляху, молода людина мусить попрощатися з тими доброзичливими руками, що

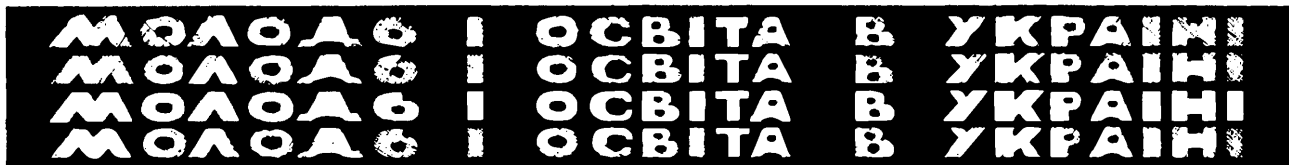
вели її через дитинство, і починати думати та діяти незалежно. Про це я, зрештою, писав колись давно... Молода людина мусить сама собі вибрати свою Україну, і то таку, яка вміщалася б на одній шкалі з світом. А вона є. Тільки треба знайти її в цілком самостійному і часом навіть одчайдушному сафарі.

А нам "старшим" треба писати добру поезію, щоб її було ще більше в багатющій скарбниці справжньої української літератури, віко якої нечасто відкривається в клясах суботніх шкіл українознавства. І ще треба одного. Треба розумно поводитися з молодими поетами, які живуть і творять серед сорока - мільйонного нашого народу, і які є сьогодні єдиним фактичним, фізичним контактом нашого творчого "доросту" з рідною землею і з усім тим (і поганим і добрим), що там сьогодні робиться. Не "інтрепретуймо" тих складних явищ молодим людям на наше, від довгої шевської роботи "утерте" копито. Хай вони самі послухають, порозмовляють і висунуть власні висновки. Ці висновки не мусять бути позитивні. Але вони обов'язково мусять бути власні.

Питання: Чи Ви бажали б переказати дещо почерез наш журнал творчій молоді на чужині і в Україні?

Відповідь:

Тут треба, мабуть, сказати: "Держайте", "кріпиться", чи щось таке подібне. Та я молодим поетам не буду нічого "переказувати", бо вони самі знають усе те, що я міг би їм сказати. Інакше, вони не йшли б на очайдушний ризик бути українськими поетами — "тут" чи "там".

ХРОНІКА

● Син письменника Андрія Чайковського - математик. Син відомого українського письменника Андрія Чайковського — Микола має вісімдесят років. Як відомо, твори А. Чайковського були довгий час заборонені в УРСР, щойно недавно появились де кілька книжок письменника, в яких порушується суто соціальні питання (напр. "Олюнька"). Тому й ім'я його сина, відомого математика, який повернувся в Україну в 1929 р., часто затаювалось, а деякий час він був навіть переслідуваний. Зараз Микола Чайковський живе у Львові і свят-

кує своє вісімдесятиліття. Він автор п'ятидесяти статей в УРЕ, співавтор "Російсько - українського математичного словника", "Української математичної бібліографії", "Історичної математичної", т. I. підручника "Квадратні рівняння", автор статтної математики", т. I, підручника ладання математики", а також багатьох статей з історії української літератури й мистецтва. Перша математична праця М. Чайковського називалася "Розвиток числових систем в історії людської культури" (1908). Вчений народився в 1887 р. в Бере-

жанах, а студіював у Львові, Відні і Празі.

● Наукова студентська конференція. В Кам'янці Подільському відбулася десята наукова студентська конференція, на якій для обговорення було представлено двісті студентських робіт. Конференція відбулася в сільськогосподарському інституті і в ній брали участь студенти з різних високих шкіл України ("Р.О.", ч. 1).

● Що цікавить студентів? В Ровенському педагогічному Інституті відбувся прилюдний дис-

пут, на якому обговорювались такі питання "Хто є героєм нашого часу?", "В чому справжнє щастя людини?", "Романтика. Де вона?" ("Р.О.", ч. 1).

● **Українські студенти на цілинні.** В 1966 р. було вислано на цілинні землі в Казахстан і Сибір 6 тисяч українських студентів. За час літніх вакацій вони звели чотири машини - тракторні майстерні, п'ять шкіл, 366 житлових будинків і багато інших споруд. В цьому році влада планує вислати в Казахстан багато більше наших студентів ("Р.О.", ч. 2).

● **Український Політехнічний інститут.** Два політехнічні інститути — Львівський і Харківський удостоїлися високого відзначення, нагородили орденом Леніна "за великі заслуги в підготовці інженерних кадрів і розвитку наукових досліджень". Харківський технологічний інститут було основано в 1885 р. і він був одним з перших вищих технічних шкіл в Україні.

Інститут закінчило до першої світової війни 2500 студентів, а за більшовицької влади — 34 тисячі інженерів з 40 спеціальностей. В інституті тепер на 69 кафедрах працюють понад 900 викладачів, в їх числі понад 325 професорів, докторів, доцентів і кандидатів наук.

Інститут має 120 лабораторій і кабінетів. В 1961 р. до Інститу-

ту почали прибувати зарубіжні студенти. До 1967 року інститут випустив 435 чужинецьких інженерів для 12 країн, а 21 аспірантів з восьми країн захистили кандидатські дисертації. Ректором Інституту є проф. М. Сенко. Інститут є одним з найбільш зрусіфікованих в Україні ("Р.О.", ч. 3).

● **Студентська допитливість.** Студентство в Україні починає бути все більш допитливе і, згідно з голосами радянської преси, видно, що навіть професори не дають собі ради з цим явищем і не задовільняють своїми викладами і відповідями все більшу допитливість і загальний інтерес в усіх справах сучасного студентства. В зв'язку з цим, на київському університеті відбулися спеціальні партійні збори, на яких обговорювано, в який спосіб можна посилити марксистську ідеологію студентства. Для цього на університеті створено 28 методологічних семінарів, які якраз мають за завдання дати викладачам якнайбільш удосконалену методику партійної ідеологізації ("Р.О.", ч. 9).

● **Партійний наступ на дітей.** 1 лютого відбувся в Москві II-ий пленум комсомолу СРСР, на якому з головною промовою виступив Л. Брежнєв, вказуючи і підкреслюючи, що, мовляв, "імперіалісти" ведуть шалену бо-

ротьбу на ідеологічному відтинку, якій піддається частина громадянства СРСР. Він закликав посилити ідеологізацію молоді і зобов'язав комсомол звернути більшу увагу на працю з дітьми - піонерами. Брежнєв підкреслює також, що частина молоді в СРСР виявляє "політичну крихкотість, безтурботність і по-наплювательському бездумне ставлення до життя". Він закликав, щоб проти цього повести боротьбу. У висліді цього пленум прийняв величезну кількість постанов, в яких вказується, як саме працювати з дітьми - піонерами, щоб їх поставити на службу партії і її інтересів ("Р.О.", ч. 11).

● **Наступ також на студентство.** Після пленуму комсомолу, тиждень пізніше, 10 лютого відбулась в Москві всесоюзна нарада працівників вищої школи. На цій нараді обмірковувалося головним чином вплив західних ідей на радянське студентство. На нараді було стверджено, що велика частина студентства виявляє "ідейну нестійкість, споживчий підхід до життя, невміння трудитися". Після заключної наради було прийнято постанови в справі поліпшення партійної роботи зі студентством та зокрема викладання суспільних наук, які мали б допомогти в партійній ідеологізації студуючої молоді ("Р.О.", ч. 13).

Історичний і сучасний

(Два студентські журнали)

HORIZONS — Ukrainian Student's Review, неперіодичне видання СУСТА, рік VII, чисел 10, Нью Йорк — Урбана. Редагує Колегія в складі: Олена Гіава - Сацюк, Марта І. Савчук, Лариса Луцька, Тая Вівчаренко, Ігор Чума, Юрій Мисків, Іня Гіава, Богдан Сацюк. В англійській мові. Стор. 84.

BULLETIN FRANCO - UKRAINIEN, видає Організація Української Молоді у Франції (французькою мовою — "Молоді приятелі України"), чисел 26, Париж. Директор — Катерина Лазовіська, секретар Редакції — Катерина Угрин, Редколегія — Оля Репетіло, Мирослава Маслов, Олесь Кутняк. У французькій мові. Стор. 68. Останнє число появилася в грудні 1966 р.

Зараз на чужині ми маємо два журнали в чужих мовах, які редагує і видає наша студуюча молодь. Це журнал СУСТА — "Горизонти" і ОУМУФ-у — "Бюлетень Франко - Український". Перший появляється в США (Урбана - Нью Йорк), другий у Франції (Париж).

Обидва журнали появляються в гарному оформленні, притягаючи увагу читача. Обидва є важливим вкладом в розгляд різної української проблематики та дуже важливим посібником у інформуванні чужинців про українські справи і українські культурні надбання. Спільне в обох журналах — це серйозність у підході до окремих тем, різноманітність проблематики та загальноукраїнський підхід і навіглювання окремих проблем. Це в тих журналах спільне, за що мож-

BULLETIN FRANCO - UKRAINIEN

NO 24-25 - JUILLET 1966

Титульна сторінка "Франко - українського бюлетеня", журналу ОУМФ

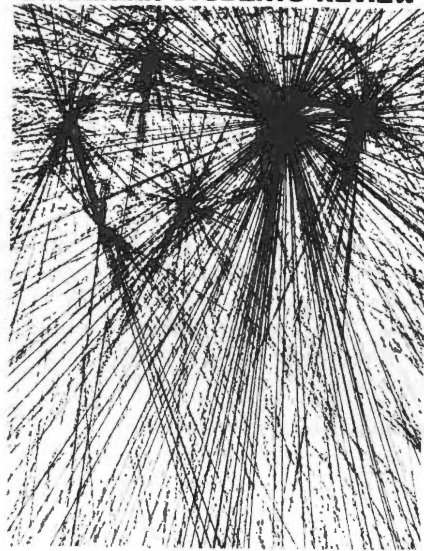
на видавцям і редакторам лише погратувувати.

Рівночасно з цим обидва журнали мають цілком інший характер та, як видно зі змісту, ставлять собі дещо інші цілі.

Зупинімся насамперед на "Торизонтах". Ще недавно "Торизонти" не мали свого усталеного "обличчя" і воно здається змінювалося зі зміною кожної Управи СУСТА чи редколегії. В багатьох попередніх числах було видно принагідність матеріалу. Цей стан змінився, коли головним редактором стала Оленка Гікава - Сацюк. Почавши від 9-го числа видно, що нова редколегія старається надати журналові виразне обличчя, переходячи від принагідності до плановості на довшу мету. Але й тут видно, що великий склад редколегії, не цілком задовільно виконує свої функції, не постачаючи матеріалу до своїх ділянок.

Оцінюючи теперішній характер "Торизонтів", — ми його скарактеризували б як журнал з нахилом до історизму. В ньому ще не видно сучасної проблематики, зокрема пов'язаної з сучасною Україною і молодого творчістю в нашій батьківщині. Зате є дуже позитивна спроба вивести на сторінки журналу наших українських нагломовних поетів, зокрема поетів Нью Йоркської Групи, переклади з української літератури (І. Франка, В. Стефаника), подавати огляд творчості наших митців та про українське народне мистецтво

HORIZONS UKRAINIAN STUDENTS' REVIEW

Титульна сторінка журналу СУСТА "Торизонти" роботи Б. Пачовського

(Т. Вівчаренко, Оленка Гікава - Сацюк). Сильний журнал своїм добре заступленим розділом огляду книжок, хоч він може не цілком в пропорційному відношенні до решти ділянок і матеріалу. Статті окремих молодих авторів (згадати б Юрія Кульчицького, Адріана Кармазіна) опрацьовані з науковим підходом та багаті на показники джерел і використаної літератури, становлять дуже поважний причинок до студій українознавства. Зате слабо в журналі заступлені і обговорювані міжнародні студентські проблеми (КОСЕК, МСС, МСК), майже взагалі не коментується академічних свобод в Україні (хоч цікаве звідомлення про академічні свободи в СССР в 9-ому числі), немає інформації про високу освіту в Україні та студентське життя. Взагалі в журналі немає перекладів творчості шестидесятників, навіть не було згадки про Симоненка. Цікавою і потрібною є хроніка українського студентського життя, хоч і в ній не згадано про діяльність багатьох студентських Громад, які входять в систему СУСТА. Важливим було б, беручи під увагу поширення журналу в англомовному світі, подавати також інформації про діяльність українського студентства також і в інших країнах Західного світу. Цих кілька зауваг, при всіх дуже важливих позитивах журналу, як цілості, ми уважаємо за недогляд в ньому, який повинен бути в майбутньому узгоджений, що тільки піднесе вартість журналу і поставить його на ще вищий рівень.

У відмінність від "Торизонтів" питанням сучасної української дійсності багато уваги присвячує "Бюлетень Франко - український". Великим досягненням видавців і редакторів цього франкомовного журналу є те, що вони зуміли підняти гурт студіюючої молоді у Франції, який цими справами живе і якому проблеми сучасної

України є дуже близькі. Крім великих здобутків (видання на 126 стор. одного числа 18-19 присвяченого виключно Т. Шевченкові з окремими оригінальними статтями і перекладами творів поета на французьку мову, присвячення великої частини журналу ч. 21 творчості Євгена Маланюка, числа 26 — М. Грушевському та одного окремого числа молодій творчості в Україні) журнал від самого початку має дуже добре заступлену українську у Франції (напр. знаменитий огляд відгуків французької преси на фільм "Тіні забутих предків" в ч. 24 - 25), коментує своєчасно важливі події (напр. арешти в Україні), має добре заступлений відділ мистецтва (О. Грищенко, Вирста) та ряд дуже серйозно опрацьованих статей (о. І. Яцкова про Митрополита А. Шептицького, проф. Б. Боцюркова про Українську Православну Церкву, проф. Ю. Пундика про український націоналізм) і багато іншого. Біля журналу згуртувався поважний гурт молодих перекладачів на французьку мову, який може похвалитись дійсно дуже поважними осягами. Серед них треба зокрема відзначити Олю Репетило, Мирославу Маслов, Каліну Угрин, Марію - Франс Жакамон. З-під пера цих перекладачів появились твори у французькій мові Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко М. Вінграновського, Є. Гуцала, О. Вишні, В. Симоненка, й інших.

Журнал за своїм змістом можна цілком сміливо назвати журналом сучасної української проблематики.

Хоч у журналі є дуже добре заступлена мода творчості і багато інших ділянок, то недотягненням треба уважати брак огляду франкомовних книжок з питань Сходу Європи, інформацій про Високу Освіту в Україні, академічні свободи в Україні.

Наголошуючи позитиви обох журналів і вказуючи на недотягнення, відмічаємо це не тому, щоб робити будьякі докори молодим редакторам, а хочемо це передати як дружню пораду, знаючи їхній великий вклад безкорисної праці, їхні добрі інтенції, а також і те, що вони докладають максимум зусиль, щоб своїми виданнями заповнити ці прогалини в нашій сучасній українській дійсності.

Не зупиняємось тут над мовою обох видань. Але в очі впадає в багатьох випадках російське або польське передавання в англійській мові прізвищ і назв (напр. в "Горизонтах" — Sawczuk, Mochnacz, Ostapowycz, Lubinskyj, Zhitomir, Bukovina, або Tzarist i Czarist) і пізний правопис у французькій мові, на що вказував вже Олесь Кутняк.

Хоч справа транскрипції українських назв і імен не є легка (в УРСР українські назви й імена передається в чужих мовах за російським правописом), то все ж вартувало б на неї звернути більше уваги. Це очевидно вийшло б на користь обох журналів.

Всі ці недотягнення, порівняльно до осягів обох журналів, є дуже незначні і вони залишаються в тіні загального їхнього рівня.

Хочемо вірити, що як "Горизонти" так і "Бюлетень Франко - Український" будуть й надалі появлятися на високому рівні, поліпшуючи і підвищуючи свої вимоги та поширюючи круг співробітників і читачів.

О. З.

УКРАЇНСЬКІ СВАТИНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

Центральна частина стеїту Нью Джарзі, США. Навігаториста околиця біля невеликого містечка Бавид Бруку. Тут знаходиться кусок землі, який удостоївся найпочеснішої назви української політичної еміграції — Український Пантеон. Це місце — власність Української Православної Церкви в США — осередок, де перебуває Консисторія на чолі з її головою Архiepіскопом Мстиславом. Хто б з українців тут не був, не важливо якого політичного переконання чи релігії, на його обличчі постає усмішка гордості, а в чужинця поза кулісами слів похвали ховається заздрість.

Прикрасою цього місця — величавий храм: церква - пам'ятник. Цей храм побудований для увіковічнення пам'яті мільйонів замучених голодом і закатованих в тюрмах московських сатрапів. Цей храм — символ немирущої боротьби українського народу за свою свободу.

Побудований він коштами українців на чужині, в першу чергу православного віровизнання, хоч багато пожертв надходило й від свідомих

українців іншого віровизнання, а також і чужинців.

Будова, за проєктом архітекта Кодака, почалася в 1955 році і продовжувалася, з перервами, до 1966 року, коли розпочато регулярно відправляти Служби Божі.

Центром уваги в середині храму є мозаїчний образ Спасителя, а величчю Його буде Іконостас, який вже скоро починється будувати, кошти якого вноситимуть понад 32 тис. доларів.

Храм має три позолочені бані з хрестами в чисто українському стилі. Решта покрівлі — мідь.

Церква устаткована електричними дзвонами вартістю понад 6 тис. дол. Над входовими трьома дверима красуються три різнокольорові мозаїчні образи.

Неперевершеною вартістю церкван - пам'ятника є музей, який знаходиться в нижній частині будови. В музею переховується понад 10,000 примірників цінних книжок і безсмертної вартости українських музейних речей. Тут знаходиться

збірка проф. Мощенка, чудесні збірки писанок, старовинних одягів, посуду, біжутерії (XVII—XVIII ст.), багато історичного характеру картин. Тяжко все коротко описати. Зайдіть, подивіться і переконаєтеся.

За церквою - пам'ятником знаходиться український цвинтар, де знайшли вічний спочинок найвишніші наші діячі, а серед них могила покійного Президента УНР в екзилі д-ра С. Витвицького і його дружини.

За душі спочилих на цвинтарі й за душі замордованих голодовою смертю й замучених на каторгах чи розстріляних за мурами НКВД - ЮБ

в цьому храмі щодня відправляються поминальні Богослуження. В піст, в поминальну суботу згадується по грамотках переданих вірними до церкви, тисячі імен — і за душі спочилих розлягаються могутні звуки дзвонів, що летять на хвилях етеру широкими просторами — ген в Україну, щоб нерозривно злитися з мовчазними дзвонами мільйонів душ українського народу і сказати їм, що боротьба продовжується.

Олексій Шевченко

Примітка: Дивись нашу світлинку на першій сторінці обгортки — Український Пантеон.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

ВІДБУТИ СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА

Вже довгий час питання відбуття Світового Конгресу Українського Вільного Студентства нуртує в кругах української студіюючої молоді на чужині. Багато разів в цій справі писалося в нашому журналі "Смолоскип". Ми видвигали різні пропозиції, обмінювались думками. На жаль до тепер цей задум ще не здійснений. І це погано, бо у нас ще не знайшлося настільки зрозуміння ваги і значення такої справи.

В листопаді 1967 року мав би відбутися СКУВС. Є вигляди, що він відбудеться. А що наше студентство, наші студентські центральні? Чи усвідомляють собі вони, скільки треба зробити, скільки треба вложити праці, щоб він відбувся гідно і величаво.

Ще раз звернім увагу на лише декілька маркантних моментів, поруч яких організатори в ніякому разі не могли б пройти мовчанкою.

СКУВС — повинен бути Світовим конгресом ВСЬОГО українського вільного студентства. В ньому повинні бути заступлені всі студентські професійні, ідеологічні й конфесійні організації, союзи і товариства. Лише тоді він виконає своє завдання, коли він буде репрезентацією всіх нас, з усіх країн Західного Світу, коли в ньому буде зарепрезентоване українське студентство різних ідеологічних поглядів і різних політичних пере-

конань, яке об'єднане ідеєю визволення українського народу.

СКУВС — мусить заманіфестувати перед цілим світом нашу непримириміу поставу до російського імперіалізму, який поневолює нашу Батьківщину та стати в обороні переслідуваної творчої молоді в Україні, видвигнути питання академічної свободи в УРСР, виступити проти насильної русифікації та вивозів української молоді з України.

СКУВС — повинен вже нарешті розв'язати організаційні питання українського студентства у світі, переорганізувати ЦЕСУС, оживити його і вивести його діяльність насамперед на міжнародню студентську арену, де нас вже деякий час немає і де взагалі не чути нашого голосу.

СКУВС — повинен звернутись зі спеціальним маніфестом - закликом до українського студентства в Україні, закликати його до спротиву окупантів і до стійкості в боротьбі за свободу.

СКУВС — повинен звернутись за підтримкою в наших правих змаганнях до всіх національних студентських союзів країн світу, до всіх студентських централей і перейти в наступ на більшовицькі впливи серед студентства.

Перед українською студіюючою молоддю і її керівниками постає дилема: готові вони здати цей свій іспит національної зрілості, чи ні?

Монреал (Кор. 1.3.) Студентство в обороні своїх братів в Україні. В суботу 4 лютого 1967 р. телевізійні станції в своїх вечірніх вістях передали, як одну з найважливіших подій того дня в Монреалі — протест українських студентів проти переслідування московсько-більшовицьким окупантом українських інтелектуаль-

лістів та проти висилання українських студентів на Сибір.

Під час протесту - демонстрації було зложено вінок на могилі Незнаного Вояка для вшанування пам'яті 300 українських студентів, які загинули в бою під Крутами.

На телевізійному екрані пересувались ряди демонстрантів з чисельними транспарантами в

англійській, французькій і українській мовах. На чолі походу машерували хорунжі з українським, канадським і квебецьким прапорами.

Демонстрацію з організував Монреальський Відділ СУСК-у при участі студентів з університетів Мек'їл, Лойоля, Сір Джордж Вілімс і франкомовного уні-

Монреаль, 4 лютого 1967 р.: Демонстрація українських студентів в обороні культурних діячів переслідуваних радянським урядом.

верситету.

Демонстрація була попереджена летючками. Більше 200-от студентів зібралися при вході до університету МекГіл, формуючи похід, який пройшов репрезентативними вулицями Монреалю — Шербрук і Пійл до Домініон Скверу, де було зложено вінці.

Похід супроводжали репортери телевізійних і радієвих станцій та поліція, яка нормувала вуличний рух. Численним проходжимо було роздавано летючки в англійській і французькій мовах. В них було представлено сучасний стан українського народу під більшовицькою окупацією, яка нищить все українське, доказом чого є нова хвиля переслідувань українських письменників і студентів.

Дарма, що того дня був тріскучий мороз, на Домініон Сквері очікували студентів більше число українських громадян, щоб прилучитися до протесту молоді. Після зложення вінка промови виголосили Ярема Келебай в англійській мові, Іванна Калужна в французькій мові і Петро Гаврилюк в українській мові. Протест закінчено відспіванням українського національного гімну.

Похід, який телевізійні репортери назвали "сайлент демонстрацій" ("німа демонстрація")

був однією з найбільш вдалих і ефективних демонстрацій будь-коли влаштованих українцями в Монреалі. Відгук українського й чужого громадянства був дуже позитивний, як відносно рівня демонстрації, так і її завдання.

Організаторами демонстрації були Ігор Шнурівський і Марта Скамб, яким належить признання, а також всім учасникам, які в цей культурний спосіб запро тестували проти політичних і соціальних несправедливостей, які панують в Україні в ХХ столітті, тоді коли малі і примітивні народи Африки дістають суверенність та рівноправність нарівні з великими потугами світу.

● **Акрон.** Курс історії України. Старанням д-ра Теодора Мацькова, 3 лютого почалися виклади історії України на місцевому університеті. Виклади відбуваються кожної п'ятниці вечером.

● **Балтимор.** "Зарево" — М. Грушевському. 28 січня відбувся XIV-ий Академічний Вечір "Зарева" в Балтиморі присвячений проф. М. Грушевському з нагоди сотої річниці з дня його народження. В програмі Вечора було виголошено три доповіді: Ніна Калиновська — "Життя Михайла Грушевського", д-р Антін Луцьків — "Михайло Грушевський — український вчений" і

д-р Юрій Криволап — "М. Грушевський — Президент УНР". Після доповідей відбулася цікава дискусія, в якій обговорено зокрема політичну діяльність М. Грушевського та справу його повороту на Україну. Для відмічення цієї річниці учасники Вечора зложили понад 100 дол. на "Український Історик".

● **Буенос Аїрес.** Основано Відділ Українського Католицького Університету. Верховний Архiepіскоп, Кардинал Йосиф Сліпий оскував в Буенос Аїресі філію філософічно-гуманістичного факультету Українського Католицького Університету, якого осідок є в Римі. Протектором цієї Філії є Преосв. Кир Андрій Сапеляк, а організатором — д-р Богдан Галайчук.

● **Мюнхен.** Курс журналістики на УТГІ. Ректорат УТГІ відкрив дворічний курс журналістики з метою підготовки кадрів співробітників і редакторів для української преси. Курс включає загальноосвітні предмети, українськознавчі, фахові і практичні вправи. Оплата за триместр — 100 доларів.

● **Філадельфія.** Крутянська Академія. Цьогорічну Крутянську Академію, яка відбулася 29 січня у Філадельфії, влаштували всі студентські організації — УСГ, "Зарево", ТУСМ, "Обнова" і ОДУМ. Академію відкрив Степан Ваповський, хор ОДУМ-у під керівництвом П. Гурського, в супроводі бандур, виконав пісні "За річкою" та "В полі, в полі", Марія Бачинська відчитала "Присвяту", Зоя Граур декламувала вірш присвячений крутянцям, а Люба Ковалишин виголосила святочну доповідь. Студенти Іван Бережницький, Ліда Головаш, Марія Бачинська і Володимир Хапко спільно рецитували монтаж знищених більшовиками поетів.

● **Торонто.** Градуаційний бенкет. 4 лютого відбувся в Торонті градуаційний бенкет і студентський бал, в якому взяло участь понад 400 осіб. Аранжером бенкету був випусник Роман Максимів. Від градуантів промовляв Ігор Бардин, а головну промову виголосив проф. В. Голубничий і

Нью Йорку. На бенкеті промовляв також д-р Іван Кучерепа, основоположник УСК-у. Голова місцевого Відділу КУК-у, д-р М. Кушпетя вручив всім градуантам збірник доповідей "В обороні української культури".

● **Вінніпег.** Студенти зорганізували виставку Я. Гніздовського. 26 лютого — 4 березня в Колегії св. Андрія при Манітобському університеті була відкрита виставка картин відомого українського митця Якова Гніздовського. Зорганізуванням виставки займалися студенти товариства Альфа - Омега — Вікторія Юзик (голова), Таня Муренко, Стефанія Дурда, Марта Береза, Василь Матвійчин, Роберт Карп'як, Маруся Саведчук, Зоряна Гриценко, Олег Боднар.

● **Вашингтон.** "Ми — молоді Крутянці". Студентська організація ТУСМ, Пласт і місцеві школи українознавства ("Рідна Школа" при ОУВ і Українська Католицька Школа) влаштували спільними силами Крутянську Академію, яка відбулася 29 січня. Крутянську доповідь виголосила Дарія Гуляк - Кульчицька, декламували Ірина Максим'юк, Марга Кічеровська і Роман Кормелюк. В п'єсі Юрія Кульчицького "Ми — молоді Крутянці" головні ролі виконували Юрій Ілінський і Любомир Кормелюк. Ряд пісень виконав хор ООЧСУ з Балтимору під керівництвом проф. М. Кормелюка.

● **Вінніпег.** 20-ліття Колегії св. Андрія. В 1966 р. сповнилося 20 років від часу відкриття Колегії св. Андрія, яка є зараз одинокою високою школою у західному світі, де готується кандидатів на священників Української Православної Церкви (обширніше про Колегію читайте в наступних числах "Смолоскипа"). В 1962 р. Колегію асоційовано з Манітобським університетом, а в 1964 р. вона примістилась в новому просторому будинку. Деканом Богословського факультету Колегії є Блаженніший Митрополит Іларіон (Огієнко) і на ньому викладає сім професорів. Настоятелем студентів богословія є Високопреп. о. Архимандрит Іов

Нью Йорк, 29 січня 1967 р.: На Академічному Вечорі "Зарева". Промовляє мгр. Володимир Одайник н. т. "Відчуження — трагедія модерної людини".

(Скакальський), а принципалом — о. Протопресвітер д-р С. В. Савчук. Зараз богословію студіює 21 студентів, а в Колегії живе понад 100 студентів Манітобського університету, для яких відбуваються курси українознавства, акредитовані університетом.

При Колегії активно працює Українське Студентське Богословське Товариство (голова — Степан Семотюк, секретар — Роман Єринюк), а також Т-во ім. св. Іларіона (капеляном якого є настоятель Колегії о. Мирон Клиш).

● **Нью Йорк (В. П.).** В "Зареві" про "будування мостів". 8 січня в Українському Інституті Америки відбувся черговий Академічний Вечір "Зарева", на якому професор Гантер каледжу д-р Всеволод Голубничий виголосив доповідь на тему "Будування мостів між Америкою і Україною — підсумки досвіду та можливості в майбутньому".

Доповідач докладно розглянув позитивні й негативні аспекти культурного обміну, зупиняючися зокрема над проблемою зустрічей між приїжджими з України і українською еміграцією.

У дискусії забирали слово: проф. Бакало, О. Бакун, В. Бакун, Б. Гасюк, Р. Мац, А. Процик, Є.

Стахів, Б. Хомин і інші. Вечір, на якому було понад 80 осіб, відкрила і ним проводила Рая Кейс, голова клітини "Зарева".

● **Ньюарк.** УСГ за працюю. Своєю діяльністю в минулому році, місцева УСГ стає однією з найактивніших в США. В останніх кількох місяцях УСГ провела таку діяльність:

16 грудня влаштувала доповідь Петра Бакала про різні аспекти життя у В'єтнамі. Доповідь була ілюстрована прорізками.

26 грудня члени УСГ ходили з колядою, з якої 80 дол. призначили на "Горизонти", журнал СУСТА.

Посадники міст Ньюарку й Ірвінгтону, після заходів УСГ, проголосили день бою під Крутами — 29 січня — Днем Українського Студента.

11 лютого для відзначення Крутянського бою УСГ поставила драматичну сцену "Крути".

● **Чикаго.** Літературний Вечір О. Коверка. 5 лютого СУСТА і місцева УСГ влаштували літературний вечір молодого поета Олега Коверка. На вечорі Юрій Коломієць дав аналізу творчості О. Коверка, а Юрій Миськів читав його вірші. Вечір закінчився дружньою гутіркою поета з присутніми.

● **Балтимор. XV-ий Академічний Вечір "Зарева".** 25 лютого відбувся XV-ий Академічний Вечір "Зарева", на якому обговорювано питання міжпланетарних польотів. Доповіді виголосили інж. Орест Ганас (з Філадельфії) — "Комунікаційні сателіти" й інж. Олег Булавка — "Програма Аполло" (будова і політ ракети, американська програма польоту на місяць". Обидві доповіді були ілюстровані прорізками і фільмом. Обговорювана тема викликала велике зацікавлення в присутніх, після чого вив'язалась дискусія, в якій брали участь ген. П. Самутин, д-р А. Лемішка, Д. Пісецький, Богдан Булавка, інж. І. Шморгун, а також наші юньори Ігор Лемішка і Юрко Зелінський.

● **Філадельфія. Українознавчі студії на Пенсильвенському університеті.** Українознавчі студії почалися на Пенсильвенському університеті в 1959 р. В 1966-67 академічному році на університеті є апробовані два курси української літератури і один граджюейт курс української мови. Викладачами на цих курсах є д-р Наталія Пазуник і проф. Григор Лужницький.

● **Нью Йорк. (В. П.). Черговий Академічний Вечір "Зарева".** 29 січня відбувся другий в цьому сезоні Академічний Вечір "Зарева", яким проводила Рая Кейс і на якому доповідав мгр. Володимир Одайник, докторант Колумбійського університету, автор книжки "Марксизм і екзистенціалізм". Говорячи на тему "Відчуження — трагедія модерної людини", доповідач подав дефініцію поняття відчуження модерної людини в працях філософів, почавши від Гегеля і кінчаючи на сучасних екзистенціалістах. В дискусії забирали слово В. Бакум, Дж. Вудбері, В. Кейс, Р. Мац, Мацик, проф. В. Нагірний, І. Ней, М. Задояна, Л. Халупа, А. Хруцький та інші.

● **Саскатун. "Обнова" вшановує своїх градуантів.** 29 січня студентська католицька організація "Обнова" вшанувала своїх членів - градуантів спеціальним бенкетом, на якому був присут-

ний Преосв. Кир А. Роборецький і в якому взяло участь 150 осіб. Бенкетом проводив Модест Коваль, а головну промову виголосив адв. М. Чернеський, перший голова місцевої "Обнови". Привіт зложив Й. Ракочий, подяку від градуантів Л. Козак, а Преосв. Андрій сказав заключне слово. Всім присутнім за їхню участь дякував голова "Обнови" М. Наконечний.

● **Чикаго. Крутянська імпреза.** 29 січня відбулася тут Крутянська імпреза, яку влаштували спільно ОДУМ (господар цьогорічного свята), Пласт, УСГ і СУМА. Академію відкрив І. Іващенко, а доповідь виголосив Миرون Куляс. З декламацією виступила Валя Пошиваник, а з фортепіановим сольо Юрій Діліндорф. Духова оркестра СУМА під керівництвом М. Голіяна і струнна оркестра ОДУМ-у під керівництвом Анатолія Луппо, виконали в'язанки українських пісень.

● **Вінніпег. Оригінальне відмічення Крутянців.** З уповноваження СУСК-у при Манітобському університеті, студенти Ігор Куташ (голова місцевого Відділу СУСК-у) і Таня Муренко виготовили для української преси крутянські сторінки, на зміст яких складались: стаття Ігоря Куташа "Пам'яті студентам — героям Крут", вірші Р. Купчинського, Г.

Юріїва і М. Боеслава, світлина з похорону крутянців та картина Л. Перфецького — "Бій під Крутами".

● **Філадельфія. Академічний Вечір "Зарева".** 25 лютого відбувся тут Академічний Вечір "Зарева", на якому мгр. Теодосій Онуферко виголосив доповідь "Олег Ольжич — Людина і Деба". У Вечорі взяло чисельну участь зокрема студентство. Після доповіді відбулась дискусія.

● **Едмонтон. Виступ студентського хору.** 19 лютого на запрошення Відділу СУСК-у при Альбертському університеті, виступив тут відомий в цілій Канаді студентський хор під керівництвом молодого талановитого диригента Юрія Гнатюка. На концерті було присутніх біля тисячу осіб.

● **Вінніпег. МУНО відзначило М. Грушевського.** Місцевий осередок МУНО дуже оригінально відзначив соті роковини проф. М. Грушевського, закупивши і подарувавши для місцевого Манітобського університету його десять томів "Історію України-Руси". Акт передачі відбувся 26 січня і при цій нагоді були присутні представники МУНО — Сандра Стефанишин (голова), Зоріан Грищенко, Андрій і Мирон Тарасюки, а з рамени Манітоб-

Важливою діяльністю українського організованого студентства в США — є участь студентської централі СУСТА в конгресах американської студентської централі ЮСНСА. Це є найкращий форум для поширення правди про Україну та для боротьби з лівими і прокомуністичними елементами серед американського студентства. В останньому конгресі ЮСНСА (20 серпня — 1 вересня 1966) взяла активну участь делегація СУСТА, яку очолював її президент Богдан Сацюк.

На світлинці з-права: делегат з Австралії, Зенон Голубець, колишній віцепрезидент СУСТА, Богдан Сацюк, президент СУСТА, делегат з Гаяни, Мирослава Голубець, член Редколегії журналу СУСТА "Горизонти".

ського університету — Д. Т. Вайлдер, директор бібліотеки, бібліотекар С. Мухи, голова Славистичного департаменту професор Я. Рудницький і проф. Я. Розумний.

● **Монтреал.** Крутянська імпреза. 5 лютого заходами місцевого Відділу СУСК-у відбулась тут Крутянська імпреза, яка була попереджена панахидою за Крутянців в місцевих церквах. В часі імпрези слухачі мали змогу почути дуже вдалий радіомонтаж "Крути" Бориса Будного. Святочну доповідь виголосила Наталія Дяків. Уляна Меренюк виконала на фортепіані твори М. Лисенка, Ф. Шопена і Й. Брамса, а О. Свобода рецитував вірш О. Бабія. Студентський хор під мистецьким керівництвом Марії Чолій і при фортепіановому супроводі Н. Дяків, виконав кілька патріотичних пісень.

● **Боффало.** Сенатор П. Юзик гостем УАСТ. На запрошення УАСТ, яке очолює Любомир Зобнів, в річницю бою під Крутами, сенатор Павло Юзик з Канади, відвідав Боффало і був головним промовцем на спеціальному бенкеті, влаштованому з цієї нагоди. На бенкеті, який відбувся на місцевому університеті, зі вступним словом виступив студент Юрій Король, який говорив про

Крути, а сен. П. Юзик, якого представив присутнім віцепрезидент університету д-р Евелл, говорив про "Роль етнічних груп в канадському і американському житті". В часі вечора-бенкету виступив з рядом пісень студентський кuartет, в склад якого входять Вікторія Дзюба, Тамара Куява, Олена Борідко і Олена Царик при акомпаніаменті В. Олійника. Юрій Ганушевський виконав при супроводі бандури ряд українських пісень.

В часі свого побуту в Боффало сен. П. Юзик відбув зустріч з місцевими українськими діячами, а також зложив візиту посапникові Ф. Седіта, від якого одержав илюч до міста.

Гідна відповідь "Зарева" у Філадельфії

Коли частина старшого громадянства, зокрема в США, розбурхує українське життя своїми палкими полеміками навколо питання "зустрічів" і "контактів", то цієї палкої дискусії не видно серед студіюючої молоді і вона в цьому відношенні піднеслась вище від деяких наших "батьків". На жаль знайшис і такі, які хотіли внести фермент також і в студентське життя. По цій лінії якраз і збори ОД ТУСМ-у у Філадельфії прийняли спеціальні "резолуції" в справі двох місце-

вих членів "Зарева", домагаючись, щоб "Зарево" зайняло до них "якнайрішучіше становище".

Це становище філадельфійська клітина "Зарева" зайняла і опублікувала в першому числі своїх "Вістей Зарева". Текст його такий:

"Управа УАТ "Зарева" у Філадельфії, Па. застерігає за своїми членами повне право зустрічатися з тими з ким їм до вподоби. Справа зустрічей є справою сумління не лише поодиноких членів даних організацій, це справа клопотання кожного свідомого українця. Члени не є лише "членами", вони є теж одиницями, які відповідають не організаціям, чи диктатам організацій, але своєму власному сумлінню.

"Зарево" є академічним товариством, яке заступає самостійницькі принципи. Якщо воно хоче зватися академічним, тоді треба, щоб воно дебатовало над всіма питаннями без огляду на те, чи вони "пекучі" чи ні. Та будучи самостійницьким товариством, воно вірить у самостійницькі переконання своїх членів та не лякається, що одна чи дві, ба, навіть десять "зустрічей" вб'ють глибокі переконання своїх членів! — Управа УАТ "Зарево" — Філадельфія".

нові числа студентського вугань

.... **"ВІСТІ ФКУ"** — сторінка Фонду Катедри Українознавства, ч. 1, січень 1967 (додаток до "Свободи", 21 січня 1967 р.). Зміст: Дм. Мотрук "З'їзд представників ФКУ", Заклик ФКУ "1957—1967", "Звіщення на ФКУ", "Список фундаторів ФКУ", "Стан збіркової акції ФКУ в поодиноких українських громадах", "Пожертви на ФКУ від організацій", "Меценати і добродії ФКУ".

● **"БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА АБСОЛВЕНТІВ УГА - УТГІ"** — ч. 35, Нью Йорк, грудень 1966, стор. 16, циклостил. Зміст: "Одинадцята товариська зустріч", хроніка,

Спогади про УГА - УТГІ: "Проф. д-р Вячеслав Савицький", "З релігійного життя студентів УГА в Подєбрадах", М. Фесенко "З духового життя української еміграції в Чехословаччині", інж. П. Петренко "Андрій Ярина", Василь Прихода "Володимир Шевченко", О. Козловський "Олександр Євтухів", В. Прохода "Українське Аграрне Товариство", інж. Микола Гадзяцький "Ще про мистецтво і спорт в Подєбрадах".

● **"ЗАРЕВО"** — обіжник УАТ "Зарева" в Нью Йорку, ч. 5, 1966. Стор. 2, циклостил. Зміст: хро-

ніка, повідомлення, гумор, карикатура.

● **"БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА АБСОЛВЕНТІВ УГА - ІТГІ"** — ч. 34, Нью Йорк, серпень 1966. Циклостил, стор. 16. Зміст: "На порозі кінця нашого десятиріччя", хроніка, "З поживних листків архіву". Спогади про УГА - УТГІ: "Проф. В. Панасенко", "Толовніші праці, статті і публікації проф. Л. Грабни", інж. В. Прохода — "Фрагмент спогадів зі студії в Подєбрадах", інж. П. Петренко — Парафія Української Православної Церкви при УГА в Подєбрадах", інж. П. Дубрівний — "Отець міт-

рат Тит Войнаровський", "Корній Ніщеменко", Мих. Єреміїв — "Мистецтво і спорт в Подєбрадах".

● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінки ГУ ТУСМ-у. Редактор — Тетяна О. Рогатинська, редколегія: Ігор Тогаж, Ігор Оліяр, Наталія Дяків, Ірина Бойківська, ч. 6 (43), рік IV, Дітройт - Торонто (додаток до "Гомону України", 15 жовтня 1966 р.). Зміст: "Починаємо новий рік", "ФКУ", хроніка.

● **"СТУДЕНТСЬКА СТОРІНКА"** — видає редколегія при ОД ТУСМ-у в Нью Йорку. Ч. 5, рік I (додаток до "Шляху Перемоги", Мюнхен, 16 жовтня 1966 р.). Зміст: А. Скальський — "Що робити в ТУСМ-і?", В. Будзак — "Нове число Фенікса", Яр. М. — "Семінар ТУСМ-у", В. Б. — "Комуністи вишколюють молодь", Т. Дужа — "Невпинно вперед", В. Симоненко — "Україні" (вірш), "Дорога молоде" (з привіту Я. Стецька).

● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує колегія з упов. ГУ ТУСМ-у у складі: Х. Кульчицька, П. Гаврилюк, О. Лисяк. Ч. 3 (10), рік III (додаток до "Свободи", 9 листопада 1966 р.). Зміст: Б. Тодор — "Пекуча проблема", Ю. Кульчицький — "Українська історіографія та наука в советський Україні", В. К. — "Окупація чи воля",

О. З. Лисяк — "Люди з того боку", хроніка, різне.

● **"СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"** — редагує колегія в складі: Люба Ковалишин (гол. редактор), Христина Гордієнко, Іна Гікава, Тана Шумська (члени). Ч. 1 (99), рік XV, додаток до "Свободи" (13 січня 1967 р.). Зміст: "Резолюції" (VIII-го Конгресу СУСТА), "Стипендія Шевченкознавства при Лондонському університеті на 1967 - 68", інж. Куземський — "Фінансова допомога студентам" — позички в кредитівці "Самопоміч", Оленка Гікава - Сацюк — "Шукаємо дописувачів", "Радіо-програма УСГ в Ньюарку, Н. Дж.", "On the Legal Profession".

● **"ВІСТІ ЗАРЕВА"** — видає клітнина "Зарева" у Філадельфії, ч. 1. Зміст: "Роковини Крут", О. Ольжич — "Розкрийте зінці", "Четвертий універсал", "До питання культобміну" (заява Управи "Зарево" у Філадельфії), повідомлення, заклички.

● **"СТУДЕНТСЬКА СТОРІНКА"** — видає редколегія при ОД ТУСМ-у в Нью Йорку, ч. 6, грудень 1966, додаток до "Шляху перемоги" (Мюнхен, 25 грудня 1966 р.). Зміст: В. Будзак — "Часи Біласа й Данилишина", В. Б. — "Студентські активісти про учителів", А. Скальський — "Що робити в ТУСМ-і, Яр. М. —

"Чому УССР не є українською державою", звіт про діяльність.

● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у. Редагують: Т. О. Рогатинська (гол. редактор), В. Баслядинський, І. Оліяр, Н. Дяків, І. Бойківська (члени). Ч. 1 (45), січень 1967, додаток до "Гомону України" (28 січня 1967). Зміст: Т. Дужа — "Звернення", Т. Дужа "Із записника ГУ ТУСМ", "Проти культобміну", хроніка.

● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує колегія з уповноваження ГУ ТУСМ. Гол. редактор — mgr. Мотря Богатюк. Ч. 1 (4), додаток до "Америки" (25 січня 1967). Зміст: "Москва далі тероризує українську інтелігенцію", М. Тернополяк — "Будування мостів і "перлини" творчості Д. Павличка", М. К. Богатюк — "Комунізм на латині - американських університетах", Д. К. — "Діалог з марксистами і студентство", хроніка.

● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує колегія з уповноваження ГУ ТУСМ-у: Х. Кульчицька, П. Гаврилюк, О. Лисяк. Ч. 4 (11), додаток до "Свободи" (25 лютого 1967). Зміст: А. Скальський — "Що робить СУСТА в ЮСНСА", Т. Дужа — "Відозва до членства ТУСМ-у", О. З. Лисяк — "Журналістську треба відмолодити", "Резолюції" (ОД ТУСМ у Філадельфії), хроніка.

3 ЛИСТІВ ДО "СМОЛОСКИПА"

Юрій Микитюк (Макія, Перу): "Вперше у Вашім журналі я знайшов вірші новітніх поетів України. Вони на мене зробили велике враження. Знайшов я в тих віршах щось свіжого, щось вельми гарного. Посилаю Вам мій коротенький вірш, технічно мабуть недосконалий, але в якому я стараюся щиро подякувати цим новим борцям за правду.

Щиро вітаю Вас,
Нових борців правди.
Простягаю руки,
Відкриваю серце до Вас.
Спасибі Вам,
Що пробудили душу,
Грімним дзвоном
Ваших палких слів.

В сам час
Віднайшов я нові Ваші думки,

Бо зі старими
Вже прикро буть почало.
З доби космонавта
Хотілось чийсь голос почути
Бо давнє
Мабуть вже наскучило було.

Ваші словесні вірші - квіти,
Ми на чужині
Починаємо
Букетами збирати.
І з них,
Ваш нектар цілющий

Навчилися із радістю висмоктувати".

Н. М. (Ст. Пол, Мін.): "Хочеться мені побажати у Ваших серцях велику Віру і прагнення йти за нею. Ви розумієте, щоб не було порожньо і холодно у Ваших душах, а щоб горіла в них незлам-

на віра. Віра в нашого Творця. Віра в наш нарід. Віра в перемогу. Віра в самих себе. Багато говориться і пишеться про Вас. Обговорюється питання: "Батьки і діти", "Де наша молодь?"... "Хто нас заступить"... А мені хочеться з Вами поговорити. Слідкуючи за Вашими шуканнями, за Вашими прагненнями і починами, за Вашими успіхами і недотягненнями, знаючи Ваші помилки, а в багатьох випадках, на превеликий жаль і сум, навіть Вашу неусвідомленість — мені хочеться сказати Вам слово...

Головне — це мусите собі усвідомити Ви серцем і розумом: чому ми виїхали з Батьківщини? Усвідомити і твердо запам'ятати собі: не з Вас починається життя і історія нашого народу, ані на Вас не кінчається. Усвідомити собі, що від того, як Ви відноситеся до справи визволення нашого народу, наскільки ясно Ви собі уявляєте великі завдання положені на нас в країні волі перебуваючих, як Ви проводите й виконуєте свої обов'язки в організаційній і громадській роботі, від того, нарешті, як Ви дивитесь взагалі на життя — залежить успіх наших прагнень... Ви вже ставте на шлях дорослої людини. Ви ось вже готові перебрати самостійне ведення роботи в своїх організаціях. Вам вже час свідомо дивитися на речі. Вам вже треба уміти здоровою критикою знаходити Правду, відрізнати чисте зерно від полови. Вже треба уміти знайти зміст в своїй діяльності, щоб вона була творчою і щоб лишала позитивні наслідки... Будьте мудрі, відважні і мужні, а ~~здобутки~~ і традиції свого народу не занедбуйте, шануйте і несіть їх далі, як доніс їх наш нарід до сьогодні. Можливо, і навіть напевно, багатьом з Вас це все відомо і ясно, але все ж таки є серед Вас і ті, що не задумувались над цим. Дай Вам, Боже, доцільно і успішно нести до кінця взяті Вами на себе почесні обов'язки в різних ділянках Ваших організацій".

Д-р М. А. (Канада): "Накінець моє зауваження до статті "Іван Драч: голос розпукі": неморальний вчинок лишається завжди неморальним,

де б він не був зроблений і ким би він не був зроблений. Не можна виправдувати хамства. До речі, не знаю, чи Вам відомо, що, письменники А і Б перестали з Драчем балакати після тієї статті проти Б. Кравцева. На мою думку стаття і неправильна і обороняє щось, що обороняти не можна... Неправдою є, що кожний інший таку статтю написав би..."

Богдан Сацюк (Чикаго): "Ваш цінний журнал я з цікавістю читаю".

О. Заревівський (Франція): "З приємністю читаю Ваш журнал і хочу тільки побажати, щоб Вам пощастило його видавати і в майбутньому. Ваше "кredo" Ви чітко висловили в статті про І. Драча (ч. 4-5, 1966р.). Уважаю, що Ваша "лінія" є правильна, бо вона ґрунтується на солідній базі сучасної України. Ваш орган заступає цю "лінію" від років, ще тоді, коли інші кривим оком дивилися на все, що діється на Батьківщині. Сьогодні це мода, тому всі захоплюються, але багато лише спекулюють, твердячи, що вони, мовляв "теж" за такою візією нашого майбутнього. Важне в тому, щоб "Смолоскип" змонтував собі екіпу постійних співробітників, яка б йому запевнила щомісячну періодичність, тоді він міг би постійно давати відповідь на деякі акутні проблеми... Подумайте чи не краще було б його видавати у меншому форматі "вісімки", це улегшувало б висилку... Для Вашої заохоти хочу Вам сказати, що скромне підпільне видання в Україні називається також "Смолоскипом". То ж держайте".

ДОРОГІ ЧИТАЧІ "СМОЛОСКИПА"

Ми раді одержувати від Вас листи, в яких Ви порушуєте безліч актуальних питань нашої дійсності та зокрема обговорюючи статті публіковані в нашому журналі.

Просимо Вас: пишіть нам, діліться своїми думками і поглядами, висловлюйте критичні зауваги. Ми радо публікуватимемо на сторінках "Смолоскипа" Ваші листи.

Присилайте нам дописи з Вашого життя, знімки, репортажі, свої літературні спроби!

У ВИДАВНИЦТВІ "СМОЛОСКИП" ПОЯВИЛАСЬ КНИГА

Осипа Зінкевича

"З ГЕНЕРАЦІЇ НОВАТОРІВ"

Світличний і Дзюба

Книга присвячена творчій молоді в Україні, а зокрема розглядові творчості І Світличного й І. Дзюби. В ній знайдете повну бібліографію обох переслідуваних молодих критиків, передруки важливіших їхніх статей.

244 сторінки. Велика вісімка. Ціна 3 дол.

* * *

Для ширення правди про творчу молодь України та її переслідування придбайте собі брошуру в англійській мові

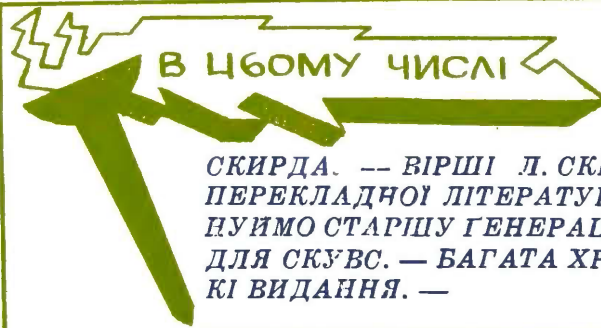
Svitlychny and Dzyuba Ukrainian Writers under Fire
by **Osyp Zinkewych**

Брошура розміром 52 стор. Ціна 1 дол. Замовлення шліть на адресу:

SMOLOSKEP

P.O. Box 6066, Patterson Station, Baltimore, Md. 21231

JUN 10 1967

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ

СКУВС — СТАЄ ДІЙСНІСТЮ!
— В. Сацюк: ПРОБЛЕМИ УК-
РАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА
В США. — О. З.: ЛЮДМИЛА

СКИРДА. -- ВІРШІ Л. СКИРДИ. — Д. Струк: ПИТАННЯ
ПЕРЕКЛАДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ. — О. Гікава - Сацюк: ША-
НУЙМО СТАРІШУ ГЕНЕРАЦІЮ! — КОНФЕРЕНЦІЯ СУСТА
ДЛЯ СКУВС. — БАГАТА ХРОНІКА. — НОВІ СТУДЕНТСЬ-
КІ ВИДАННЯ. —

ЗА СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА!

Президент СУСТА — Богдан Сацюк

“smoloskyp”
magazine of ukrainian youth and students

3

1967

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Данило Струк —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редакції: Богдан Гасюк,
Данило Струк.
Технічний секретар: Петро Багрій
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Danylo Struk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Danylo Struk.

Technical Secretary: Petro Bahrij

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Людмила Скирда: Живеш і раптом (вірш)	1	Ромко Терлецький: Молодь (вірш)	13
Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства — стає дійсністю!	1	Молода творчість в Україні й на чужині (хроніка)	13
Повідомлення про скликання СКУВС	3	О. Гікава - Сацюк: Шануймо старшу генерацію! (відкритий лист)	14
Комісії СКУВС	3	Молодь і освіта в Україні (хроніка)	16
Резолюція	3	Організаційна Конференція СУСТА для справ СКУВС (репортаж)	16
Богдан Сацюк: Проблеми українського студентства в США (Інтерв'ю)	4	Хроніка українського студентського життя	16
О. З.: Людмила Скирда	7	Нові числа студентських видань	20
Людмила Скирда: Чекання (вибір з поезій)	8	З листів до “Смолоскипа”	20
Данило Струк: Питання перекладної літератури (розмова)	11		

ЖИВЕШ І РАПТОМ

*Живеш і раптом — непорозуміння,
не спиш, а прокидаєшся від сну,
і настуна рятуєге прозріння,
так вулиця вступає у весну.*

*Так змерзлий базить вогник, так митець
торка палітру спраглими руками.
Так зводять в небо металеві брами
І трощать дерев'яні нанівець.*

*Від кого я тікала і куди?
Тікала без доріг, немов незряга.
О земле, вір — ніколи я не зраджу
твої левади і твої сади.*

*О люде, вір — навіки повернусь
у океан, в якому я краплина.
Без мене буде дихать Україна,
а я без України задихнусь.*

Людмила Скирда

Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства стає дійсністю!

Вже десять років обговорюється на чужині справа Світового Конгресу Українського Вільного Студентства. Багато разів до цього питання "Смолоскип" займав становище, підтримуючи саму ідею такого Конгресу та видвигаючи цілий ряд пропозицій.

В деякого серед студентства і навіть серед деякої частини студентських діячів панує переконання, що СКУВС повинен, в першу чергу, зайнятися розв'язанням проблеми переорганізації та реактивізації ЦЕСУС-у — цебто опрацюванням нового статуту пристосованого до сучасних вимог і обставин та вибором нової управи відновленого ЦЕСУС-у.

На наш погляд, якщо б лише це мало бути завданням СКУВС, то він виконав би своє завдання лише частинно.

Розглядаючи цілі СКУВС ми вважаємо, що він повинен:

1. Заманіфестувати перед українським народом, українською громадою на чужині та перед чужинцями студентами й академічними організаціями нашу єдність, нашу зорганізованість та наше непохитне і непримирне становище в боротьбі за визволення нашого народу від більшовицького поневолення, при цьому твердо стоя-

чи на принципах самостійності України та на державних актах УНР з 1918—1919 років.

2. Запротестувати та осудити знехтування більшовицькою владою в Україні академічної свободи, засудити русифікацію в нашій батьківщині, вивозити сотень тисяч молоді поза межі України та арешти молодих діячів української культури, інформуючи про це чужинний світ та студентські міжнародні організації, шукаючи в них підтримки для наших змагань.

3. Реорганізувати та реактивізувати ЦЕСУС, світову студентську централю, яка стала б активною одиницею в нашій міжнародній діяльності, де вже, від деякого часу, відчувається брак українського голосу на міжнародних студентських конгресах, семінарах, конференціях.

Ось це ті три основні моменти, які зараз ми можемо спільними зусиллями розв'язати, їх активізувати, зробити їх захоплюючими в діяльності української студіюючої молоді.

А скільки могло б бути й інших! Ось лише погляньмо які справи на протязі років видвивгав "Смолоскип", пишучи про потребу відбуття СКУВС:

"В зв'язку з цим починаю (відбуття СКУВ) зроджується думка, чи не було б доцільно відбу-

ти, десь в близькому часі, також Конгрес чн З'їзд української молоді з усіх країн нашого поселення. Перед українською молоддю на чужині зараз цілий ряд проблем для продискутування, які є життєвою вищою всіх нас. Ось кілька головних з них: становище Української молоді до подій, які зараз відбуваються в Україні... посилені акції перед Об'єднаними Націями, Міжнародним Червоним Хрестом в справі оборони української молоді, яка і далі депортується в азіатську частину СРСР та яка живе в жалких умовах. Посилення антикомуністичної діяльності серед чужинських молодечих організацій в усіх країнах вільного світу" ("Смолоскип", ч. 9, вересень, 1957 р.).

Та, кінець кінців, за що ми змагасмося? По-що нам цього Конгресу (СКУВС). І замість давати відповідь, ми поставимо нашим студентським центрам ряд питань:

Чи не час вже реактивізувати міжнародну діяльність ЦЕСУС-у? Чи не прийшов вже час, щоб не відбувалася ані одна міжнародна студентська імпреза без українського представника? Чи не час вже поставити на всю широкість питання академічної свободи в Україні? Що нам стоїть на перешкоді у видаванні репрезентативного студентського центрального органу в чужих мовах? І на кінець, чи не час вже нашому студентству перейти з етнографізму на більш відповідальне поле діяльності. Чи місце українського студентства лише там, де можна полисуватися традиційним голаком? Невже наш еміграційний студент поза співом і танком не спроможний на ніщо важливіше?" ("Смолоскип", ч. 12, травень - червень, 1960 р.).

"Зближається величезна нагода — відбуття СКВУ і цю нагоду українському студентству треба використати для відбуття Світового Конгресу Українського Вільного Студентства, яке не лише заманіфестувало б своє студентське "я", але й розв'язало б ряд практичних справ і в першу чергу переорганізацію ЦЕСУС-у... Українському сучасному студентству треба насамперед усвідомлення, яку велику роль воно могло б відіграти, коли б воно могло підвестись дещо вище над перешкоди, коли б для нього була хоч крихітка бажання працювати для чогось більшого, як перешкоди, для чогось великого... І чи це не було б великим, коли б наше студентство спромоглося видавати свій центральний студентський журнал в англійській і українській мовах? Чи це не було б великим, коли б не відбувалася ані одна міжнародна студентська конференція чи семінар без участі українського студента? Чи не було б великим, коли б МСК засудили російський колоніалізм і це було б завдяки нашому студентству?" ("Смолоскип", ч. 16, січень - лютий, 1961 р.).

"Студентський світовий конгрес мав би відіграти чи не найважливішу роль... (Нам треба) прийняти з допомогою та обговорити шляхи ВІДРОДЖЕННЯ української студентської діяльності.

Тут в першу чергу, треба б розв'язати такі питання і проблеми, без яких майже неможлива буде діяльність українського студентства у світовому масштабі:

— Реорганізувати, оздоровити і відродити світову студентську централю ЦЕСУС.

— Намітити шляхи для української участі в міжнародному студентському житті, де назріла пора внести на світовий форум студентства справи академічної свободи в УРСР, національної дискримінації у вищому і середньому шкільництві, депортації українських студентів і молодих спеціалістів поза межі України, зокрема в Казахстан і Сибір.

— Обговорити і прийняти рішення в справах видавничих, зокрема в справі видання репрезентативного українського студентського журналу в англійській мові і есентуально загальностудентського — в українській.

— Провести облік українського студентства, середньошкільників та молодих фахівців на чужині, та запровадити студійне планування і обмін студентами між американськими і європейськими країнами". ("Смолоскип", ч. 1, січень - лютий, 1965 р.).

Ось ці, а також в попередньому числі "Смолоскипа", важливіші думки, які ми висували і обстоювали, обговорюючи питання відбуття Світового Конгресу Українського Вільного Студентства.

Напевно зродиться ще багато й інших ідей в керівників теперішнього організованого студентського життя в тракті підготовки Конгресу.

Перші труднощі в підготовці СКУВС вже переборені. Організаційна Конференція СУСТА, 1—2 квітня ц.р. у Вашингтоні, посунула справу підготовки великий крок вперед: оформлено три основні комісії — організаційну, статутіву й пресо-інформаційну, прийнято ряд важливих рішень, а також узгоджено, що в СКУВС беруть участь ВСІ українські студентські організації — станова, ідеологічна і конфесійна, що надасть йому багато більшої питомої ваги, а його рішення будуть важливіші й загально зобов'язуючі.

Перед комісіями СКУВС є ще дуже багато праці для виконання: виготовлення нового статуту ЦЕСУС-у, підготування окремих закликів - маніфестів до українського студентства в Україні, на чужині, до чужинського студентства, протести до різних міжнародних установ в обороні української студентської молоді в Україні, узгодження й підготування доповідей, резолюцій, підшукування та узгодження кандидатів до різних комісій нового ЦЕСУС-у. Все це колосальна праця, яка буде вимагати багато зусиль, багато доброї волі і в розуміння важливості справи.

Важливе: початок зроблено. Добрий початок, тому й треба надіятись, що СКУВС буде найуспішнішою імпрезою українського студентства в останніх 25 роках. А щоб це сталося, треба вже тепер підготувати студентство до цієї величезної імпрези зі скромним побажанням, щоб в СКВУС взяло

участь принаймі 1000 українських студентів зі США, Канади та інших країн.

Даючи огляд висловлених думок на сторінках "Смолоскипа" в справі СКУВС, бажаємо, щоб вони дійшли до всієї нашої студіюючої молоді, щоб вона їх передумала, застановилася над ними, відгукнулася на них чи на сторінках нашого журналу чи в інших виданнях.

На кінець наш клич: Друзі, готуйтеся вже сьогодні до Світового Конгресу Українського Вільного Студентства! Приїжджайте масово, заохочуйте своїх друзів! Будьте в цьому великому ділі не пасивними спостерігачами, а активними учасниками з новими думками, новими ідеями і оновленою охотою до праці!

ПОВІДОМЛЕННЯ

ПРО СКЛИКАННЯ СКУВС

У висліді наради Організаційної Конференції СУСТА, з угастю представників Управ ЦЕСУС-у та СУСК-у, яка відбулася в днях 1-го квітня 1967 року у Вашингтоні, США, вирішено скликати Перший Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства (СКУВС) в рамках Світового Конгресу Вільних Українців, що відбудеться в днях від 12-го до 18-го листопада 1967 року в Нью-Йорку, місці осідку Об'єднаних Націй.

Завданням Першого Світового Конгресу Вільного Студентства є: простудіювати стан українського студентства в Україні; простудіювати стан українського студентства в діаспорі; намітити напрямні праці українського студентства у вільному світі; створити дієздатний центр українського студентства — реорганізація ЦЕСУС-у.

Затверджується Організаційну Комісію, завданням якої є підготувати і перевести Перший Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства, до якого увійшли представники Управ ЦЕСУС-у, СУСТА і СУСК-у, як є: Богдан Футей — голова Комісії СКУВС (СУСТА); Євген Гановський — голова Управи ЦЕСУС-у; Богдан Сацюк — президент СУСТА; Любомир Жила — президент СУСК-у; Ігор Чума — зген Комісії СКУВС (СУСТА); Богдан Сороколів — зген Комісії СКУВС (СУСК); Любомир Шчупакевич — зген Комісії СКУВС (СУСК); Богдан Вальків — зген Комісії СКУВС (СУСК).

Крім названих осіб до Організаційної Комісії СКУВС делегують по одному представникові Студентські Союзи: САУС — Аргентина, СУСТЕ — Європа, ЦУСА — Австралія, та Головні Управи ідеологічних та конфесійних студентських товариств. Рівночасно допорукається Організаційній Комісії СКУВС у порозумінні з усіма Українськими Студентськими Союзам у вільному світі, покликати потрібні комісії для підготовки Конгресу.

Закликається Українські Студентські Союзи та ідеологічні та конфесійні Товариства у Вільному світі активно включатися в підготовку і переведення Першого Світового

Конгресу Вільного Українського Студентства.
За Управи

Богдан Сацюк — СУСТА, Євген Гановський — ЦЕСУС, Любомир Жила — СУСК

До Організаційної Комісії СКУВС делегували своїх представників: СУСТЕ — А. Гайдамаху (Лювен), "Зарево" — Павла Дорожинського (Нью Йорк), ОДУМ — д-ра Юрія Криволапа (Балтимор), САУС — Ігоря Барджина (Торонто), ТУСМ — І. Вітчаря (Нью Йорк).

КОМІСІЇ СКУВС

Крім Організаційної Комісії СКУВС, на Організаційній Конференції СУСТА для справ СКУВС, 1—2 квітня 1967 р. у Вашингтоні було вибрано і затверджено такі комісії:

Статутіву в складі:

Є. Гановський і Л. Бачинський (ЦЕСУС), І. Чума і Л. Янів (СУСТА), Л. Жила (СУСК).

До цієї комісії делегували вже своїх представників СУСТЕ — Г. Панчука (Лювен), "Зарево" — О. Зінкевича (Балтимор), ОДУМ — Івана Павленка, САЧС (Аргентина) — Володимира Бакума (Нью Йорк), ТУСМ — В. Калиновича.

Пресово - організаційну в складі:

Любомир Зобнів (УСГ - Боффало) — голова, Е. Сороколів (СУСК), Т. Тарнавський (СУСТА). До цієї Комісії делегували своїх представників: СУСТЕ — Є. Бачинського (Лювен), "Зарево" — М. Герця (Олбані), ОДУМ — Віктора Росинського, САУС — Богдана Гасюка (Філадельфія).

РЕЗОЛЮЦІЯ

учасників Організаційної Конференції СУСТА

Учасники Організаційної Конференції СУСТА і СУСК присвяченої Світовому Конгресові Українського Вільного Студентства, зібрані 1 і 2 квітня 1967 року в Джорджтауні Університеті у Вашингтоні, засуджують стан русифікації і нищення української культури в Україні, а особливо арештування, таємне судження і гостре покарання доволілітніми ув'язненнями десятків українських письменників, літературних критиків, викладачів університетів, молодих наукових дослідників, студентів та інших культурних діячів Києва, Одеси, Львова, Луцька, Івано - Франківська і Тернополя.

Це явне і brutальне порушення особистої і академічної свободи, задокументоване в американській та європейській пресі, повинно бути засуджене академічною спільнотою вільного світу.

Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА)

Союз Українських Студентів Канади (СУСК)

Представники:

Студентської Секції Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ)

Об'єднання Українських Академічних Товариств "Зарево"

Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського (ТУСМ)

Товариства Українських Студентів Католиків "Обнова"

Проблеми українського студентства в США

(Інтерв'ю з президентом СУСТА Б. Сацюком)

У 1966 році на IX-ому Конгресі СУСТА, студентської центральної з США, був вибраний її президентом Богдан Сацюк з Урбана, Іллі.

Молодий студентський діяч вже від декількох років звертає на себе увагу, як студентства так і загалу громадянства, своєю працьовитістю, вмінням об'єктивно і безсторонньо підходити до різних спірних питань та понад все — бажанням працювати і якнайбільше зробити конкретного для української справи.

Поле зацікавлення в діяльності Б. Сацюка дуже широке — він активний пластунок (член старшої пластуниці Куреня "Лісові Чорти"), осмислює проблеми і активний член багатьох студентських організацій в Урбані і Чикаго. Своєю діяльністю в широкому масштабі він розпочав у 1963 році, коли був вибраний культурно-освітнім віцепрезидентом СУСТА (1963-65), згодом організаційним віцепрезидентом (1965-66), а намісцем президентом СУСТА.

Богдан Сацюк народився 12 липня 1941 року в Дубні, у відомій на Волині родині Сацюків. Вемігрувавши з родиною до Аргентини, закінчив народну школу в Буенос-Айресі, а середню — в 1960 р. вже в Чикаго.

Молодого діяча цікавить лінгвістична діяльність, якій присвячує свої студії. В 1964 р. одержує на Іллінойському університеті ступінь Б.А. з іспанської і німецької мов, а рік пізніше — М.А. на тому ж університеті з іспанського мовознавства. Зараз працює над докторатом з загальної лінгвістики, який думає закінчити в 1968 році. В 1964-1966 рр. викладає іспанську мову на Іллінойському університеті, будучи асистентом-дослідником. Уже другий рік продовжує свої студії, одержавши повну державну стипендію міністерства освіти і здоров'я.

Богдан Сацюк є членом Американської Лінгвістичної Асоціації, Лінгвістичного Кружка в Нью-Йорку і Центру Прикладної Лінгвістики (Вашінгтон).

Молодому студентському діячеві і члену редакції "Смолоскипа" бажало б якнайбільше успіхів в його діяльності та наукових працях.

Нижче друкуємо інтерв'ю нашого представника з Богданом Сацюком.

ПИТАННЯ: Дозвольте, хоч дещо спізнено, привітати Вас з вибором на президента СУСТА, на цей дуже важливий пост у житті українського студентства в США.

Ми б хотіли відбутися з Вами розмову про проблеми нашого організованого студентства в цій країні.

Дозвольте запитати Вас, як Ви оцінюєте теперішню діяльність українського студентства в США. Чи в ній помітний ріст чи застій?

ВІДПОВІДЬ: Діяльність українського студентства в США не занепадає, а навпаки, постійно

росте, що і є зафіксоване на сторінках української преси, а особливо "Смолоскипа", який в кожному числі інформує про десятки різних студентських імпрез мистецького і наукового характеру. Активність українських студентських громад і клубів на місцях їхнього перебування є дуже задовільна і похвальна. Правда, деякі громади і клуби, чи через те, що їхні Управи складаються з мало поінформованих людей, чи часами просто через брак відчуття, що тільки "в єдності — сила", а деколи тому, що на них мають вплив політичні середовища, занеблідують зв'язок з Управою СУСТА і не виконують своїх обов'язків у Союзі. Є деякі новозасновані громади, які не намагаються контактувати з СУСТА і навіть не дають про себе знати. Причина цього є, правдоподібно, в степовій вдачі українців. Деякі з нас просто не вірять в те, що б належати до чогось більшого і і об'єднуючого і йому підпорядкованого. Їм здається, що зорганізована група студентів на даному університеті може працювати на свій лад і займатися, щоб вона була частиною СУСТА. Проте, треба згадати, що навіть державна асоціація, тама як ЮСНСА, об'єднує тільки 60% всіх американських студентів. Може це є анархічний дух сьогодення світу.

У загальному, співпраця між Управою СУСТА та поодинокими громадами і клубами, які до неї належать, є добра, і є ще ліпші вигляди на майбутнє.

ПИТАННЯ: Чим Ви пояснюєте таке мале заступництво студентських клубів і громад на попередньому Конгресі СУСТА?

ВІДПОВІДЬ: Щодо останнього Конгресу, то багато речей склалося на те, що не всі клітини СУСТА були заступлені. Час, місце і видатки, пов'язані з участю в Конгресі, на мою думку, мали рішальне слово в цьому. Деякі громади, хоч не взяли участі, то листовно вирівняли свої записки і прислали оправдання. Деякі великі громади, на жаль, виделегували по одному чи двох делегатів, знову, думаю, що в більшості через фінансові причини.

ПИТАННЯ: Як, на Вашу думку, можна б оминути такий стан у майбутньому?

ВІДПОВІДЬ: У мене вирінає питання, чи не варто було б пригадуватися над тим, щоб вибір Управи відбувався кореспонденційним способом, щоб громади не мусіли щороку витрачати більші суми на участь в конгресі. Багато американських професійних товариств, які диспонують багато більшими фондами від СУСТА, перейшли на листовні вибори, а свої з'їзди відбувають по округах. Наприклад, Американська Асоціація Славистів, АААСС, має загальний з'їзд що чотири роки, а в міжчасі відбуває наукові з'їзди рівночасно на сході, заході, середньому заході і півдні США. Подібна розв'язка була б бажана в системі

Редакція одержує дуже багато дописів, наукових праць, оповідань і поезій, з яких є що вибрати. Зі змісту "Горизонтів" можемо з радістю ствердити, що українське студентство в Америці росте і плекає в своїх рядах високо - кваліфікованих науковців і багатонадійних митців.

ПИТАННЯ: Як Вам відомо з преси, в зустрічах з поетами з України І. Драчем, Д. Павличком, З. Коротичем брала участь переважна більшість української студентської молоді, яка є членами Студентських Громад і Клубів. Напевно такі зустрічі будуть і в майбутньому. На які основні моменти Ви хотіли б вказати тим студентам, які на такі зустрічі будуть йти?

ВІДПОВІДЬ: Моя думка щодо зустрічей складається з двох частин. Поперше, українські студентські громади і клуби не повинні бути спонсорами чи співорганізаторами таких зустрічей з офіційними представниками УРСР, бо тим самим вони публічно признають режим накинених сил, який, не зважаючи на всякі так звані "відлиги", постійно нищить українську культуру і переслідують українських науковців і студентів тільки за те, що вони домагаються права вживати українську мову під час викладів. З другого боку, кожний студент, як індивідуально думуюча людина, має право брати участь в таких зустрічах, якщо його переконання і сумління на це вказують, особливо якщо такі виступи відбуваються при американських університетах. Але, було б обов'язковим, щоб він не йшов на ці зустрічі як пасивний слухач, який не має своєї політично - національних поглядів, а як молодий американський студент українського походження, який, хоч і хоче почути та побачити поета чи письменника, який пише українською мовою, не забуває, що даний поет крім мистецтва також займається політикою на користь Кремля. Йдучи на зустріч з Драчем, Павличком чи Коротичем, свідомий український студент не має права забувати, що вони працюють відкрито для режиму, який до сьогодні забороняє вільно розвиватися українській культурі і мові. Українського митця український студент в Америці повинен шанувати і читати його твори, але до політичного послання мусить ставитися з резервою і обережністю. Йдучи на зустріч з ним, український студент повинен не тільки дискутувати його твори, але також заперечувати його заяви політичного характеру. Як мені відомо, на кожній з таких зустрічей митці з України дискретно, або й ні, промовляють нитки режимної пропаганди, описуючи як то "вільно і чудово живеться в країні рад". Свідомий український студент не може дозволити, щоб такі заяви проїшли без реакції з його боку. Він повинен публічно, спеціально для правдивої інформації присутніх американських студентів і професорів, викривати політику Кремля в Україні, яка забороняє існування Союзу Українських Студентів, нищить українську мову і не дозволяє вживати її як викладачу мову в середніх і вищих школах, переслідують куль-

турних діячів і студентів тільки тому, що вони вважають себе українцями, планоно обмежує до мінімуму видавання української книжки і періодиків на Рідних Землях (Парадоксально, що виданнями, яких не можна знайти в Україні, завалені полиці книгарень в Америці й Канаді і має за мету тотальне знищення національної свідомості українського народу).

ПИТАННЯ: Що Ви хотіли б сказати українському студентству в Україні почерез наш журнал?

ВІДПОВІДЬ: Перш за все, бажаю сердечо привітати українське студентство в Україні від українських студентів в США і побажати йому сил і витривалості в його тяжкому існуванні під режимом, який переслідують наш народ, рідну мову і культуру. Ми хотіли б побачити в Україні Союз Українських Студентів з власними пресовими органами в українській мові, з свободою слова, думки і релігійного та політичного переконання. Нам прикро, що коли навіть колонії мають свої національні студентські організації, то студенти 45 - мільйонного українського народу не є заступленими на міжнародних студентських з'їздах своєю незалежною організацією. Проте, ми віримо, що часи змінюються і що багато з нас ще побачить Світовий Конгрес Українського Студентства у вільному Києві. А до того часу, ми духом з усіма свідомими українськими студентами на нашій Батьківщині.

ПИТАННЯ: Які були б Ваші побажання до українського студентства на чужині та до студентів - читачів "Смолоскипа"?

ВІДПОВІДЬ: Вітаю всі українські студентські союзи у вільному світі, та українське студентство зорганізоване в ідеологічних та конфесійних організаціях. Перед нами всіма є велике завдання: Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства буде найважливішою подією в історії організованого студентства. СКУВС не тільки реорганізує ЦЕСУС в активну репрезентацію українського студентства у вільному світі, але також встановить напрямні української студуючої молоді на чужині. Він буде іспитом зрілості українських студентів в очах не тільки української спільноти на чужині, але на нього будуть звернені з надією очі наших братів - студентів в Україні. Щоб цей наш конгрес відбувся величаво і ділово, закликаю всі українські студентські громади і клуби активно включатися в працю своїх місцевих союзів. Особливо звертаюся до громад і клубів у США, які ще не є членами СУСТА, щоб вони зрозуміли, що кожна найменша організація українських студентів повинна бути заступлена на Світовому Конгресі і що ЦЕСУС зможе тільки тоді успішно діяти і бути активним речником українського студентства у вільному світі, якщо кожна студентська одиниця дасть свій вклад.

Студентів - читачів "Смолоскипа", які ще цього не зробили, закликаю включитися в працю студентських громад і клубів місця їхніх студій і подбати, щоб ті громади та клуби активно нале-

Шануймо старшу генерацію!

(Відкритий лист до п. В. Гриника)

Молода студентська і пластова дівка з Чикаго Олена Гіава - Сацюк надіслала до нашої Редакції "Відкритий лист до п. В. Гриника", в зв'язку зі статтею "Молодь за такими батьками не піде, після IX-го Конгресу УККА" ("Смолоскип", ч. 6, листопад - грудень, 1966 р.).

З об'єктивністю мусимо ствердити, що стаття В. Гриника викликала дійсно живий відгук, як серед студентської молоді, так і серед старших. Наша Редакція отримала багато листових відгуків — одні її схвалюють, інші ж знову відкидають.

Виступ і відгук Оленки Гіавої - Сацюк є дещо іншого характеру, вона ставить питання співвідносин між "батьками" і "дітьми" в ширшій площині. З деякими її думками не можна не погодитися, до інших знову ж можна мати застереження, а ще з іншими важко погодитися. Але, не зважаючи на це, ми цей її відкритий лист публікуємо в цілості, без жодних змін і скорочень.

Проблему "батьків" і "дітей" ми не раз порушували на сторінках "Смолоскипа", питання "батьків" ми ніколи не генералізували, що виразно з'ясували в редакційній замітці до "Редакційної статті" ("Смолоскип", ч. 1, січень - лютий, 1966 р.).

Ми вважаємо, що не можна не критикувати діячів старшої генерації тільки тому, що вони мають заслуги в минулому. Якщо їхня сучасна діяльність заперечує їхню колишню, позитивну, діяльність, то молода людина не може бути пасивним глядачем, але її обов'язком є відкинути все те, що в сучасності є деструктивне і роз'єднуюче.

Ми віримо, що Василь Гриник ніколи не написав би своєї статті і не вживав би дійсно різкого стилю, якщо б до цього не довів сам проф. Р. Смаль - Стоцький на останньому IX-ому Конгресі УККА, який залишиться дуже темною сторінкою в історії української спільноти в США. — Ред.

Будучи, покищо, членом молодшої генерації, маю наступні зауваги до статті п. В. Гриника, яка появилась в "Смолоскипі" за листопад - грудень 1966 під заголовком "Молодь за такими батьками не піде". Те, що Панові Гриникові процедура на IX Конгресі УККА не подобалася і те, що він має право висловити свою думку, це я розумію, але форма його критики мене дивує. Найбільша провина батьків — це те, що вони нехтують людською гідністю в переведенні організованого громадського життя, що може й сталося в деяких хвилинах цього Конгресу. Проте цю саму методику вживає Пан Гриник у своїй критиці. Спосіб, в який д-р Смаль - Стоцький і всі інші "батьки" є висміяні автором різними епітетами, відбирає від них людську гідність, яка їм належить, хоч би через їхній вік і пережите. Додобачаючи в передсідника Конгресу певні політичні переконання, замість того, щоб шанувати права кожної людини неза-

Оленка Гіава - Сацюк

лежно від професійного становища мати одні або другі політичні переконання, Пан Гриник атакує науковість д-ра Смалья - Стоцького за його політичні переконання. Хіба науковцям їх не вільно мати? Якщо дійсно д-р Смаль - Стоцький так нічого для науки не дав, то чому американці його так довго тримали на пості професора, чому професори історії приймають його праці як наукові? Надіюся, що перед такою огірченою критикою, Пан Гриник застановлявся, що ті батьки виросли на іншій філософії ніж ми, що в них навіть поняття парламентарної процедури інше (в Європі це сьогодні італійські міністри б'ються в парламенті криками), і що психіка людини не може змінитися з дня на ніч. Думаю, що автор задумався над тим, що життя наших батьків було так інше від нашого і що для них деякі політичні переконання дуже актуальні, до яких ми вже трохи інакше підходимо, бо ми є інша генерація, яка виросла в інших обставинах і тому проблеми розв'язує в свій спосіб. Невже ці наші батьки, які стільки пережили і дальше працюють для України, так як уміють і так як розуміють, не заслуговують на толерантність з нашого боку?

Так, самокритика потрібна, але чи не була б вона більш корисна, коли б не було в ній насміхання зі "старших гістериків", а натомість пошана до права людини чи цілої генерації висловлювати себе, так як вона вміє. Бо, молодий друже, якщо Ви заглянете хоч би тільки в протоколи американського Конгресу, то побачите, що помімо своїх політичних зударів все таки наші батьки багато робили. І якщо подумаєте, хоч би лише сентиментально, як не можете об'єктивно, то побачите,

що, вони так багато підготували ґрунту, для Вашої праці в майбутньому, поки Ви росли. Завдяки їх трудам сьогодні Україна не є незаниманим словом в Америці, такою як вона була, коли ми сюди приїхали після другої світової війни, і нам молодій генерації далеко легше сьогодні працювати для України, ніж було їм.

Ми, молоді, ідемо, як і повинні йти в нашій молодості: за ідеалом праці для України, поєднанням зусиль всієї спільноти, незалежно від політичних переконань. Часом, на нашу думку, в цій праці українські політичні партії зайві, але в тому ми часто забуваємо, що для демократичного процесу є необхідним, щоб кожна людина мала право індивідуально думати і належати до групи людей, які так само думають, як вона і обстоюють свої думки. Не можна забути, що було б неприродно, якщо б усі люди однаково думали і якщо хтось, для якого це ідеал не було б, старається силою примусити всіх людей так само думати і поводитися, він стає деспотом, а життя в такому суспільстві пеклом на землі.

Толерантність різних переконань гарантує волю і розвиток людської духовності. Зауважмо гістерію між американськими політиками перед виборами, однак через це не можна їм відібрати почуття патріотизму чи посвяти. Що Ви, пане Гриник, у догми існуючих партій не вірите і не одобряєте їхньої поведінки, це Ваш привілей. На те є дві розв'язки, а це: створіть окрему свою партію, або в рамках однієї зі старих наполегливо працюйте, щоб змінити настановлення, які існують. З другого боку, Ви можете старатися, навіть поза рамками партій провадити таку працю, яка на Вашу думку є найбільш корисна. Іншими словами, працюйте для України, і над собою, в такий спосіб, щоб, коли Ви будете вибрані головою 30-го, чи якого там конгресу УККА, поступили на ньому засобами, які будуть гідними. До того часу не валіть одним рухом розчарованого молодечого запалу все, що теперішня старша генерація навіть з політичними непорозуміннями між собою, збудувала, але бережіть те, що в них добре, щоб як прийде на Вас черга відіграти ролі, продовження будови з того фундаменту, залатавши тільки дірки що вони лишили. Не понижуєте і не відкидаєте їхнього вкладу в будову, бо аж занадто скоро Ви будете на їхньому місці і генерація, яка прийде після Вас, буде Вас уважати перестарілим, непотрібним і ненауковим, бо новий стиль науковості увійде в моду.

Ви кажете, що Ви не хочете бути сином таких батьків, але всупереч Вашому бажанню Ви ним є, бо Ви, як і вони, дозволили, щоб українська палка вдача керувалася Вашими словами і Ви образами понизили людську гідність в ім'я тієї ж гідності. Отже б'єте зброєю, яка на Вашу думку така низька і негідна. Бунтуйтеся, критикуйте, старайтесь змінити старий лад, несіть нові думки, знаходьте нові дороги, бо це є завдання кожної молоді генерації, але при тому майте велич духа, щоб бути толерант-

ним і щоб шанувати наших батьків, так як Ви це самі признаєте, за старим українським звичаєм. Вони робили і роблять так, як вони це вміють і згідно із своєю совістю. Не тратьте Ваших сил у понижуванні їх, бо за ненавистю до них не вистарчить Вам енергії, щоб позитивно працювати для здійснювання Ваших ідеалів.

Мабуть Ви думаєте, що я належу до старшої генерації, але маючи 26 років та будучи командантою на пластових юнацьких таборах, своїми ідеями я не раз входжу в колізію зі старшою генерацією, тільки щоб почути з уст моїх юначок, що для них наша, моя і Ваша, Пане Гриник, генерація, вже є перестаріла, і що вони хочуть змінити все на свій лад.

Очевидно, якщо Ви думаєте, що коли Ви будете колись на місці Д-ра Смалль - Стоцького, в тих самих роках і на тому ж становищі, і не будете мати нічого проти того, щоб молода генерація насміялася з Вашого, бучимто наукового стажу, і Вашої життєвої праці, бо Ви як кожна людина, будете робити помилки, які їм будуть видаватися очевидними і гігантних пропорцій, тоді цей лист не є написаний для Вас. Бо це більш ніж справедливо, що, якщо Ви схочете, щоб Вас колись молода генерація в такий непощадний спосіб висміювала, тоді Ви можете мати право висміювати Ваших батьків, але тоді так само навіки пропаде українська традиція пошани батьків, як ще один з "перестарілих" звичаїв, який був відкинений, як зайвий на дорозі до нових ідеалів українського суспільства. А це була б велика духовна втрата для нас усіх.

Олена Гікава - Сацюк

В часі Організаційної Конференції СУСТА для справ СКУВС, 1 - 2 квітня 1967 р. у Вашингтоні. Стоять зліва. Богдан Сацюк — президент СУСТА, Євген Гановський — президент ЦЕСУС-у, Любомир Жила — президент СУСК-у.

ХРОНІКА

● **Хімічні олімпіади.** Одеський університет проводить кожного року конкурси - олімпіади юних хіміків Одеси. Молоді дослідники працюють над окремими моделями, приладами, роботами, які виставляються в стінах Одеського університету, за що вони одержують відповідні нагороди ("Р.О.", ч. 23).

● **Чи буде досягнута загальнообов'язкова середня освіта?** З різних нарад і голосів радянської преси можна довідатися, що плянується досягнути в 1970 р. загальну середню освіту для всієї молоді. Зараз в Україні працює 6661 середня загальноосвітня школа. Тепер багато молодих, які закінчують восьмі класи йдуть зразу на виробництво, до праці в колгоспах або їх висилається в Казахстан. Інші, які попадають до IX-их клас, в багатьох випадках відсіваються через брак гуртожитків, довозу, погане прохарчування. Іншою перешкодою в цьому є дуже повільне будівництво нових шкільних будинків, а в багатьох випадках також дуже

низька якість будівельних робіт, що стверджує міністр освіти УРСР П. Удовиченко ("Л.У.", ч. 26).

● **Чи підготовка молоді до війни?** 17 квітня відбувся в Києві республіканський семінар з питань педагогічної пропаганди, на якому обговорювано питання посилення партійної пропаганди серед молоді, а учасники ділилися розповідями про досвід "воєнно - патріотичного" й "інтернаціонального виховання молоді" ("Р.О.", ч. 31).

● **Чи можна стільки засвоїти?** На перші два курси Високих Шкіл в Україні студентам рекомандується 7—10 тисяч сторінок з підручників і літератури. Згідно з підрахунком, студент мав би опрацювати кожного дня 25 сторінок цього матеріалу. Проти цього виступили деякі викладачі високих шкіл, які домагаються реформи в цій ділянці ("Р.О.", ч. 21).

● **40-річчя Науково - дослідного інституту педагогіки.** В 1927 році було відкрито центр науко-

во - дослідної роботи з педагогічних наук на Україні — Науково - дослідний інститут педагогіки (НДІП). Праця цього дослідного центру, мабуть найнезавидніша і найневдячніша, бо за його рішеннями, численними чистками, і винищенням десятків і сотень його працівників, він мусів завжди по директивам з Москви пристосуватися до партійної лінії і в залежності від неї змінювати всі шкільні підручники, переробляти навчальні плани, методичну літературу. В планах інституту важливе місце займали питання теорії педагогічної науки, актуальні проблеми дидактики і теорії виховання, історії педагогіки, а також методології і метсдів науково - педагогічних досліджень.

НДІП є підпорядкований Академії Педагогічних Наук РСФСР і всякі домагання, щсб на Україні була створена Українська Академія Педагогічних Наук завжди зустрічали сильний спротив зі сторони московських шовіністів ("Р.О.", ч. 16).

Організаційна Конференція СУСТА для справ СКУВС

Вашінгтон (Вл. Кер.) — 1-2 квітня 1967 р. відбулася в приміщеннях Джорджтаунського університету у Вашінгтоні Організаційна Конференція СУСТА присвячена Світовому Конгресові Українського Вільного Студентства (СКУВС). Конференцію заініціювала і підготувала Управа СУСТА, на ній були заступлені ЦЕСУС, СУСК, "Зарево", ТУСМ, ОДУМ, "Обнова" та представники студентських клубів і громад з різних місцевостей США — разом понад 100 осіб.

Конференцію вітали усно: Отець ректор П. Войнар, який також провів молитву, проф. Р.

Смаль - Стоцький (Централа УККА), д-р Р. Барановський (Відділ УККА у Вашінгтоні), д-р Ю. Старосольський (УВУ і НТШ), В. Маєвський (Відділ СОЧСУ), п. Скаськів (ОБВУА), інж. Тимошенко Т-во Українських Інженерів), Л. Ковалишин ("Обнова"), Ю. Негребецький (Об'єднання Українців Вашінгтону), д-р Ю. Криволап (ОДУМ), Ю. Кульчицький (ТУСМ), Л. Жила (СУСК), Є. Гановський (ЦЕСУС), О. Зінкевич (КП "Зарево"). Письмові привіти напіли від СУСТЕ, СУСН-у, КоДУС-у, СУА (Вашінгтон), Об'єднання Українських Лікарів (Відділ у Вашінгтоні).

ДВІ ДОПОВІДІ

Першою діловою точкою програми Організаційної Конференції СУСТА була доповідь президента СУСТА Богдана Сацюка н.т. "Потреби Світового Конгресу Українського Вільного Студентства і відновлення дії ЦЕСУС-у".

Доповідач зосередився зокрема над потребою поширення зовнішньої діяльності українського організованого студентства, наголошуючи важливість його участі в Міжнародних Студентських Конференціях, які влаштовує КоСЕК, а також в таких, як конгреси ЮСНСА й інших національних студентських союзів, на форумах яких можна проводити корисну українську роботу, поборювати комуністичні впливи і навіязувати зв'язки з представниками чужинецьких студентів.

Б Сацюк інформував також про проблеми підготовки СКУВС та зокрема про потребу переорганізації і перебудови ЦЕСУС-у.

Президент СУСК-у Любомир Жила з Оттави говорив н.т. "Можливості успішної праці Централі Українського Студентства у Вільному Світі".

Доповідач дав дуже об'єктивну характеристику діяльності українського студентства в Канаді, інформуючи, що в тій країні студіює понад 3 тисячі українців, з того СУСК охоплює біля 2 тисячі, а активних в українському студентському житті є біля тисячі. Майже половина українських студентів в Канаді не знає і не вивчає української мови, через що діловодство і засідання більшости студентських організацій, а в тому й СУСК-у, ведуться дуже часто в англійській мові.

Л. Жила також схарактеризував ідейне обличчя українських студентів в Канаді, для якого більш близька конкретна праця чим загальникова фразеологія.

Після свого вступу Л. Жила відчитав в англійській мові доповідь Б. Сороколіта, члена Управи СУСК-у, який дав дуже цікавий огляд життя і діяльності українського студентства в європейських країнах, базуючи свої висновки на власних спостереженнях.

Закінчуючи свій виступ Л. Жила підкреслив брак пляновості в нашій роботі на далеку мету, наприклад, на сто років наперед, що має бути темою обговорення конференції СУСК-у 1—5 вересня ц.р. в Монреалю.

В дискусії над обома доповідями брали участь Є. Гановський, П. Дяченко, Л. Янів, Д. Кульчицька, Ю. Негребецький, О. Зінкевич, Л. Ковалишин, які порушували ряд справ, зокрема пов'язаних зі справою СКУВС, а дехто з дискусійців наголошував, щоби не творити якогось нового центрального студентського тіла на місце ЦЕСУС-у, а продовжувати традиції цієї заслуженої студентської організації, реактивізуючи її та пристосовуючи її діяльність і завдання до сучасних вимог студентської дійсності.

ДВА ДИСКУСІЙНІ ФОРУМИ

В першому дні Конференції відбувся теж дискусійний форум на загальну тему "Практичний вигляд Централі Українського Студентства",

Група учасників Організаційної Конференції СУСТА для справ СКУВС в приміщенні Джорджтаунського університету у Вашингтоні
1-2 квітня 1967 р.

в якому брали участь президент СУСК-у — Л. Жила, представник СУСТА — Ляриса Янів, Ігор Чума і Андрій Шуль, бувший голова УСГ - Філадельфія — Петро Дяченко і Богдан Футей (СУСТА) — модератор.

Учасники дискусійного форуму відповідали на такі питання: (1) Чи є потреба студентського центру в світовому масштабі, (2) Яка можлива форма такого центру? (3) Де і як такий центр повинен діяти? (4) Як мав би діяти інформаційний відділ та які треба б мати пресові студентські видання?

Відповідаючи на вище згадані питання всі учасники висловилися прихильно за потребою світового центру, при чому А. Шуль висловив побажання, щоб це не був ще один "паперовий твір". Дискусійці підкреслювали потребу такого центру, мотивуючи це потребою студентських зустрічей у світовому масштабі (Л. Жила), піднесення престижу та поживлення зовнішньої діяльності (І. Чума).

Осідком студентського центру повинна бути країна, в якій живе найбільша кількість українського студентства (Канада або США). Дискусійними було питання чи такий центр мав би виконувати функції культурницькі, політичні, ідеологічні чи всі разом. Було узгоджено, що доцільно б відбувати хоч раз на три роки світову зустріч студентства (Л. Жила), а новий центр повинен займатися в основному зовнішню репрезентативною, координацією міжнародної діяльності, організуванням спільних виступів (напр.: влаштування в тому самому часі, в усіх країнах, протестних демонстрацій) видавати бюлетень в чужих мовах, інформувати про українські студентські справи.

Щодо структури ЦЕСУС-у, то між учасниками форуму були деякі розходження. В основному була узгоджена думка, що президент повинен бути виборний, а віцепрезиденти повинні входити до управи ЦЕСУС-у зі свого уряду, як голови ок-

ремих студентських союзів. Допомогу на зовнішню діяльність повинні асигнувати такі організації як УККА, КУК, Об'єднання українських професіоналістів. Тут був висловлений також погляд (А. Шуль), що структура нового студентського центру повинна бути неформальна, без голів і управ, у формі періодичних чи неперіодичних зустрічей.

В обговоренні інших справ і відповідаючи на питання, дуже влучно висловився Л. Жила проти "культурницької" діяльності нової централі ("в цілому світі вже знають про наші щаравари, голубці і борщі"), а обстоював потребу виконання сучасним українським студентством ідеологічно - політичних функцій.

Після закінчення першого дискусійного форуму відбулась ширша дискусія, в якій брали участь численні присутні, а вечером того ж дня відбулася дуже удачна студентська забава.

В другому дискусійному форумі на загальну тему "Роль ідеологічних та релігійних студентських товариств в структурі централі українського студентства" брали участь Юрій Кульчицький (СУСТА) — модератор, Люба Ковалишин ("Обнова"), Осип Зінкевич ("Зарево"), д-р Юрій Криволап (ОДУМ), Аскольд Скальський (ТУСМ).

Учасники форуму обговорювали такі питання: (1) Яка роль ідеологічних товариств у формуванні ідейного обличчя українського студентства? (2) Чи ідеологічні товариства повинні входити в структуру студентської централі, коли б вона була створена та який повинен бути їхній статус в студентській централі? (3) Чи студентська централія повинна працювати на культурному і політичному відтинках, (4) Чи ідеологічні товариства згодні з продовженням традицій ЦЕСУС-у в ширшому масштабі?

Крім цих питань, учасники дискусійного форуму порушували й багато інших, які відносяться до сучасної студентської дійсності та відношення до неї ідеологічних студентських товариств.

Учасники Дискусійного Форуму н. т. "Практичний вигляд ЦЕСУС-у" в часі Організаційної Конференції СУСТА для справ СКУВС, 1 - 2 квітня 1967 р. у Вашингтоні. Сидять з-ліва: Богдан Фугей (СУСТА, модератор), Ігор Чума (Координатор Молоді при УККА), Любомир Жила (Президент СУСК-у), Андрій Шуль (СУСТА), Ляриса Янів (СУСТА), Петро Дяченко (УСГ - Філадельфія).

Дискусійний Форум ідеологічних організацій в часі Організаційної Конференції для справ СКУВС 1 - 2 квітня 1967 р. у Вашингтоні н. т. "Роль ідеологічних та конфесійних студентських товариств в структурі ЦЕСУС-у". Сидять з-ліва: Юрій Кульчицький (СУСТА, модератор), Осип Зінкевич ("Зарево"), д-р Юрій Криволап (ОДУМ), Аскольд Скальський (ТУСМ), Люба Ковалишин ("Обнова").

Всі учасники ствердили, що їхні організації мають вплив на ідейне формування обличчя сучасного студентства та що вони в минулому відіграли позитивну роль у праці ЦЕСУС-у, зокрема студентство середовищ "Зарева" і ТУСМ-у. Представник "Зарева" поставив на обговорення питання, чи ідеологічні й конфесійні товариства мають бути рівнорядними співорганізаторами СКУВС від чого узаляжнював дискусію над питанням про участь ідеологічних організацій в структурі ЦЕСУС-у. Коли це питання було позитивно розв'язано і прийнято рішення, що всі ідеологічні і конфесійні організації будуть заступлені в підготовчих комісіях та будуть рівнорядними співучасниками СКУВС, тоді обговорювано дальші питання.

Дискутантанти були незгодні, що переорганізований ЦЕСУС повинен в першу чергу займатись зовнішньою діяльністю, ділянкою, яка в студентському організованому житті найслабше поставлена.

Розходження серед дискутантів сильно зарисувалися, коли представник ТУСМ-у виступив проти співпраці СУСТА з ЮСНСА (американська студентська централія), а ЦЕСУС-у з КоСЕК-ом, які, мовляв, є ліберального напрямку. В заключному слові представник ТУСМ-у заявив, що з таким ЦЕСУС-ом його організація не зможе співпрацювати. Тоді представник "Зарева" поставив домагання, щоб ще раз повернутися до обговорення цих справ, бо від того, як ця переважна справа буде розв'язана, може залежати доля і СКУВС і майбутнього ЦЕСУС-у.

Це питання викликало досить живу дискусію, в якій президент СУСТА Б. Сацюк, президент ЦЕСУС-у Є. Гановський, президент СУСК-у Л. Жила, і представники "Обнови", ОДУМ-у і "Зарева" обстоювали потребу дії українського студентства серед офіційних національних студентських союзів і на всіх імпрезах КоСЕК-у. Своєрідний "конфлікт" в цьому питанню було погоджено, коли узгіднено, що станові студентські українські союзи повинні співпрацювати з офіційними національними союзами в своїх країнах, а ідеологічні повинні шукати співзвучних для

своїх ідеологічних заłoженъ аналогічних чужинецьких студентських організацій і серед них проваляти свою діяльність.

Після закінчення дискусійного форуму ідеологічних організацій відбулася широка й цікава дискусія з учасниками на залі, в якій порушувало багато різних питань, включно навіть з таким, як "ідеологічні організації думають визволяти Україну". До цікавіших виступів з залі слід зарахувати виступи Б. Сацюка, д-ра Наконечного, М. Косіва, Л. Жили, Є. Гановського, Ю. Нагребецького та інших.

Дискусійний форум ідеологічних організацій, який пройшов дуже успішно, виявив, що було б доцільно частіше подібні імпрези влаштовувати і

на них обговорювати різні питання.

На закінчення Організаційної Конференції СУСТА, яка була однією, мабуть з найуспішніших проявів діяльності СУСТА в останніх кількох роках, було узгоджено склад трьох основних комісій для підготовки СКУВС та прийнято резолюцію, в якій учасники Конференції засуджують переслідування культурних діячів в Україні.

Першою частиною конференції, в першому дні, керував Богдан Футей, голова комісії СКУВС при СУСТА, а закрив її президент СУСТА Б. Сацюк.

Підготовкою Конференції займалися від Управи СУСТА Ю. Кульчицький, Б. Футей, Л. Янів, А. Чорнодольський й І. Процінський.

● **Вінніпег. Українську мову** визнано на Манітобському університеті. На засіданні сенату Манітобського університету, яке відбулося 21 лютого, рішено визнати українську мову нарівні з французькою, німецькою і латинською, знання однієї з яких вимагається при вступі на університет. Таке визнання української мови є величезним досягненням канадських українців та дасть змогу ще більше розбудувати україністичні студії на цьому університеті.

● **Едмонтон. Нова Управа "Обнови".** 2 квітня відбулися тут загальні збори студентського товариства "Обнова", на яких до нової Управи вибрано таких осіб: Данило Жарський — голова, В. Шостак — заступник, Н. Запесоцька — секретар і скарбник, Е. Романчук — референт повідомлень, Дж. Король — референт імпрез.

● **Брандон (Канада). Визнано українську мову.** Брандонський університет, після проголошення визнання української мови на Манітобському університеті, також визнає українську мову нарівні з мовами німецькою, французькою і латинською, як одну з мов, знання якої потрібне для вступу на студії в університеті.

● **Нью Йорк. Академічний Вечір "Зарева".** 25 березня відбувся в Нью Йорку черговий Академічний Вечір "Зарева", на якому о. д-р М. Соловій доповідав про свою подорож до Святої Землі, Єгипту, Лівану, Йорданії, Єрусалиму, Греції, Туреччини, Юго-

славії, та інших європейських країн, відвідуючи також Київ, Львів і Перемишль. В тригодинній доповіді о. д-р М. Соловій поділився з присутніми своїми спостереженнями з відбутої поїздки а також про свої зустрічі з Верховним Архiepіскопом, кардиналом Й. Сліпим, Архiepіскопом І. Бучком, а також своїми враженнями про підсоветську дійсність в Україні та українську молодь. Свій виступ доповідач закінчив словами "Вірю в здорову субстанцію українського народу". Вечір відкрила і ним провела Анна Процик.

● **Нью Йорк. Зустріч представників "Зарева" і ОДУМ-у.** 9 квітня відбулася в Нью Йорку зустріч представників двох ідеологічних організацій — "Зарева" і ОДУМ-у. В зустрічі взяли участь з рамені "Зарева" П. Дорожинський, В. Процик й О. Зінкевич, а з рамені ОДУМ-у — Є. Федоренко, М. Француженко, д-р Ю. Криволап й І. Ємець. Учасники обмінялися поглядами про різні справи, які відносяться до українського студентського, молодіакадемічного, суспільногромадського й політичного життя, порушуючи питання Світового Конгресу Українського Вільного Студентства, УККА, УНР, КГЕ та багато інших. На зустрічі рішено тісніше співпрацювати в різних ділянках, влаштовувати спільні виступи та частіше відбувати подібні зустрічі.

● **Нью Йорк. Створено Наукову Раду ФКУ.** В неділю 7 травня відбулося перше засідання Нау-

кової Ради ФКУ (Фонду Катедри Українознавства), як окремого органу ФКУ, який має розглянути можливості в американських університетах для створення першої постійної українознавчої катедри, а також вибрати певну українознавчу ділянку, яка має бути предметом наукових дослідів катедри.

В програмі першого засідання Наукової Ради була виголошена доповідь д-ра О. Прицака — "Організація і завдання української науки в США", а також інформації про стан праці ФКУ, його президента С. Хемича та про стан збірки фондів Б. Тарнавського.

До Президії Наукової Ради покликано викладачів американських високих шкіл — проф. О. Прицак — голова, проф. М. Чирівський, проф. Ю. Шевельов і проф. М. Богатюк — заступники, проф. Я. Білінський — секретар. В склад Наукової Ради входить 26 відомих українських вчених, викладачів американських високих шкіл, а також управа ФКУ.

● **Курітіба, Бразилія. Організація Молоді при ХОС-і — Клем.** Найбільша й найчисленніша молодеча організація в Бразилії КЛЕМ очолює в 1967 році багаточисленна Управа в такому складі:

Євгенія Бовкаловська - Мазепа — почесний голова, Филип Лукас — президент, Леонтин Балабуш і Юрко Сератюк — заступники, Марія Люція Білик — загальний секретар, Селія Тадра

Бастос і Михайло Ліпар — секретарі, Егард Павло Дубецький, Петро Баланюк, Нестор Костін — скарбники.

Департамент для соціальних справ: Арлета Волошин, Ігніс Безручка, Марія де Люрдис Безручка, Ігніс Білик, Леся Любов Сподарек, Віра Адамюк, Анна Бундза, Люба Данилюк, Ірка Яремчук, Лідія Самагальська, Лілі Равлик, Євгенія і Ольга Зімовсь-

кі. Департамент культури й мистецтва: Володимир Колтун, Авдій Пошарський, Євген Когут, Петро Єден.

Департамент Преси й Публікацій: Григорій Середа, Володимир Мазепа, Амілтон Вонс, Ігор Стопановський, Оскар Пиш, Йосип Сторож.

Департамент спорту: Богдан Кравчук, Богдан Шумлянський,

Нестор Волошин, Михайло Розанський, Іван О. Пясецький, Яра Бебик.

Департамент бібліотеки: Аїртон Антін Балабуш, Нелсі Ана Волошин.

Офіційний промовець: Орест Костін.

Контрольна Рада: Остап Всеволод Мойса, Мирослав Мазепа, Євген Оріховський, Григорій Пелюгно.

нові числа студентського — будань

● **"СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"** — редактує колегія в складі. Л. Ковалишин (Гол. Редакції), Х. Гордієнко, І. Гікава, Т. Шумська. Ч. 2 (100), рік XV, додаток до "Свободи" (18 березня 1967 р.). Зміст: "Світовий Конгрес Українського Студентства і ми", "Заклик в справі СКУС", І. Бережницький — "Бути чи не бути?", Б. С. — "Студенти Шигага сильніші від сніговію", Б. Сацюк — "Студії чужих мов і мовознавство".

● **"СТОРИНКА ЗАРЕВА"** — редактує з доручення ЦП ОУАТ "Зарево" Пресова Комісія в складі: П. Дорожинський, А. Процик, Б. Гасюк. Ч. 1 (9), рік VI, додаток до "Свободи" (15 квітня 1967 р.). Зміст: "Студентство і зустрічі",

"Гімна заява "Зарева" у Філадельфії", А. Процик — "Академічний Вечір "Зарева" в Нью Йорку", О. Зич — "Академічні Вечори "Зарева" в Балтиморі", А. Процик — "Доповідь д-ра В. Голубничого в Нью Йорку", "Смолоскип".

● **"СТОРИНКА ТУСМ"** — редактує Колегія з уповноваження ГУ ТУСМ. Гол. Редактор — мгр. Мотря Богаток. Ч. 2 (5), рік IV. Додаток до "Америки" (8 березня 1967 р.). Зміст: Т. Дужа — "Відозва до членства ТУСМ", М. Богатюк — "Велетні духа чи інтелектуальні пігмеї", М. Тернополяк — "Контактникам, зустрічалникам та українським "демократам" під роздум", Ю. Липовий — "За-

хідний соціалізм і наші професіонали - апологети", М. Ю. Б. — "Українська Американська Асоціація Університетських Професорів і ФКУ", А. Скальський — "На увагу тим, хто не розуміє ЮСНСА", хроніка.

● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у. Гол. редактор — Т. Рогатинська, члени Редакції — В. Баслядинський, І. Оліяр, Н. Дяків, І. Бойківський. Ч. 2 (46), рік V. Додаток до "Томону України" (8 квітня 1967 р.). Зміст: Т. Д. — "Використаймо набутий досвід", "25-ліття УПА", Т. Дужа — "Із записника голови ГУ ТУСМ", XI Конгрес ТУСМ, хроніка ТУСМ.

3 ЛИСТІВ ДО "СМОЛОСКИПА"

Проф. Юрій Пундик (Міннеаполіс): "Завжди з великим зацікавленням читаю Ваш журнал, який я високо ціную за оформлення і зміст. Можливо саме тому вразило мене і здивувало одно речення у редакційній статті присвяченій М. Грушевському (ч. 6, листопад-грудень 1967 р.).

Цитую: "Колись ми критично висловлювались про поворот М. Грушевського до УРСР. Але сьогодні, з історичної перспективи, цей його вчинок, який колись викликав таку сильну реакцію в українських політичних колах, ми оправдуємо".

Українська суспільно - політична думка часто хворіє на крайності. Такою крайністю було колись, — та ще й тепер у деякого є — викинути Грушевського і майже повністю викреслювати його з нашої історії. Але, боюся, що й Ви попали в крайність, беззапечно виправдуючи його поворот до УРСР, і то навіть не подаючи на це аргументів.

Я згідний з Вашими ствердженнями, що Грушевський був великою людиною в нашій історії, і разом з Вами я шаную його заслуги для української науки і української історії. Можливо, коли б Грушевський був тільки істориком, то я разом з Вами пробував би знайти оправдання і на його поворот до УРСР, — то тільки можливо. Але ж Грушевський, як творець і голова Української Національної Ради і перший президент УНР, був символом нашої національної революції і нашої опозиції московсько - більшовицькій агресії і її маріонетковому "українському" урядові УРСР. Його поворот до УРСР був актом капітуляції перед цим урядом не професора Грушевського як вченого, а Грушевського, першого президента УНР, лідера українського самостійницького руху. Його поворот став символічним актом визнання факту, проти якого він колись боровся, визнання легаль-

ности режиму УРСР. А ані Ви, ані я такої легальности за київськими маріонетками Москви визнати не можемо і не хочемо і тому ніяк не можемо оправдувати того, що зробив Грушевський. Однак я ще раз хочу повторити, що не оправдуючи кроку Грушевського, я ніяк не збираюся викидати його кісток з могили і викреслювати його ім'я зі сторінок нашої історії. Він заслужив у ній почесне місце і відбрати його йому не маємо права, навіть не виправдуючи його фатальної для нього особисто помилки".

О. Ш. (Нью Йорк): "Як можна до божевілья прославляти т. зв. модернізм "холодного каменя" — мертвоти в противоріччя сонця, квіток, життя. Тичині не перешкодило бути справжнім модерним поетом і разом з тим прославляти сонце, квіти, життя і не заперечувати український романтизм шевченківсько - олесевих строф. Колись Осьмачка відважувався назвати себе генієм, але і він казав, що Шевченко був найбільшим поетом, а він є лише другий. А тут виставляється Б. Рубчака, щоб перекреслити все найкраще, що знає не лише український народ, але мабуть уже цілий світ. Ну скажіть, чи це не абсурд?... В іншій статті Грінченкові твори названо рахітними. Як це назвати?"

Микола Дупляк (Сираніаз): "Смолоскип" журнальний цікавий, гарний і потрібний".

Богдан Коваль (Буенос Айрес): "Ваш журнал щораз цікавіший та насвітлює актуальні теми. В ньому знаходимо дані про наше організоване студентське життя на еміграції. Він приготував нас до майбутнього України. Я особисто не знав Ук-

раїни. Уяву про неї дали мені мої батьки та наші визначні провідники. Тепер "Смолоскип" допомагає мені пізнати вигляд України. Думаю, що коли буде для нас нагода побачити вільну Україну то будемо мати повну уяву про неї, не будемо заскочені різними проблемами і це багато завдяки "Смолоскипові".

Іван Дзівак (Філадельфія): "З певністю тепер можна сказати, що СКВУ таки відбудеться. Головною проблемою на ньому повинно бути те, як зберегти наше розсіяне суспільство по цілому світі в майбутньому. Вже від довшого часу тривожить нашу суспільність те, що станеться з нашою наукою на чужині, хто заступить наших науковців, як їх не стане. Чи знайдуться молоді наукові кадри, які змогли б їх заступити? На мою думку цим повинен зайнятися СКВУ і включити в свої наради питання українського наукового доросту, як головну проблему... На мою думку ми повинні мати хоч один український університет в Канаді, а також і в Америці. Рівнож не можемо забувати про наші здобутки і мусимо допомагати нашій вільній науці в Європі. Якщо б ми зуміли удержати наші три Високі Школи в Європі, цебто УВУ, УТГ і Український Католицький Університет та створити наші університети в Канаді і Америці, тоді наше майбутнє буде залевнене. Ми б знайшли серед чужих і своїх повагу і наша історія не була б сфальшована, бо наші вороги не мали б сили встояти зі своєю брехнею, яку вони часто поширюють. Цією так важливою справою, як українська наука, повинен зайнятися СКВУ".

У ВИДАВНИЦТВІ "СМОЛОСКИП" ПОЯВИЛАСЬ КНИГА

Осипа Зінкевича

"З ГЕНЕРАЦІЇ НОВАТОРІВ"

Світличний і Дзюба

Книга присвячена творчій молоді в Україні, а зокрема розглядові творчості І Світличного й І. Дзюби. В ній знайдете повну бібліографію обох переслідуваних молодих критиків, передруки важливіших їхніх статей.

244 сторінки. Велика вісімка. Ціна 3 дол.

* * *

Для ширення правди про творчу молодь України та її переслідування придбайте собі брошуру в англійській мові

Svitlychny and Dzyuba Ukrainian Writers under Fire
by Osyp Zinkewych

Брошура розміром 52 стор. Ціна 1 дол. Замовлення шліть на адресу:

SMOLOSKYP

P.O. Box 6066, Patterson Station, Baltimore, Md. 21231

JUL 15 1967

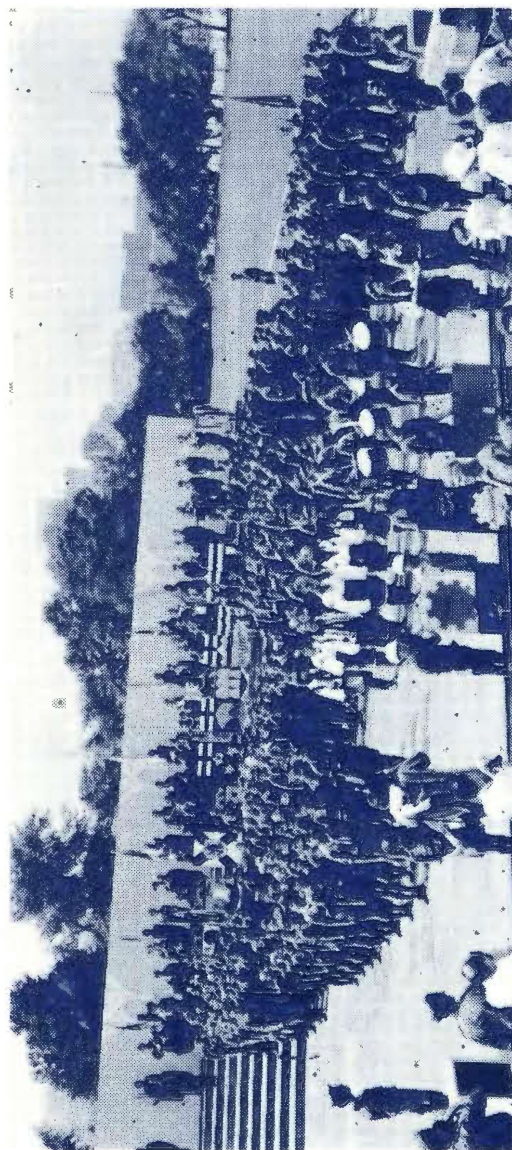
СМОЛОСКІП

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ

В ЛИСТОПАДІ ВІДБУДЕТЬСЯ СКУВС. — О. Зінкевич: "ІРИНА ЖИЛЕНКО". — Ірина Жиленко: "ВИБІР З ПОЕЗІЙ". — Д. Струк: "РОЗМОВА З ТОМОМ ХВИЛЬОВОГО". — "ІХ-ИЙ КОНГРЕС СУСТА" — "ЗАГОВОРИЛА СПРАВЖНЯ МОЛОДЬ". — БАГАТА ХРОНІКА. — НОВІ СТУДЕНТСЬКІ ВИДАННЯ.

У 100-РІЧЧЯ КАНАДИ

Українська пластова молодь на ЕКСПО — 67

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

4

1967

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Данило Струк —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич

Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Данило Струк.

Технічний секретар: Петро Багрій
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеки виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnyckyj

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Danylo Struk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Danylo Struk.

Technical Secretary: Petro Bahrij

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

Стор.	Стор.
Ірина Жиленко: “Наді мною — зливи” .. 1	Молода творчість в Україні й на чужині .. 13
* * * В листопаді відбудеться СКУВС .. 1	Молодь і освіта в Україні (хроніка) 15
* * * Посилена підготовка СКУВС .. 2	* * * “ІХ-ий Конгрес СУСТА” (Заговори- ла справжня молодь) 16
О. Зінкевич: “Ірина Жиленко” 4	Хроніка українського студентського життя 19
Ірина Жиленко: “Вибір з поезій” 8	Нові числа студентських видань .. склад. 3
Д. Струк: Розмова з томом Хвильового .. 12	

НАДІ МНОЮ — ЗЛИВИ

*Наді мною — зливи... А в мені —
Спрагло диха фіялковий колос.
Наді мною в кронах ясенів
Сонце плаже солов'їним голосом.*

*Перебіг... Три спалахи короткі...
Схлипи і мелодія півсну.
Гіркота медова і солодкість
З кольором та смаком полину.*

*Просміялось десять каблуків,
Перебігли пальці контрабасом,
Лопотять капронові стріжки
На перильцях синьої тераси.*

*Наді мною — відсвіти дзеркал,
В срібнім листі — плескоти і рухи
І дими пегальні поміж канн
Обіцяють лагідну задиху.*

*Візно, візно — сонячні вогні...
Візно, візно — гебреєве соло...
Візно, візно — в кронах ясенів
Сонце плаже волов'їним голосом.*

Ірина Жиленко

В листопаді відбудеться СКУВС

Велика подія в житті українського організованого студентства — Перший Конгрес Українського Вільного Студентства відбудеться в листопаді 1967 року в Нью Йорку. Ціла підготовка цього небуденного Конгресу проходить в повному розгарі. Посилено працюють три основні Комісії — організаційна, статутова й видавничо-фінансова. Кільканадцять колишніх і теперішніх студентських діячів розпрацьовують окремі проекти та працюють над окремими планами. Здійснення всіх проектів має дати у висліді величній з'їзд українського вільного студентства з різних країн західного світу. На форумі СКУВС ми маємо заманіфестувати нашу силу і єдність в праці для української справи, розглянути справу нехтування академічних свобод в Україні та завершити переорганізацію світової студентської централі — ЦЕСУС-у.

Українське студентство, представники союзів та ідеологічних і конфесійних організацій в дружній атмосфері, в дусі шукання компромісів у спірних питаннях, без зайвих і непорібних, штучно створюваних, напружень — знаходять спільну мо-

ву. Студентські організації різних напрямків, які не раз входили в гостру полеміку між собою та зводили баталії на сторінках пресових органів, зараз, маючи перед собою велику ціль — СКУВС і відчуття великої відповідальності і обов'язку, відбувають свої наради конструктивно, зразково, гармонійно та ділово.

Перші місяці підготовки Світового Конгресу Українського Вільного Студентства показали надзвичайно промовисто та незаперечно, що сьогоднішні студентські діячі є зрілими вже громадянами, національно виробленими одиницями з виразним державницьким підходом до цілого ряду загальноукраїнських, а в цьому випадку — загальностудентських справ.

Ми є наскрізь переконані, без переборшень і самохвальби, що сьогоднішньому студентству можуть позавидувати старші громадяни, які в підготовці СКВУ натрапляли і далі натрапляють на стільки маловажних і другорядних труднощів і перешкод.

На наших очах виростає нова генерація молоді, молодих людей, різних переконань, різного

підходу до різних справ, але яка вже є спроможна в загальних справах піднятися вище й побачити далі й більше.

І якраз саме це є запорукою успіху Світового Конгресу Українського Вільного Студентства. Будучи свідками такого прекрасного і позитивного початку, ми кличемо все українське студентство, з різних країн вільного світу, членів станкових союзів, студентських громад і клубів, ідеологічних і конфесійних товариств:

Друзі! Приїжджайте на Перший Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства! При-

їжджайте масово з усіх-усюдів! Організуйте вже сьогодні спільний доїзд! Приїздіть з новими думками, новими ідеями! Покажіть і докажіть, що ви нова, оновлена генерація, що ви маєте багато сказати, а ще більше виконати, що ви свідомі того невідрадного положення, в якому живуть і працюють ваші колеги-студенти в поневоленій Україні!

Своєю масовістю і єдністю дій, докажіть, що ви готові на велике діло для української справи, для українського організованого студентського руху, для нашого поневоленого, але непереможного народу!

Посилина підготовка СКУВС

(Вл. Кор.) — Після покликання до життя Підготовчої Комісії СКУВС (голова — Богдан Футей) 1-2 квітня 1967 р. у Вашингтоні та ухвалення статутної (голова — Євген Гановський) і видавничо-фінансової (голова — Любомир Зобнів) комісій, всі вони негайно приступили до реалізації тих завдань, які стоять перед ними і від яких залежить успішне скликання і відбуття СКУВС.

Вже відбулися два пленарні засідання всіх комісій СКУВС, на яких намічено ряд планів та затверджено ряд підкомісій, чи доручено окремим особам виконувати відповідні завдання.

Для тягlosti та якнайдокладнішого наслідування справ підготовки СКУВС на сторінках "Смолоскипа" ми ще раз подаємо дещо модифікований склад усіх комісій:

Організаційна Комісія: Богдан Футей (СУСТА) — голова, Євген Гановський (ЦЕСУС), Богдан Сацюк, Ігор Чума (обидва — СУСТА), Любомир Жила, Богдан Сороколіт, Любомир Шуплякевич, Богдан Вальків (всі чотири — СУСК), Омелія С. Собенко (САУС), якого заступає Ігор Вардиш, Андрій Гайдамаха (СУСТЕ), Павло Дорожинський (УАСТ "Зарево"), д-р Юрій Криволап (Студентська Секція ОДУМ), Богдан Кульчицький (ТУСМ).

Статутна Комісія: Євген Гановський (ЦЕСУС) — голова, Любомир Вачинський (ЦЕСУС), Ігор Чума, Ляриса Янів (СУСТА), Любомир Жила (СУСМ), Г. Панчук (СУСТЕ), Ірина Корбутяк (САУС), яку заступає Володимир Вакун, Осип Зінкевич (УАСТ "Зарево"), Іван Павленко (Студентська Секція ОДУМ), Володимир Ванчицький (ТУСМ). — члени.

Фінансово-видавничі Комісія: Любомир Зобнів (СУСТА) — голова, Тадей Гарнавський (СУСТА), Богдан Сороколіт (СУСК), Євген Вачинський (СУСТЕ), Володимир С. Тимочко (САУС), якого заступає Богдан Гасюк, Михайло Герець (УАСТ "Зарево"), Христина Кульчицька (ТУСМ), Віктор Росницький (Студентська Секція ОДУМ) — члени.

В усіх Комісіях зарезервовано місце для представників ЦУСА і "Обнов".

ЗАСІДАННЯ КОМІСІЙ СКУВС У БОУФФАЛО

27 травня відбулися перше пошкране засідання Комісій СКУВС, в якому взяли участь члени Організаційної, Статутної і Видавничо-Інформаційної Комісій: Богдан Футей — голова (який проводив засідання), Є. Гановський (ЦЕСУС), Б. Сацюк і Л. Зобнів (СУСТА), Б. Сороколіт, В. Вальків і Р. Гуцал (СУСК), П. Дорожинський, М. Гераць і В. Дмитріюк (УАСТ "Зарево"), І. Вілчар і В. Калитович (ТУСМ).

Ціль цього першого засідання була, як говориться в офіційному повідомленні, "продискутувати і рішення про час, місце і рамову програму Конгресу та висловити поради для праць поодиноких конгресових комісій".

Після обміну думок було рішення відбутися СКУВС 11-12 листопада в приміщеннях одного з Ньюйоркських університетів.

Шляхом узгодження на цьому засіданні рішення:

1. СКУВС буде складатися з двох частин: (а) програмової, (б) організаційної. У програмовій частині мають бути висловлені дві доповіді — про стан і проблеми українського студентства в Україні та про стан і проблеми українського студентства в діаспорі (на черговому засіданні Комісії СКУВС рішення, що крім цих двох доповідей буде висловлена ще третя доповідь. Дивись замітки нижче). Крім цього голови всіх центральних і крайових студентських організацій будуть мати короткі виступи по 10 хвилин про свої організації;
2. підготувати ще перед Конгресом брошуру конгресових матеріалів, проєкт якої підготувати П. Дорожинський;
3. створити спеціальну фінансову Комісію, яка займеться зорганізуванням грошей на видавничі справи і проведення СКУВС;
4. виготовити Меморіал Конгресу до студентів світу про переслідування академічного і культурного життя в Україні;
5. змінити назву Видавничо-інформаційної Ко-

місії на Комісію Видавничо-фінансову, змодифікувавши її попереднє завдання.

У часі засідання голога Статутної Комісії Є. Гановський інформував про працю цієї комісії, як рівнож обговорено справу зустрічі студентства з українським громадянством.

ЗАСІДАННЯ КОМІСІЙ СКУВС У ФІЛАДЕЛЬФІЇ

У вільних хвиликах IX-го Конгресу СУСТА, який відбувався 1-3 липня 1967 р. у Шератон готелю у Філадельфії, відбулися два пленарні засідання комісії СКУВС, засідання Статутної Комісії і Видавничо-Фінансової.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЙ СКУВС. Друге пленарне засідання Комісії СКУВС відбулося в двох окремих сесіях 2 липня в готелі Шератон у Філадельфії.

У першій, полудневій сесії взяли участь: Богдан Футей (СУСТА) — голова, Б. Сацюк, Л. Зобнів, Т. Тарнавський і Л. Янів (представники СУСТА), П. Дорожинський і О. Зінкевич (представники "Зарево"), Б. Кульчицький, В. Ванчицький і Х. Кульчицька (представники ТУСМ-у), д-р Ю. Криволап (представник ОДУМ-у), Є. Гановський (президент ЦЕСУС-у), В. Бакум і Б. Гасюк (уповноважені представники САУС-у), Б. Керницький (заступник представника ТУСМ-у в Статутній Комісії).

У другій, вечірній сесії взяли участь: Б. Футей, Б. Сацюк, Л. Зобнів, І. Чума, Ю. Кульчицький, Є. Гановський, П. Дорожинський, О. Зінкевич, В. Бакум, Б. Гасюк, Б. Кульчицький, Х. Кульчицька і Б. Керницький.

На пленарному засіданні комісії СКУВС рішено, що представництво Союзів у комісіях СКУВС відбувається згідно з комунікатом про скликання СКУВС, який підписали президенти ЦЕСУС-у, СУСТА і СУСК-у (дивись "Смолоסקип", ч. 3, 1967 р., стор. 3) та висловлено побажання, щоб представниками Союзів, які не можуть брати участі в засіданнях (Аргентина, Європа, Австралія), були студенти, члени студентських громад, які входять в систему СУСТА, чи СУСК-у. Коли стверджено, що представники САУС-у В. Бакум, Б. Гасюк й І. Бардин відповідають цим вимогам і побажанням, їх затверджено одноголосно в окремих комісіях СКУВС, та прийнято до відома новий персональний склад представників ТУСМ-у.

У висліді нарад на першій сесії, якими провадив Богдан Футей, а секретарювала Христия Кульчицька і які відбувалися в надзвичайно дружній атмосфері, розглянено цілий ряд справ та шляхом домовлення (а не голосування) узгоджено:

1. В програмі СКУВС буде виголошено три основні доповіді:

а) "Стан і проблеми українського студентства в Україні" — підготує представник СУСК-у (Канада);

б) "Стан і проблеми українського студентства в діаспорі" — підготує представник СУСТА (США);

в) "Міжнародний студентський рух і роль українського організованого студентства в ньому" — підготує представник ЦЕСУС-у (Європа).

2. Обширніший меморіал у різних мовах про стан студентства в Україні, русифікацію високого шкільництва та переслідування культурних діячів виготовить д-р Дмитро Штогрин, спільно з Богданом Сацюком і Осипом Зінкевичем.

3. Уповноважено колегію в складі — Павло Дорожинський, Євген Гановський і Осип Зінкевич підготувати матеріали та видати спеціальну публікацію з нагоди СКУВС, зміст якої становили б статті про 45-ліття ЦЕСУС-у, проблеми переорганізації ЦЕСУС-у, стан студентства в Україні, документи СКУВС та інформаційні статті про всі союзи й організації, які братимуть участь в СКУВС.

4. Проект резолюцій СКУВС виготовлять спільно Управи СУСТА і СУСК-у, проект заклику до українського студентства в Україні — "Зарево", а до українського студентства у вільному світі — ТУСМ.

5. Ширшу дискусію викликало питання влаштування бенкету з нагоди СКУВС для відзначення 45-ліття ЦЕСУС-у і 15-ліття СУСТА. Частина учасників наради обстоювала погляд, що студіююча молодь бажала б радше розвагову імпрезу, чим висококоштовний бенкет. Остаточо рішено, що можливість влаштування такого бенкету (в готелі, чи на одному з університетів) розгляне П. Дорожинський.

Не зважаючи на те, чи бенкет відбудеться чи ні, одноставно рішено влаштувати вечір молодих талантів, підготовкою і програмою якого займуться: П. Дорожинський, В. Бакум, Є. Гановський, І. Чума і Б. Сацюк.

Є. Гановському доручено зайнятися підшукуванням приміщення для СКУВС і його імпрез.

У часі другої сесії пленарного засідання звітували з проробленої праці Богдан Футей — голова цілої підготовчої Комісії, Є. Гановський про статутну і Л. Зобнів про пресово-фінансову комісії, а П. Дорожинський про підготовку публікації СКУВС.

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ СТАТУТНОЇ КОМІСІЇ. 2 липня відбулося у Філадельфії, в Шератон готелю, засідання Студентської Комісії, яку очолює Президент ЦЕСУС-у Є. Гановський і в якому взяли участь її члени В. Бакум (САУС), О. Зінкевич ("Зарево"), В. Ванчицький (ТУСМ), д-р Ю. Криволап (ОДУМ) і Б. Керницький (заступник представника ТУСМ-у).

Статутна Комісія працює над виготовленням нового, пристосованого до сучасних вимог, статуту ЦЕСУС-у. Присутні на засіданні члени цієї Комісії обговорили справу назви і характеру ЦЕСУС-у, членства, його органів та заступництва в ньому.

На підставі попередніх статутів ЦЕСУС-у О. Зінкевич і Є. Гановський, кожний окремо, виготовили проекти нового статуту. На основі цих про-

ектів шляхом обговорення і шукання найкорисніших розв'язок для реорганізованого ЦЕСУС-у узгоджено цілий ряд принципових справ та розпочато працю над окремими точками і технічними труднощами.

Узгоджений Статутовою Комісією проєкт буде предложений на Пленарному засіданні Підготовчої Комісії СКУВС та розісланих до всіх союзів і організацій, після чого буде предложений на СКУВС для затвердження.

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ФІНАНСОВО - ВИДАВНИЧОЇ КОМІСІЇ

В першому засіданні цієї комісії, яке також

відбулося 2 липня у Філадельфії і яким проводив Любомир Зобнів, взяли участь Т. Тарнавський (СУСТА), Б. Гасюк (САУС) і Х. Кульчицька (ТУСМ). На засіданні обговорено заздалегідь виготовлений Л. Зобнівим і Т. Тарнавським проєкт та уточнено завдання і компетенції комісії.

Комісія розглядає можливість публікації центрального студентського органу в різних мовах, бюлетеня в українській мові, співпраці з різними чужиницькими студентськими організаціями та пресовими службами, фінансування видань ЦЕСУС-у та різні актуальні питання зовнішнього характеру, пов'язані з реактивізацією світової студентської централі.

Творчість двадцятилітніх

Ірина Жиленко

“Ми не можемо вірити в те, що Ірина Жиленко може стати співцем «меланхолійної самотності». Ці мотиви в неї прохідні і потрапили в її поезію лише завдяки невибагливості і відсутності самоконтролю... Уява поетеси безмежна. От і з'явилися такі справді меланхолійні рядки про дно «блакитної прірви» і душу, що простягла до неба руки. Часом поетеса втрачає самовладання, втрачає смак до джерельного струменя лірики і пропонує нам альбомну пегаль і нудьгу”. Так писав Яр. Микитан під великим і промовистим заголовком “Не вірте панегірикам, Ірино” в київській “Україні” (з. 7, 1966) про першу збірку поезій молоденької поетеси Ірини Жиленко. Велика стаття, на цілу сторінку журналу, з численними цитатами вдаряє по поетесиній “меланхолії”, “самотності”, “зеканню”. Стаття Я. Микитана не була ані позатком, ані кінцем постійного цькування Ірини Жиленко. Прізвище поетеси з'являється дуже часто на сторінках київських журналів і літературних газет. Знайомі з нею й читачі нашого журналу (“Смолоскип”, з. 1, 1963, стор. 5-8).

Ще на світанку своєї творчості, вірші поетеси викликали живі відгуки у читачів. І коли сьогодні говорити про творчу молодість України — то ім'я Ірини Жиленко досягнуло вершини в сучасній українській поезії.

Поетеса народилася 28 квітня 1941 року в Києві. Дитинство провела в селі Стецівці на Черкащині. Середню школу закінчила вже після війни у Києві, працювала в дитячому садочку виховницею, а згодом в газетах “Молодь України” і “Літературна Україна”. Рівночасно вчилася на везірному відділенні Київського університету, на філологічному факультеті, який закінчила в 1964 р.

У 1964 році появилася збірка віршів поетеси для дітей “Достигають колосозки” та

Ірина Жиленко

книжка нарисів “Біжковинські балади”. В 1965 році, у видавництві “Молодь”, появилася збірка поезій “Соло на сольфі”.

У передмові до цієї книжки писалося: “Збірка ліричних віршів Ірини Жиленко “Соло на сольфі” — щира розмова з читачем про радість та щастя, про кохання та розлуку, про неспокій та смуток. Музика віршів Ірини Жиленко мелодійна, фарби весняні, часом незвичайні. Поетеса любить життя і людей, любить у людях усе красиве і світле”.

Літературний критик А. Макаров (“Л. У.”, з. 94, 1965) писав з захопленням про першу збірку І. Жиленко: “Що це? Вірші? А можливо, швидше — вокальна партія!? Ніби спів іволги: за запитанням — вигук, потім навуза, що вслухається у відголоски, і знову в повітрі повисають несподівано уривчасті інтонації незвичайної мови. Основна художня

достойність кращих поезій Ірини Жиленко полягає в її вмінні прислухатися до своїх слів, закріплювати їхній зміст густо музичними враженнями. Вона прагне вслухатися в кожний свій рядок, стежить, як стикаються слова, як напружуються паузи й тремтять вигукки”.

А. Макаров пише, що поетеса “засто зосереджується виключно на емоціях, намагається сильніше й гостріше схвилювати читача, навести його на роздуми”. Який же світогляд поетеси? Критик пише, що для щастя поетесі не лише потрібні “Сонце, друзі, молодість”, але “й відсуття подолання, якийсь героїчний присмак життя”. У вірші “Синіють, вибирають везір шибки золоті у залі” А. Макаров зустрічається з “мотивом меланхолії”. Він цю меланхолію поетеси оправдує і порівнює її вірш до знаменитої композиції А. Дюрера — “Меланхолія”. Ствердивши, що більшість поезій І. Жиленко є сугасною філософською лірикою, критик пише, що “виходячи з густо емоційного, музичного сприйняття світу, поетеса в ряді випадків зуміла розвинути деякі свої пошуків до такої межі, де переживання стає вже неможливим без роздумів над самою його природою”. І якраз тоді людина стає думаючою, “настає момент осмислення”.

Стаття А. Макарова “Пошуків і осмислення” не була жодним панегириком. Критик зрозумів суть поезій І. Жиленко, зого перед ним і після нього багато критиків, розглядаючи вірші поетеси з різних позицій, не зуміли осмислити.

Не треба було довго зекати, як погалась не критика “з інших позицій”, а прямо нагінка на молоду поетесу. Одним з перших виступив львівський літерат зі старої генерації Михайло Рудницький. Переглядаючи кілька збірок молодих поетів, а в тому й І. Жиленко, він пише, що “не вірив ні огам, ні слухові, ні розумові своєму”. Вірші поетеси для нього “розкуйовджені... строфи сп'янілі натхненням...” (“Л. У.”, з. 96, 1965). Покликаючись на своє знання різних мов і свій доступ до різних закордонних словників, Рудницький доказує, що таке слово, як “Сольфа”, взагалі не існує. тому й вірші Жиленко є “сольфідні, сольфові та сольфійні...” Своєю насмішкою і прямо глузом над поетесою він і надав тон далішим виступам проти І. Жиленко.

В обороні І. Жиленко став молодий поет з Дніпропетровська Віктор Корж, який гостро виступив проти М. Рудницького. Він писав: “У статті М. Рудницького забагато суб'єктивних, категоричних суджень. Він дорікає І. Жиленко, наприклад, що “уява поетеси розкуйовджена” (а хіба краще буде, коли вона буде прилизана?), “строфи її сп'янілі натхненням” (хіба ж це погано!?). Чи тут знову «іронія»?!

ІРИНА ЖИЛЕНКО

Титульна сторінка збірки віршів І Жиленко
“Соло на сольфі”

(“Л. У.”, з. 100, 1965). В тому ж числі “Літературної України” опубліковано гострий виступ проти І. Жиленко службовця Івана Мусієнка. Можна припускати, що відгук на появу збірки “Соло на сольфі” був такий великий, що й сама редакція мусіла зайняти становище, шукаючи “золотої середини”. Про поетесу в редакційній замітці писалося: “Вірші молоді авторки дають підстави для сперегання і критичних роздумів, зокрема про необхідність поєднувати шукання в галузі форми з глибоким соціальним змістом поезій”.

У 1966 році дискусія навколо збірки поезій І. Жиленко продовжувалася. “Літ. Україна” вела в цій дискусії перед.

У довгій статті “Гадки над першим ужином” (“Л. У.”, з. 20, 1966), Григорій Аврахов, розглядаючи збірки поезій І. Нижника, В. Дежківа, Р. Лубківського, Л. Скірди — багато місця присвятив також І. Жиленко. І якраз те, що А. Макаров розкритикував (напр. вірш “Літак”), він високо оцінював.

“Напевне, горе не в потягу молодих до деклямацій, не в рясності самоощінок, самоозначень як таких, а в їх смисловій легковисності, неземній “космічній” розвихреності, аб-

страктності та спонтанності”, — писав Г. Аврахов. Перераховуючи ряд віршів молодих поетів, а в тому й “Радість” і “Неспокій” І. Жиленко, він продовжував: “перезитайте (ці вірші) і ви відгуєте, як бракує цим творам не тільки афористично карбованої мислі і фрази, але й просто елементарної культури поетизного думання”.

Г. Аврахов у своїй статті найсильніше вдарив по І. Жиленко, він немов хотів з роздумом і холодним розрахунком вбити в зародку небуденний талант поетеси. Читаючи збірку “Соло на сольфі”, критик пише: “пробираюся крізь хащі аж надто свавільної уяви, спотикаюся на ритмічних вирвах, боляче б'юся об каміння хаотичних образів, асоціативних надсполук, вслухаюся у звукові вижори, празну оговтатись...”. Скінзивши гитати збірку поезій, Аврахов, пише, що в нього було “гостре відгуктня омани, так, ніби тебе довго й зумисне туманили”. Але Аврахов на цьому не кінсас. Він пише, що поезії Жиленко це “творзеподібна манірність; це гра і, до того ж, — без правил, забава, і при тій зла забава”.

Розкритиковуючи поетесу, Аврахов не міг не помітити її небуденного таланту. Він мусів признати, що серед великої кількості молодих, вона таки найоригінальніша, серед своїх ровесників — таки найталановитіша. Тому, він, все ж таки мусів визнати, що в поезіях Жиленко “попри низку вражаючих свіжістю, новизною тропів, я базу розкіш поетизної уяви, гостроту відгуктнів авторки, особливо в музиці слова, вміння предметно являти розмаїту відтінковість психологічного, те, що спроможне родити й справді родить глибоку думку. Поетеса, наприклад, тонко вловила характерне для нашого часу явище згубної метаморфози: перетворення живої заслуженої людини в експонат показу, поступове і невідборонне його оніміння під зливою похвал, запоморогливих велизань, а відтак змертвіння живо (”Літак”). Такі поетизні відкриття під силу тільки талантам, справжнім талантам”.

Рівночасно з відгуками на мистецьку вартість поезії І. Жиленко, не менш пристрасна вив'язалася дискусія навколо слова “сольфа”. Що воно за така зудасія? Авторитетно по цьому слові вдарив проф. М. Рудницький, а за ним дуже скоро відгукнувся М. Білкун в статті “Концерт для сольфи з оркестром” (“Перець”, з. 2, 1966), взявши прямо на киши поетеси. Цілу справу вияснив Анатолій Янгенко (“Л. У.”, з. 31, 1966), який всім критикам закинув неграмотність. Обосновуючи це фактом, що ще з 1963 р. М. Шамота написав до збірника “Література і життя народу” статтю “Хай кожен погує сольфу”, де він дав таку рефініцію слова “сольфа”: “Сольфа — це найвищий вияв гарівної сили мистецтва”.

Ірина Жиленко в колі молодих письменників-шестидесятників. Сидять з-ліва на-право: Григорій Кириченко, Євген Гуцало, Ірина Жиленко, Станіслав Тельнюк, Володимир Дрозд, Микола Вінграновський. Стоять з-ліва на-право: Борис Олійник, Володимир Коломієць, Валерій Шевчук.

Тим самим І. Жиленко вважає, що її поезії — “це найвищий вияв гарівної сили мистецтва”.

Коли навколо збірки поезій “Соло на сольфі” велася широка дискусія, поетеса не тратила часу. Вона далі писала. З-під її пера виходить кілька циклів нових поезій — “Вітер в шоломі багрянім” (“Вітязина”, з. 2, 1966), “Соната зливи” (“Жовтень”, з. 6, 1966), “Смішна казочка” (“Дніпро”, з. 3, 1966), “Золоте світло в мені” (“Україна”, з. 52, 1966), “Пір'я жар-птиці” (“Вітязина”, з. 4, 1966).

1966 рік був дуже продуктивним для молодой поетеси. Вона прислухалася до голосу доброзичливої критики, нехтувала злобною і дала для української літератури поезії непересічної мистецької вартості. Петро Симоненко відмітив, що в багатьох поезіях Жиленко “справді музика”. “А такі вірші, — писав він, — як “Снігами, снігами мені поспівають...”, “Голубі долини одцвітають...”, “Недільна розмова” інтонацією, розвитком теми на тлі рефренів, цілою будовою близькі до сонатної циклічної форми в музиці” (“Л. У.”, з. 62, 1966).

У циклі “Пір'я жар-птиці” І. Жиленко відійшла від прийнятих у сучасній радянській поезії норм і дозволила собі вглибитися в казкову дійсність нашої старини. Тут і в неї й термінологія показала “несугасна”. З цим ніяк не міг погодитися Євген Прісовський (“Л. У.”, з. 70, 1966) і хог стверджує, що поетеса “створила настрій, передала погуктня, стан замисленості”, то все ж “сучасний зміст її віршів гасто вступас в протиріччя з архаїчною, салонною “оздобою”... надто вже не по-сучасному звугать оті “намети сугеніючих

долонь", "шелести парзі, розшитої бутонами свіжок", "силуети тактів пілігримних", "пегаль", що "сміє браслетами", "дні як малахитні", дні що проходять у "погіршливих урогистих мазурках". Далше критик запитує: "Навіщо молодій поетесі, нашій сугасниці, сся ця бутафорія, взята напрокат з давноминулого?"

Пишучи про творчість групи молодих поетів — М. Чхана, В. Коржа, Б. Негерди, Семена Широкова уважає, що ім'я Ірини Жиленко, "викликає більший ентузіазм" ("Л.У.", з. 94, 1966), він спережастся з П. Симоненком, закидаючи йому, що з віршів, які позитивно П. Симоненко оцінював — пробивається угнівське захоплення тим, що відкрили французькі символісти "ще десть наприкінці минулого століття". Він закинув Ірині Жиленко "аристократизм погуттів", заявляючи при тому, що йому (Широкову) "ближчі інший аристократизм, інша шляхетність"...

Не зважаючи на цей "інший аристократизм" і "іншу шляхетність", молодий письменник Олесь Лупій ("Л.У.", з. ...) мав відвагу після всіх цих виступів заявити, що поезія Ірини Жиленко належить "до доброї поезії", якою може дихати гитаг у сугасній Україні.

Багато уваги творчості І. Жиленко присвятив молодий львівський критик Микола Ільницький. Він вияснив, що слово "сольфа" означає "соль" і "фа". Він писав, що в Жиленко "музичні терміни часто вросли у метафору і в сусідстві з іншими словами творять оригінальний образ" ("Дніпро", з. 6, 1966). І. Жиленко не наслідуює своїх попередників і сугасників, вона вчиться у них, залишаючись собою, поетесою, для якої музика є виявом свого світовідчуття і світорозуміння". Ільницький ствердив, що про збірку "Соло на сольфі" було немало сказано слів критики "зокрема з приводу певної невизначеності, приблизності і довільності її образів та вузькості її сприймання світу".

Дев'ять місяців пізніше М. Ільницький писав вже децю інакше. Він стверджував, що після гострої критики "поетеса виявилася не такою впертою й безоглядною, як здавалося декому, але все-таки вона не зрадила своїй улюбленій «сольфі»".

От і все! І визнати боюсь,
Що творю не бурю. Тільки блюз
У гечірній сукенці вишневій.
Що безмовний голос мій в деревах.
Вже немає іншого звучання,
Крім легкого дихання печалі,
Крім дрижання гілки і струни,
Крім дуни від сольфи чи зурни.

"Це нота глибша, проникливіша, — писав про ці рядки М. Ільницький ("Л.У.", з. 26, 1967), — струна ця багатоголоса, в ній переливаються різні настрої, переливається зміна душевних тональностей, виразно проступає основна думка циклу (мова тут про цикл віршів І. Жиленко "Вітер в шоломі багрянці", "Вітязна", з. 2, 1967), що її можна висловити рядками самої поетеси: "Збулося літо. І збулося моє життя у мене!"

З усіх критичних голосів про творчість Жиленко найсерйозніші закиди, вже ідеологічного порядку, зробив П. Іванов ("Кроки поезії, рік 1966-ий", "Радянське літературознавство", з. 4, 1967), який на підставі циклу віршів поетеси "Пір'я жар-птиці", зробив висновок, що поетеса зближається до школи символістів, до зого й сама признається, обрамувавши цикл своїх віршів іменами митців-символістів Равеля і Чюрльоніса.

Символізм, як мистецький напрям, був в радянській літературі цілком засуджений, а його представники, О. Слісаренко, П. Филиповиз, В. Ярошенко та інші, які гуртувалися навколо журналу "Музагер", були знищені радянською владою.

Згідно зі "Словником літературознавчих термінів" В. Лесина і О. Пулинця, символісти стояли на ідеалістичних позиціях, намагалися внести в поезію "дух музики", символізм мав бути "своєрідною формою реакційного романтизму", та однією з найбільш поширених колись "декадентських течій".

Л. Новизенко назвав символістів "анти-суспільними і заироднілими". До українських символістів В. Лесин і О. Пулинці зараховують також Г. Чупринку, В. Паговського і М. Філянського.

Вищезгаданий П. Іванов, пише, що "І. Жиленко в своїх віршах прагне синтезувати три роди мистецтва: поезію, музику й живопис. За законами гармонії вона матеріалізує власні емоції. У грі барв втілює мінливість, скоро минулість людських вражень... Неспроможність поетичного експерименту І. Жиленко в тому і полягає, що вона роздуми і реальні людські погування одягає в образи, які не мають нічого спільного з матеріалістичним світосприйманням. Це хвороба певної частини молодого української поезії..."

Ось це й поетеса Ірина Жиленко в світлі відгуків на сторінках українських радянських видань.

Нашим гитагам ми пропонуємо вибір з поезії молодой поетеси. Стараємось дати зог кілька віршів з кожного циклу.

Нехай суддею буде кожний гитаг, озброєний і неозброєний джимись нормами зг ідеологічними принципами.

О. Зінкевич

ВИБІР 3 ПОЕЗІЙ

СМІШНА КАЗОЧКА

(Уривок)

— Не ходи до мене, горе,
 Маю горя повен дім.
 ...На ставковому узорі
 Хтось мережить лебедів.
 — Не ходи до мене, щастя,
 Маю щастя повен світ —
 У мальковій запасці
 Притулилось до воріт.
 Не ходи до мене, спокій,
 Маю спокою — стоги,
 Пахнуть спокою осоки,
 І фіранки, і боги.
 Не приходь і ти, тривого,
 Повниш сад мій день у день
 То за серце, що в дорогах,
 То за серце, що не йде...
 Я не хочу вже й любові.
 Вже ж і так — по стан брести...
 Вже ж і так у кожнім слові
 Ніби промінь шелестить!

* * *

Синіють, збирають вечір
 Шибки золоті у залі.
 Злітають мені на плечі
 Віки,
 і сльози
 і далі...
 І розтинає сироні
 Скрипка смичком гарячим.
 Біль,
 любов,
 прольоти,
 Туга і плач...
 А у шибки балконні
 Вітер ридав і бився:
 — Скриплю моя безсонка! —
 Вітер ридав і бився.
 Чи відчинити двері?
 Вийти в блакитні ночі?
 Серце мого жмєрне
 Тільки безсмертя хоче.
 Світло прекрасно - вітряне,
 Я тільки мить!

Я знаю...

Інша погляне в вічі
 Синім бездонним вікнам.
 І попливе у залу
 Теплий жасминовий вечір...
 В мене на смуглих плечах
 Небо, віки і далі.

* * *

Вибухне раптом! І в очах райдуга
 Задзвенить дорога, мов сонячне лєстро.
 І в побіжю, неждана й негадажа,

Тобі назустріч.
 Далеко... Де гір золотисті стєгна
 Розгойдалися захопано і принадно,
 І спрагло сонця гарячий рєгіт
 Борсається в шалючих водоспадах.
 І п'яні смєреки зваблюють вечір.
 Продзвенять дороги, як серпантинкові зайі,
 І я накинжу тобі на плечі
 Вінок із проміння своїх обіймів.
 І захлину золотистим жмєлем
 Південних і довгожданих губ.
 Хай положина лужаво стєле
 Нам шлюбну постіль
 під вічним дубом.

Кохай...

Мов хвилі обнялись.

Тремтіння бликів...

Синє, зірне.

Кохай і плач

під гомін листя,

Під заздре реготіння гір.

* * *

Хтось голубий, безмовний
 В шепоті слів тіка.
 Скрєсла незагратовано
 В мені підземна ріка.

Чим я сплєну?

Полуднем?

Тихим серпанком зор?
 Вже захлинули будні
 Мрія про сині гори.

Дивні смєлясті трєки
 Із голубих казок
 У золотих коронок.
 Що мені?

Хочу спокою?

Зранку?

Смєються рєки
 До палахтіння хвиль.
 Що мені той безмукний
 Синьо - печальний біль?

Ще ж гомонить по світу
 Поміж казкових трав
 Днів моїх непрожитих
 Сонячний пароплав.

* * *

Коли остання соняшність на платті
 Згасє сумовито і красиво,
 І присмерки виповнюють ліснату
 Таємним шепотом тіней осінніх.
 Коли приходять спогад і неспокій,
 І біля мене круг стола сїдають,
 Я кидаю некінчений радок
 І в шелестіння вечора тілаю.
 В меламхолійний, мовний дзвін
 оркєстру,

В алей осінніх вогауватий килим.
 Іду, забувши коміра підвести,
 І туляться довірливо листки
 Мені до ніг. Сумус жовтий сад,
 Вологі осипаючи листки.
 А у моїй покинутій кімнати
 Самотність порядкує залюбки.
 Ти знаєш, милий, що таке самотність.
 І скрип дверей оманливий, і тиша.
 Коли непримиренна і незгодна
 Бреде самотність від стола до ліжка.
 Горта мої папери переможно,
 Чека на мене.

А коли приходжу,
 Пахуча садом, айстрами вологими,
 Вона стріча мене ще за порогом,
 І за плечима стигне непорушно,
 Нашіптуючи щось сумне і сирине.
 І вже до ранку не іде з кімнати.
 Ти знаєш, милий, що таке не спати?
 І що таке ночей важка безодня,
 Коли ридають глухо й безконечно
 Зі мною поряд
 тиша і самотність?

КУПАЛЬСЬКЕ

Одягаю вечір на чоло
 Голубим гранчастим лазуритом,
 І сміюсь, і легко йду селом
 В матіолове, пахуче жито.

Де ж воно, моє сумне вікно?
 Вже стомилась кликати і чекати,
 Тінями гаптована давно,
 Фіранкова трепетна рука.

Я шукаю синьо-золотий
 Розсип іскер — папороті квіт.
 Де ж воно, моє вікно,

і ти,

Скарбе мін, захований од світу?

Я шукаю...

І буйне хміль
 Запахом купальської півночі.
 І зірок блискуча заметіль,
 І моя засмучена

жіночість...

(Зі збірки "Соло на сольфі")

Снігами, снігами
 мені поспішать...

На білому тлі —
 малинове лоша.

На білому полі —
 малинові сани,

Малинове хутро
 і сніжні тумани.

Снігами, снігами
 мені поспішать...

Упав на долина
 червоний лошак.

Червоне іржання,
 червона сльоза
 І око червоне
 гнітить небеса.
 Снігами, снігами
 мені поспішать...

Виходить з туманів
 зелене лоша.
 На синьому полі —
 зелена вуздечка,
 І в хутрі зеленім
 погейкує вечір.

Снігами, снігами
 мені поспішать...

Згубило підкову
 зелене лоша.

Шукаєм, вертаєм
 по власних слідах —
 Зелене іржання,
 зелена біда.

Снігами, снігами
 мені поспішать...

З долонь вибігає
 стонадцять лошат.

В зелених пополах,
 в блакитних коронах,
 На кожному крупі —
 червона корона.

Над кожним сміється
 стонадцять веселок,

Стонадцять нездач,
 затуманених зелом.

І руки, як в німбах, —
 у променях-віжках.

Малинові бурі.
 Зелена задришка.

...І я колись мала
 картонних лошат.

Ім вискубав гриву
 трилітній пірат.

Відтоді не мала ніяких лошат —
 Снігами, снігами
 мені поспішать...

Голубі долини одцвітають,
 Голубині ріки віджили.
 Як собі, барвіночку, гадаєш —
 Ми щось полишили на землі?
 (Буде білий вітер, білий сміх,
 Принесуть ялину на поріг...)

Голубі пелюстки одцвітають,
 І майбутні стихлились громи.
 Як собі, барвіночку, гадаєш —
 Пом'януть нас білої зими?
 (Буде білий вітер, білий сміх...
 На гілках — золочений горіх.)

І росинки також одцвітають,
 Випиті-бджелою. Впала тінь.
 Як собі, барвіночку, гадаєш —

Скажуть тост на нашу голубінь?
 (Бачиш — білий вітер, білий сміх
 І вино в бокалах жарко джека...)
 Бачиш... сміг і срібло на гілках?
 Бачиш — сніжні келихи в руках?
 Чуєш — кришталевий благовіст?
 Чуєш — ніжність струни гітарист?
 Є життя — закохана зима,
 Тільки нам в ній спогаду нема.
 І не треба ждати тобі й мені
 Синіх згадок
 в радості хмільній.

Наше діло —
 мирно відцвітати.

Погуляли й ми —
 відчайсно, синьо!

І не слід, барвіночку, гадати,
 Чи від нас лишиться

хоч по синю...
 (Буде білий вітер, білий сміх.
 На гілках — золочений горіх.
 Синю квітку замитає сміг...
 На гілках — золочений горіх).

ПРОБУДЖЕННЯ

Місток. Світанок. Тиша. Зорепад.
 Зірки в росі з печальним дзвоном тонуть...
 Навишпиньках бродить світанковим садом
 Зелений шум з сумним лицем Мадонни.

Дитину-сонце тупить до грудей
 І зазира у вікна наполохано.
 Сосновий стовбур радісно гуде,
 Торкнувшись сонця гілкою вологою.

Як розум мій на серце обізливсь! —
 Чи ж можна після одчаю відради
 Шукати знову солов'їних місць
 І повинтись щасливим штормом саду?

* * *

Замовкни, глузде!

Нині палахтять
 Жар-Птиці сонця — соняшнику днів!
 Як синій вогнь — моя блакитна тінь
 На густоабрикосовій стіні...
 Як сиплеться, як жарко шелестить
 Пурпурне пір'я з золотим відливом —
 Хоч захлинись

і віями на мить
 Прихрий два сонця,
 дві піщані зливи
 Своїх очей...

А лава потекла!
 І шелестять по віях, по обличчю
 Потоки сонця,
 ураган тепла
 І птиці щастя клекоти заклички.

Замовкни, глузде...

Відридала танком
 Печаль моя, сумуючи браслетами.
 І там, де я стояла на світанку,

Лишився тільки —
 сонячний замет.

* * *

Пішов...

Не озирнеться, не спочине.

Лиш білий шлях
 і біла тишина.

Мій синій болю
 з добрими очима,
 З руками голубого чаклуна.

Пішов...

І впали ночі безіменні,
 І вибухнули місячні ножі.
 Як важко брести у снігах зелених
 Моїй запомороченій душі!

Наздоганяю, плачу, і...
 вертаюсь,
 І знов наздоганяю — і до віку...
 І хтось мене засмучено пита
 Про самотність опівнічних вікон.

Про їх жовтогарячу незначимість,
 Про колискову пісню
 і про нас...

Мій синій болю
 з добрими очима,
 З руками голубого чаклуна.

Дарма.

Іще наслукаємось ми
 Самотнього кивління заметілі,
 Коли доплинем берега пітьми
 На пестоці оскротілим тілом.

Без спогаду, без болю, без душі...
 А нині є ще —
 пальців буйне presto.

(З циклу "Пір'я Жар-птиці")

* * *

Цілу ніч котились під балконом
 Чорні води в пурпурних зірках.
 Цілу вічність торгала віконниці
 Незнайкома з берегом ріка.

(Півень вітру піяв у дворах,
 Розметавши гривку з жар-пера).

Де взялась ця траурна ріка —
 Чорні води в пурпурних зірках!
 Над водою жалібно і світло
 Я творю опівночі молитку.

(До світанку пію і дзвоню,
 Розметавши руки з жар-вогню).

Як шумить ця ніч!
 Втопився голос
 В ночі — і не чую вже... і повинь.
 Тільки рет — важке вогненне коло —
 Ще тріпоче піснею безмовно.
 (Срібним серцем пію,

срібним круком,
Розметавши сіті ультразвуків).

От і все! І визнати боюсь,
Що творю не бурю. Тільки бмоз
У вечірній суконці вишневій.
Що безмовний голос мій
в деревах

Вже не має іншого звучання,
Крім легкого дихання печалі,
Крім дрижання гілки і струни,
Крім луни від сольфи чи зурни.

І дзвенить наспів одноманітний
Тим нехитрим монотонним вітром
І згасає в шумі,
ніби в пугах,
І вмирає слово

непочутим.
* * *

Якось жалібно і чудно
Тиша прозвучала
Я скопилася за груди —
Задихнулася, стала...

За тинами — вечір,
вітер

В шоломі багряннім!
Пахнуть лободи по світу
Солодко і присто.

Пахне тиша...
Задихнулася,
Стала... і воскресла.
Тн нічого не забула
Там, на перехресті?!

Пам'ятаєш?
Так безлюдно...
І до сліз — глибоко.
Якось жалібно і чудно
Прозвучали кроки.

Я скопилася за груди,
Задихнулася... — вітер!
Пахнуть боляче і чудно
Лободи по світу.

Що це?
Що в мені сіяло
Дивно і зелено?
Що пробігло,
просміялось
Стежкою повз мене?
Будуть слюзи...

В синіх лозах
Серце прозвучало.
І на білому порозі
Задихнулось...
Впало...

ГВОЗДИКА

Тн свідок, що вода в ставку
Від ніс моїх позеленіла.

І золота гвоздика тіла
Цвіла на синьому піску —
Бо вечоріло.

Тн хотів,
Щоб я цвіла
між білих стін,
Щоб дзвін тонкого чудо-скла
Слувався круг мого стебла.

Або веселий шелест плів
Мій плащ з найтонших
кришталік.

Я не з дружини,
я з тих коханок,
В яких живе
сімсот циганок.

Мене вдягти?
Бодай у чудо!
Бодай в мелодію чарок.
Волю вічно: білі груди.
На них — заплаканий листок.

Волю в жовтій вазі сонця
Купати стегна, стебла, шарф.
У цій зеленій оболонці
Росте і дикає душа.

Як жарко обтікає груди
Вода твоїх ласкавих рук.
З глибини гарячого полудня
Я чую ночі перший звук.

(З циклу "Вітер в шоломі багряннім")

* * *

Отак і промине.
Отак і згине
Моє лице з усіх дзеркал на світі.
З усіх на світі плес,
з усіх вітрин,
З усіх зиниць — відкритих і закритих,
З гранітних парпетів після зливи,
З шинбок моїх
щасливих і нещасливих.

Отак і відійде.
Колнсь. Тоді! —
Моє ім'я із губ
близьких і дальніх,
Із всіх пошан,
любовей,
співчуттів,
Із глузувань зловтішних чи
брутальних,
Із хоруг слів, з дуетів.
Зникну потім
З трикутників пліток та анекдотів.

І буде все.
Не буде тільки слів,
Не буде крєків східцями —
щоденних,
Не буде на обідньому столі

Від рук моїх —
Ні відсвітів зелених,
Ні доторків до серця
до твого.
Все буде. Лиш мого уже —
нічого.

Та як же так?
І все мине, мине?
І вже ніхто
не вичерпа дотла
Твою осінню м'яку?..
Хто ж мене
Замінить біля нашого стола?

Хто буде жити?
Хто буде цілувати?
І хто живим достоїн називатись,
Коли мене не буде?..
Я живіша
Від тих, що тільки починають жити.
І я втечу з усіх на світі тиш,
Із похоронних маршів —
всіх на світі.
Втечу з твого сивиння і печалей,
І буду жити
довічно й безначально!
(З циклу "Соната зпим")

Розмова з томом Хвильового

Сьогодні я знову зустрів тебе. Ти сидів у бібліотеці й зомусь тобі було душно. Я запропонував провітритися й ми пішли на прохід над рікою. Ми йшли повільно. Ріка, на грані своєї зміни, рішалася, ти замерзати, ти ні. Ти мовчав. Я зауважив, — зорі неназе "Арабески" твого творця. Та ти нахмурився. Ти не любиш Хвильового, бо він, мовляв, зрадив тебе — лишив на поталу панів магістрів, редакторів. Я, очевидно, розумію це — безсумнівно прикре становище, але стараюся розрадити тебе:

— Ти не можеш так сердитися. Ти знаєш, що якщо б не Хвильовий, тебе б і на світі не було. А подумай, який ти був би бідний без його спадщини. Неназе папір газетний, без друку... от собі шматок для завивання риби!

— Дякую за комплімент. Ти мене аж перецінюєш, — ти витиснув слово за словом неназе краплі поту із кістки льоду. (це ти вдаєшся в іронію і я це знаю, але сприймаю серйозно)

Ми йшли далі без слів, аж ти затримався. Мабуть, тебе зацікавила ріка. Та мені тільки так здавалося. Ти формулював слова і враз ти гнівно кинув мені свіжі:

— Хвильовий, Хвильовий! Це все, що ти знаєш. А що тобі найкраще сподобалося у Хвильового? "Романтика"? Я знаю, ти навіть вірш написав із тією ж назвою і присвятив своїй матері. Отже знай, що "Романтику" уложив Я! Я, гуеш?! Я сам! Хвильовий тільки й підписався та до друку здав. А от багши і життя паршиве, я в твоїх очах тільки "шматок для завивання риби", а він, той ідол усіх прихильників нової ери, вклюдно й з тобою, він навіки для вас герої. От тобі й справедливість!

Я ще не зовсім тебе розумію. Ти здаєшся мені гоголівсько гудним, але не хочу входити в суперечку, приймаю твої слова за істину й питаю далі:

— Ти думаєш, що мені подобається найкраще "Романтика"? Помиляєшся. Це прав-

да, що я, коли збирався розстрілювати свою матір, сподобав собі той вірш і, що я написав вірш. Але це було еони тому. Моя мати не загинула так, як Хвильового, а підстрелена лишилася калікою на все життя. І знаєш, моє серце щохвилини кривавиться за неї. Я дійсно люблю її. Ти ж знаєш, що я стріляв її, бо так було написно.

— Бог вогнених букв не зітре зі стіни. Але мені не про те. Мені не подобається "Романтика". Вона багато має в собі того післяшевгенківського рабського сантименталізму. Хог, правда, що герой таки спромагається на розстріл своєї матері, але це після страшно довгих серцеципательних сліззових тирад. Мені тепер подобається "Вальдшнепи" а не так "Вальдшнепи", як радше московка Аглая.

Тебе це мабуть цікавило, бо ти насторожився. Ти, як виявилось пізніше, хотів знати, що саме я скажу про "Вальдшнепи" перед тим, як ти мені заявиш, що й "Вальдшнепи" ти скомпонував. А я не помігаючи твого підступу, зареагував на твоє зацікавлення зовсім нормально й проповідував далі:

— Знаєш, чому саме Аглая? Бо багши, в особі Аглаї Хвильовий зумів передати те поняття про нас, котре наші вороги вже давно знають і тому й не бояться якогось там повстання України. Нодавно, багши, я гитав статтю якогось там Рапопорта в якомусь російському "сборнике" з двадцятих років. І саме той Рапопорт, аналізуючи наші визвольні змагання, приходить до висновку, що росіянам немає зого боятися українців, бо українці не можуть САМИ збудувати собі державу — вони все покликаються й поклонитимуться за поміггю в гужинців. Як приклад він наводить Пільсудського переконання, що українці надіються на те, що він їм поставить Україну — гим він і зрадився і перестав признавати Раду. Другі, знову описує Рапопорт, розраховували на німців, а знову іншай на російських більшовиків. Але, як переконався сам Хви-

льовий, хоч більшовики таки виграли, вони ніколи не збиралися будувати Україну — в наслідок того прийшло те славне розгариwane й розстріляне відродження та розпазливе й безстидне самогубство. От, а геній Хвильового, хоч і український, зрозумів власне цю трагедію, цей крух українців, і втілює його в Дмитрія Карамазова. Аглая — це власне та гука сила, на котру Дімі так закохано й сліпо розраховує, і котра сама каже, що Дімі потребує “настиря” і, що вона. Аглая, розуміє його психозу, його слабкість, і що вона радо буде його “настирем” на шляху до розвитку його нації. От тобі й Аглая — та цікава, сильна, інтригуюча гука сила, в котру сліпо закохується нація Карамазових до тієї міри, що готова кидати все і йти сміло на смерть. Аглая сміється з того. Вона знає слабе місце душі всіх Дімієв, що вони всі “вальдшнепи”, яких дуже легко піймати на ідейний, буди і ложний, газок — вона знає свою незламну силу. Вона заманує тих Карамазових — сиків і стає їхнім “настирем” та веде їх не на шлях розвитку їхньої нації, а на страшну руйну й смерть. Ось і розлітається сфінкс української держави. Един-Хвильовий перший побавив це й тому кризав “Геть від Москви!” — геть від красуні Аглай! Він теж, звичайно, зрозумів, що його крик зовсім беззвучний, і щоб загасити біль та навіки стиснути той болюгий крик, дав собі кулю в рот...

Я на хвилину перевів дух, а ти стояв замишляючись, ненавже тобі хтось щойно призначив якийсь орден. Ти гекав, щоб я скінчив,

щоб похвалитися мені, але я не дав тобі нагоди й продовжував:

— А знаєш, тому мені подобається Аглая? Тому, що вона по смерті Хвильового емігрувала разом з нами на гужину. От і вона завжди біля нас. Тут в Америці й Канаді повно Аглай. На кожному кроці ти зустрічаєш її, красуню й примануюгу. Вона спокушує тебе, шепче, що вона культура заходу, що вона йтиме з тобою, проведитиме тебе, до твоєї мети, що вона допоможе тобі тут закордоном збудувати твою націю. І наші Карамазенки хапаються її й пишуть, проповідують, що нам тільки одна дорога: асиміляція в західній культурі.

І знаєш, до мене вона леститься теж. Шепче мені — навіщо писати по українському, хто читатиме? Як маєш талант, то виробляй його в англійській мові, поширюй свою правду (от підла) поза своє гетто! Щоб щось зробити для розвитку своєї нації, ти мусиш добре вкорінитися в західному світі — і я, мій приятелю, я слухаю її та граюся з нею. Вона думає, що вже перемогла, а я тоді давай говорити про Аглай Хвильового. Як вона тоді сердиться! Лютує та йде геть. За якийсь час знову вертається і знову тривожить мою душу та пропонує мені своє “настирство” — культурної асиміляції. Та я ще не збираюся засадити собі кулю в рот... ще ні.

Я глянув на тебе, а ти, недогакувшись свого тріумфу ниді мною, вже спав. Я придулю тебе до себе й ми пішли поволі назад понад рікою. На небі таки були “Арабески”.

Данило Струк

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ

В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

ХРОНІКА

● М. Малиновська про поезію. Дуже талановитий і молодий львівський критик Маргарита Малиновська, яка зараз займає пост заступника редактора київської “Літературної України”, в своїй статті “Про авторитет поезії” (“Л.У.”, ч. 37), критикуючи критиків, пише про поезію: “На наш погляд, звертання до нових форм поезії зумовлене трьома причинами: національною специфікою, впливом видатних поетів (особливо світового масштабу), а також теоретичними обґрунтуваннями. Справді, “одноклітинні”,

користуючись модною навіть у критиці науковою термінологією, багатьох нинішніх новацій існують у нашому стародавньому поетичному епосі. В багатьох народних думках давніших часів пульсує особливо образна гіперболізація, живе яскрава метафора, несподіваний епітет, тут форма вільна, як козацька пісня, тут ритм нехитрий (якщо вони є), а ритм мов би нагадує свою “продовгуватість” розмірену ходу волів, що везуть чумаків у Крим по сіль... Ніщо не виникає з нічого. Вільний вірш — складова частина

нашої поезії, і вірші, що своєю асиметрією мов би нагадують тверезу наївність творів Пікассо, зростаються з нами, коли вони щось довірливо відкривають своїми широкими голосами... Справжня творчість — це досвід людського серця, але водночас і досвід суспільства, соціальний, політичний, історичний. Нерідко ще вірші розглядають з позицій актуальності тематики, забуваючи про їхню естетичну вартість, і, навпаки, бачать поетів тільки в позі пустунів під скляним ковпаком. Що ж, крайнощі сходяться.

Талант — це аж ніяк не найбільший недолік у поезії. І з іншого боку, поет, як усі члени суспільства, має світогляд, мораль, обов'язки. Навіщо їх соромитись? Молоді таланти прагнуть експериментувати, і дивно було б сподіватися від них поміркованої поведінки".

● **Наймолодші поети-студенти.** Серед круга наймолодших поетів в Україні, які тількищо дебютували на сторінках літературних видань, окрему увагу притягають Віктор Кордун, В. Рубан, Л. Герасимчук, В. Воробйов, Н. Кир'ян, П. МIRONЧУК.

● **Слово мають молоді.** Недавно деякі молоді письменники висловили свої погляди відносно проблем сучасної української літератури. Цитуємо деякі цікавіші з них.

Роман Пубківський (Львів): "Від молоді творчої зміни значною мірою залежить дальший поступ, розквіт і збагачення українського письменства. Не помилюсь, коли скажу, що молоді українські письменники своїми творами активно впливають на літературний процес, сприяють його ідейно-змістовному та естетичному омолодженню" ("Л. У.", ч. 39).

Євген Гуцало (Київ): "Теперішня людина в усій своїй складності — тема й предмет для літератури. Насамперед — людина, бо всі інші фактори буття цікаві лише постільки, поскільки вони впливають на існування людини або ж діяльність людини позначається на них.

Мова — живий інструмент, бо живим є життя народу. Успіхи нашої літератури тепер і в майбутньому будуть пов'язані з розквітом мови. — розквітом народної життєспроможности. Про це наші письменники піклуються не тільки разом, але й кожний зокрема: в цьому відношенні роль українського письменника дуже висока й відповідальна" ("Л. У.", ч. 46).

● **Що таке сучасна Україна?** Молодий поет зі Львова Роман

Кудлик, який довгий час ніде не друкувався, нарешті заговорив у статті "Реальність проблем" ("Л. У.", ч. 49), в якій пише про сучасну радянську поезію. Поет вдаряє по тім, що багато поетів, а в тому й молодих, "безжалісно експлуатують багатющу українську фауну і флору". Кудлик пише: "Чую заперечення — це ж традиційні образи народного фольклору, й обминати, зневажати їх — значить ставати на шлях космополітизму і взагалі... Та, — підкреслює поет, — сучасна Україна, крім лавів пшениці, — це наука й техніка, це Патон і Попович, це фізика, що вирощує кристал, — всього не перелічити. Ні, ніхто не проти трав і дерев у поезії, але проти лишень трав і дерев у поезії... Обминаючи міста, в яких живе чи не третина населення України, та вперто трималочись лексикону часів Павли Беринди, вірші мимоволі віддають архаїзмом, хоч і пишуться на актуальні, животрепетні теми".

● **Ліна Костенко знову друкується.** Тривожні вістки надходили з України про Ліну Костенко. Аж ось київська "Літературна Україна" (ч. 46) принесла на четвертій сторінці фото поетеси і вибір з її нових поезій, які мають увійти до нової книжки.

● **Чи сповняться обіцянки?** Українські поети, які перебували останньо в США — Іван Дреч, Дмитро Павличко, Віталій Коротич обіцяли, що в 50-річчя жовтневої революції будуть звільнені з ув'язнення ті письменники, яких радянська влада арештувала і тесно засудила в 1965-66 роках. Ми хотіли б, щоб ці обіцянки стали дійсністю. Але ми хотіли б, щоб не лише невинно засуджених письменників випустили на волю, але щоб й тим усім переслідуваним було повернено право й надаліше друкуватися. Де ж поділися молоді критики Іван Дзюба, Іван Світличний, Євген Смерстюк, О. Ставницький? Чому й надаліше радянська влада забороняє їм дру-

куватися в літературних видавництвах?

● **Нью Йорк. Вечір "Зарева",** присвячений О. Довженкові 31 березня у "Фрідом Гавз" відбувся Вечір "Зарева", присвячений О. Довженкові, найвизначнішому українському творцеві в кіновому мистецтві. Після висвітлення Довженкового фільму "Земля", Оксана Бакум, керівник Вечора, говорила про оцінку "Землі" в міжнародній фільмовій критиці, а Славко Новицький доповідав про техніку фільму.

Обширну доповідь, побудовану на споминах з особистих зустрічей з О. Довженком і мистецьким світом України, виголосив корифей українського театру Йосип Гіричак. В яскравих барвах проаналізованих спостережень, завжди характеристичних його споминам, маестро накреслював творчий шлях і ріст Довженка на тлі історичних та мистецьких обставин у першому десятилітті радянської влади в Україні.

Крім членів "Зарева" у Вечорі взяли участь майже всі члени Нового Театру і його режисер В. Лисняк, поети Ньюйоркської Групи та численні представники українського культурного світу.

● **Дітройт. "Зарево" влаштувало Вечір молодих талантів.** У приміщенні Міжнародного Інституту УАСТ "Зарево" влаштувало 21 травня Вечір Молодих Талантів, яким проводив Остап Квітковський.

У прогарім Вечора виступили: мандолінова оркестра родини Омласких, зі скрипковим сольом — Люба Смолій, виконуючи твори Генделя і сучасного композитора з України Кирейка, молода піаністка Марійка Ломчина, яка закінчила музичні студії на Дітройтському університеті з відзначенням, молода балерина Ульяна Кунишська, танцювальна група СУМК-у з Віндзору та молодече тріо з Групи Замис, яке виконало в супроводі музичних інструментів ряд народних і модерних пісень.

МОЛОДІ І ОСВІТА В УКРАЇНІ

ХРОНІКА

● **Студентські деканати.** Досвід багатьох років показав, що комсомольські організації на високих школах України є неспроможні розв'язувати багатьох проблем, які відносяться до студентського життя. Різне експериментування виявилось цілковито провалом комсомолу. Коли ще так недавно рішальне слово про студентську діяльність мали комсомольські організації, то зараз, після їхнього цілковитого провалу — по високих школах творяться студентські деканати, академічні ради, навчально-виховні комісії. В таких деканатах, чи подібних організаціях, представники комсомолу мають все слабший голос, а зате кріпшають в студентському житті впливи студентських наукових товариств, студентів - відмінників та студентів - стипендіатів. Ці деканати беруть участь у розв'язуванні всіх питань студентського життя — вони стежать за відвідуванням студентами занять, за їхньою успішністю та дисципліною. Деканати, хоч не мають характеру західних студентських клубів, але вони є своєрідною формою студентського самоврядування і є мабуть першим кроком до творення студентських громад. ("Р.", ч. 5).

● **Як живуть в гуртожитках?** Про життя в молодечих гуртожитках (студентських і робітничих) мало пишеться в радянських газетах. Студент Київського Політехнічного Інституту Іван Бовкун про це пише: "Не дядько-наглядач потрібний у гуртожитку, а справжній старший товариш. Я вважаю, що ця думка стоїть не тільки робітничих гуртожитків, а й наших, студентських. Вечори, проведені в колі студентської сім'ї, згуртовують людей, запам'ятовуються на довгі роки. Але як зробити, щоб гурто-

житок насправді став для юнаків і дівчат рідним домом?" ("У.", ч. 24).

● **Тисячі студентів знову вивозять в Сибір і Казахстан.** Знову з України тисячі студентів вивозять в Сибір і Казахстан, де вони виконують спеціальні роботи: 730 студентів Львівських високих шкіл вивезено на освоєння нафтової цілини в Тюменську область, де вони працюють в місті Сургут. Тут вони мають збудувати палац культури, школу і житлові будинки, 300 друго-курсників Дніпропетровського інституту інженерів залізничного транспорту вивезено на будову Уральської залізниці та різних будівель в Куйбишеві і Аткарську ("Р.О.", ч. 54).

● **Студенти їдуть, але лише до країн "народних демократій".** Серед студентства України, як і серед студентства всіх країн світу, — велике зацікавлення життям різних народів, бажання подорожувати, знайомитися, відвідувати історичні місця. Подорожування для студентства західного світу — це нормальна річ, для українського студентства УРСР — це неабиякий привілей. В цьому році невеличка група делегация студентів Київського автомобільно-дорожного інституту, на чолі з доц. М. Біляковичем, побувала в Чехословаччині в Брно, на тритижневій виробничій практиці. До цієї ж країни їздили також вихованці Київського педагогічного інституту ("Р.О.", ч. 50).

● **Навіть дітей заставляють працювати на цілині.** В багатьох містах і селах України, як у попередніх, так і в цьому році, було організовано спеціальні шкільні загони, які зобов'язувано працювати на різних будовах Сибі-

ру і Казахстану, в часі літніх канікул. Членами цих загонів — тисячі 13 - 14-річних дітей, яких радянська влада заставляє працювати нарівні з дорослими. В цьому році спеціально "відзначувано" цих підлітків, а серед них також 14-річну Любу Коломойцеву, яка працювала на цілині в минулому році, коли їй було всього 13 років ("Р.О.", ч. 52).

● **Над чим працюють?** Українські молоді вчені працюють зараз над незвичайними проєктами: яку форму матимуть надзвуківі літаки майбутнього? Як збільшити швидкість морських кораблів? Ці питання були темою республіканської конференції, яку влаштували спільно Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР та Київський державний університет ("Р.О.", ч. 48).

● **Феноменальний математик.** П'ятнадцятирічний учень Київської 131-ої восьмирічної школи Григорій Чудновський виявив феноменальні знання математики. Спеціалісти стверджують, що його знання є на рівні кандидатської дисертації. Недавно він виступив на колоквіумі ССРСР з питань загальної алгебри, в якому взяли участь також закордонні математики з Англії, Австрії, Бельгії, Німеччини, Югославії та інших країн. Тут молодий юнак-вчений говорив про теорію моделей, галузь науки, що виникла на стику алгебри й математичної логіки.

Г. Чудновський, якого ціла родина є висококваліфікованими спеціалістами, свобідно володіє англійською мовою, читає закордонні математичні видання, цікавиться також питаннями астрономії і механіки ("Р.О.", ч. 45).

IX-ий Конгрес СУСТА

ЗАГОВОРИЛА СПРАВЖНЯ МОЛОДЬ

Філадельфія (Вл. Кор.). 1-3 липня 1967 року відбувся у Філадельфії в готелю Шератон IX-ий Конгрес СУСТА, української студентської централі в США.

Конгрес цей був знаменний двома важливими справами:

— на ньому було заслухано доповіді двох великих українських вчених, проф. Володимира Кубійовича — "Українська наука й завдання українського студентства" і проф. О. Прицака — "Завдання української науки в США".

Виступ проф. В. Кубійовича і відчитання доповіді проф. О. Прицака на студентському форумі були неабиякою подією саме тому, що обидва доповідачі більш яскраво і більш захоплююче вказали сучасній студентській молоді, кудю їй йти і на які зокрема ділянки ставити наголос при виборі студій та чого від сучасного студентства вимагає українська вільна наука.

— цілий Конгрес знаменував виступ на ньому справжньої студентської молоді, молоді молоді, молодих студентів, отих "двадцятилітніх", яких там мало було чути на попередніх Конгресах СУСТА. Цих молодих "говірливих" прибирався, цим разом, вже цілий великий гурт. Всі вони говорили доброю українською мовою, всі вони обстоювали свої погляди, дуже часто відміняли від поглядів своїх старших колег-студентів.

Молодою була президія Конгресу, в якій не зашкодило б повчання деяким нашим старшим громадянам, які дуже часто "кормують" різними нашими конгресами і з'їздами. Молодою була статутна комісія, якій не подобався старий статут СУСТА і вона домагалася його зміни. Молодими були учасники дискусій...

Під кожним оглядом за молодими, справжніми молодими, було слово. Їх можна було подивляти і тільки побачити, щоб вони були послідовні та свої задуми і думки з такою впертістю, з якою вони деколи дискусювали, — переводили в життя. Згадуючи про цих молодих, не можна не згадати хоч кількох прізвищ. Ось вони ці молоді, які надавали тон Конгресові — Олена Сацюк, Рома Сичович, Люба Ковалишин, Андрій Чорнодольський, Орест Субтельний, Гриць Грабович, Роман Тарнавський та деякі інші.

ДВІ ВАЖЛИВІ ДОПОВІДІ

IX-ий Конгрес СУСТА розпочався виголошенням двох доповідей, на актуальні сучасні теми, пов'язані з розвитком української науки і новим науковим доростом, який має дати українській вільній науці теперішню студіюючу молодь.

Доповідь проф. Володимира Кубійовича. Виступ проф. В. Кубійовича на студентському форумі Конгресу СУСТА був блискучим виголошенням

думок вченого про сучасну дійсність в українській науці та її перспективи. Доповідь проф. В. Кубійовича була доповіддю "не для дітей". Це була доповідь для дорослих і зрілих людей, з якими можна дискусювати різні проблеми, щиро і відкрито, маючи до всіх справ реалістичний підхід, побудований на фактах і справжній дійсності. Думки проф. В. Кубійовича зводилися до наступного:

Про українську науку треба зараз говорити з перспективою на майбутнє. Говорити про стан української науки на чужині, треба рівночасно мати вгляд в її розвиток в Україні. Там, як у літературі з'явилися "шестидесятники", там і в різних ділянках науки видно прихід творчої молоді. На українську науку в Західному Світі падає головний обов'язок розпрацьовувати ті ділянки, які неможливо студіювати в УРСР і які необхідні для нашого народу.

Сьогоднішні вчені старшої генерації — це бувші вчені, які для української науки можуть працювати лише доривотно. Сучасними вченими можуть бути лише ті, які працюють над науковими проблемами цілий час і яких заробітна праця покривається з їхньою науковою.

На відміну від передвоєнного стану, коли українські наукові установи мали деяку підтримку в Празі, Варшаві і Берліні — зараз її не підтримують ні державні, ні приватні установи в жодній країні світу. Тому вона і її розвиток все ціло залежить від української суспільності, яка живе на чужині.

Українська вільна наука, які б її успіхи не були, може бути лише допоміжною для науки в Україні. Хоч в Україні немає зараз терору Сталіна, то там є інший терор — терор моральний. До нього належать також русифікація, вивози українських вчених і приїзд на їхнє місце росіян, малі тиражі наукових видань. Не зважаючи на цей моральний терор, в Україні помітно поважні успіхи, до яких слід зарахувати видання історії українського мистецтва, видання в українській мові найкращої в світі тектонічної карти, поворот до студій історії України.

Стан української науки в діаспорі представляється не дуже добре. Наше суспільство має мало розуміння для науки і мало їй допомагає. Молодий український науковий доріст має відносно слабе знання україністими.

На закінчення проф. В. Кубійовича вказав українському студентству на такі головні моменти:

- студіювати якнайбільше ті ділянки, яких в Україні студіювати не можна;
- не лише студіювати окремі ділянки, але й писати твори, бути творчими вченими;
- студіювати та досліджувати недавно від-

криті архіви Європейських країн та Америки (зокрема міністерств закордонних справ);

— студіювати історію українського поселення в Західному Світі та наш вклад у культурне і наукове життя, працюючи різночасно над виданням Енциклопедії Української Еміграції;

— поповнювати існуючі катедри українознавства на різних університетах, бо без студентів, вони будуть втрачені для української науки;

— вивчати українську мову настільки, щоби нею можна говорити не лише на рівні борщу і галушок;

— читати і якомога більше вивчати українську літературу;

— змагатися до вершин, до якомога вищого, бо в історії народу головну роль відіграє якість, відіграють одиниці. Вічно залишиться те, що людина дає для духа, а не те, що вона дає для матерії;

— створити теоретичну і наукову підбудову для сотень шкіл українознавства на чужині. Методи, які зараз вживаються в цих школах, не відповідають сучасним модерним педагогічним вимогам;

— поруч зі студіями українознавства, нам треба студій заходознавства, яке у нас майже не існує. Його треба буде передати новим генераціям в Україні, якщо не сьогодні, то завтра.

Доповідь проф. Омеяна Пріцака. Доповідь проф. О. Пріцака "Завдання української науки в Америці" відчитав Любомир Гайда з Гарвардського університету.

Свою доповідь проф. О. Пріцан, голова Національної Ради ФКУ, висів від генези української науки, обширніше зупиняючись на М. Драгоманові і його впливі на розвиток української науки, що було початком також модерних українських політичних рухів, які ще не мали наукового обґрунтування.

Говорячи про стан українства в Америці, то багато наших земляків, а в тому й інтелігенції, залишаються в українському селі, українському гетті. Цей стан, ця українська замкненість, не сприяє асиміляції, а навпаки — її прискорює. Цілий ряд здібних одиниць, не віднайшовши себе в українстві, відкатились з того українського села, щоби потонути в американському спільному котлі.

У нас ще немає відчуття, що в Америці ми є співласниками цієї країни, привілей, який ми здобуємо своїм талантом і вкладом праці в культурний, науковий і економічний розвиток США.

На чужині, на світовий форум, не видають української справи екзильні уряди, чи брані прем'єри. Це завдання виконують американські сенатори і конгресмени українського походження. Українську роботу в чужому світі не виконують напівграмотні брошури, а великі наукові твори та використання всіх модерних засобів комунікації.

У збереженні українства велику роль зможе відіграти українське священство, якщо воно буде

висококультурне та відчуте і зрозуміє сучасні життєві вимоги.

Великі вартості не творяться з фраз, а вони творяться великими зусиллями, у поті чола. Нам треба ствердити в Америці здорову прагматичну базу. Якщо ми не віднайдемо здорової української концепції життя в цій країні, то протягом найближчих двадцяти років здібніший елемент цілком засимілюється, бо не знайде в українстві тієї притягальної сили, яка б його при ньому і для нього тримала.

Одним з чинників, які мали б у цьому напрямку працювати, має бути перша в Америці Катедра Українознавства. Це має бути центр українознавчих студій на найкращому університеті для найкращих талантів.

ПЕРЕБІГ КОНГРЕСУ СУСТА

Участь в Конгресі: В IX-ому Конгресі СУСТА взяли участь представники 12 студентських громад і клубів у США: 1. УАСТ — Боффало (3 делегати), 2. УСТ — Балтимор (1), 3. УСК — Колумбійський університет (2), 4. УСК — Урбана, Іл. (2), 5. УСК — Огайо Стейт університет (2), 6. УАСТ — Клівленд (2), 7. УСТ — Чикаго (2), 8. УСТ — Нью-арк (3), 9. УСК — Вейн Стейт університет. Дітройт (2), 10. УСТ — Філадельфія (2), 11. УСК — Висконсин (1), 12. УСТ — Бостон (2).

Разом у Конгресі взяло участь 40 умандатованих делегатів — 23 делегати від студентських громад і клубів та 17 членів уступаючої Управи СУСТА, Контрольної Комісії і Товариського Суду.

Цікавою на самому початку Конгресу була дискусія над справою прийняття до системи СУСТА трьох студентських клубів (Колумбійський університет, Бостон і Висконсин) та визнання їхніх представників повноправними делегатами. За прийняттям цих клубів до СУСТА голосувало — 15, проти — 8(!!!), стрималося — 5.

Президія. На пропозицію Тамі Шумської вибрано більшістю 37 голосів президію в такому складі: Олена Сацюк — голова, Юрій Тарасюк — заступник, Рома Сточиліс і Рената Волінець — секретарі.

Номінаційна Комісія. На пропозицію Ігора Цішківича вибрано більшістю 21 голосів Номінаційну Комісію в такому складі: Б. Сацюк, Ю. Кульчицький, А. Чорнодольський, М. Процюк, С. Вальовський.

Друга листа, запропонована Любою Ковалішнік — Б. Сацюк, О. Субтельний, А. Чорнодольський, Т. Шумська, Ю. Кульчицький дістала 15 голосів.

Резолюційна Комісія. Перша листа, запропонована А. Чорнодольським, була вибрана більшістю 27 голосів: П. Яків, І. Гікава, Х. Мойнич.

Друга листа в складі: А. Вятницький, О. Субтельний, Л. Гайда дістала 10 голосів.

Статутова Комісія. Статутова Комісія (лише одна листа) була вибрана одностайно в такому

складі: Л. Ковалюшин, Х. Падок, К. Семанюшин, Х. Дзюба, Р. Скочилас.

Звіт уступаючої Управи СУСТА. На відміну від практик попередніх Конгресів СУСТА, звіт Президента СУСТА і членів Управи не були видруковані. Звітували Президент — Б. Сацюк, скарбник — Роналд Едуардс, Президент ФКУ — С. Хемич, головний редактор "Горизонтів" — Олена Сацюк і голова Підготовчої Комісії СКУВС — Б. Футей.

Звіт Богдана Сацюка, Президента СУСТА. Звіт Б. Сацюка був короткий, суттєвий, без зайвої фразеології і відзначався діловим підходом до конкретних завдань, які виконувала СУСТА. Обширно звітодавець говорив про участь делегації СУСТА в останньому Конгресі американської студентської централі — ЮСНСА, про конференції СУСТА — середньошкільну у Філадельфії і високошкільну у Чикаго і Бофало, організаційну у Вашингтоні та про ту всю незамітну, але не менш необхідну працю Управи — засідання, листування, поїздки.

Звіт Роналда Едуардса, скарбника СУСТА. Р. Едуардс — це справжній американець з Урбану, Іл., який при допомозі папства Сацюків знаменито вивчив українську мову і нею вільно користується. Звіт його був дуже детальний та вказував на його дуже серйозне ставлення до своєї референтури і фінансової господарки СУСТА.

Звіт Степана Хемича, Президента ФКУ. Невтомний президент ФКУ, незрівняний ентузіаст великого діла, інформував присутніх про дальші заходи в напрямку реалізації в Америці першої Катедри Українознавства. Зарез Фонд перевинув 250 тис. доларів готівки. Гроші є вложені в різні банках. При ФКУ діє спеціальна фінансова комісія, яка є дорадчим тілом в справі якнайкориснішого вкладання грошей. До цієї комісії належать А. Бедрій, В. Баранецький, п. Кекіш і п. Музика.

Останньо створено Наукову Раду ФКУ, до якої входить 26 науковців і яку очолює д-р О. Прицак з Гарвардського університету.

Зараз є чотири проєкти, щодо місця відкриття КУ — університети Мінесоти, Каліфорнії, Гарвардський і Колумбійський. Є дві пропозиції щодо діяльності українознавства, проф. Г. Лужницького, який пропонує відкрити катедру української культури (мова й література) і проф. М. Чирвського — катедру української історії.

Згідно з планами, Катедра повинна бути відкрита 22 січня 1968 р. у 50-ту річницю проголошення самостійності УНР.

Звіт Олени Сацюк, редактора "Горизонтів". Про англomовний журнал СУСТА "Горизонти" звітувала Олена Сацюк. Головне завдання "Горизонтів" — це бути допоміжним посібником для українського студента на американському університеті. Журнал має завдання знайомити англomовного читача з Україною, бути форумом для молодих вчених, на якому вони могли б виступати зі своїми працями. "Горизонти" пробують гуртувати

молодих письменників, які пишуть англійською мовою та містити переклади творів молодих поетів з України.

Звіт Богдана Футей, голови Підготовчої Комісії СКУВС. Б. Футей звітував Конгресові про виконану працю і поступ у підготовці СКУВС. Звітодавець розказав присутнім історію створення на попередньому Конгресі СУСТА Підготовчої Комісії СКУВС, про зв'язок з іншими студентськими союзами, відбуття організаційної конференції СУСТА для справ СКУВС 1 - 2 квітня 1967 р. у Вашингтоні, установавання трьох основних комісій та про наради в Бофало і Філадельфії.

Дискусія і проблеми. Повинці звіти не викликали у присутніх ширшої дискусії, зате живо була дискутована справа створення Високошкільної Ради СУСТА (Алюмка) і справа зміни статуту.

У дискусії зразу можна було зауважити, що молоді студенти ставляться з застереженням до Високошкільної Ради, побоюючись, щоб це не було тіло, зложене зі старших і бутих студентів, та яке хотіло б навидати свою волю Управі СУСТА. В дискусії брали участь О. Субтельний, Б. Футей, Р. Скочилас, Р. Тарнавський, А. Чорнодольський, Ю. Кульчицький та інші. Остаточне рішення більшістю голосів, щоби цю справу розглянула нововибрана Управа СУСТА.

Цікаво звітувала про працю статуткової комісії Рома Скочилас, яка поставила домагання, щоб особи, які не є дійсними студентами — мали на Конгресах СУСТА лише дорадчий голос. У теперішньому статуті зроблено деякі зміни, а для його докладного опрацювання вибрано дуже молоді комісії в складі: Л. Ковалюшин, Р. Скочилас і Гриць Грабович. На дорадників Комісії запропоновано Б. Футей і ще одного правника, якого запросить до співпраці Комісія.

Жваву дискусію викликала справа важливості нового статуту, затвердження якого має бути поставлено, як першу точку, на черговому X-му Конгресі СУСТА.

До дуже позитивних пропозицій треба зарахувати рекомендацію речника Контрольної Комісії А. Шуля, щоб нова Управа зорганізувала Редакційний Семінар для членів Редколегії "Горизонтів" й інших студентських видань СУСТА.

Уступаючій Управі одностайно уділено абсолюторію з окремим відзначенням і признанням для Олени Сацюк.

Пресідинти Конгресу. Не можна хоч кількома словами не згадати про пресідинта Конгресу Олену Сацюк. Це, чи не вперше, вона зуміла запровадити на залі дисципліну і довести до того, що ті всі делегати, які приїхали за сотні миль, не крутилися в мулюарах, а там сиділи на залі. Кожен делегат голосується до слова, мусів сказати своє "ім'я, прізвище і звідки". І тут не було жодних вибітків, для нікого. Коли з цього порядку хотів висміятися Президент СУСТА, то тут не було жодної фамільярності і привілеїв. Він, змішавшись, не очікуючи такої вимоги від пресід-

ника (своїх ж дружини!), мусів також сказати своє "Богдан Сацюк, Урбан" і щойно тоді говорити.

Оленці Сацюк присутні влаштували овацію, після її знаменного слова, зверненого до "батьків". Вона, хоч оборонець "старшої генерації" (дивись статтю О. Сацюк в "Смолоскипі", ч. 3, 1967, стор. 14-15), то все ж сказала: "Батьки наші, ми Вас любимо і шануємо, але зрозумійте, що ми маємо дещо інші погляди від Ваших і будьте певні, що ми Вас не заведемо!".

"Батьки і студенти". Коли уступаючий Президент СУСТА Богдан Сацюк відкривав Конгрес, зала була заповнена, студентами - делегатами, студентами - гостями, бувшими студентами і поважною кількістю старших громадян — "батьків". Виглядало, що після довгих років прямо ігноранції студентською діяльністю, тут у Філадельфії, місті "братньої любови", ці бар'єри переборено і ці старші громадяни, будуть гостями Конгресу (та це ж з'їхалися найкращі студентські представники з цілої Америки!), будуть прислухатися до нарад, будуть аналізувати цих молодих людей, які вже так скоро переберуть в свої руки і УККА, і НТШ, і УВАН, і цілий ряд інших наших установ і організацій.

Нажаль сталося велике розчарування. Зразу після виступу проф. В. Кубійовича і заслухання доповіді проф. О. Прицака, ліве крило залі цілком опорожнилося... Залишилося кільканадцять "бувших" студентських діячів, а "батьки" зникли. Вони зникли і більше не появились...

Але їй же добре, що вони прийшли хоч на відкриття, щоб привітати учасників і зложити свій привіт. А були різні привіти, як і різні є у нас організації. Були довгі і короткі. Були в привітах цілі доповіді, було й таке, що присутнім пе-

реповідали цілу історію "визвольної боротьби", ще хтось інший, не погоджуючись з доповідачами, які висловлювалися проти "українського гетта", закликали я/раз йти в те "українське гетто", мовляв, ось "які ви прекрасні, та ж ви вирости в тому гетті"... Різні були привіти, як різні й були "батьки" на залі.

Нова Управа СУСТА. На пропозицію Номінаційної Комісії вибрано нову Управу СУСТА (при 5 стриманих) в такому складі:

Юрій Кульчицький — президент, Марійка Процюк — секретар, Мирон Бокало — скарбник, віцепрезиденти: Андрій Чернодольський — організаційні справи (Східня Америка), Роман Тарнавський — організаційні справи (Західня Америка), Христина Падок — культурно - освітні справи, Лариса Янів — зовнішні справи, Люба Ковалишин — преса й інформація, Любомир Гайда — референт ФКУ, Тая Шумська — спеціальні доручення, Іня Гікава — референт середньошкільних справ.

Контрольна Комісія: Богдан Сацюк — голова, Марія Хемич, Ліда Саварин, Ігор Оліяр, Квітка Семанишин — члени.

Товариський Суд: Ігор Чума — голова, Юрій Тарсюк, Ігор Цішкевич, Степан Ваповський, Андрій Шчуп — члени.

Розвагові імпрези: В суботу 1-го липня відбулася студентська забава, в якій взяло участь понад 100 студентів і майже взагалі не було старшого громадянства.

У неділю вечером відбулася товариська зустріч з мистецькою програмою в домівці "Тризуба".

Конгресові імпрези закінчено в понеділок 3-го липня пленарним засіданням керівних органів СУСТА, засіданням редколегії "Горизонтів" та організаційним семінаром.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

● **Бюфало.** Високошкільна Конференція СУСТА. 27 травня відбулася тут Високошкільна Конференція СУСТА, присвячена питанням української літератури в УРСР.

Доповіді виголосили Оля Репетило (читала доповідь Люба Ковалишин) — "Література в Україні в 1920—30 роках", Орест Павлів — "Українська радянська література в 1934—46 роках", Микола Дупляк — "Українська література в післявоєнній Польщі".

Конференцією кермував Тадей Тарнавський, привітальне слово сказав президент УАСТ, го-

сподар Конференції, Любомир Зобнів, як рівнож вітав присутніх президент СУСТА — Б. Сацюк. Доповідачів представляв Андрій Масюк, віцепрезидент СУСТА для культурних справ.

У програмі Конференції відбулася студентська забава, як рівнож відбулися засідання Управи СУСТА і Підготовчої Комісії СКУВС.

● **Вінніпег.** Українознавство в Манітобському Університеті. Після того, як українська мова стала визнаною на цьому університеті, збільшилася кількість вписів на літні курси української мови. Ці-

лий ряд організацій і громадян Вінніпегу уфондували спеціальні стипендії для студій україністики. Три кандидати в цьому році закінчили післяградуаційні студії, захистивши свої наукові дисертації на ступінь М.А.: В. Сліпченко, написавши і обстоюючи тезу про назовництво М. Гоголя, Р. Карп'як про М. Вовчок і Тургенієва і Л. Лоеб про П. Куліша.

● **Нью Йорк.** Участь УСК в Міжнародному Фестивалю. УСК при Ньюйоркському університеті взяв участь в Міжнародному Фестивалю, влаштувавши на ньому виставку українського народ-

Голова Українського Студентського Клубу в Нью-Йорку — Галина Дуда.

ного мистецтва. Виставка користувалася великою популярністю (зокрема писанки) і її відвідало багато представників місій до ООН. Багато праці в підготовку фестивалю вложили студенти А. Савицька, О. Петріна, М. Гутювич, Л. Іваськів, А. Кулик, Х. Чорний, М. Павлів, Х. Головачак і М. Коструба.

З початком літнього кварталу Г. Дуда стала відповідальним редактором шкільної газети "Оракул". Уже появились її статті, в яких вона розглядає проблеми американської молоді, її шукання значення життя, шукання форми себевиразу та свого індивідуалізму. В статті авторка розглядає також питання потягу молоді до екстремізму — випробування наркотиків і манер бітників. Галя пише також цікаві формою і мовою поезії, які також публікують в цьому журналі.

Г. Дуда студіює англійську мову і готується тепер до магістерського ступеня.

● Лювен. 20-ліття студентського осередку. В. Попович написав цікаву розвідку про українське студентство в Лювені ("Християнський Голос", ч.ч. 18—19 і 20, 1967 р.). Згідно з його даними за останніх 20 років у Лювені студі-

ювало 161 український студент. Закінчили студії всього 82, (50%), 15 осіб продовжує свої студії, а 64 (39,7%) взагалі покинули студії з різних причин. 74 дипломанти розподіляються в такий спосіб: 21 (28,3%) — технічні науки, 16 (21,6%) — політичні і соціальні науки, 10 (13,5%) — економіка, 10 (13,5%) — медицина, 5 (6,7%) — агрономія, 3 (4%) — філологія 2 (2,6%), — психологія, 1 (1,3%) — філософія, 1 — правничі студії, 1 — історія, 1 — історія мистецтва, 1 — дентистика, 1 — фармація, 1 — фізичне виховання.

На 74 абсолювенти лише 17 (23%) залишилися в Бельгії.

● Торонто. Активна діяльність УСК-у. УСК в Торонті — це найбільший український студентський осередок у вільному світі. 3 400 студентів — 260 є зареєстровані в УСК-у, а приблизно 120 беруть участь в його діяльності, зокрема в його дискусійних вечорах. На 260 членів Клубу є 132 дівчини і 128 хлопців. На форумі УСК-у виступали в останньому академічному році д-р А. Фіголь, о. д-р Белі, режисер С. Теліжин, д-р П. Біланюк, міністер І. Яремко, Д. Вишньовська, Н. Бундза і Б. Сороколіт.

В останньому ак. році 78 членів Клубу закінчили студії і для них був влаштований спеціальний градаційний бенкет з багатою програмою.

● Люблін. Зустріч українських студентів Львова і Любліна. В люблінському університеті відбулася зустріч українських студентів місцевого університету зі студентами Львова. В часі зустрічі студенти обговорювали багато спільних проблем та виявили бажання посилити свою співпрацю та частіше обмінюватися подібними поїздками.

● Філадельфія. XI-ий Конгрес ТУСМ-у. 24-25 червня відбувся у Філадельфії XI-ий Конгрес ТУСМ-у, на якому виголосили доповіді ТУСМ-у. Рішенням Конгресу "Роля ТУСМ-у в житті української спільноти" і Юрій Кульчицький про ідеологічні заложення ТУСМ-у. Рішенням Конгресу

створено Сенйорат цієї організації та створено Центральну Виконавчу Управу, до якої входять: Б. Кульчицький — голова, д-р М. Богатюк, В. Ванчицький і Р. Сенків — заступники, Х. Кульчицька — секретар, І. Заяць — ідеологічно-політичний референт, Д. Кульчицька — пресовий реф., В. Керницький — скарбник, В. Будзак і Р. Гуцал — спеціальні референти.

Головою Контрольної Комісії вибрано Т. Дужу-Куропась, а Товариського Суду — Б. Футея.

Управу ТУСМ-у в Канаді очолює зараз Роман Сенків, а в США — Володимир Ванчицький.

● Париж. Нові керівні органи ОУМФ-у. 13—14 травня відбулися в Парижі загальні збори студентсько-середньошкільної організації ОУМФ-у. Зборами керувала Президія в складі: М. Масник — голова, С. Андрунівч — заступник, Ю. Малицький і Л. Канюк — секретарі. Після звітів членів Управи і обширної дискусії було вибрано нові керівні органи ОУМФ-у в такому складі: Т. Горішний — голова, М. Масник — заступник, Ю. Малицький — секретар, Б. Попов — скарбник, Є. Ганяк — організаційний реф., Я. Йосипишин — зв'язковий до ІСНО, К. Угрин і М. Міжніак — керівники культурної діяльності, Ю. Вана і Ю. Мазурик — вільні члени. Контрольна Комісія: В. Генник — голова, О. Дубик, С. Андрунівч — члени. Загальні Збори рішили вислати свого делегата на СКВУ і власними силами влаштувати цьогорічні Курси Українознавства.

ОУМФ видає одинокий в цілому світі франкомовний журнал "Бюлетень Франко-український".

● Джерзі Сіті. Стипендія УНС. Український Народний Союз признав у цьому році чотири стипендії українським студентам. Роман Мельник (Монтреаль), пластунок і член спортивного т-ва "Україна", градуант з політичних наук і економіки одержав стипендію у висоті 1000 дол., Орест Субтельний (Філадельфія), плас-

тун, член студентських і спортивних організацій, голова УСК при Гарвардському університеті та докторант туркології — 600 дол., **Олександра Шкамба** (Едмонтон), член студентських організацій, "Обнови", студентка украї-

ністики — 400 дол., **Йоанна Вавра** (Аліквіппі, Па.), студентка математичних наук — 400 дол.

● **Чикаго. Створено Студентську Медичну Громаду.** При місцевому Відділі УЛТПА створено Ме-

дичну Студентську Громаду, головою якої обрано Ярослава Гординського, а секретарем — Лідію Клодницьку. Громада має біля 20 членів - студентів медицини, фармацевції і дентистики на Чикагських високих школах.

нові числа студентських видань

✓ ● **"СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"** — сторінка СУСТА. Редагує Колегія в складі: Л. Ковалишин (голова), Х. Гордієнко, І. Гікава, Т. Шумська. Ч. 3 (101), рік XV, додаток до "Свободи" (30 червня 1967 р.). **Зміст:** "Перше засідання комісії СКУВС", "Склад уступаючої Управи СУСТА", "Програма IX-го Конгресу СУСТА", "Резолюція", інж. М. Борецький — "Університетські студії технічних наук".

✓ ● **"СТОРІНКА ЗАРЕВА"** — редагує з доручення ЦП ОУАТ "Зарево" Пресова Комісія в складі: П. Дорожинський, А. Процик і В. Гасюк. Ч. 2 (10), рік VI, додаток до "Свободи" (24 червня 1967 р.). **Зміст:** "Світовий Конгрес Українського Вільного Студентства" (передова), Б. Гасюк — "СУСТА і ЮСНСА", хроніка і повідомлення.

✓ ● **"СТУДЕНТСЬКА ДУМКА"** — сторінка ГУ ТУСМ-у. Редагує Колегія в складі: Т. О. Рогатинська (гол. редактор), В. Баслядинський, І. Оліяр, Н. Дяків, І. Бойківська (члени). Ч. 3 (47), рік V, Дітройт - Торонто, додаток до "Гомону України" (24 червня 1967 р.). **Зміст:** "За ширше поле нашої дії", "Актуальні проблеми нашої організації", хроніка, повідомлення.

✓ ● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує Колегія з уповноваження ГУ ТУСМ-у у складі: Х. Кульчицька (гол. редактор), П. Гаврилюк, О. Лисяк (члени). Ч. 1(12), рік V, додаток до "Свободи" (27 травня 1967 р.). **Зміст:** З. О. Лисяк — "Про зустрічі — ті інші", інж. М. Борецький — "Університетські студії технічних наук", хроніка, повідомлення.

● **"СТОРІНКА ТУСМ"** — редагує Колегія з уповноваження ГУ ТУСМ. Гол. редактор — мгр. Мотря К. Богатск. Ч. 3 (6), рік IV, додаток до "Америки" (20 червня 1967 р.). **Зміст:** Б. Олексів — "Нереальні реалітетники і невеселі святкування", Х. Л. К. — "Ляпсус лінгве" чи щось гірше?" (з приводу резолюцій Укр. Амер. Асоціації Університетських Професорів), Ю. Липовий — "Ліволіберальна політика Національної Студентської Асоціації ЗДА", хроніка, повідомлення.

✓ ● **"СТУДЕНТСЬКА СТОРІНКА"** видає Редколегія при ОД ТУСМ-у в Нью Йорку. Ч. 7, рік II, додаток до "Шляху перемоги" (25 червня 1967 р.). **Зміст:** В. Б. — "Думки перед XI. Конгресом ТУСМ", А. Скальський — "Зовнішня дія студентської молоді", О. Зеленецький — "Проблема молоді в СССР", В. Симоненко — "Український лев" (вірш), хроніка, повідомлення.

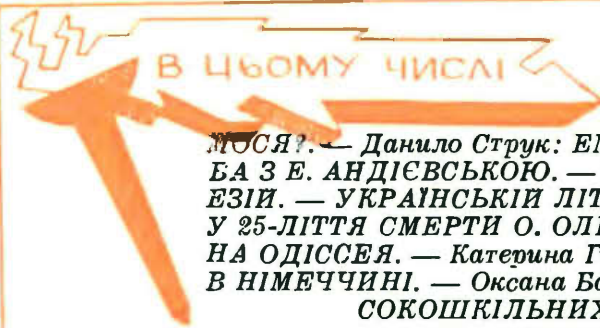
● **"СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ"** — інформативний і літературно-мистецький журнал СУСТА, 1967. Андрій В. Чорнодольський — редактор, Люба Ковалишин — мовний редактор, Орест Поліщук — мистецький редактор. Тираж — 500 примірників. Формат — 8, друк — офсет. Обгортка і мистецьке виконання Ореста Поліщука. Стор. 52. **Зміст:** А. Чорнодольський — "В чім справа" (редакційна), І. Бережницький — "Народження", "Поворот автобусом м'який", Люба Ковалишин — "Заки темрява наляже", Олена Яків — "Блукання пальців" (вірш), Л. К. — "Буря", "Ранок" (вірш), "Рішення і пропозиції першого засідання комісії СКУВС", "Статут ЦЕСУС-у" (з 1953 р.),

"Статут СУСТА" (в англійській мові).

● **"ТОРИЗОНТИ"** — український студентський журнал СУСТА в англійській мові.

"HORIZONS" — Ukrainian Students' Review. Vol. VIII, No 1 (11), New York — Urbana. Editor-in-Chief: Olena Hikawj-Saciuk, Co-editors: Luba Kowalyszyn, Andrij W. Chornodolsky, Jurij Myskiw, Myroslawa Holubec, Oleh Kowerko, Maria Kulchucky, Tania Szumskij, Inia Hikawj. Pp. 108. **Contents:** "First World Congress of Ukrainian Students in the Free World" (Editorial), "Not only Daniel and Sinyavsky Arrests in Ukraine", "Facts about Ukraine and the Ukrainian People", Myroslawa Holubec — "Printing in the Pecherska Lavra", Alexander Sydorenko — "Kievan Scholars in Muscovy", Anthony Lenza — "Taras Shevchenko — a Knight of Freedom", Walter Dushnyck — "Ukrainian Congress Committee of America: Its Policies and Objectives". **Arts and Letters:** Volodymyr Hruszkewycz — "Duck Hunting", George John Trytyaj — "Love... From Dave", Jurij Jackiw — "A time to go". **Student Affairs:** Myroslawa Holubec — "SUSTA takes part in the Nineteenth USNSA Congress", Roman Pastushak — "The Penn State Ukrainian Club", Myroslawa Holubec — "Student Chronicle", Dr. Alexander Sokolyszyn — "Ukrainian Students Fraternity Zaporozhe — Chernivtsi - Bukovina". **Book Reviews:** Nicholas Andrusiak — "Ukraine: a Concise Encyclopaedia", Lida Sawaryn — "Svitlychny and Dzyuba: Ukrainian Writers Under Fire by Osyp Zinkewych", "Publications Received".

NOV 4 1967

Озиг: У 25-ЛІТТЯ ПОСТАННЯ
УПА. — Озиг: ОТАМАН Т.
БУЛЬБА - БОРОВЕЦЬ. — О.
Ждановиз: ЗА ЩО МИ БОРЕ-
МОСЯ? — Данило Струк: ЕММА АНДІЄВСЬКА. — РОЗМО-
БА З Е. АНДІЄВСЬКОЮ. — Емма Андієвська: ВИБІР З ПО-
ЕЗІЙ. — УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ — ДОРОГУ В СВІТ!
У 25-ЛІТТЯ СМЕРТИ О. ОЛЬЖИЧА. — Д. Струк: КІМНАТ-
НА ОДІССЕЯ. — Катерина Горбаз: УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ
В НІМЕЧЧИНІ. — Оксана Бакун: ДУМКИ З НАГОДИ ВИ-
СОКОШКІЛЬНИХ ДНІВ "ЗАРЕВА".

Гравюра львівського митця Караффи-Корбут: "Верховинська весна"

"smoloskyp"
magazine of ukrainian youth and students

5

1967

“СМОЛОСКІП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винницький — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Данило Струк —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич

Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Данило Струк.

Технічний секретар: Петро Багрій

Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чекн виставляти на: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board

Chairman: Leo Wynnycky

Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Danylo Struk.

Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych

Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Danylo Struk.

Technical Secretary: Petro Bahriy

Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:

SMOLOSKYP

P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: **SMOLOSKYP**
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Озиґ: У 25-ліття постановня УПА	1	* * * У 25-ліття смерті О. Ольжича	12
Озиґ: Отаман Т. Бульба-Боровець	2	Д. Струк: Кімнатна Одиссея (вірш)	12
* * * Розмова з Отаманом Т. Бульбою- Боровцем	4	Катерина Горбаз: Українська молодь в Ні- меччині	13
О. Ждановиґ: За що ми боремося?	6	Оксана Бакум: Думки з нагоди Високо- шкільних Днів “Зарева”	15
Данило Струк: Емма Андіївська (Верши- вання - віршування)	7	* * * Треті Високошкільні Дні “Зарева”	15
Розмова з Е. Андіївською	8	* * * Зближається СКУВС	17
Емма Андіївська: Вибір з поезій	9	* * * Семінар СУСК-у — 67	18
* * * Українській літературі дорогу в світ!	11	Хроніка	18
		Учнівська екскурсія в Україну	19

У 25-ліття повстання УПА

Ми, українці — нація, яка ніколи не знала спокою. Нація, у вічній боротьбі за свободу. Рівночасно ми нація, яка любить ювілеї, любить святкування, любить сипати могили, ставити пам'ятники, творити почесні комітети...

У цьому році, поруч з іншими ювілеями, є також ювілей 25-ліття повстання Повстанської Української Армії—УПА. Це вже чверть століття від тієї події, коли виступили, зі зброєю в руках, проти німецького гнізника і більшовицьких диверсантів перші загони УПА під команду Отамана Тараса Бульби-Боровця в поліських і волинських лісах. Цей перший організований збройний виступ от. Т. Бульби-Боровця довів згодом до масового повстанського руху, у величезних масштабах, в якому було загибало не сотні, а сотні тисяч молоді й українського населення.

Всі українські політичні, самостійницькі середовища внесли свій вклад крові в повстанську боротьбу — ОУН під проводом полк. А. Мельника, середовище УНР, ОУН СД під проводом С. Бандери.

Український повстанський рух має свої світлі й темні сторінки. Майбутній історик знайде багато кардинальних помилок, яких у затишній боротьбі на різних фронтах не можна допускати.

У нас сьогодні видирне питання: що можуть учасники повстанської боротьби передати молодій українській генерації, новим поколінням у двадцятип'яти-річний ювілей УПА?

З притиском і великим розчаруванням нам доводиться ствердити, що деяка частина цих учасників, виключна й нестерпна, не зустріла цього 25-ліття гідно, так як личить зустріти в ім'я тих, які тисячами гинули, а мільйони терпіли і терплять за підтримку тієї повстанської боротьби.

У 25-ліття УПА, замість СПІЛЬНО святкувати цей ювілей, замість СПІЛЬНО виступити нашої громади на чужині перед чужим світом і перед українським народом в Україні — у нас розпочалася полеміка дуже низького рівня на сторінках української преси і зокрема преси Визвольного

Отаман Тарас Бульба-Боровець,
організатор УПА

Фронту, який хоче опартійнити УПА, відбираючи в української молоді пошану й респект до УПА, як армії, яка була й назавжди залишиться всеукраїнською визвольною армією, а не армією однієї партії, чи середовища.

Ми не належимо до тих, які викреслюють з українських історичних подій одних чи других. Ми віддаємо шану і честь всім тим, неважно яких вони політичних переконань, які на таку шану заслужили.

Тому й шансуємо з найглибшою пошаною всіх тих, які загинули в повстанській боротьбі. Ми не судді й не будемо осуджувати помилок, які були зроблені, у вірі, що ті помилки були зроблені невідомо.

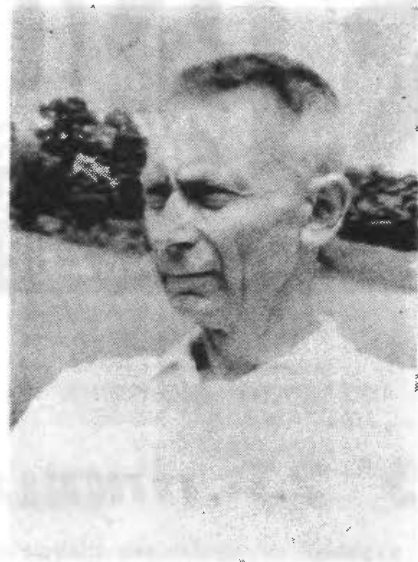
Ми у великій пошані клонимо голови перед масштабом смерті тих усіх, які боролися в повстанських відділах — Української Повстанської Армії, Української Національно-Революційної Ар-

мії, "Обороні України". Тих усіх, які носили назву бульбівців, мельниківців, баждерівців. Всі вони боролися для того, щоб наш народ був вільний. Ми не відзначаємо лише одиниць, одну групу, чи осіб лише одного середовища, які вони нам близькі і дорогі не були б. Коли б ми це робили, ми виявились би дуже малими людьми, незрілими до сучасних вимог життя, до вимог української визвольної боротьби.

У 25-ліття постанови УПА ми вшановуємо її творців на чолі з Отаманом Т. Бульбою-Боровцем, який перший відчув потребу такої боротьби. Ми віддаємо шану і честь генералові Т. Чупринці-Шухевичеві, який на своїй стійкій залишився до кінця, освячуючи жертвою своєї крові голошені ним ідеї боротьби з ворогами.

Молода генерація вшановує всіх борців, яких би вони політичних напрямків не були і рівночасно відкидає з найбільшою рішучістю будьякі намагання опартіянити ту повстанську боротьбу, перемінюючи 25-літній ювілей в поглиблення міжгрупних міжусобиць.

Воляки українських повстанських формацій боролися і вмирали не на те, щоб на їхніх кістках зводити міжгрупні баталії, а на те, щоб наш народ був вільний, щоб жив самостійним життям, щоб наші потомки могли жити в мирі, щасті і свободі.

От. Тарас Бульба-Боровець в 1967
(Світлий Вол. Процик)

Нові генерації української молоді будуть сприймати і вшановувати Українську Повстанську Армію, лише як визвольну армію цілого українського народу і передаватимуть легенду про боротьбу українських повстанців з покоління в покоління.

МОЛОДЬ ХОЧЕ ЗНАТИ

Отаман Т. Бульба-Боровець

Інтерв'ю й розмови представників "Смолоскипа" з різними особистостями українського наукового, політичного, культурного й студентського життя завжди викликають живі відгуки у наших гитагів.

Задовольняючи бажання наших приятелів, ми продовжуємо ці розмови, цим разом з основоположником Української Повстанчої Армії, відважним Отаманом Тарасом Бульбою-Боровцем.

В прекрасній гористій місцевості, яка нагадує наше українське Підкарпаття, ми зустрілися з От. Т. Бульбою-Боровцем. Висока постаць, глибокі борозни на обличчі, але завжди бистрий погляд, деяка замріяність і понад усе вдумливість в кожне слово — це було перше враження від зустрічі з Отаманом. Людина мужньої постави, довголітній в'язень, а протягом багатьох післявоєнних років постійний об'єкт нагінки зі сторони більшовицької пропаганди і деяких своїх емігрантських політиків.

Хто такий Отаман Тарас Бульба-Боровець?

Це питання довго нас цікавило і нам було важко знайти авторитетну відповідь на нього. Ми знали про його життя, ми знали про дії його партизанських загонів, але майже нічого не знали про його молодість і про його життя.

Тому й наша розмова розпалася від цього.

Тарас Дмитрович Боровець, православний. Народився 9 березня 1908 року в селі Бистригії на волинському Поліссі.

Селянська родина Дмитра Боровця мала восьмеро дітей на трьох гектарах бідного ґрунту. Тому вже 14-літній Тарас, після закінчення трьох класів російсько-української народної школи та гастинного опанування польської мови протягом однорічного навчання в школі нової польської держави, залишає своє рідне гніздо та вирушає в мандрівку. В 1922 році він приєднується до однієї великої групи каменярських робітників та виїжджає до осередку гранітної індустрії в Клесово, сарненського повіту.

Опинившись в одному з більших центрів

цієї індустрії, де кожного дня появлялося щось нове, молодий Тарас полюбив камінь, всі ті процеси, якими люди здобували, тяжким трудом, свій щоденний хліб. Там він швидко зорієнтувався, що для кращих успіхів, необхідно знати кожну ділянку докладніше. Тому за порадою та з допомогою старших доброзичливих його нових "батьків", він позинає на практиці переходити технічне навчання в різnorodних відділах і цехах, бо його першою метою було стати керівником штольні. Нозами і у вільний час поза каменоломнею, він розпознає дуже активне самонавчання відповідною професійною та загально-освітньою лектурою. Всі іспити, позинаючи від свідомості зрілості, він здавав екстерном.

Після докладного опанування технічних процесів в різних цехах, молодий Тарас, наглед спонуканий якоюсь невидимою силою, кидає одно з більших підприємств, де мав найвищу досі платню, переходить до меншого, але в адміністрацію, де стає канцеляристом, діловодом та керівником торговельного відділу. Це було перше українське підприємство в Могилівці, якого Тарас Боровець був співорганізатором та третім співником.

Літом 1934 р. це підприємство було знищене арештами польської влади та ізоляцією Т. Боровця в концентраційному таборі Бережа Каргузька, де він перебув цілий рік.

В 1936 р. Т. Боровець знову поставив на ноги своє власне і останнє, підприємство горного граніту в Карпелівці, де працювало 500 людей. Це підприємство виросло на дику громадянському невжитку, за що побудовано громаді церкву за проектом арх. Тимошенка, проведено залізницю за проектом інж. Сірого та побудовано цілу колонію.

Поруз боротьби за власне існування у Т. Боровця постійно йшла боротьба за кращу долю, спогатку своїх товаришів по роботі, а пізніше під його керівництвом. Взаємовідносини між ними не змінювалися навіть тоді, коли він став їх одноосібним працевластувачем.

Перебуваючи в товаристві старших людей, Т. Боровець дуже рано включився до того головного соціально-політичного "котла", котрий там переварював — місцеву дійсність. А місцева дійсність була така: з однієї сторони шал польської пропаганди, з другої — більшовицької, яка оривувала національними гаслами; постійний рух в обидві сторони нового польсько-советського кордону різnorodних партизанів, контрабандистів, шпигунів та злодіїв з гервонною й антикомуністичною літературою; постійні пацифікації польською армією цілих повітів. А за 25 кілометрів, в Олевську, вже була "робітничо-селянська" Україна, де гервоний Харків і Київ не спали, а радіопередачі тоді ще ніхто не вмів заглушувати. Розібратися у тих всіх, так ском-

плікованих проблемах, було дуже тяжко, навіть наймудрішим людям. Тому спогатку найбільший вплив на все населення мала гервона демагогія, аж до 1930 р., коли вся волинсько-польська територія стала на національні позиції.

На всій території Полісся, комунофільство серед селянсько-робітничої бідноти розгромили своїми національними ідеалами та викриванням фактів з більшовицького "раю", кілька тисяч бувиших старшин і вояків Армії УНР, які там стали геометрами, дорожніми майстрами, інженерами, лісниками, канцеляристами, приватними вчителами та робітниками. Там постала кілька підпільних гуртків самооборони, які с 1933 р., на пропозицію полк. Литвиненка, полк. Смородського та сотн. Раєвського, створили централізовану підпільну організацію молоді під назвою "УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ" (УНВ), яку оголовив Тарас Боровець.

Організація УНВ ставила три основні завдання: самооборону, національне виховання та підготовку військових кадрів, бо головна ставка тоді у всіх наших людей була на майбутню війну.

На територію Волині, в 1930-их роках, поруг існуючих там республікансько-демократичних організацій, позали гимраз то ширше просогуватись ідеї ОУН, головним чином серед студентства та навіть по середніх школах, де поставало багато законспірованих клітин націоналістичного руху.

25 грудня 1937 року директор "Карпелівки" Тарас Боровець адміністративно виселений з прикордонної зони з правом замешкання в центральних районах Польщі. Він продав підприємство українській фірмі та поселився у Варшаві, звідки через зв'язкових керував роботою "своїх хлопців" на Поліссі. У Варшаві жив ще тоді міністер Військових Справ Уряду УНР ген. Сальський, який з допомогою групи українських контрактних старшин з польської армії, підготовляв плян організації українського війська на випадок війни, яка вже себе за активізувала особливо Карпатоукраїнською трагедією.

1 вересня 1939 р. розпозалась II-га світова війна. 16 вересня з наказу Тараса Боровця, містезко Степань, під командою молодих відродженців, гленів УНВ — Костя Шумлянського — "Залізняка" та Петра Соловоя, ще перед приходом туди гастин Червоної Армії, підняло перше збройне повстання проти поляків. Там роззброєно районову команду поліції та захоплено склад зброї і вогнеприпасів. Поступово, засідками, роззброєно 3 сотні військ КОП. Використовуючи затримку руху гастин ЧА, при форсуванні польської "Лінії Мажіно" на відтинку Сарни - Осетки - Олевськ, степанці опанували з запілля другу гас-

тину цієї клинкової споруди на відтинку Сарни-Костопіль - Рівне. Здобута та фахово перейменована велика кількість різномірної зброї та вогнеприпасів, стала першим арсеналом майбутньої УПА в кількості 10,000 багнетів.

Зробивши нотатки про молоді роки і діяльність, ми приступили до властивої теми, ставили ряд питань Отаманові Тарасові Бульбі-Боровцеві. Перебіг розмови друкуємо нижче.

Озич

Розмова з Отаманом Т. Бульбою-Боровцем

Питання: Чи не могли б Ви, Пане Отамане, як загальновідомий повстанський діяч, розповісти для молоді в Україні й на чужині про генезу повстання УПА?

Відповідь: Дуже радо, Пане Редакторе. З уваги на те, що доля судила пов'язати цю справу з моєю окремною особою, то половину інформації про те — хто, з ким, і де, та в яких умовах провадив підготовчі заходи для повстанського руху, Ви вже маєте з моєї розповіді про моє життя.

Питання: Так, Пане Отамане, там ми дійшли з Вашою "гарячою війною" від Сарн, через Березу Картузку та Стелянь до Варшави в 1939 р. А що було далі?

Відповідь: Після окупації Західної України більшовниками, половина керівництва Українського Національного Відродження (УНВ) залишилась у підпіллі, а друга половина була відкликана до Варшави, куди прибули полк. Литвиненко з Рівного, сотн. Раєвський з Сарн та сотн. Малинівський з Югославії, котрий тоді вступив до нашої організації, як бувший командир повстанського загону і співпрацівник от. Гальчевського. Ми зробили декілька довірочних нарад між собою та з участю інших компетентних осіб, де була обговорена така моя концепція продовження "гарячої війни":

(1) Опрацювати фаховий план організації українського війська в двох варіантах — регулярного та іррегулярного, (2) взяти за стратегічну базу Полісся, як недоступну територію всім ворогам, (3) як перші кадри мають бути члени УНВ та його прихильники, (4) старшинські та підстаршинські кадри є там у підпіллі та мають ще туди досилатись, (5) всю відповідальність за реалізацію цього плану беру я сам на себе і для цієї мети повертаюсь на Полісся, яке було під більшовниками і переходжу в підпілля, де для моєї диспозиції повинен бути фаховий штаб.

Питання: Це дуже цікаві деталі, Пане Отамане. Тепер ми бачимо, що підготовка до великого моменту велась багато років ще перед війною і вона не почалась в жовтні 1942 року. Як же виглядала дальша хроніка Вашої концепції?

Відповідь: Не погано, Друже. Вона була схва-

лена проводом УНВ по обох сторонах німецько-советського кордону. Потім пішла на розгляд до нового, після смерті ген. Сальського, Шефа Генерального Штабу Уряду УНР, полк. А. Валійського і була затверджена Президентом УНР А. Лівіцьким та повністю зреалізована. Ген. штабу полк. А. Валійський з допомогою партизанських фахівців, детально викінчив проєкт, розпочатий ще сл. п. ген. Сальським, який тепер базувався на точно устійненій території між Пинськом і Житомиром. Він передбачував мілітаризацію підпілля за територіальним принципом. Згідно з цим принципом, армія могла розростатись в сприятливих умовах та редукуватись до мінімуму в несприятливих. Тоді прийнято назву "Українська Повстанча Армія", яка мала бути поділена на територіальні Січі. Перша мала бути поставлена під зброю Поліська Січ. Початок бойової акції визначено на день вибуху німецько-советської війни, коли зі зброєю в руках мало стати 10,000 вояків зі зорганізуванням власної польової жандармерії, поліції, застосовуючи методи воєнної адміністрації контрольованої території.

Питання: З цього виходить, що тут ми маємо до діла з плановим розрахунком, а не стихією, яка спалахує солом'яним вогнем та скоро гасне. В різних публікаціях ЗЧ ОУН, ще в Німеччині, писалось, що до вибуху німецько-советської війни, Ви, Пане Отамане, перебували, будімо не в Україні, а в... Кракові. Чи можете сказати нам, коли і як Ви повернулись в Україну?

Відповідь: 1 серпня 1940 р., я, в товаристві нашої кур'єрки Валентини Кульчинської, дочки священика, переплив ріку - кордон Буг, в околиці м. Володава. Ми опинились під сильним вогнем прикордонників, з ракетами, прожекторами та собаками. Там В. Кульчинська полягла смертю героя, а мені доля судила ще жити. Хай їй буде вічна слава!

Питання: В якому характері, Пане Отамане, Ви повернулись в Україну та які були тоді Ваші завдання?

Відповідь: Президент А. Лівіцький, таємним наказом призначив мене керівником всього підпілля УНР в мирному часі та Командиром УПА після мілітаризації, затверджуючи моє нове революцій-

не звання Отаман Тарас Бульба. До того часу я мав виступати під різними псевдами.

Питання: Для історії наших новітніх визвольних змагань це є дуже важливий елемент. Противники УПА, яку Ви очолювали, твердять, що ви були самозванцем, який сіяв "отаманію".

Відповідь: Діло, Пане Редакторе, виглядало напак. Вони сами, захоплюванням чужих організацій та ідей, стали найновішою в історії України отаманією без отаманів.

Питання: Нас ще цікавить, які організації пізніше співпрацювали з нашим суверенним державним військом, котре, як ми вже чули, стояло в поліських лісах, не питаючи нікого дозволу, крім свого власного народу?

Відповідь: Перед моїм відходом в Україну, я домогвся в Кракові з моїм приятелем Олександром Куцом, членом ОУН, котрий також готовився до повороту з України, щоб він отримав дозвіл на військову співпрацю в терені. Такий дозвіл полк. Романа Сушка, члена Проводу Українських Націоналістів він отримав, але він до нас не дійшов, бо О. Куц згинув під Луцьком з братовбивчої руки. Тимчасом вибухла війна. Тоді був нав'язаний контакт з місцевими кадрами ОУН, а згодом 5 серпня 1941 р. я поїхав до Львова, де ми підписали спільний договір про співпрацю з членами Проводу ОУН під проводом полк. А. Мельника — О. Сенником - Грибівським, полк. М. Сціборським і Г. К. Подібний договір був зроблений з кадрами СГД та Вільного Козацтва, а в 1943 р. з новою Українською Республікансько-Демократичною Партією.

Питання: Тепер, дозвольте, Пане Отамане, поставити Вам питання іншого характеру: чи можете розказати нам про тодішню стратегію нашого війська? Чи була тоді, залежно від ситуації ворожих фронтів, потреба підіймати масові повстанські акції і які були вигляди на успіх?

Відповідь: Жогликих виглядів, Пане Редакторе, на успіх не було. Фронт блискавкою переходив то на схід то на захід. Жорстока окупація обох ворогів, була постійна, навіть в таких недоступних теренах, як наше Полісся. Особливо грізними нашими ворогами були більшовики, котрі сами створили світову школу партизанської війни. Це була війна за нашу землю, але без нас. Отже хто в 1941-1942 рр. виконував масові диверсії проти більшовиків, той хотів, чи не хотів, був союзником німців, а хто підіймав такі ж масові диверсії проти Німеччини в 1943-1945 рр., той був явним союзником більшовиків.

Мені прикро, що противники УПА, які згодом, в 1943 р., коли Червона Армія форсувала вже Донбас, силою перебрали нашу назву і пігнали десятки тисяч наших людей на антинімецьке повстання, що мало трагічні наслідки для сотень тисяч нашого народу.

Питання: Чим же відрізнялась тодішня Ваша стратегія і тактика, від стратегії ОУН СД під проводом С. Бандери?

Відповідь: Бути відчуваним всюди, але ніде невловимим. Накидати контакт ворогові, а не приймати від нього, як це було в сутичках нової умасовленої УПА з німцями та пізніших масакрових боях з частинами Червоної Армії, де не залишалося живої душі. Зберігати свої сили постійно готові до бойових акцій, коли наступить сприятливий момент, при зміні міжнародної кон'юнктури (наприклад виснаження війною та розгром Німеччини. чи СССР). Перед приходом лінії фронту на захід — ліквідація всіх більших оперативних одиниць та своєчасний перехід мініатюрних груп у більшовицьке підпілля. Цей останній захід Головна Команда УПА закінчила в червні 1943 р. директивною, хто, де і як має переходити в більшовицьке підпілля.

Питання: На закінчення дуже цінної нашої розмови, ми хотіли б ще почути Ваш, Пане Отамане, у даному випадкові авторитетний погляд на саму партизанську війну, як засіб такої, чи іншої акції?

Відповідь: Недарма, у Вас, мій Приятелю, це питання взято, як останній акорд. Над феноменом, що йому на ім'я "партизан", котрого ще вчора німецька армія зовсім ігнорувала на початку війни, а під кінець його належно оцінила, — сьогодні ламають голови не тільки всі генеральні штаби, але й цілі наукові інституції. Маю точні відомості, що американці у В'єтнамі приступили до вивчення його найскладнішими електронними калькуляторами. З мисленом винаходу радіозв'язку і парашута, малі групки та цілі дивізії партизанів, можуть оперувати по централізованому пляні в тисячах пунктів одночасно. Секрет партизанських успіхів: (1) високе ідеологічно-політичне виховання такої, чи іншої соціальної концепції аж до фанатичної ненависти противника; (2) високо-фаховий вишкіл загальновійськової справи, головним чином піхотинця, плюс: підризна справа, розвідка і контр-розвідка, самооборона, методи конспірації та маскування в терені, фортифікація, формування природних перешкод, хемічні та біологічні засоби війни, тактика розвідочних, диверсійних, малих партизанських та більших і загально-партизанських операцій; (3) невловимість в терені та свобода від усіх законів і конвенцій; (4) повна інформація про ситуацію у ворога, з абсолютним табу ворогові, що діється у нього, повна свобода руху та заскочення його засідкою як налетною операцією.

Накінець я Вам скажу одно: у визвольних антикомуністичних війнах вирішальну роль відіграватиме добре підготований національно-демократичний партизан.

ГОВОРЯТЬ ДОКУМЕНТИ ПОВСТАНСЬКОЇ БОРОТЬБИ

ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЬ?

У 25-ліття постанови УПА наша Редакція, в цьому і кількох наступних зислах "Смолоскипа", передрукує кілька важливіших документів з часів останньої світової війни.

В цьому зислі ми передруковуємо знамениту статтю Олега Ждановича "За що ми боремося?", яка була опублікована в "Обороні України" (з. 1, 1 серпня 1943 р.), яку видавала Українська Повстанча Армія під командою от. Тараса Бульби-Боровця.

Олег Штуль - Жданович, теперішній голова Проводу Українських Націоналістів, в 1943 році, маючи всього 26 років, був представником ОУН при штабі УПА. — Р е д.

* * *

ЗА ЩО МИ БОРЕМОСЯ?

Готи, гуні, авари, татари, турецькі мурзи й польські воеводи, білі дворяни й червоні, врешті німецькі визволителі — всяка погань перекочується через наші землі протягом цілих тисячоліть, лишаючи за собою пожарища, шибениці, трупи, мільйони бездомних сиріт, і тисячоліттями бсрється український народ за свою свободу. Борється — раз падаючи, раз підносячись до висот блискучого розвитку. 25 років тому знову почалась боротьба за національне й соціальне визволення України. Не припинилась вона до сьогодні в умовах більшовицької та німецької окупацій. Тепер ми, в рядах Української Народної Революційної Армії, змагаємось за подібне закінчення останнього періоду цієї боротьби.

Ми боремось за повну свободу українського народу, яку можна досягнути лише створивши українську незалежну державу. Ми боремось проти скажених імперіялізмів Москви й Берліна, за незалежні держави всіх поневолених народів на їх етнографічних землях.

Боремось за могутню державу трудящих України, яка стане сторожем порядку на межі Заходу і Сходу, забезпечить інтереси робітництва, дасть йому вільну працю на заводах і шахтах, які будуть власністю народу, а не капіталістів, державу, яка розвине свободну творчість трудової інтелігенції, дасть селянам мільйони гектарів української землі на умовах ними самими установлених.

Кожна сільська громада вільним вибором вирішить собі форму володіння землею: приватну, кооперативну чи колективну.

Лише у власній державі, лише через національне визволення трудящі України зможуть забезпечити й поглибити соціальні здобутки революції 1917 р. Московський більшовизм перекреслив всі ці здобутки, замінивши диктатуру пролетаріату на диктатуру над пролетаріатом, забираючи плоди нашої праці на розбудову Москви, на кормлення

голодних російських областей, на розбудову російського промислу. Знесено незалежність УССР, зліквідовано українську армію. А коли гітлерівські орди посунули на Україну, боєць, шукаючи виходу з советського лагерь експлуатацій, кидав зброю, москалі лишили ж нас на поталу німецьким звірям, щоб боронити свої землі, свої фабрики і свої родини. Ми боремося за те, щоб восьмимільйонна українська армія своїми мозолястими руками стискаючи рушницю, ведучи танки й літаки, наводячи дула гармат, боронила себе, свої родини, і хати, а не добробут тамбовських бородачів, лишивши свою хату на спалення, а родину на вивезення в прокляту Німеччину.

Ми боремося за українську державу, в якій український трудовий народ матиме можливість вільного культурного розвитку, де всі школи служитимуть українській молоді, де наші братства йтимуть на розбудову нашої нефальшованої культури, а не московського метро чи німецьких ресторанів.

Ми боремося за єдність українського народу, за спільний революційний фронт усіх трудящих України, за її визволення, за її свободу, за її могутність. Боремось за українську самостійну державу, де замість гніту й шпигунства ворожих трудящим режимів, пануватиме соціальна справедливість, свобода думки й слова, свобода творчості, де всі працюватимуть для своїх нащадків, для слави майбутнього грядучих поколінь українського народу.

О. Жданович

Героїзна доба, в передовій стежці якої наїшла, завдяки глибині свого переродження, Україна, гряде! Чуюмо її непереможний хід. Багато ввесь безмір простору, що відкривається людині героїчної духовості.

Олег Ольжич

* * *

Безстрашні командири і бійці УПА випишли на її прапорах ряд бойових гинів, що золотими буквами запишуться в історії української зброї.

На героїзмі УПА і визвольно-революційного підпілля будуть виховуватися нові українські покоління.

То ж свідомі будьте великі тієї доби, в якій вам довелося жити і не посоромте повстанської слави. Як не посоромили її ті, що вже від нас відійшли.

Ген.Тарас Чупринка
Головний Командир УПА

ЕММА АНДІЄВСЬКА

“ВЕРШИВАННЯ — ВІРШУВАННЯ”

Поетові, який хоче збагатити свою українську лексику, можна порадити прочитати вірші Емми Андієвської ґрунтовно — це значить з порядним словником. Без словника навіть не приступай. Мова Андієвської пребагата на рідко вживані слова. Її вірші це просто мовна лабораторія. Знання української мови в неї феноменальне. Та проблема в тім, що вона вживає мову не в загально прийнятий спосіб — цебто не змістово, а радше звуково. Для неї мова — це багатооктавна музична скаля, на якій вона будує свої поліфонічні алітераційні твори. Читаючи її вірші, а спеціально читаючи їх вголос, можна справді відчутти звукове багатство української мови. Не диво, що чужинець Е. Райс так захоплений творчістю Андієвської, бо власне чужинцеві не мішає брак конвенціонального звучання мови, і він може вслухуватися в багатство звуків, в мелодійність та алітераційність мови, і зовсім не турбуватися змістом.

І власне *музика*, а не зміст є суть поезії Андієвської. Незрозуміння цього факту — викликає обурення в читачів, які обов'язково хочуть зрозуміти, а забувають слухати. Це не означає, що Андієвська прямо збирає до купи слова, як завгодно, і тому, що воно гарно звучить — це поезія. Ні, справа значно складніша. Треба пам'ятати, що вона досконало знає українську мову і добирає не тільки слова — а подібні слова, мов музик співзвучні тони. Хоч важко сказати, як пише поет, мені здається, що Андієвська творить свої вірші подібно до тієї знаної гри: “скажи перше слово, що прийде на думку, як я скажу слово”. Тільки, що нормально це відбувається по лініях змістових, як напр. “сонце - тепло”, а в Андієвської це виключно процес звуковий: “задухою — за дахами — задихаючись”. Слово породжує в її багатім на запас слів умі созвучне слово, а випадкове зіставлення цих слів творить дивні поетичні образи. Більшість поетів шукає слів, щоб віддати уявлений образ — в Андієвської слова народжують образи — дивовижно сюрреалістичні. В результаті виходить оригінальне поєднання музики, слова й малювання.

Андієвській вдалося дійсно зреалізувати колишні старання футуристів, з Хлебніковим на чолі, створити “заумний язык” — мову підсвідомості. Та коли в Хлебнікова це виходило, як повно звуків притаманних російській мові, то в Андієвської ці звуки це дійсні українські слова. уклад яких дає враження мови позазмістової, підсвідомої. В цей спосіб вона малює картини, які найбільше нагадують кар-

Емма Андієвська

Емма Андієвська народилася в 1936 році в Україні. Зараз живе в Німеччині. Автор збірок поезій — “Поезії” (1951), “Подорож” (1955), “Народження ідола” (1958), “Риба і розмір” (1961), “Джалапіта” (1962), “Тигри” (1962), “Куті опостінь” (1962).

тини Шагалля, як наприклад його “Я і моє село”, де ми бачимо й дерево, й корову, й рибу, й людей догори ногами — все представлене й перемішане, творячи фантастичний сюрреалістичний світ. Як приклад наведу тільки два короткі уривки (гляди також вибір з віршів):

І с к р и с т і а н г е л и —
К р о в з м о л о к о м .
І з к р и ц і а н г е л и —
З к р и л м о л о т к и ,
С и д я т ь н а л о т к а х
В р о ж е в н и х о б м о т к а х
#Ангели в пізній демонології”

“КУТИ ОПОСТІНЬ”, ст. 50
(мої підкреслення — ДС.)

або —

Дерево росте
Просто
Із черева
Осетра.
Луска на осетрі
Кухлі та склянки,
“Найнеобхідніші закони сну”
“ПЕРВНІ”, ст. 6

де в першій прикладі добре можна зауважити

так звану "слово викликає слово" — будову вірша, а в другому читаємо щось дуже схоже на опис картини Шагалля. Цим поєднанням заумної мови футуристів з образами Шагалля можна найкраще окреслити поезію Андіївської.

Хоч цей спосіб творчості робить Андіївську своєрідною й оригінальною поетесою в українській літературі, і хоч безперечно в неї

феноменальний мовний дар, її поезії бракує душі. А без душі немає щирости, немає того електричного імпульсу, що зроджується, коли віршем людина передає людині свої відчуття чи переживання. І тому, хоч Емма Андіївська вже здобула собі місце в українській поезії, це — місце здібної інноваторки й експериментаторки, але, на жаль, не поетеси.

Д. Струк

Розмова з Еммою Андіївською

(переводила пані Дарія Сіма)

ПИТАННЯ: *Що ви вважаєте найважливішим у доброго поета?*

ВІДПОВІДЬ: Поет, насамперед, досконало мусить знати мову, якою він пише. Кожний відтінок мови, дух її, її, так би мовити, кровоносну систему. Це передумова творчості. Бо якщо говорять про "патріотизм", "націоналізм", а не потрудяться вивчити свою рідну мову, то ці заяви пустопорожні. Звичайно, крім знання мови, потрібно також її відчуття. Мова не завжди підпорядковується логічним законам, оскільки вона живий організм, і тому треба знати її емпіричні вияви, або якщо хочете "вибрики". Поет мусить мати багатий словник. Для цього дуже корисно читати і "старих" і "нових" українських авторів, навіть якщо їхні твори і "нецікаві" з літературного погляду. Я намагаюся опанувати українську мову, це, звичайно, далекі шляхи, бо на еміграції немає справжнього українського середовища, але коли людина знає, що вона чогось не знає, то є надія, що вона колись знатиме. Що ж до української мови — то це не тільки багата скарбниця, а просто родовища неймовірної краси й глибини. От наприклад, слово "журавлина" ніби не чудове слово саме по собі: "...зпід купи журавлини ноги тупають...", або слово "угружати" (тобто вмовляти настирливо, навіть із погрозою): "...Весняним столом угружають: Безсмертя тут і для хруща е!"

ПИТАННЯ: *А от не всі розуміють, що означає заголовок збірки Ваших поезій "Куті опостінь"?*

ВІДПОВІДЬ: Це означає "куті за стіною", опостінь — це те, що межє із стіною. Дуже гарне слово, хоч і мало вживане, а може зовсім призабуте, але ж мову треба збагачувати, а не збіднювати. "За стіною" — гарно, але "опостінь" це ж просто чудово.

ПИТАННЯ: *Як можна мову вивчити на чужині?*

ВІДПОВІДЬ: Дуже просто: Чому українці можуть вивчати на чужині англійську, французьку, еспанську, готентотську, а своєї ні. Головне — бажання. Систематичне читання усієї радянської літератури, особливо перекладів, таких як Тена, Лукаша, де просто бездоганна мова, читати усю

літературу, писану українською мовою, навіть якщо вона не цікава (не цікава тобі українська література, тоді твори сам цікаву українську літературу), вивчити правила, користування словниками українськими, як читвом, намагатися збагнути д-х мови. Антоничеві не було легше засвоювати правильну українську мову, ніж усім тим, хто на еміграції.

ПИТАННЯ: *Чи українська мова надається до поезії?*

ВІДПОВІДЬ: Це одна із багатющих мелодійних мов, і було б абсолютно дивно, якби вона не надавалася до поезії. Такій мові можна тільки позаздрити. Багатство вислову неймовірно велике, а чим багатша мова, тим більші можливості для поета.

ПИТАННЯ: *Знають, Ви звернули увагу в перші зергу на мову?*

ВІДПОВІДЬ: Цього не можна сказати, бо для мене усе світосприймання це зір! Але самозрозуміла річ, що поет мусить якнайдовше знати мову, якою пише, інакше він неспроможний буде висловити те, що він хоче. Це всеодно, що коли хочеш бути піаністом, пальці мусять бути натреновані так, щоб вони не запліталися на складній музичній фразі. Але це не означає, що ціль піаніста тренування пальців. Це передумова, оволодівши якою, можна переходити до суті: передачі музичного вислову.

ПИТАННЯ: *Чи багато читаєте? Чи любите українських авторів?*

ВІДПОВІДЬ: Українських авторів читаю виключно заради мови. На загаль я дуже багато читаю і то систематично з 9-10 років життя. Почала я своє читання ще в Києві 12-томною радянською енциклопедією світової літератури російською мовою, звідти виписувала імена авторів і діставала їх книжки. Таке читання і самостійне докопання до всього самим, без чужої допомоги, і без няньок, які палять і повчають, дуже збагачує людину, а головне вчить її самостійно мислити. Це, що заради скажу, може виявлятися як нескромність, хизування, але воно так наповнювало було, вірте, або ні — я перечитала усі твори філософії від дошки до дошки Канта, Шопенгауера, Аврелія, Лока, Гегеля

Ніцше, Матсона, Арістотеля, ще заки я почала студіювати філософію. Те саме було і з літературою. Єдине, що з поезією в мене довго було "не гарзд". Пушкіна, Байрона, я, наприклад, читала як прозу. Це була для мене римована проза. Щойно коли я зустрілась з поезією Малларме — мені наче дух забило: це була нарешті поезія така, як я її розуміла, але ніде не зустрічала. Це було нарешті поетичне, а не прозове мислення.

ПИТАННЯ: Які з чужих авторів Вам найбільше підходять?

ВІДПОВІДЬ: Важко сказати, бо я маю дуже широке поле уподобань: від Бхагаватіти до Гессе "Гляперленшпигель". Від Рабле (Рабле це просто чудо для мене) до літератури про морську фавну, ітд.

ПИТАННЯ: Чи Ви пробували перекладати з чужих мов?

ВІДПОВІДЬ: З чужих мов не перекладала віршів на українську мову за браком часу.

ПИТАННЯ: Коли Ви погали писати?

ВІДПОВІДЬ: Рано.

ПИТАННЯ: Що дало поштовх?

ВІДПОВІДЬ: Усе: листок, перехід через вулицю, спостереження з вікна, бачення предметів, птахів, тварин, риб, що завгодно.

ПИТАННЯ: Що думаєте про діалекти в українській мові?

ВІДПОВІДЬ: Діалекти добре вживати лише тому, хто бездоганно знає українську літературну мову, інакше вони переростають того, хто їх вживає, а я не прихильник каліченної мови. На загал проти макаронізмів, і то категорично. Щодо "арго" чи жаргону — це досить добра річ, якщо, хто знає, як його вживати. Це динамізує мову, але знову ж таки це не можна узагальнювати, бо в доброю поета жаргон звучить як знахідка, а в графомана — несмаком і нехлюйством.

ПИТАННЯ: Що вплинуло на Вас, що Ви погали писати такою формою, як пишете?

ВІДПОВІДЬ: Якщо це стосується дисонансів,

то я їх винайшла в п'ятнадцять років і вони надають віршові темнішого звучання, ніж рими, змушуючи вухо сприймати не лише цілі тони, а й півтони і чвертьтони. Щож до іншої форми — то не знаю, що вплинуло. Правдоподібно ніщо. Просто поет висловлює те, що в ньому, і все. Але для цього треба, звичайно, і мати де що в собі. Хто на мене мав вплив? Малларме, Рабле, ну і насамперед маллярство.

ПИТАННЯ: Чи Вам вдалося створити оригінальну поезію?

ВІДПОВІДЬ: Про це нехай судять ті, які розуміються на поезії. Мені, сливе, не випадає говорити на цю тему.

ПИТАННЯ: Чому гитані Вами вірші люди краще розуміють, як гитає їх хто інший?

ВІДПОВІДЬ: Може тому, що я читаю логічно. Поздебільшого ті, які читають чужі вірші, не знають ні правильної української вимови, від чого зникає первісний ритм, ні якнайпростіше передати те, що поет уже сам найкраще сказав у своєму вірші. Ну, і звичайно від того, хто читає вірні, свої чи чужі, вимагається, щоб він розумів, що читає.

ПИТАННЯ: Яка збірка Вам найдорожча?

ВІДПОВІДЬ: Та, якої поет ще не надрукував. Надруковані перестають для поета існувати. Бо він вже пише нове, чи радше боліс над новим. Про це колись дуже гарно висловився Сомерсет Моєм.

ПИТАННЯ: Чи Ви любите гитати вірші?

ВІДПОВІДЬ: Так, коли для цього є відповідні слухачі.

ПИТАННЯ: Які Ви свої вірші вважаєте найкращими?

ВІДПОВІДЬ: Ті, які я ще хочу писати.

ПИТАННЯ: Чи вже хтось проаналізував Ваші вірші так, щоб Ви одоволилися тим?

ВІДПОВІДЬ: Що ж до аналізу моєї творчості, то цього ще ніхто не зробив. Здебільшого це намагання збути загальними фразами, негативними, чи позитивними.

ВИБІР 3 ПОЕЗІЙ

БІЧНИЙ ОТВІР З БАЗАРІВ СТРАШНОГО СУДУ АБО БАЗАР НА СТРАШНОМУ СУДІ

(Уривок з поеми)

Людино — кінь рослинного пскрою
Дихнув — і світ на частки перекривав:
Де вдосвіта лягли з Страшного Суду,
В зелену шкірку холодку присяде,
Корою відгороджений від світла
(Скрізь — плоть купи, зайвий мотлох),
Крик-глючик, як панчоку з каламуті
На послід натягнувши, спідніх мить
(Усе кутає постріпав — і кругле,
Світ на очах в нову подобу пухне).
Два потопельники тримають в ложці сущу:

Блищать тіла, потік людей крізь сажу
Наосліп до землі (о, негасимі судна
Пересудів: поминальних суджень!).

Із лійкою стоять на небі судді:

В сумлінні ловлять карасів,
А їм теля печінку ссе.

Над ними пащечки розпечені несуться —
Переприваджують до небуття і сугу;

Тримаються: хто — боячись, хто — мужньо,
Хоча від них самі лиш духа моші.

Тече жовток на плавінник й зіниці:

Занурився і вплив через ночі

Усеохопного, з самих тичинок, ока,

Що побороло плину вгвинний вакуум

І з прірви вирок вирвами рознісень:

Набін — душа, порічками волосся,
Набін тіла — плечима потяглось,
Свідомість восьминогом. Тільки віддих,
Весь заграва, на видноколі видно:
Єдиний і останній, той, що є.
Два потопельники...

ДІЙСТВО З ДВОМА ПЕРВНЯМИ З СТРАШНОГО СУДУ

(Уривок з поеми)

Обабіч жемці навіжені
(Зі спини гребні і зябра),
Зціпивши бивні і зуби,
Небо похапцем живуть —
З-під серпів
Жовті жолоби,
Кожний жолоб, як ложка,
Тіло чорнином ложить
(Грушею жовч:
"Ти дійсно жив,
Вибранець із мужів,
На місці крил — налюжі?").
Скільки зору — вода
Без жодної вади.
В воді згустки: ріки-колоди.
Забувши міру і вимір
(Живцем так вимріялось,
Хоч ти умри),
Слонів по колодах водять:
"Хліб і сіль
Ваша оселя".
Щоб ліпше свідомість розвднілась,
Снабами зменшують віддалі
Ті, що не видно:
Звідусіль корописті долоні —
Плину витріплюють триптих,
Щоб сплески стихли.
Сну піддавши
Щомиті довшає —
Птах-ягтір,
Сипучою аркою пазурі,
Плющить пазуху,
Горло мне:
"Все, що мина,
Явлю незмінним.
Нехай зажура
Шафранним жаром!"
Слух половинить
Оливою колівань.
І вже від птаха — твань.
Ступінчасте видиво
Із туби видавлено
(Дмунули лососеві труби):
Дно сну полетіло в провалля,
А звікти обвуглене волю,
Аж нічим дихнути.
Ніздряна днина наповнює рівнину.
Дехто між бабок гине,
Не витримавши перегонів.

Бганка із м'яса
Людей вижлопує
Окремо і купами
В охрову купіль.
Намісник місяця,
В лопусі обполісканий,
Іде в колоску
Завбільшки з колоску.
Серцем полискує.
Суцільний виспів.
Суцільна радість,
Так навстіж груди.
з грудної клітки
Стручнеста гроза —
Ні містка, ні кладки.

БАЗАР — ПОРУЧ І ОСТОРОНЬ

(Уривок)

Стоїть пейзаж налитий в бутлі —
Двигтять рослини ринки збуту.
Набін молочну плівку будня —
Й комахокрильний всесвіт дудлять.
На обрії в чохлах майбутнє.
Карнаси, полум'я хребти,
Що з хрустом з місяця ростуть,
Базар по камнях розметав:
"Нехай з наперстку зорі сплять,
Нема напарника літати,
Самі папуші і осли!" —
Буття із діжки — пугіном,
Весь мерехтом — і потонув.
Озерні лепехи послі
На лапах спомини принесли,
Надсипавши в росу паслін, —
Й по той бін. Тільки вогкий слід.
Кривою з крозоносну гру
По серце, по колодки агруз
Сліпучістю білків і гроз,
Назавжди, так увесь на раз,
Від світлоносної зарази
Безсилий глузд, золою розум,
В слігні куті ковтком розносить,
Звстрів — і захлинувся навстіж.
"Ти здійснення ти слуху витвір?"
Огуддя губляти і первні
(Надмірну проявивши ревність,
Зворотного домтали рівня)
На палиницю — Суд Страшний —
Летять на дудці жирляки.
Розтявши душу, дух левад
М'яку виделку влива —
Звиса з виделки голоза:
Веде на царство половин,
Де гусінь губною з трави
Здіймає міхи воскові
В світи зернини і заковик,
Де кущ-жижак, глибини тварина,
Весь мацальця, іде по ринві
І покришкою трощить ранок. —
Завинувши сяклом від реву,

Назавжди узаконив зрини,
 Що в навіженість наріка...
 Хоч як тебе я не зрікався,
 Базаре, ти з усіх лукавств,
 Із вироку, із кості й крові
 Відкраяний (і крицю кривдять),
 Із розчинів, як нетля з пам'яті,
 Навіки в застінки — злопам'ятний,
 У піджмурки, у навітін...
 Зелені плями на руках.
 Рай цвіркунів на жовткуні,
 На капустяному листку,
 На похваті у холодку.
 Збіговисько лопатекрилик,
 Ластатих вій, обрубки вимірів,
 Розплесканих пластами вимерлих
 В таке завершення світів,
 Що тільки присмерком світять
 По тій біл світла й сліпоті.

ТАК, САМЕ ЦЕ

(З "Відозви")

Правду — в землю.
 Кривду — в хоромн.
 Життєпорущники.
 Віроломн.
 Лицемірством світи урухомили.
 Живій м'ясорубці: "О, пані хороша!"

Світ би за очі —
 Де ти, мужносте?
 Реве м'ясорубка в простір порожній —
 Наступних трощить —
 Силосом людський овоч.
 Світ мовчить:
 "Є люд насъжжй, а є нічній!"
 Чужа сорочка плечей не пече.
 Кожен свій тільки чує.
 Чесність? —
 Зназдо невчасно.
 Крик без луни: звідки ти напасте?
 Вік не вирвуться з-під охорони.
 Цих без похоронів,
 Усіх — купно,
 Дитячий майданчик на трупи!
 Сумління? — А дикого каменя брили!
 Хіба не однаково, як до могили?
 Скільки мерцями земля не гула.
 Скільки дідів, юнаків, немовлят! —
 Нікому промовляти.
 За цими — не плакали і не тужили.
 По цих — і пам'ять покагували,
 Ніби ніколи вони й не жили.
 Тромби в каналах.
 Правду — в землю.
 Тільки ж вулкани,
 Вулкани — підземні!

ЕММА АНДІЄВСЬКА

МОЛОДА ТВОРЧИСТЬ
 В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ

Українській літературі - дорогу в світ!

"LA NOUVELLE VAGUE LITERAIRE EN UKRAINE"

В одному з попередніх чисел "Смолоскипа" ми писали, що літературною подією в останніх роках була поява збірки заглавних віршів В. Симоненка. Сьогодні з гордістю ми можемо сказати, що великою подією в українській літературі є поява антології творчості шестидесятників у французькій мові — "Нова літературна хвиля в Україні" ("La Nouvelle vague Literaire en Ukraine"). Поява цієї книги — це велике досягнення нашої творчої молоді, яка гуртується в ОУМФ і біля журналу "Бюлетень франко-український".

Ця молодь, яка родилася і виросла у Франції, зрозуміла і осмислила, що нашим найважливішим завданням у країнах Західного Світу — це промостити дорогу українській культурі в чужинський світ. І це завдання ця молодь добре виконує. Вона бачить, як і всі ми бачимо, що росіяни нас, під цим оглядом, випередили на десятиліття. В різних мовах є видані величезними тиражами твори російських бунтівників Євтушенка і Вознесен-

ського. Ще не висохла фарба на книжці Кузнецова "Бабин Яр", як вона негайно появилася в англійській мові в США. У нас ще немає таких зв'язків, ані таких засобів, щоб з такою швидкістю ці справи реалізувати.

Говорив поет:

Ми знову є. Ми пізні.

Найпізніші,

Що народили в худеньких матерів

В саду порубаних...

Наша творча молодь на чужині не може бути "найпізнішою". Тому появу цієї франкомовної антології можна лише привітати. Ми цим самим проломлюємо ту величезну кригу, яка гімалайськими горами стоїть на нашій дорозі.

Антологія "Нова літературна хвиля в Україні" — це перший творчий вияв нашої паризької молоді. За нею у французькій мові переклади Т. Шевченка, Є. Маланюка, на високому рівні їхній Бюлетень.

Антологія видана в гарному оформленні, на доброму папері, з передмовсю Емануїла Райса. Має 256 сторінок. В ній читач знайде переклади віршів Ліни Костенко, Івана Драча, Миколи Вінграновського, Євгена Гуцала, Віталія Коротича, Василя Симоненка, Григорія Кириченка, Ірини Жиленко, Людмили Скирди, Василя Голобородька, прозові твори — Є. Гуцала, Валерія Шевчука, Юрія Ковалю, уривки зі щоденника В. Симоненка. Літературна критика — статті Івана Дзюби й Івана Світличного.

Переклади, високого мистецького рівня, зроблені такими перекладачами: Марія-Франс Жакомон, Маргарита Матіє, Сирія Фальк, Оля Репетіло, Мирослава Маслоу, Каліна Угріш, Жізель Смоликевич, Дарка Фриз, Володимир Геннік, Одарка Гринчук, Ярослав Йосипишин.

Це, що зробили наші паризькі колеги — гідне наслідувати. Наш запит тепер до творчої молоді в США і Канаді: а що ви робите, друзі? Пасете задніх? Де ж наші англомовні переклади?

У 25-ліття Смерти О. Ольжича

ОСЕЛЯ ІМ. О. ОЛЬЖИЧА, США. В червні 1969 року припадатиме 25-та річниця смерті Олега Ольжича, визначного націоналістичного діяча, поета, публіциста, вченого й заступника Голови ПУН в часі останньої війни та патрона УАТ "Зарево".

Справу вшанування О. Ольжича було обширно обговорено на засіданні ЦП "Зарево", яке відбулося тут 27 серпня 1967 р. Рішено величаво відзначити цю річницю. Покликано Ініціативний Комітет в складі — д-р Марко Антонович — голова, ред. О. Зінкевич, Т. Онуферко й О. Бам-Бойчук

— члени. Ініціативний Комітет має, в порозумінні з іншими організаціями, покликати ширший Діловий Комітет, який займеться виданням творів О. Ольжича і зцвигненням пам'ятника на оселі його імені в США.

Рішено видати три томи творів О. Ольжича: I-ий том — поезії, II-ий — статті, III-ій — наукові праці й можливо IV-ий том — спомини про О. Ольжича й розгляд його творчості.

Діловий Комітет приступить до реалізації своїх задумів з початком 1968 р.

КИМНАТНА ОДІСЕЯ

— 1 —

Ряд воїнів
мої
пересікає Тернопілі.
В однім кутку —
Циклоп
оком синвоєнім
пожирає час;

У другім
звук ласкотять
і Скила і Харібда.

— 2 —

Модерний Геркулес
завоював стіну
та придушив маленьких
Бориса і Гліба.

А там
Скитальці снуть,
кругом танцює смерть,
внизу
помідорове море.

На обрії
мигнуть десь
Туркестан,
а все покрило сіре небо.

— 3 —

Іду крізь воїнів ряди.
Удалині — Нью Йорк,
на нього дмухають

всі четверо вітри;
а збсжу — цирк і коні.

— 4 —

Над Тернопілями
Тризуб,
а по боках
тут Саббат, Будда.

— 5 —

Внизу
на вишній землі
танцюють козакі.

Між свічниками
та біблійна риба
рот свій розвела.

— 6 —

Ще крок
і пам'ятник
тій мужній поетесі,
яка глядить на стовп,
що підпирає небо
і трьома сонцями
освічує Парнас.

— 7 —

Кругом
із лотуса
м'які крісла
сивими коріннями
вплітають сон.

— 8 —

Вертаюсь я назад
між воїнів ряди:

Тут Дікенс і де Сад,
Шевченко і словник
і Сйтс командують —
а в ряд пострілились

у чорних панцирях
пластинки

— 9 —

А десь вишзу
паркетом
вложені поля...

18/8/67
Д. СТРУК

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (І)

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В НІМЕЧЧИНІ

Нижче друкуємо першу частину статті української сімнадцятирічної студентки з Німеччини — Катерини Горбач.

Молода авторка, з притаманною їй вмістю вникати в суть молодезької проблематики, з'ясовує нам стан, в якому перебуває наша молодь в Німеччині та вплив німецького довкілля на формування її національного обличчя.

У другій частині К. Горбач звертає більшу увагу на ті моменти, які можуть втримати ту молодь при українстві, як рівнож і на ті, які роблять її байдужою і відштовхують від українства взагалі.

Молодій, позаткуюгій авторці, бажаємо багато успіхів в її творчій праці. — Редакція.

Останніми роками в нашій еміграційній пресі розвинулася дискусія про відношення української підростаючої молоді до українства. Оптимісти, або такі, які не хочуть бачити правди, твердять, що молодь ще "наша", реалісти вважають, що вона відчужується.

Щоб розглянути це явище, слід приглянутися ближче докільню, серед якого живе наша молодь в західній Німеччині.

Німецьке суспільство і його молодь можна поділити на чотири прошарки: 1) числом найменша група — інтелектуали, 2) найчисленніша група — міщани, ремісники та робітники, 3) селяни, 4) нефахові сезонні робітники.

Тільки одиниці з-поміж українських інтелігентів належать до першого прошарку, а ще менше число тих, які допроваджують своїх дітей до студентської лавки.

Цим, порівняно, легше зберегти своє українство. Інтелектуал старається відрізнитися від широкої маси і плекає всі атрибути, що підкреслюють його індивідуальність. Так він і своєю приналежністю до українства — для чужинця завжди буде цікавим. З другого боку, знову ж, у цих колах націоналізм й ідеалізм мають поганий присмак, особливо для німців, які з цими явищами вже мали досвід, і нинішня модерна людина не пішла б на смерть за ідеали, що за них ще гинули її батьки. Освічений українець і так до національного пи-

Катерина Горбач

К. Горбач народилася в 1950 році. Учениця середньої школи. Живе в Німеччині, пластунка, цікавиться літературою, спеціальною модерною поезією і драмою. Хоча студіювати славістику й германістику.

тання буде підходити більш з раціонального, поміркованого боку.

Проте багато українських інтелігентів, добившись бажаного становища, відрікаються рідного, з вигоди або комплексу меншевартості. Але далеко не всі діти нашої інтелігенції здобувають подібну освіту, як їхні батьки. Велика частина, не викрививши з себе наполегливості закінчити студії, виявляє якийсь фах і тим самим належить вже до робітничо-міщанського прошарку. Умови для збереження національної свідомості тут комплікуються наставленням німецьких міщан, що мають ще вузько-національний горизонт, — з традиції є ксенофобами, і не мають відваги, бути індивідуалістами. Німецьке міщанство дуже сильне, а його світ дуже обмежений і егоцентричний — найважливіше в їхньому житті це безпека, забезпечення

сталого заробітку і пов'язаних з цим вигод. Ксенофобія розвинулася в Німеччині ще з часів ремісництва, зорганізованого в цехах, якому чужинець становив конкуренцію, і його відповідно бойкотували.

Колишні ремісники дорівнюють тут нинішнім міщанам, в яких це наставлення втрималося. До того долучилася лють на велике число переселенців і втікачів зі сходу Німеччини, що на них треба було платити, і які також забирали робочі місця. Найбільше число цих втікачів опинилося в Гесії, і тут лють і погорда до несвоїх може найбільші. В такому оточенні для українця важко зберегти свою національність, бо це могло б його наразити на невгоди.

Велика частина таких молодих людей одружується з неукраїнцями, приймає дрібноміщанські звички, і в такий спосіб ще скоріше асимілюється.

Ще глибша ксенофобія панує серед нефахових, сезонних робітників. Цей прошарок складається в Німеччині дуже часто з чужинців, що живуть скупчено в окремих оселях. До нього нині належать також італійці, еспанці й греки, що приїжджають сюди на роботу. Ця верства соціально найбільше загрожена, бо у випадку фінансової кризи такі робітники стають безробітними. Поміж ними самими їхня національність вже стала лайкою.

Погорду німців до них вони переносять на співжителів іншої національності. Діти наших робітників майже ніколи не здобувають навіть середньої освіти, бо докільля їм цього не уможливилює.

Деякі люди ще тримаються свого, але велика частина таких батьків говорить до своїх дітей каліченим німецьким діалектом, так що такі діти переважно не знають добре ані української, ані німецької мови, а тому, що вони взагалі вським навчанням мало цікавляться, їх лякає все, що має зі школою до діла, то вони і не виявляють зацікавлення до українства, до нашої мови й культури.

А найбільша частина наших людей в Німеччині живе саме в такому довкіллі.

Зовсім окрему верству в Німеччині творять ще селяни. Матеріально вони забезпечені задовільно і втішаються фінансовою підтримкою держави, їхня молодь в більшості зорганізована конфесійно. Багато українців, вивезених під час війни, залишилися по німецьких селах, або й повернулися туди з міст. Вони живуть дуже розкинуто, і українська громада про них здебільша мало що знає. В католицьких околицях ці люди ще ходять до церкви, а в протестантських релігійно зовсім збайдужіли. Цей прошарок зовсім засимілювався, діти часто вже й не знають, що вони українці. Якщо батьки, однак, затримують українство, вони накликають на себе ворожнечу цілого села, селяни ж бо теж негативно наставлені до чужинців, а до слов'ян зокрема, якими вони навчилися поштуркувати під час війни.

Зустріч членів "Зарева" в Мюнхені в квітні 1967 р. з Головою ЦП "Зарева" — Павлом Дорожинським. Сидять з-права: д-р Іван Жегуц, Мирослав Тофан, 1-р Петро Горбань, Павло Дорожинський, мгр. Антін Мельник, Богдан Микитчак, мгр. Мирослав Антохій, Михайло Березюк, Іван Керестіль і мгр. Володимир Дідович.

В громадській ізольованості цих наших селян від нашої громади з її скупченнями по великих містах дещо завинила й українська громада, а найбільше церква, яка зараз після війни не переставалася на теку форму громадського життя і душпастирства, — об'їзд окремих людей, яким не завжди було можливо втримати зв'язок з українським центром у місті.

Крім цих груп молоді, окрему ще становлять діти мішаних подруж, геловно з прошарку міщанського і робітничого. Дуже рідкісні випадки, в яких український партнер перетягнув іншомовного до українства. Переважно український партнер у подружжі має комплекс меншевартості.

Після війни, під час голодних років у Німеччині, українські чоловіки працювали в американців і діставали всякі приділи і пакунки. Німкені забували відразу до слов'янського "унтерменш"-а. Німецькі ж чоловіки погинули на війні, чи то ще перебували в полоні. З таких причин німецькі жінки походили заміж за чужинців — в тому й за українців. Сьогодні ж, у час добробуту, приділів чоколяди вже не треба, і такі подружжя або розходяться, або український партнер вповні асимілюється до своєї німецької половини. Діти таких подруж не знають ні слова по українському, а навіть сміються враз із німецькою матір'ю з каліченої німецької мови свого батька.

Така національна безхребетність доводить деколи до того, що той батько-українець навіть зі своїми земляками, поміж яких показується тільки тоді, як він у біді, починає говорити по-німецькому.

Отак втримання національності в молоді залежить також від соціального прошарку, до якого вона належить.

У першу чергу воно залежить, очевидно, від

батьківського дому, а в дальшому співвідповідальна за це громада і церковна спільнота. Тут і лежить вина церковної спільноти, що її представники рідко ходять по окремих розкинутих родинках і не пробують притягнути їх до громади.

Велику вину має українська громада, яка більше турбується всякими партійними і особистими інтригами, ніж притягненням молоді — з усіх названих груп.

Катерина Горбач

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Думки з нагоди високошкільних днів "Зарева"

Сьогоднішній світ творить нас і в творенні його кожний з нас бере участь якимсь молекулярним відсотком. У всій багатогранній складності він являється бездонним джерелом знання і розвитку тих одиниць, які стремлять до свого повновартісного росту. Після довгих років по різних школах, виходиться з різними посвідками і з гірким почуттям, що властиво мало ще відкрито у власному горизонті.

Більшість т. зв. вічних студентів далеко не диваки і не аскети. Вони шукачі у світі базпредметностей вічних вартостей, чинників впливаючих на весь комплекс процесів. У суті протилежності до тих, котрі черпають майже виключно зі світу матерії, ці одиниці дійсно здаються незвичайними: вони ж збагнули, що несвідомо, всі ми є співучасниками безконечної метаморфози світу, який, як кожний твір, відзеркалює того, хто його творить. Та й більшість з нас старається не відставати, не залишатися позаду подій, досягнень, відкриттів і вершин духовного вияву мистецької творчості.

Якщо ми цікавимося всім цим, то тим більше нас повинно заторкувати життя однієї країни, котрої спадщина поклала найбільше основ у нашу духовність.

Із заслуженою гордістю ми свідомі вартостей, творених нами, ізгоями, але одночасно нам тяжко зрозуміти і кожночасно пам'ятати, що ми тільки мала частинка багатомільйонного народу, який живе, працює і творить там по-неволі занузданий, часто знеохочений, але не зневірений у своїх ядрах. Якщо ми думали інакше, то 60-ті роки вказали власне на силу відродження, яка так несподівано і буйно прориває штучні застави.

Це те, що захоплює нас. Але більшість процесів дійсності в Україні є далеко незахоплюючі, як для нас тут, так і для українців там. У розгляді сьогоднішніх проблем потрібно здорової аналізи, без порожніх фраз інтерпретування і без барвистих коментарів. Дійсність не тільки чорна чи біла, але також складена з калейдоскопу всіх можливих відтінків, пізнання яких вимагає чутливого й справедливого мірила. Суха об'єктивність не дуже притаманна провідникам української еміграції, але її потрібно виховати і виростити, так як кожному рису культурного народу.

Сучасна українська студіююча молодь, молодша й старша, засвоїла такий підхід далеко більше, ніж її попередники. Красномовні виклади й промови, притаманні нашим академіям, розглядаються нею, як анахронізм. Таке ставлення впливає не з браку пошани, тільки з надужиття несуттєвими формами патріотизму. Багаті можливості науки сприяли інтелектуальному розвитку нашої молоді. Тому їй не вистачає саме вивчення українських проблем. Потрібний також обмін думок, як із знавцями, так і зі своїми ровесниками.

Така ціль Високошкільних Днів, які влаштовує вже третій рік Красний Провід "Зарева" в США на оселі ім. О. Ольжича. З ряду коротких доповідей молоді, і навіть старші, могли познайомитися з деякими процесами сьогоднішньої України. Як і в минулому, запрошені доповідачі є знавцями окремих ділянок, тому й характер цього річних Високошкільних Днів не виходив поза межі академічного трактування проблем.

Оксана Бакум

ТРЕТІ ВИСОКОШКІЛЬНІ ДНІ "ЗАРЕВА"

Оселя ім. О. Ольжича, США (Вл. кор.). Важливою подією в житті української академічної молоді в США були треті Високошкільні Дні "Зарева", які відбулися 26 - 27 серпня 1967 р. на оселі ім. Ольжича.

Загальна тема "Україна сьогодні", висококваліфіковані доповідачі, понад 60 учасників і ши-

рока дискусія — забезпечили повний успіх Високошкільних Днів.

Високошкільні Дні відкрив заступник Голови КП "Зарева" інж. М. Герець, а ними керувала Оксана Бакум, діяльностейний референт.

В програмі Днів виголосили доповіді о. Любомир Гужар, проф. Всеволод Голубничий і д-р

Оля Репетило - Яцюра.

Отець Любомир Гузар доповідав на тему "Церква в Україні й ми". Доповідач говорив в основному про дві окремі речі — церкву (зовнішні форми релігійного життя) й віру (Божа сила діюча в людях), цебто видимі й невидимі прояви релігійного життя. О. Л. Гузар, з'ясувавши, як більшовицька влада в Україні знищила видимі прояви релігійного життя (УАПЦ і УКЦ), веде зараз наступ на невидимі прояви — віру. Більшовики шукають відповіді на питання, що породжує віру в людині, щоби протиставитися їй різними методами пропагандивного й наукового характеру.

Зупиняючись над питанням, як допомогти поширенню й закріпленню християнства в Україні (а не поширенню впливів тієї чи іншої церкви), доповідач вказав на три основні моменти:

1. Потреба доброго прикладу церковної ієрархії й мирян, щоб доказати, що віра і церква є основою й опорою нашого життя на чужині.

2. Потреба наукових праць, які б розглядали в науковий спосіб питання релігії, походження людини і її призначення, етики й моралі та віри людини.

3. Потреба апологетики, відповідей на протирелігійні виступи комуністичної пропаганди. Такі відповіді мали б мати наукове пояснення, щоби могли дійти також до розуміння інтелігенції і вчених в підсовєтській дійсності.

У дальших своїх твердженнях і висновках, о. Л. Гузар говорив про далекоїдучість релігійного життя — визначення поняття, що таке означає бути українським християнином, що робить церкву українською, зокрема зупиняючись над потребою скріплення віри в Україні в обличчі знищення й заборони українських церков.

Проф. Всеволод Голубничий доповідав на тему "Економічні взаємини України з Росією та іншими республіками (до питання про колоніалізм)". Основним питанням доповідача, на яке він шукав і дав відповідь, було — чи Україна є колонією Росії, чи ні?

Розглянувши різні дефініції поняття економічного колоніалізму, доповідач ствердив, що ніхто з західних економістів не вважає Україну колонією Росії. Україна є грабована, економічно жорстоко експлуатована, але це ще не є ознакою колоніалізму і його не можна науково доказати й підтвердити.

Проф. В. Голубничий розглянув теорію М. Волсбека про колоніалізм України, сперту на дані Доброгосова, стверджуючи, що його аргументація з наукового погляду була дуже слаба і має більше публіцистичний, чим науковий характер. Згідно з істориком економіки Оглоблином, з висновком якого доповідач погоджувався, Україна не була єні за царату, ані при більшовиках економічно інтегрованою частиною Росії, а є окремою, відрубною й самовистачальною економічно країною, не

зважаючи на те, що вона входить і є частиною всенационального російського економічного комплексу.

Доповідач розглянув також праці проф. Коненка і д-ра З. Мельника, які, як і Волобуєв, доказують, що Україна є колонією Росії, утотожуючи грабіж і експлуатацію з колоніальним статусом та користуючись більше політичними мотивами, чим суто економічними.

Проф. В. Голубничий навів цікаві дані про економічну експлуатацію України. Спираючись на радянських даних, він вказав, що Україна втрачає річно на користь Росії чотири мільярди доларів, що в Росії заробляють на 15% більше, як в Україні, що в Росії вищі заощадження, що вказує на більший добробут росіян, що в Росії постачається житлові помешкання на кошт держави, а в Україні продається на кредит.

У заключному слові доповідач зробив ствердження, що науково доказано, що Україна є сильно експлуатована, але це не означає, що вона є колонією. Бо, чи можна uważати колонією країну, яка є серед десяти найбільш розвинених країн світу?

Д-р Оля Репетило - Яцюра говорила на тему "Українська література після шестидесятиників". Доповідачка зробила аналіз творчості молодих поетів в Україні, які влилися в українську літературу після шестидесятиників. Ця творча молодь є характерна своєю бунтівністю проти радянської дійсності та проти затиску свободи творчості. Молода творчість є дуже зближена до філо-

12 - 26 серпня 1967 р. в Колеж Парку (Мериленд) відбувся XX-ий Конгрес централі американського студентства — ЮСНСА. В працях Конгресу брала дуже активну участь також делегація СУСТА.

На фото представники СУСТА (з-права) — Андрій Чернодольський (Віцепрезидент СУСТА на Схід) і Лариса Янів (Віцепрезидент Зовнішніх Зв'язків) разом з представниками литовських студентів.

софських роздумувань, вона твориться не лише для літераторів, а її значення не лише суто мистецьке, але й в багатьох випадках — політичне. Тоді коли поезія наймолодших має високі мистецькі вартості, то проза у нас не виросла з новель, а молоді прозаїки ще не зуміли створити великих творів. Поезія наймолодших стала такою популярною в Україні, що вона стала магнітом для творчої молоді.

Порівнюючи творчість шестидесятників і тих, які прийшли після них, д-р О. Репетило-Яцюра на численних прикладах доказала, що дуже часто в них зустрічаються ті самі образи й навіть теми, і що серед наймолодших є багато посередніх творів і менше цінних.

Творчість "тих, які прийшли після шестидесятників" (ми їх назвали "поетами чекання" — прим. кореспондента), дисповідачка аналізувала з трьох

аспектів: форма, вислів і зміст поезії.

Окремо зупинилася вона над творчістю відомих уже в Україні молодих поетів — Р. Кудлика, Л. Тиглій, І. Калинця, М. Саченка, Р. Лубківського, І. Жиленко, Л. Коваленко, С. Йовенко, В. Голубородька, Л. Скирди, В. Кордун, А. Кам'яничук, та інших.

Після кожної доповіді, присутні ставили доповідачам багато питань і відбувався широкий обмін думками. В якому брали участь д-р М. Антонович, Алла й Михайло Герець, Анна Процик, Оксана й Володимир Бакум, О. Ганас, Т. Онуферко, О. Зінкевич, П. Дорожинський, Б. Гасюк, п. Химич, Б. Ковч, д-р О. Репетило-Яцюра, Р. Мац, Х. Турченко, дир. Дем'янчук, проф. В. Голубничий, Л. Калинич та інші.

У суботу вечером відбулася студентська забава.

Зближається СКУВС

Під час літніх місяців окремі комісії підготовки Світового Конгресу Українського Вільного Студентства (СКУВС) відбули свої засідання, на яких було узгоджено ряд принципових справ, виготовлено різні проекти та плани.

Всі засідання відбувалися в дружній та товариській атмосфері й не було ані одного випадку якихось непорозумінь, чи нарушення цих співвідносин. Всі учасники засідань старалися якнайбільш конструктивно спричинитися до успішного переведення й відбуття СКУВС.

НАРАДИ КОМІСІЙ

Засідання Статуткової Комісії. 12 серпня 1967 р. відбулося в Нью-Йорку друге засідання Статуткової Комісії, яка має підготувати статут переорганізованого ЦЕСУС-у і підготувати проєкт програми СКУВС.

В засіданні взяли участь: Є. Гановський (ЦЕСУС), В. Бакум (САУС), О. Зінкевич ("Зарево") й І. Павленко (ОДУМ).

На засіданні, яке тривало майже шість годин, було в основному переглянуто попередній статут ЦЕСУС-у та після узгоджень всеціло його змодифіковано, пристосовуючи до сучасних вимог української студентської дійсності. Великим новумом у новому ЦЕСУС-і буде те, що його дійсними

членами будуть також ідеологічні й конфесійні студентські товариства.

Проект нового статуту ЦЕСУС-у було розіслано, для узгодження, до всіх студентських союзів і центрів ідеологічних товариств.

Засідання Редколегії спеціального видання з нагоди СКУВС. 12 серпня 1967 р. відбулося в Нью-Йорку перше засідання Редколегії спеціального видання з нагоди СКУВС. В засіданні взяли участь П. Дорожинський (голова Редколегії), Є. Гановський й О. Зінкевич — члени.

Члени Редколегії розподілили між собою обов'язки, згідно з якими статтю про 45-ліття ЦЕСУС-у писатиме П. Дорожинський, про проблеми переорганізації ЦЕСУС-у — Є. Гановський і про студентство в сучасній Україні — О. Зінкевич. Односторінкові інформаційні матеріали про окремі організації мають підготувати станомі союзи й ідеологічні та конфесійні товариства.

Засідання Пресово-інформаційно-фінансової Комісії. 19 серпня відбулося на "Союзівці" третє засідання цієї Комісії СКУВС. В засіданні взяли участь Л. Зобнів (СУСТА) — голова, М. Герець ("Зарево"), Т. Тарнавський (СУС-ТА) і Б. Гасюк (САУС) — члени.

На засіданні обговорено пресо-

во-видавничу діяльність ЦЕСУС-у та можливості фінансування його видань.

Комісія пропонує, щоб ЦЕСУС видавав інформаційний бюлетень в українській і англійській мовах, а на закінчення кожної каденції — окремий альманах.

Пленарне засідання Підготовчих Комісій СКУВС. 9 вересня 1967 р. відбулося в Нью-Йорку, в Українському Інституті Америки, третє пленарне засідання, в якому взяли участь члени Організаційної, Статуткової й Пресово-інформаційно-фінансової Комісій.

Засіданням керував голова Організаційної Комісії Богдан Фштейн, а в ньому взяли участь: Лариса Янів, Л. Зобнів і Т. Тарнавський (СУСТА), Б. Гасюк (САУС), О. Зінкевич, М. Герець, Аня Процик і М. Годованець ("Зарево"), В. Росинський й І. Павленко (ОДУМ), Б. Кульчицький, В. Ванчицький і Х. Кульчицька (ТУСМ). Частинно в нарадах брали участь члени Управи СУСТА — Ю. Кульчицький, А. Чорнодольський і Л. Ковалишин.

На засіданні, яке тривало шість годин і під час перерви якого місцева УСГ приготувала перекуску для його учасників, даліше узгоджено та вирішено ряд справ.

Рішено запросити до участі в СКУВС Студійне Т-во ім. М. Гру-

шевського та Студентське Т-во ім. В. Липинського.

Після довшої дискусії над проектом статуту ЦЕСУС-у, який підготувала Статутова Комісія, рішено, на пропозицію Л. Яніч, обмежити заступництво ідеологічних організацій в ЦЕСУС-і. В цьому напрямку було прийнято компромісовий внесок О. Зінкевича, згідно з яким визначено представництво ідеологічних і конфесійних організацій в конгресах ЦЕСУС-у. Узгоджено також, що догової Управи ЦЕСУС-у не будуть входити особи, які активно zaangażовані в ідеологічних організаціях та, що віцепрезиденти ЦЕСУС-у від ідеологічних і конфесійних товариств будуть мати лише дорадчий голос. Все це зроблено з ціллю, щоб заповнити за ЦЕСУС-ом і надалі станом його характер, а рівночасно, щоб він об'єднував всі студентські організації в Західному Світі.

Крім важливих статутових справ, які забрали найбільше часу, і які ще раз має розглянути Статутова Комісія, обговорювано справи фінансові, видання спеціальної брошури з нагоди Конгресу, справи пропаганди СКУВС, приміщення, бенкету та багато іншого.

На засіданні було помітно активну участь групи його наймо-

лодших учасників, які не належать до жодних ідеологічних організацій і які побоюються, щоб представники цих організацій не домінували в майбутній Управі ЦЕСУС-у. Між ними і деякими представниками ТУСМ-у відбулася в кількох місцях жива виміна поглядів.

На цьому засіданні, яке закінчилося в пізніх вечірніх годинах, було представлено його учасникам проект заклику СКУВС до студентства в Україні, який підготувало "Зарево". Резолюції, які підготовляють спільно СУСТА і СУСК та проект заклику до студентства на чужині, який підготував ТУСМ, ще не були готові.

Семінар СУСК-у - 67

Монреал (Вл. кор.). 1—4 вересня 1967 р. відбувся в Монреалі семінар на загальну тему "Роль канадських українців в другому сторіччі Канади". Цей небувалий семінар організувала центральна українських студентів у Канаді — СУСК і в ньому взяло участь кілька сот студентів з різних високошкільних місцевостей — Торонто, Вінніпегу, Саскатуну, Ванкуверу, Едмонтону, Оттави, Монреалю та інших.

Семінар розпочато в суботу 2 вересня в Каледжі Лойола товариською зустріччю, в якій взяло участь понад двісті студентів і яких вітав від монреальських студентів Ізидор Попович та президент СУСК-у Любомир Жила, від канадського уряду — Врей Меккесі, а від опозиції — Графтей.

Перша сесія ділових нарад була присвячена темі "Перспективи українців у канадській політиці й канадських політичних партіях". Дискусією проводив студент Ро-

ман Мельник, а доповідачами виступали — голова канадського комітету для політичного планування молодих лібералів Т. Пірсон, депутат Графтей, депутат Меккесі та ряд студентів.

На другій сесії, в понеділок 4 вересня, обговорювано перспективи збереження українства в торговому сторіччі Канади. Доповідачами були: п-ні Вангенгайм, соціолог Торонтського університету (погляд канадсько - англійського життя), проф. Форті з Лявальського університету (погляд канадсько - французького життя), та сенатор Павло Юзик (погляд канадсько - українського життя). Доповідачі підкреслювали динамізм української етнічної групи та віру в розвиток і збереження української культури.

На третій сесії, яка відбулася в той самий день, виступили Микола Плав'юк, заступник Президента КУК-у та М. Сосновський, кореспондент пресової галерії ка-

надського парламенту в Оттаві. Обидва доповідачі говорили про розвиток українського політичного життя в Канаді, вказуючи на його специфічні умови та залежності майбутнє українців від бажання молоді брати участь в українському організованому житті.

У неділю, 3-го вересня, відбувся з'їзд українського католицького студентства, об'єднаного в "Обнові", в якому взяв участь Митрополит Кир М. Германюк. Митрополит М. Германюк у своєму виступі закликав молодь зберігати рідні традиції, культуру, українську мову та свою національну гордість і підкреслював обов'язки молоді супроти своєї рідної церкви, народу й українців в Канаді.

Учасники Семінару - 67 взяли участь в ЕКСПО -67 та закінчили свою, надзвичайно успішну зустріч, бенкетом і балом в готелю Шато Шамплей.

ХРОНІКА

● Б'юенос Айрес. Нова Управа САУС-у. До нової Управи САУС-у — Союзу Аргентинсько - Українських Студентів входять: Євген Цап — голова, Маруся Леськів — заступник, Діана Леся Колодій —

секретар, Омелян Собенко — заступник секретаря, Володимир Тимочко — скарбник, Маруся Балашук — заступник скарбника, Іван Стецюра, Ігор Василюк, Олег Максименко, Степан Ратушняк, Люд-

вик Гоцуляк — члени Управи.

● Вашингтон. СУСТА збирає дисертації з українською тематикою. Управа СУСТА звернулася з закликом надсилати їй докторські, магістерські та студентські семес-

трові дисертації з українською тематикою. Цим студентська централь в США хоче гідно відмітити 50-ліття Української Національної Революції та створення Української Державності у формі УНР, видаючи ці праці окремим виданням. Всі інформації та матеріали проситися слати на адресу Президента СУСТА:

G. Kulchysky,

1607 N. Quinn St. Apt. 103
Arlington. Va 22209

● **Оселя ОДУМ-у "Київ", Ахрон, Н.Й.** 17-ий З'їзд ОДУМ-у. 2—3 вересня 1967 р. відбувся з'їзд Об'єднання Демократичної Української Молоді, організації, яка об'єднує також велику кількість середньошкільної й студентської молоді. В часі з'їзду, який присвячено 50-літтю Української Національної Революції, було заслухано програмову доповідь Миколи Дзябенка — "Українська молодь в сучасному та майбутньому" та влаштовано бенкет з численною участю представників українського громадянства.

З'їздом керувала президія в складі: д-р Юрій Криволап — голова, інж Євген Кольман — заступник та Г. Євсєвська і А. Ревенко — секретарі.

В склад Центрального Комітету ОДУМ-у зі США обрані: д-р Ю. Криволап — голова, інж. Павло Лимаренко — другий заступник, інж. Олексій Шевченко — референт зовнішніх зв'язків, інж. Іван Павленко — референт юнацтва, Микола Вірний — секретар.

До Головної Управи ОДУМ-у в США були вибрані: інж. В. Григоренко — голова, С. Лободенко,

М. Шульга, П. Сенько, В. Поливко, Л. Ревенко, О. Коновал, О. Пошиваник, В. Ріжко та Є. Кольман — члени.

● **Нью Пальц, Н.Й.** Український Студентський Клуб (жор. О. В.). З початком 1966 ак. року оформився УСК при Коледжі в Нью Пальц, Н.Й. Продовж останнього року це невеличке товариство, яке має всього дев'ять членів і головою якого є Галина Дуда, а дорадником Вол. Бакун, професор французької мови й літератури, проклало багате ентузіазму, працьовитості і завзятості, що могли б подивляти інші студентські товариства з багаточисельним членством.

Свою діяльність Клуб спрямовував у напрямку знайомлення американських студентів з українськими справами і нашими культурними надбаннями.

До важливіших виступів УСК-у і його діяльності слід зарахувати:

Участь у спортивній параді, де члени Клубу їхали на прикрашеній платформі в національних одягах з символом українського привітання — хлібом і сіллю.

28 листопада 1966 р. в бібліотеці Коледжу була влаштована виставка української літератури, мистецтва й історичних пам'яток. Прихильний відгук на цю виставку був опублікований в журналі "Спекел". В цей же день молодий архітект Т. Геврик мав доповідь про українську церковну архітектуру, ілюструвавши її прорізками.

Напередодні минулорічного Різдва, Клуб взяв участь у "Ве-

чорі колядок різних народів", в якому крім української студентської групи брали участь також французи, німці й еспанці. Команда національна група розказувала про свої різдвяні звичаї та виконувала колядки.

У кінці лютого ц.р. Клуб запросив відомого митця Оксану Вікул, яка дала доповідь з показом писання українських писанок.

З іншої ділянки діяльності треба відмітити обговорення членами Клубу двох питань — "Акультуризація - асиміляція чи синтез?" та "Філософічні аспекти патріотизму".

Весною члени УСК-у взяли участь в лекції о. Гузаря про "Нові течії в релігії сьогодні", яка відбулася на "Союзівці", директор якої п. В. Квас завжди дуже прихильно ставився до діяльності Клубу та в багатьох випадках був дуже допоміжним для нього.

У своїй праці УСК натрапив також на деякі труднощі зі сторони університетських властей, які дали йому статус "зарєєстрованого" Клубу, але "не визнаного", через що він і не може в цілості користуватися з фінансових привілеїв університету.

До труднощів, які ще треба переборювати, треба зарахувати відмову мистецької галерії коледжу на дозвіл влаштувати виставку українського мистецтва, мотивуючи це тим, що, мовляв, українське мистецтво "є відстале в стилі і не викличе зацікавлення".

Праця УСК-у, яка є спрямована на зовнішній відтинок, є важка, але рівночасно дуже корисна і вона повинна дістати підтримку кожного місцевого студента.

ПОДУМАЙТЕ І ПОРІВНЯЙТЕ

Учнівська екскурсія в Україні

Київська газета "Радянська освіта" (ч. 52) опублікувала знамениту розповідь учня Миколи Гаценюка з селища Коломак на Харківщині про поїздку групи школярів разом зі своїми учителями на Кременчуцьке море. Передруковуємо нижче повну гумору розповідь, з якої виразно видно, як живуть і працюють учні й учителі та яке спів-

відношення між ними — без змін і скорочень.

Іздили. Аж три дні іздили. Марина Свиридіна сказала, щоб завтра були в школі, як штик! Потім цілу годину наказувала, що брати в дорогу, як поводити себе на воді. Ніби маленьким дітям. Аж набридло! Я навіть не витримав і потихеньку етік. А що?! Завтра

вирушати, а я буду гас гаяти? Треба ж добре приготуватись.

Зійшлись ми ранком до школи, а Марини Свиридівни ще нема. І директора нема.

Підїхала машина. Зупинилась. Виходить з кабінки Дмитро Мартинович і каже:

— Тепер зекайте тут, поки всі зїйдуться.

— А ми всі уже зійшлись!

— Та ні, ще ж учителі повинні прийти. Зараз я їду Марину Свиридівну кликати.

“От добре! — думаю. — Тим часом я своє вудлице заховаю с кузові під соломкою. А то Марина Свиридівна не дозволить його брати. Я вже знаю її!”.

Забрались ми на машину й зекємо. Довгенько довелося зекати. Виявляється, Марина Свиридівна ще за своїм племінником подалася. Нарешті, багимо, їдуть разом.

— Тепер мотайте з переднього ряду, — кажу хлопцям. — Ці місця вчителі займуть.

І хлопці опинились тепер аж на задньому ослоні. А я посередині! Я це діло зразу скумекав!

Через дві години ми були в Полтаві. Підїхали туди, де найбільше магазинів і базар поруг. Тут Марина Свиридівна наказала нам сидіти — і ні з місця!

Вчителі подались кудись, і Марина Свиридівна теж.

Сидимо, зекємо... А сонце як на зло... Так пезе, що аж до п'ят пронизує... Минає година, а ми сидимо. Вже й зо дві пройшло, а ми сидимо!

Потім погали сходитись учителі. Накупили-и! Ви б тільки бажили! Відер. Каструль. Бутлів. Добре, що хог обплетених лозкою. Орина Гнатівна примус кутила. Віра Антонівна — електричну диктовку. А Орина Гнатівна ще й капкан десь надибала. Бо в неї дома недавно криса кроленят у клітці погризла.

Я вже думав, що зараз поїдемо. Але Марина Свиридівна ще побігла з Тимком йому пальто купувати. І ще ми години дві зекали. Де той Тимко взявся з своїм пальтом?!

До везора ми добрались до Кременгука. Вибрали там собі хороше місце в саду коло літнього кінотеатру. Повезсрjali й полягали спати.

Прокинувся ранком, глянув — вчителів нікого нема. “От тобі й маєш! — думаю. — Не інакше, як знову купувати щось гайнули”. Питаю у шофера.

— А різка далеко зїдси?

— Та ось поруг Дніпро!

“Оце діло! — думаю. — Хай тепер хог і цілий день базарюють. А я їду рибку вудити. Поки з герв'яків сухарі не зробились”.

І шугнув. Милико за мною. За ним Петриос. Так ми втрїох і опинились на березі Дніпра.

Я миттю засипув вудку. А хлопці кину-

лись у воду. Красота! Воля нам — козацьким синам!

Повернулись ми до машини годині у дванадцятій. Марина Свиридівна і Віра Антонівна вже були тут. Пу, і всипала нам Марина Свиридівна! Потім прїйшли інші учителі. Орина Гнатівна прицуганила виварку й ноги. А Оксана Петрівна собі плащ купила і книг цілу купу. І таку лампу електричну на високій мідній трубі. Торшер називається. Можна, каже, хог у головах, хог у ногах ставити. Хто як любить гитати. А Марина Свиридівна і Віра Антонівна не багив, що купили, бо вони вже все повклали в машину.

Нарешті, поїхали далі. До Кременгуцького моря доїхали, коли вже сонечко зовсім низько сіло. Ні кінця ні краю не видно! “Аж стуг я, — думаю, — наловлю забаків! Ось тільки влаштуємось десь і все! Мене, як корова язиком злиже!”.

Але не так усе тїйшло, як думалось. Нас розмїстили аж на третьому поверсі. І школу негайно закрили. Так Марина Свиридівна звелїла. Не вдалось мені порибалити.

І ранком нас не випускав з школи завгосп, аж поки з базару не повернулись учителі.

Прїйшли. Щось ще накупили. Та що мені до того?...

Марина Свиридівна зводила нас на берег моря. Купатись не дозволила, “щоб ще хто не поплив, як сокира” — зауважила. Постояли ми на березі, постояли та й пішли до школи. Зайшли у шкільний двір, а вчителі вже сидять на машині. Орина Гнатівна накупила в магазині полотна, а в дорозі погала з одного куска шити здорову торбу. На машині підкидає, а вона все не в полотно голкою, а в пугку, пугку. Сердиться, плюється, а шие. Я думаю: “Нащо їй зараз торба?”

Та до Полтави торба була готова. А там ми знову зупинились, і вона в ту торбу накупила повнісінько пшона для своїх курчат. Ох, і запаслива жінка!

А Оксана Петрівна знову книг накупила. Нащо їй стільки тих книг?! Ніби їх у нас у шкільній бібліотеці нема?

Після Полтави ми всі з'юрмилися у кошицю у самому кутку кузова, бо й торбу треба було поставити і ще якісь там пакунки. А неадовзі торба лопнула по шву. І пішло-о пшона по кузову! Зупинили машину, зібрали пшона в ноги. Ми ще потїснились назад.

— Нізого, — каже Орина Гнатівна, — в тісноті -- не в обиді. Жаль, що пшона он скільки пропало.

От так ми й зїздили на екскурсію до Кременгуцького моря!

Розповід учень Микола Гаценюк
Записав учитель В. Овчаренко

Осип Зінкевич: ЗА ЇХНЮ СВО-
БОДУ! (Захальовні матеріали
з України). — В'язеслав Чор-
новіл: УРИВКИ ЗІ ЗБІРКИ. —

ЛИСТИ УВ'ЯЗНЕНИХ З МОРДОВІЇ. — Михайло Осадгий:
ТЮРЕМНІ ВІРШІ. — Михайло Масютко: ТЮРЕМНИЙ
ВІРШ. — Святослав Караванський: ТАБОРОВІ ВІРШІ. —
КРИК З МОГИЛИ (уривок з захальовної збірки).

ЗАХАЛЯВНІ МАТЕРІЯЛИ З УКРАЇНИ

ДО СОВІСТІ СВІТУ

*Це не віри, це не гімн, не ода
І не плід віршоблидних маній,
Це жага, це мольба свободи,
Це смертельного крик останній.*

*Він стоїть на краю могили
І жде кулі в свій гордий зерен,
Дротом руки йому скрутили
Спадкоємці Ягод і Берій.*

*Він стоїть на краю могили,
А в могилі — на трупах трупи,
Розум людства! Всетворга сило!
Це на тебе піднято руку!*

*Хто дав право людей карати
За правдиве, за щире слово,
За любов до сестри, до брата,
За любов до своєї мови?*

*Хто дав право, о, совість віку,
З найгесніших робити в'язнів,
А зате на голі народу
Наставляти катів і блазнів?*

*То ж гляди — бережи свій зерен,
Вільний розуме — Совість віку,
По тобі у космізну еру
Кулеметний вогонь відкрито!*

Святослав Караванський
(Явас, Мордовська АРСР, 1966)

“smoloskyp”
magazine of ukrainian youth and students

6

1967

“СМОЛОСКИП”

Журнал української молоді і студентства
Появляється раз на два місяці

Видає: Видавнича Комісія “Зарева”
при допомозі Комісії Молоді ІСНО
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Видавнича Комісія “Зарева”:
Лев Винищкий — голова, Марко Антонович,
Богдан Гасюк, Павло Дорожинський, Осип
Зінкевич, Анна Процик, Данило Струк —
члени.

Головний редактор: Осип Зінкевич
Члени Редколегії: Богдан Гасюк,
Данило Струк.
Технічний секретар: Петро Багрій
Мовний редактор: Олексій Шевченко

Адреса для редакційного листування:
SMOLOSYP
P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

Редакція застерігає собі право скорочувати
і виправляти рукописи. Підписані статті не
завжди відзеркалюють погляди Редакції чи
Видавничої Комісії. Передрук окремих стат-
тей дозволяється тільки за виразним подан-
ня джерела.

Передплати:

2.00 дол. на рік; 3.50 дол. два роки; 5.00 дол.
три роки. Поодинокі число 35 цент.

Чеків виставляти на: SMOLOSYP
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

“Smoloskyp”

Magazine of Ukrainian Youth and Students
Published bi-monthly by

“ZAREVO” PUBLISHERS
under the auspices of the Youth Committee of ISNO
284 South Kingsway Toronto, Ontario

Publishing Board
Chairman: Leo Wynnycky
Members: Marko Antonowych, Bohdan Hasiuk,
Pawlo Dorozynsky, Osyp Zinkewych,
Anna Procyk, Danylo Struk.
Editor-in-Chief: Osyp Zinkewych
Co-Editors: Bohdan Hasiuk,
Danylo Struk.
Technical Secretary: Petro Bahrij
Language Editor: O. Shevchenko

Address of Editor's Office:
SMOLOSYP
P. O. Box 6066 Patterson Station
Baltimore 31, Md. USA

The Editor reserves the right to condense and
correct manuscripts. Signed articles do not neces-
sarily reflect the views of the Editor or the Pub-
lishing Board. Reprints are permitted only with the
express indication of source.

Subscriptions

\$2.00 one year; \$3.50 two years;
\$5.00 three years; Single copy 35 cents

Make cheques payable to: SMOLOSYP
284 South Kingsway, Toronto, Ontario

З М І С Т

Стор.	Стор.
Осип Зінкевич: “За їхню свободу!” (Захальні матеріали з України)	Михайло Осадгий: “Тюремні вірші” 8
В’язеслав Чорновіл: “Уривки зі збірки” 2	Михайло Масютко: “Тюремний вірш” 10
* * * “Листи ув’язнених з Мордівії” 5	Святослав Караванський: “Таборові вірші” 10
	* * * “Крик з могили” (уривки з захальної збірки) 11

Рік 19 Листопад - грудень ч. 6 (127) 1967 NOVEMBER - DECEMBER Vol. 19

За їхню свободу!

ЗАХАЛЯВНІ МАТЕРІАЛИ З УКРАЇНИ

Редакція "Смолоскипа", за дозволом паризького "Українського Слова", публікує в цьому числі нашого журналу частину деяких матеріалів, які вона дістала в своє розпорядження.

Видаємо це надзвичайне число "Смолоскипа" з нагоди Першого Світового Конгресу Українського Вільного Студентства й Першого Світового Конгресу Вільних Українців.

Передаємо палкий привіт з цієї нагоди всім тим українським політичним в'язням, які караються в поправчих таборах в Мордовській АРСР. Вітаємо українську творчу молодь в нашій Батьківщині, зокрема ту, яка змагається за права й свободу для нашого українського народу.

Вітаємо учасників Першого Світового Конгресу Українського Вільного Студентства та Першого Світового Конгресу Вільних Українців та бажаємо їм провести ці Конгреси якнайуспішніше, для добра нашої поневоленої Батьківщини та для української визвольної справи у Вільному Світі. — Редакція "Смолоскипа".

Перед нами найновіші захальні матеріали з України. Відносяться вони до погрому української інтелігенції в 1965-1966 роках. Читаючи їх, в людини мороз проходить по тілі, не хочеться вірити, що в сучасній Україні влада ще й далі, як за часів культу особи Сталіна, застосовує, майже такі самі методи арештів, допитів і закритих судів, перекреслюючи і заперечуючи всі параграфи кримінальних кодексів СРСР, УРСР і хартію Об'єднаних Націй.

Десятки української творчої молоді караються зараз в Мордовії, позбавлені всяких людських прав, деякі з них хворі, деякі потребують негайної медичної опіки.

Хто ці люди? Хто ця молодь, яка попала під колеса радянського безprawства? На це питання дає відповідь Вячеслав Чорновіл, співробітник Академії Наук УРСР, якого заарештували органи КГБ

5 серпня 1967 р. і який у цьому захальнісму виданні з датою 20 квітня 1967 р. пише:

"Якби можна було скласти середню типову біографію засуджених в 1966 році за "антирадянську націоналістичну пропаганду та агітацію", вона могла б бути такою: засуджений Н. на день арешту мав 28 - 30 років, він виходив із селянської або робітничої родини, відмінно закінчив середню школу, поступив у ВУЗ (дехто після армії), де був активним учасником наукових гуртків; як кращий студент одержав добре призначення, написав дисертацію (або й захистив її), публікувався в періодиці (або й видав книжку). Якщо навіть мав технічний фах, цікавився літературою і мистецтвом, вболівав за стан рідної мови й культури. Ще не одружений або ж одружений незадовго до арешту і має малу дитину".

Ось вони, ці молоді подвижники, які в розквіті своїх творчих сил стали жертвою жорстокого режиму, тільки за те, що мали відвагу стати в обороні української мови, вказати на русифікацію, прочитати промову Айзенгавера на відкритті пам'ятника Шевченка у Вашингтоні, закордонну книжку, чи зробити з неї фотокопію:

Ярослав Геврич — 30 років, Іван Гель — 30 років, Богдан Горинь — 31, Мирослава Зваричевська — 31, Олександр Мартиненко — 32, Валентин Мороз — 31, Михайло Осадчий — 31, Іван Русин — 30, Мефодій Чубатий — 29, Анатолій Шевчук — 30. а разом з ними на декілька років старші — Михайло Геринь, Панас Заливаха, Дмитро Іващенко, Святослав Каравацький, Євгенія Кузнецова, Михайло Масютко, Ярослава Менкош, Михайло Озерний...

У виправно-трудових таборах в Мордовії, де перебувають наші в'язні, є також кількасот інших політичних в'язнів, серед яких найбільше українців. Серед них також старенький Михайло Сорока, який провів 7 років у польських тюрмах і 24 в радянських... Разом з ними караються також

російські письменники Снявський і Данієль.

Найтяжче з українців хворі Анатоль Шевчук — прогресуючий перок серця та ревматизм в гострій формі, Богдан Горинь — хвороба очей, загроза повного осліплення, Михайло Сорока — інфаркт міокарда, Євгенія Кузнецова...

Суспільність в Україні майже одностайно стала по стороні ув'язнених. Листи до представників влади писали робітники, інтелігенти, вчені: лауреат Ленінської премії — М. Стельмах, лауреати Шевченківської премії — А. Малишко та Г. Майборода, гесвітньо-відомий авіоконструктор — О. Антонов, кінорежисер — С. Параджанов, композитори — П. Майборода та В. Корейко, письменники — Л. Серпілін, Ліна Костенко, Іван Драч.

В. Чорновіл у листі до Прокурора УРСР, Голови Народного Суду УРСР та голови КГБ при Раді Міністрів УРСР з 17 січня 1967 року пише, що всі ці представники різних прошарків українського культурного життя "просили небагато — гласності відкритого суду над заарештованими в Києві, Львові, Івано-Франківську, Тернополі. До Вас звернулася з клопотанням велика група — понад 70 головів — письменники, науковці, службовці, студенти, робітники. Вони теж хотіли небагато: бути присутніми, коли судитимуть їхніх друзів, товаришів, знайомих, рідних".

Дальше в заглавному виданні з України пишеться: "Це їх міліція виштовхувала згодом навіть з коридору будинку, в якому тихцем, подалі від людського ока розправлялися над студентом Київського медінституту Ярославом Гевтизем. Це багатьох з них ото-

зила в Львівському обласному суді міліція та солдати і тримали під арештом, поки суд таємно виголосував вирок Гориням. Протягом довгих місяців матері, дружини, діти прагнули бодай побачити своїх синів, головів, батьків, що томилася за ґратами..."

Пишучи про заглавні матеріали з України, не можна не згадати й тих, які відмовилися свідчити проти своїх товаришів на закритих судах — Вячеслава Чорновола та тих вчених, які відмовилися робити експертизу матеріалів знайдених серед арештованих — І. Ковалика — доктора філологічних наук, зав. кафедрою української мови Львівського Університету, д-р Шаблювського, проф. Воліньського, проф. Зозулю, проф. Шурата. Але також не можна промовчати тих, які пішли на ганебний заробіток на чужій хрийді, які робили "експертизи" матеріалів знайдених у М. Масютка, людей з "науковими титулами і приспаною совістю" — І. Шаховського, Неборячека, Матвійчука, Грицютенка, Здоровеґу, Кибальничка, Ящукна, Худиса, Коблякського (всі зі Львова) і Бабішкіна (Київ).

В 1965-1966 році в Україні розігралася страшна трагедія людських дол, яка зрушила життя багатьох сотень українських родин, нашої творчої інтелігенції.

За нами тепер слово боротися всіми можливими засобами за їхню свободу!

Осип Зінкевич

ВІД РЕДАКЦІЇ: передрук будь-яких матеріалів, з цього числа нашого журналу дозволяється лише за виразною згодою Редакції "Смолоскипа".

УРИВКИ ЗІ ЗБІРКИ

(Copyright by P.I.U.F. — "La Parole Ukrainienne", "Українське Слово", Paris, 1967)

ВІД РЕДАКЦІЇ: Нижче передруковуємо уривки з заглавних матеріалів, які дісталися безпосередньо з України до США.

Небуденні матеріали викликають напевно великий інтерес у всіх наших читачів. У них відображено, в яких умовах живе наша творча молодь в Україні, на заслання, як вона думає, як сприймає й інтерпретує події кругом себе.

Нижче — уривки з більшої збірки Вячеслава Чорновола, який був арештований органами КГБ 5 серпня 1967 р. в Україні.

ПІДСЛУХОВІ АПАРАТИ

"...На допомогу (КГБ) приходять найсучасніша техніка. З поштою, телеграфом і телефонною станцією домовитись не важко. Запитайте у поштових і телефонних працівників, — і хтось із них під секретом розкаже вам про те, як контролюється кореспонденція та розмови. ... "Особливо небезпечний" виявляє під ліжком в студентському гуртожитку якісь металеві "вусики" із замаскованим виводом через вікно назовні (таке знайшлося під вікном студента київського медінституту М. Плахотнюка). Отже, у вашій квартирі з'являється новий мешканець. Він чує все: з ким і про що роз-

мовляєте, що шепчете на вухо дружині... Якщо ви здогадуєтесь про цього "непрописаного квартиранта" — життя стає пеклом... Скажете, що все це вигадки, що для чогось же існує 128-ма стаття Конституції СРСР і відповідні статті Кримінального Кодексу. Що, нарешті, духові нашого ладу мусять бути чужим принизливе підглядання, підслухування, шпигування за радянськими громадянами, які винні хіба в тому, що намагаються нешаблонно мислити. Влітку 1965 року, місяців за два-три до арештів, до письменника Євгена Концевича (дивись про нього "Смолоскип", ч. 3, 1963 року) приїхали з Києва товариші. З'явилися в Житомир не для здійснення "особливо небезпечних злочинів", а щоб привітати з днем народження товариша, прикутого до ліжка паралічем. Слідом за ними в хату ввалився ніким не прошений місцевий "поет" Оксентій Мельничук, з яким Концевич ледь знайомий. До речі житомирські кагебісти навіть не поінформували свого посланця, що Концевича день народження. Тож новоявлений Шерлок Голмс мусів плести несурозні дурниці: забіг, мовляв, здоров'ям поцікавитися (це в одинадцять ночі, під дощем, на околицю міста!), альбомчик

приніс з екзотичними відкриттями... Потім, як Євген надивиться, забере альбомчика... Після цього всівся за стіл, жував, ковзав дотепи на адресу своєї паралельної професії — напружував вуха. Наступного дня, пізно ввечері господарі згадали про Мельничуків "подарунок". В обкладинці альбома вони знайшли мініатюрну півпровідникову апаратуру — чи то магнітофон, чи то радіопередавач. Концевичі були оголошені, такого подарунку вони не чекали...".

ПИСЬМЕННИКИ НА СУДІ

Діалог між суддею і учителем Михайлом Озерним на суді в Івано-Франківську:

Суддя: на допиті Ви говорили, що виїняли статтю з портфеля і дали свідку. То Ви давали чи згадали? Які покази правдиві?

Озерний: Ці, що тут на суді.

Суддя: Чому ж на слідстві Ви не сказали?

Озерний: На допитах я був настільки втомлений, що інколи підписував і те, з чим не згоден був. На допиті я був 11 годин, потім 10 годин.

Суддя: Перерви давали?

Озерний: На обід.

Суддя: Ви були втомлені?

Озерний: Так. Я сказав олідчому, що Малайчину не давав документів. Стомився і підписав, як було написано. Я був викликаний на допит 46 разів. Цього разу я був на допиті 6 годин 48 хвилин. Мої покази тут правдиві. Я це казав і слідчому. Він мене так стомив, що я сказав: пишіть, як хочете. Підписав".

Діалог між прокурором і свідком, кандидатом філологічних наук А. Матвієнко:

Прокурор: Який терористичний метод допустив до Вас Рудий? (Рудий — капітан КГБ в Івано-Франківську — прим. Ред.).

А. Матвієнко: Це був моральний терор. Не можу я тут вживати нецензурних слів...

Прокурор: Чим він Вам погрожував?

А. Матвієнко: Казав, що він позбавить мене абсолютно всього, що я маю.

Прокурор: Що це?

А. Матвієнко: Цього досить.

Прокурор: Ви казали про жіночу гордість?

А. Матвієнко: Так, її ображали...

Прокурор: Чому ж Ви не давали правдивих показів?

А. Матвієнко: Мене залякували...

Прокурор: Скільки раз Вас допитував Рудий?

А. Матвієнко: Чотири дні. З 9 ранку до 7 вечера..."

МЕТОДИ ШАНТАЖУ

"Заарештовану на декілька днів на початку вересня студентку Київського університету Ольгу Ворбут піддали принизливій процедурі обшуку особи, роздягання до гола. Нічого не знайшли, та, звичайно, і не сподівалися знайти, але домоглися "зізнання" і невигойно травмували душу людини. Таку саму процедуру періодично проводили в камері з кожним із ув'язнених".

"М. Зваричевська через "доброго" наглядача і "співчуваючу" сусідку по камері одержала три записки від М. Гориня, а одну навіть з волі від Ольги Горинь. Записки не відзначалися різноманітністю: "Михайло говорить усе. Свідки говорять усе. Говори й ти все й викручуйся". Згодом виявилося, що ні Михайло, ні Ольга Горині ніяких записок Зваричевській не посиляли, а склав їх в одному з кабінетів КГБ спеціаліст з почерку".

"Мені особисто як свідкові в справі Осадчого довелося вислухати погрози й образи, починаючи від жалісливого "співчуття" капітана Коваля у Києві: "Подумайте про своїх діток... Ви тюрмою кінчите", — до цинічної грубості капітана Клименка у Львові: "Що ж ти брешеш, викручуєшся, ми тебе можемо звідси й не випустити..." Подібні факти можна наводити без кінця. В результаті таких дій і тривалого ув'язнення доходить до того, що люди із слабкою волею втрачають контроль над собою. Я не хочу вірити в чутки, що ув'язненим дають до їжі медичні препарати, що розслаблюють волю, роблять людину байдужою і на все згідною".

В. МОРОЗ НА ВІДКРИТОМУ СУДІ В ЛУЦЬКУ

"Мріяв у наш час властиво збуватися: 19 квітня 1966 р. Львівський обласний суд ні за що засудив Осадчого до двох років таборів суворого режиму. Однак, 1966 рік — не 1930-ий, другу СБУ зараз сфабрикувати не легко. Дві спроби провести "відкриті" суди над заарештованими закінчилися повною поразкою тих, хто судив. Мороз у Луцьку говорив про русифікацію, про нерівноправне становище нашої "суверенної" республіки і заявляв, що ніякий він не буржуазний націоналіст, що він не бажає ні буржуазії, ні націоналізму, а хоче, щоб Україна мала такі ж права, як її соціалістичні сестри Росія, Польща, Чехословаччина, а Озерний в Івано-Франківську, хоч і "визнав свою провину", виявився морально й інтелектуально на голову вищим і за суддів, і за деяких свідків. Студенти Луцького педінституту теж із захопленням говорили про своїх викладачів. Потерпівши фіяско, вершителі правосуддя вдалися до такого ультразаконного і надгуманного заходу, як закриті суди..."

ІНЦИДЕНТИ НА СУДАХ

"Особливо я мав нагоду на процесі Горинів, Озерного і Зваричевської познайомитися з прокурором Львівської області Антоненком (він теж письменник, автор книжки про доблесних чекістів та високу справедливість нашого суду). Коли я заявив, що не буду давати на ЗАКРИТОМУ суді жодних свідчень, бо не бажаю бути учасником грубого порушення соціалістичної законності і передав незаконно засудженим людям квіти від друзів, прокурор схопився і на високих нотах обізвав мене ВОРОГОМ, який не має права говорити про соціалістичну законність. Солдатам дали команду "убрати" мене із залу суду, — вони так блискучо виконали цю наступальну операцію, що я не встиг рота розкрити".

"Суд над Гевричем 9 - 11 березня (1966 р.) вели голова Київського обласного суду Мацько, засідателі Ярмо і Загородній, прокурор Комащенко..."

Друзі й знайомі Геврича, його товариші по інституту, перехопивши Мацька, почали допитуватись по якому закону Геврича судять закрито. Щоб не заважали чинити правосуддя, міліція і люди в цивільному викинули надмірно допитливих громадян з коридору суду. Кого за рукав, кого за плечі... Кузнецову, Мартиненку та Русина, Мацько "со товарищи" судили, врахувавши помилки попереднього процесу. Викликали більші наряди міліції та людей в цивільному, "громадськість" на читання вироків цього разу завели непомітно — чи то через вікно, чи через чорний хід (бо центральний хід блокував цілий натовп людей, які бажали потрапити на суд). Тов. Мацько цього разу намагався не з'являтися на очі, а за поясненням до інших керівників обласного суду людина з посвідченням члена Спілки Письменників України йшла в супроводі цілого ескорту міліції. На читання вироку до залі вступили лише трьох "сторонніх" людей, та й тих тісним кільцем оточила присутня там "громадськість". Але й ці троє наробили лиха вершителям правосуддя. Мабуть знаючи, що вирок не є секретом, бо "в усіх випадках проголошується публічно" (ст. 20 КПК), поетеси Ліна Костенко і Любов Забашта задумали його записати. "Громадськість" насильно відібрала від них ці записки. Та сама Ліна Костенко після вироку кинула засудженим квіти. Квіти, звичайно, були негайно заарештовані. Саму Ліну Костенко в сусідньому приміщенні "с пристраснем" допитали..."

"Та київські кагебісти і вершители правосуддя в порівнянні з львівськими колегами — це ангели з крильцями. Скільки б не порушували вони процесуальні норми, які б жорстокі вирок не винесли за читання книжок, сфабрикувати щось подібне до справи Масютка князи ще безсилі... Відзначалися львівські кагебісти і в організації "порядку" на судах, особливо на процесі Горинів. Кагебісти і міліція вели себе у Львові, як на окупованій території, а не на радянській землі. Бо ж як інакше пояснити відверті погрози людям, що зібралися під судом? Як назвати цинічну поведінку майора (в цивільному) КГБ, який закривав рота Ользі Горинь, коли та хотіла показати дворічній доньці батька, якого виводили із "чорного ворона"? Як оцінити поведінку іншого майора (у формі), який вів свідка, із залу суду, обкидаючи брутальними лайками? Якими моральними нормами нашого суспільства виправдати цинічний обман, до якого вдався підполковник міліції Херсонюк (так, принаймні, він себе назвав), щоб "чистити" поверх, на якому відбувався суд над Горинями та іншими?... Зганяючи людей вниз, він дав чесне слово, що повідомить про вирок родичів та декого з бажаних на читання вироку пропустить. Коли всі зійшли на перший поверх, то побачили, що опинилися в пастці. Нагору не пускала міліція, на вулицю не випускали озброєні солдати. Людей тримали під арештом, поки таємно не проголосили вирок і вивели з чорного ходу

засуджених, — боялися охоронці законності, щоб не повторилася історія попередніх днів, коли львов'яни засипали одного "чорного ворона" квітами і скандували "слава"! Коли заарештованих у вестибюлі випустили на вулицю, вони побачили, що навколишні вулиці перекриті міліцією. Натовп скандував законника "ганьба!"... Самі спричинивши маніфестацію протесту, львівські охоронці "державної безпеки" потім машинами відтисняли людей з вулиці, прилеглої до суду, або розганяли при допомозі поливальної машини".

І. ДРАЧ І СУДИ

"У звітній доповіді на XXIII з'їзді КПУ П. Ю. Шелест назвав Івана Драча в числі найкращих молодих поетів України. А майор КГБ, що наглядав "за порядком" на львівських закритих судах, трохи інакше оцінив творчість поета: "Єто Ви Драч? Так что ж єто Ви всякую макулатуру пишете вместо того, чтобы людей воспитывать! Да еще анти-советчиков защищаете. А их вешать, сволочей, надо!" Кому ж сьогодні вірити: словам Першого секретаря ЦК КПУ чи ділам письменників-прокурорів і майорів КГБ — літературних критиків?"

СТРАЖДАННЯ ВІЧНО ПРАГНУЧОГО ІНТЕЛЕКТУ

"Людина — не бездушний автомат-робот, щоб жити за встановленою програмою. Всяку програму вона перевіряє своїм мозком, своїм серцем. Зіткнення думок, боротьба поглядів, схрещення ідей — могутній важіль, що досі рухав і завжди рухатиме вперед людство. Найбільше матеріальне насичення без розковності думки і волі — це не комунізм. Це велика тюрма з підвищеним пайком для в'язнів. І при комунізмі люди страждатимуть. Це будуть страждання вічно прагнучого інтелекту. І при комунізмі будуть суперечності, не раз трагічні. Це будуть суперечності духу й дії, але розв'язувати їх буде не примус і насильство, а здоровий розум розкованої особистості. Саме про таке суспільство віддавна мріяли великі уми людства. Сьогодні у нашій країні проголошено, що комунізм із фати моргени стає дійсністю, що "нинішнє покоління радянських людей житиме при комунізмі" (Програма КПРС). За комунізму житиме, отже, повернувшись з таборів, студент Ярослав Геврич, і суддя Мацько, що його туди запровадив за читання книжок, перекладач Караванський (якщо виживе в таборах) і той прокурор, що послав його досиджувати 25 років, сестра критика Світличного і той донецький слідчий КГБ, який заявив їй на допиті: "Мало ми вас перестреляли в своє время"; Масютко і "експерти" та прокурор Садовський, які позичали у Сірка очей, оббрівали Масютка... То може за такого комунізму залишаться і табори інагодумаючих, і закриті суди, і КГБ — найвищий синод в справах інакомислення? Може наше покоління житиме за ПРОГОЛОШЕНОГО комунізму, як ми живемо зараз в ПРОГОЛОШЕНОМУ суверенній республіці, маємо ПРОГОЛОШЕНІ свободи і ПРОГОЛОШЕНУ соціалістичну законність? Історія вже не раз спросту-

вала єзуїтське гасло: "мета виправдує засоби". Засобами терору, придушенням в людях громадських імпульсів найсправедливішого суспільства

не побудуєш. Діалектика історії невмолима, і негідні засоби спотворюють мету, досягнуте стає рахитичною тінню задуманого".

Листи ув'язнених з Мордовії

(Уривки)

ЄВГЕНІЯ КУЗНЕЦОВА:

"...Прагну і вживаю всіх заходів, щоб псвернути здоров'я до стану цілком здорової людини, яка була я до ув'язнення... В вересні 1965 року я обслідувалась в психіатричній лікарні... Вернулась в ізолятор з заключенням — здорова... Коли ж в лютому 1966 року я несподівано стала хворою. Невідступно намагаюсь дізнатись від лікаря причину мого знесилення... Біль була під правою лопаткою, ніби це місце проткнули дротом, серце, голова... все ніби поймає пугком світлових променів, які доводили до непритомності. Нogi, руки трясло, ніби знаходилася під струмом. Після декількох разів такого стану я зовсім втратила сили. В голові тріскотня така була, що не знаєш, куди подітись. Погуття таке, що мені треба відповідати комусь все про все... Відносно харчування — бажано б більше вітамінів... 5 крб. на ларьок переводять тоді, як є зароблені. В тому місяці я в'язала сітки і не виконала норму, то в цьому місяці в ларьку не купувала. Я купую головне — олію, без якої не можу обійтись, бо роблюсь слабою. Цукру не буває, його дають кожних 10 днів — 150 грам там же в ларьку. Вистагає його на 3-4 рази потити солодкого чаю. Таким чином — жити можна... я було харчувалась дуже погано в дитинстві, і особливо в 1933 році... і то пережила".

Потьма, 22 жовтня 1966.

"...Не тільки я, але й дівчата дуже раділи, що нас на Батьківщині не забувають. Ми в цей час були, як діти: раділи, накиннулись на книжки, цілували їх і плакали від щастя, читаючи листа..."

"О життя! Я гойдаюсь на хвилях твоїх". Знову на Сході — в таборі. За двадцять сім років життя в Росії я доволі стомилася за рідною землею. Бувало стоїш на пероні Київського вокзалу — і вже з нього відгуваєш дихання України..."

Потьма, 3. XII. 66 р.

"...Ваші новорічні поздоровлення, колядки, книжки — подарунки роблять мене і в келії щасливою... Я також глибоко вірю в остаточно перемогу справедливості... Ми (я і хлопці) не винні. Ув'язнювати нас навіть не можна було. Повернувся додому з лантухом знань, жалю, докорів, любові, з якого роздаватиму за традицією: Богове — Богу, Кесарю — Кесареве. Заздалегідь поздоровляю Вас

і всіх земляків з днем 9-го березня — народження Тараса Григоровича. Приєднаймо ж і наше маленьке горе до страждань цієї великої людини..."

Потьма, 14. I. 67 р.

ОЛЕКСАНДР МАРТИНЕНКО:

"...Зараз тут нудноща пора, холодна зима темрява: на роботу йдеш — темрява і холод, приходиш — те ж саме. От і скидається на довгу полярну ніч в таборі..."

...З роботою у мене тут покищо без змін. Взагалі, багато декого без змін.

Що це за лист? Ось перегитав, і руки опускаються. Ну, не можу нічого, нічого не можу... Будь воно все прокляте!"

Січень, 1967 р., Явас

МИХАЙЛО МАСЮТКО:

(з листа до дружини)

"...Як мені жаль було тебе у той холодний дощовий день, коли ти плакала під брамою, добиваючись побачення. Як мені жаль було твоїх слів! Я про все це писав у своїх листах. Але коли я побачив, що ці листи не попадають до тебе, то я позав писати стримані листи, надіючись, що вони до тебе попадуть..."

...Ти вимагаєш, щоб я був покірний. Я не дуже бунтуюся тут, але коли треба постояти за себе, то я намагаюсь постояти.

...От до Синявського приїздила дружина і коли вона довідалася, що він на такій важкій роботі працює, то вона написала, куди треба, і його викликали та запропонували роботу на вибір. А я працюю на такій роботі, що досить тяжати тягарі до 90 кг. і більше. Від цього у мене режуться спайки у тому місці, де була операція, дійшло було вже до того, що мені неможливо було кашляти і глибоко дихати — так різало у грудях..."

...Тут не так, як ти думаєш, як будеш покірний, то можеш пропасти. Хож те, що я пишу, мало що помагає, але все ж краще, ніж зовсім мовчати".

26. X. 1966 р.

ВАЛЕНТИН МОРОЗ:

(з листа до дружини).

"...Тепер мене дуже цікавить проблема особистості. Багу, що це в розвитку людства взагалі один з головних моментів. Нежива природа — це єдність, безіндивідуальність. З виникненням живої істоти виникає індивід,

але лише в фізичному розумінні. Бо в духовному мавпи від мавпи абсолютно не різняться. Людина позалася з р о з п о д і б н е н н я духу, виникнення свого духовного світу, оригінального, нестандартного...".

Жовтень, 1966 р.

МИХАЙЛО ОСАДЧИЙ:

"...Так, Володя, моє здоров'я уже серйозно підірване, гадаю, що в цьому плані треба зекати ще гірших результатів, моя перспектива в житті, перерубана уже, не дуже хвилює мене, бо коли я влюбився в галузі літератури та літературознавства нічого не лишу не в силу своїх бажань народові, то якщо мої муки комусь згого з близьких мені людей дадуть більший політ фантазії і поштовхнуть його до роботи — то вже в цьому я буду багати користь свого життя...".

Жовтень, 1966 р., Явас

"...Як багати... я напишаю свою бити голову і все мрію про самостійну літературну діяльність як у сфері перекладацько-поетичній, так і в літературознавстві, але крила перерізані. Та то нічого. В останньому номері "Літ. України" вміщені листи Козланюка, і в одному з них — до милої дівчини Козланюк просить заспокоїти його маму такими словами: перекажи їй, що і Наполеон криміналу зазнав. Цим самим і я тебе, моя люба Оксано, втішаю...".

18. III. 1967 р.

АНАТОЛІЙ ШЕВЧУК:

(З листів до брата).

"...Вилили Андайка і, якщо пуже цікаво. Сартра. Ще пришили оту книгу "О книгах и книжниках", хогеться позитати щось у цьому дусі... Я гитаю у "Всесвіті" Джойса. Ще не закінчив. Враження певної народитості з стилі...".

Січень 1967 р., Явас.

"...З Житомира ще нічого не надійшло, але, очевидно, напишуть про материну недугу. Дитина якось написала мені ще одного листа, де йдеться про те, що вона живе добре, допомагала мамі пекти пиріжки, мама ліпила, а доня мастила язком...".

"...Пишу цей лист на роботі... Скоро догочу (!), йтимем повз дорогу, з обох боків якої зекують переходу люди, позираючи (є краще рос. слово "глазят") на сітчу юрбу. Від якої віс невіломістю і незрозумілістю. Хто зекас побазення, теж зиркає, сподіваючись вгле. діти родиза. І щодня проходимо, а з двох боків тупцюють на морозі люди, які зветься в і л ь н и м и. Що це таке? І ги є хто вільний? Всі ми залежимо від зогось, гасом по своїй волі потрапляємо в ще більшу залежність, а все це разом — незрозуміле, як незрозуміле саме життя".

24. III. 67 р.

ЯРОСЛАВ ГЕВРИЧ:

"...Щиро вдячний Вам за раніше висланого "Кентавра" Андайка і за "Етнічний склад населення України". З посліднім вишшов казус, бо виявилось, що карт, які б вони не були, видавати нам не можна...".

"...Все таки це великий стимулюючий фактор, коли знаєш, що про тебе пам'ятають і думають не тільки рідні... Це якось урівноважує людину, дає їй сили переносити всі труднощі життя. Ось днів 10 тому отримав листа від Тетяни Іванівни*), і радощам не було краю не тільки мені, але й усім нам зі спільного покосу. Якось так вже у нас повелось, що все стало спільним, очевидно, це є результат однакової долі.

Тепер же я зовсім відірваний від наших хлопців, бо перекинули мене на 17 ЛО. Для мене це безумовно велике покарання... Багате, що на мене впав льос постійних мандрів. Це, правду кажучи, теж має свої позитивні риси, але тяжко переноситься. Нераз лежу на своїй лежанці і думаю, що можливо на цьому ж місці лежала Слава**) ги Євгенія***), і уявляю собі, наскільки їм, жінкам, мусіло бути тут трудно...".

27 березня 1967 р.

*) Артистка Тетяна Іванівна Цимбал.

**) Ярослава Менкош.

***) Євгенія Кузнецова.

МИХАЙЛО ГОРИНЬ:

"...Ось уже четвертий день ми у Ворожежі.

Харківська Холодна Гора — то крупний комбінат, який щоденно поглинає десятки людей і перемелює стільки ж людських долів і надій. Ми жили в спеціальному відділі, ізольованому від інших коридором, який загинався так же, як наша камера, що мала подвійні двері, подвійні ґрати, півкруглу льохову стелю, ніякого денного світла і ніякого повітря.

"...Живемо і ідемо втрюх: я, Осадчий і старенький дідусь... років (місце в оригіналі незгитабельне — Ред.) з Бережан — Гіргаківський Іван Васильович. Він засуджений за співробітництво з німцями і угасть в ОУНівській організації...".

Ніз. Не сплю, бо страшно холодно. А спати на одному матрасі та ще й без коца в льоху, де цементна підлога, наймовірно холодно навіть літом. Цього я не знав. Та хіба тільки цього?

Ранок. Всі грипозні. Осадчий особливо...".

Вороніж, 14 червня 1966 р.

"...Думаю про останній вибрик Ів.*): ні розуму, ні логіки, ні згого б елементарної пристойної форми. Так лаються шевці після десятої гарки оковитої. Я далекий від того, щоб захищати адресата, якому направлений цей

опус, бо, якщо вірити видержкам, то і він хлебнув лишню кварту пельзенського перед тим, як судити про те, зого він не знає і не розуміє. Словом, все це дуже несмагне і з мистецьким етикетом нізого спільного не має...”.

Явас, 30 липня 1966 р.

*) Мається на увазі стаття Івана Драча “О, будьте прокляті ви ще раз!” в газеті “Літературна Україна”.

“... Уважно перегитав матеріали з'їзду*). Проблеми мови, культури пройшли через увесь з'їзд. То за що я сиджу? З'їзд показав, що ці питання є, вони не надумані, їх треба вирішувати”.

Соснівка, 5 грудня 1966 р.**).

*) Мова тут про З'їзд Спілки Письменників України, який відбувся в 1966 р.

**) Через три дні після написання цього листа М. Горинь був посаджений на 6 місяців у табірну тюрму — БУР.

ОПАНАС ЗАЛИВАХА:

(3 листа до В. Кушніра та інших художників).

“Люди добрі, люди славні, вітаю вас усіх!!!

Добрий день, Веніаміне! Вітаю твою майстерню і працю в ній!... Дякую за обкладинку до журналу “Мистецтво”! Добре! Одержав від тебе з Галинкою бандеролі з книжками і папір. Користуюсь. На жаль, фарбами користуватись не дозволено. Раніше було можна. Пробую графіку...

... Одержав збірку Зерова від Г. Козура. Вклонись йому щиро!

... Спалають на пам'ять слова одного письменника, що в тюрмі людина вільніша, ніж на волі, коли життя на волі змушене бути регламентованим. На загал виходить майже однаково, що на волі, що тут у нас, різниця тільки в тому, що тут зона мала, а на “волі” велика. Не зрозумів роль “Перця”. Читав там статтю про І. Дзюбу. Виходить, що цей журнал є одноразово і органом гумору, і органом “органів”! Щось тут не те. Вітання Дзюбі!...

... Пишіть про ваше життя. Хог я і тут, але в думках з вами, там, де робиться і посувається культура і мистецтво. Духом і тілом бадьорий! І не падаю духом! І сподіваюсь, що все ще буде добре! А інакше і жити не варто. Трошки добавилось сивини, але і те мене не турбує! Всьому є своє виправдання і своя оцінка. У нас багато горобців і голубів, благо, що багато дроту і є їм, бідолашним, на зому силити, а ми їх, вільних птахів, підгодовуєм і нишаємось, як представники дійсної волі без установа і кодексів...”.

Явас, жовтень 1966 р.

(3 листа до І. Світличного):

“Іванку, дорога людино, вітаю тебе щиро!

Сердежна подяка тобі за увагу до мене, за листи і бандеролі. Я писав тобі відповідь на твого першого листа, може бути, що не отримав, то нагадаю, що книжки Рутковиза, Рубльова, Петрова-Водкіна і інші отримав. Радість свою трудно описати! Гарні видання!... А взора взяв Зерова. Чудові резі! Передай мою найщирішу подяку Козурові! Прогитав Шаміссо — Сверстюка, геніяльно!...

... Стежу за газетами й журналами, чи не надрукували де-небудь творів Ліни? Щось не потрапляє...”.

Жовтень 1966 р., Явас.

(3 листа до А. Горської):

“... А Надійка*) перевершила всі мої сподівання, бо дійсно небо везгором було нахилене. А Дніпро і крузі були з нами, вірніше ми перенеслися на Дніпрові крузі. Я мабуть не в змозі подякувати кожного, хто привітав нас, мене**). То було справжнє свято! Радості мали багато! І гордості! Надійшло коло двадцяти телеграм! Прошу Вас висловити найщирішу подяку Г. Козурові, він знає та і всі знаємо вагу гарного слова в різних обставинах життя. Був зворушений його увагою...”.

30 листопада 1966 р.

*) Надійка — Надія Світлична.

**) Йдеться тут про день народження О. Заливахи.

(3 іншого листа до І. Світличного):

“... Мороза, Караванського, Гориня М. та Масютка посадили на шість місяців в бур. Вина їхня полягає в тому, що писали скарги в вищі інстанції. Не ісправляються і мешають воспитательной работе! Здоров'я Масютка досить слабке, але всі тримаються добре, оптимістично. Всі віримо, що любов до Батьківщини не є злогин, а святий обов'язок громадянина. Це надає сили і впевненості в своїй правоті і віри в те, що рано чи пізно дійсні злогинці будуть викриті і справедливо покарані. Віримо і сподіваємось...”.

(Лист цей без дати).

ДМИТРО ІВАЩЕНКО:

(3 листа до Н. Світличної).

“... Прислана Вами збірка була моєю мрією. С-ка*) я шаную не тільки як зудового поета, але і як свого земляка, чесного, щирого і такого доброго; земляка, яким маю право гордитися.

Дорогий мені Ваш подарунок і тому, що з ним я одержав гашинку теплоти людської, кусочок теплоти Вашого великого серця. А це так важливо. Бо ж тут буває дуже холодно. Ох, як холодно!

Хочеться сказати Вам щось шире і дуже тепле. Та, даруйте, в один вересневий везір у

*) Василя Симоненка.

душу ввірзався не-вересневий порив вітру і остудив її. З того часу дні одноманітні, сірі і дуже нудні. Кожного з них хогеться вхопити за горло, здушити, скільки є сили і гим скоріше жбурнути у безвість, щоб і сліду не лишилось...

Сьогодні неділя. Така ж, як і та, що минула, як і всі попередні, тюремні (а їх уже набралось аж п'ятдесят готирі!), обшарпана, знівежена, збещена. Дивлюся на неї, на її зранені, опоганені груди дівогі, закривавлені уста, порвану на лахміття спідницю

святкову, — і такий жаль мене бере...".
Явас, 18 вересня 1966 р.

МИХАЙЛО ОЗЕРНИЙ:

(З листа з в'язниці до прокурора Івано-Франківської обл.)

"Скільки є в моєму житті ганьби і подвигу — судити важко. Хай нас розсудять люди. Я далекий від українського буржуазного націоналізму. Я далекий і від псевдонатріотів. Моє кредо — на людському горі щастя не вдасться побудувати".

Нові захалявні поезії з України

Тюремні вірші

В Україні передаються з рук-до-рук десятки і сотні захалявних віршів, писаних в тюрмах КГБ, на заслання і навіть ті, які були вилучені радянською цензурою. До таких належать вірші, в першу чергу, Василя Симоненка, а далі — молодого поета Михайла Осадчого з його збірки "Місячне поле", яка появилася у львівському видавництві "Каменяр" в 1965 році (і яку дозволила цензура документом число БГ — 08321), і якої повний наклад (2,300 примірників) був знищений органами КГБ. В народі ходять захалявні вірші також Святослава Караванського, Михайла Масютка, новели Анатолія Шевчука за їхнім повним підписом і багато анонімних.

Нижче передруковуємо з захалявного видання, яке появилася літом 1967 р. в Україні, деякі вірші тих поетів, які зараз відбувають своє заслання в Мордовській області.

ТЮРЕМНІ ВІРШІ М. ОСАДЧОГО

* * *

Син народивсь, а я мов не живу,
Гнию безкрило під трьома замками.
Століпінський ваген — і на Мордву
Святий Петро важку відчинить браму.

Чи я опин? Йшли міліоні нас
На Кос Арал, за Соловецькі стіни.
Священним ім'ям сина України
Ввійшов у світ і наш малий Тарас¹⁾.

6 травня 1966 р.

* * *

Не квітнуть липи в жовтій піні,
А, може, збили бурі злі?
А, може, запах не доліне
Сюди із віщої землі?

З землі казкової жар-птиці,
Із тсполиного срібла,
З землі, що батьковою сниться,
З землі, де мати сповила.

З землі, де липи вже розквітли,
Де наливаються в селі
Піснями — ночі,
Ранки — світлом,
А люди — соками землі.

31 травня 1966 р.

ТАВІРНІ ВІРШІ М. ОСАДЧОГО

Барварі Губенко-Маслюженко

На обмерзлих, липких перекатах.
Де не вишні цвітуть, а сніги,
Брів я долею Вишні Остапа
У бущлаті хули, не жагн.

Снігсвиння білясті гадюки,
Мчали шквали розшурханих жал,
Завивали завихрені звуки
Безкінечний хуртечний пожар.

Земле, земле! Зозульні діброви.
Земле, земле! Далеко еси...
Земле, земле! Яка ж ти чудова,
Усміхнись у серпанку краси.

Засвітись мені сонячним сходом,
Покрасуйся вербою в Сүлі...
Як давно я не був у нєроду.
Як давно я не був на селі.

.....

Україно, зозульні діброви,
Україно, далеко еси...
Україно, яка ж ти чудова,
Усміхнись у серпанку краси.

Вітровію, вдихни мені крику
(Я сторицею в мұжак люблю)...
Світку мій, не німій без'язику —
Відричти обважнілу хулу.

На землі, на піжмүлі покатій,
Крізь оселі безмовних очей
Брів я долею Вишні Остапа
Не до крику юрби, до людей.

* * *

(З ЦИКЛУ "СОНЕТИ БАТЬКІВЩИНІ")

І довіряться чесні очі.
І торкнуться чисті вуста.
Відбродили юнацькі ночі,
Я дорослим, мұжчиною став.
Все було: матюком гуркочуть,
Кулаки поза вухом свистять,
Шпунки хліба глевхого хочуть
І одержують "в господа мат!"...

Це було у двадцятім столітті,
 Це було при дослідженні місяця,
 Це було в мої тридцять літ.
 Я з тюрми уростав в повноліття.
 Шмат землі за дротами місячно
 Став утрині тобою боліть.

* * *

Ген Володимирська могутня траса,
 Де криті воронки повзуть нічною тінню.
 Діливсь я в тюрмах долею Тараса,
 Лишивши кров Тарасника Вкраїні.

Давно, можливо, теплих іскр проміння
 Загусло б в пожарища чорній масі,
 Можливо, і не знати Україні
 Про крематорій духу у Явасі²).

Та як діливсь я долею Тараса,
 Лишив життю Тарасову кровину...
 Всі Соловки, централки, всі Яваси
 В його думках згадаються, Вкраїно.

... Як рок послав мені Тарасову стежину,
 Лишив я кров Тарасника Вкраїні.

ЕЛЕГІЯ ДРУГОЇ ЗИМИ

Та забризли сніги, та заіскрилися білі,
 Як на луках України.
 Та вже другу зиму, морозяну і немилу,
 Рідний край у серпанку тайни.
 Рідний край за чужими плечима,
 Рідний край за тупими очима,
 Рідний край неровить за вітчима.
 Та вже другу зиму
 стережуть любов од Вітчизни.

І чатус на мене кудя,
 І моргас чорняве дуло,
 І патрони, як лялечки, в магазині
 Та вже другу зимоньку-зиму.
 Що за далями, що за межами,
 Що за радарами-телевежами:

За феєрверками цивілізацій,
 За рівноправністю рас і націй,
 За європейською білс-біло-білою

[культурою,

За душею гуманно-чулою
 На очах рівноправно-рівних
 Сторожуть мене од царівни.

Та вже другу зиму колісницю варчую,
 Ворон-конею кую, ремінь-зброю гаптую,
 Виглядаю дороги, батогу лозину,
 Та чатус на мене лозина
 уже другу зимоньку-зиму.

ЕЛЕГІЯ САМОТНОСТІ КАМ'ЯНОЇ

... Бо коли провадили допит,
 То свідок був за стіною.
 Тупав бентежно чобіт
 Підшвою кам'яною.

— Було? Гугнявий рокіт.
 — Було? Тваринний сказ.

Бухкав подвійно чобіт
 Каменем в серце якраз.

— Було? Посипались гори.
 (А за стіною крехіт).
 — Так було, ідрі твою в корінь?!
 — Ні, не було.
 І регіт.

Тупав тупо чобіт
 Там, за стіною.
 Коли провадили допит
 Самотності кам'яної.

НЬЮ-ЙОРКСЬКА ЕЛЕГІЯ

Посвята Ів. Драгеві

Шкварчить неон. А як шкварчить неон?
 Як хліб глевкий на високій постельні!
 Чи гризли хліб той радники ООН
 Після нічної зміни у котельні?
 Після нічної зміни, після восьми годин
 І руки, як поліна, і ноги, хоч відкинь.

... Трикутні гасла, трикутний тон
 І блискавки реклам цивілізації,
 І лімузини радників ООН,
 І промовляє вірний син козацький:

— Леді й джентельмен, панове,
 Я вірний син, я тихий сон,
 Я — можновладець паперовий,
 Я — ласки лева унісон.

Притихлий зал і панорама лнк, —
 Кольєри стиглих яблук і ожини...
 І кожний до фотописа прилип,
 І кожний б'є у клавіші машинок...

... Іване, Іване, погано в ООН,
 Ні рейки не б'ють, ні шізо³), ані гратів,
 Направо — Венера, вперед — купідон,
 Ій-богу, робота по блату.

Купажі настроїв, пружиниста софа,
 Велюрово-ніжні слова...
 (Райдуги симфоній), кілометр філософій
 І... перелесниця — удова.

* * *

Де ти, де ти, далека муко,
 Де ти, де ти, досвітня мріє?
 Як розп'ятий нащадок Марії,
 Я прикутий за ноги і руки.
 Я прикутий за мозок і губи,
 Впнулось в серце жало ностальгії,
 Пожарище душі ледве тліє,
 Я з ганебним мовчанням у шлюбі.
 Мої непрометесві груди
 Колупає орел матерщини...
 Де ти, де ти, циганська прибудо,
 Де ти, ніжна моя Батьківщино?...

А орел колупає груди...
 Значить, є і орел... і груди!

* * *

Як Орфей вирушав в путь зловіснй
 Рятувать чарівну Еврідіку,

Він заграє на кифарі пісню,
Щоб наслала на душу ліки...

І Орфей відшукає Еврідіку,
Та між ними воскресли грати...
О, Явасе, колимський брате,
Кос-Арале двадцятого віку!...

Тут весною, улітку, узимку
Пухнуть злюби людської брості,
Тут, співаючи довгу волинку,
Ріжуть словом мене до кості...
...Ріжуть очі, на жертву ласі.
Рак на мозку безглуздя —
Явасе-Явасе-Явасе!...

* * *

(Уривки з кількох октав, які дійшли повністю)
Сад вишневий цвіте (на Україні)
І всміхається квітами вишень.
Дозріває мою кровиною,
І повітрям (українським) дише.
А жагу моїх долей дитиною
(Україна) в колісці колише.
Я до мозку, до мислі, до тліні
Твій, вишнева моя (Україно).

* * *

Три дні, три ночі, три доби безсоння.
Жарівка блідне, як останній сніг.
Ласкава рафаелівська мадонна
Пече мене... В соку очей знеміг.
Ти — той родник із підземелля тайни,
Що бухкає вогонь, немов дашавський газ.
Ти нерозгаданою долею (України)

В молитві мовчазній застигла. Блудний час.
Полин довічних мук за насалоду,
Крізь очі, крізь вуста, крізь дух твій перейти,
І випити любов-хулу (на)роду
І вмерти з вдячною свідомістю (м)ети.

* * *

Чорнять мозок і гвалтують шлунки,
Хліб глевкий, аж людський капле піт,
Гадь повзе тут між людських стосунків.
Тільки й спільності, що погляди на дріт.

* * *

Тю(ремна) лазня за стіною Миру⁴).
Відміряно на душу півгодини.
Там гул міський бривів мені, мов ліра,
І я намислював себе на Ук(раїну).

* * *

А тут усе напоготові:
(Д)ротн, (ба)гнети, (ма)тюки,
Мов (к)ров, у шалі вихоровім
Із неба капають зірки...

Михайло Осадчий

¹) Тарас — син Михайла Осадчого, який народився 19 квітня 1966 через добу після винесення вироку над поетом.

²) Явас — місцевість в Мордовській області, де перебувають у поправних таборах українські політичні в'язні.

³) Шізо — штрафний ізолятор.

⁴) На вулиці Миру (кол. Сталіна), 1 у Львові знаходиться слідчий відділ та тюрма-ізолятор Львівського КГБ.

Тюремний вірш

Чи це справді було, чи був сон це?
Розчинилось забите віконце,
Як горіло над обрієм сонце,
Як співали в гаях солов'ї...
Проникалися мрії мої.
Оживали надії мої —
Розчинилось забите віконце...
Розчинилось забите віконце
У тюремній стіні,
І проміння пестило мені
Руки, і груди, і стомлену душу.
Чи це справді було, чи був сон це?
Це був сон. Бо вгорі — тільки рясочка неба,
Риска синього неба у забитім вікні,

Солов'ї не співають мені,
І пісень мені їхніх не треба,
Бо й мені не співати тепер,
Я неначе помер.

В мене сонце і небо
Лютний ворог украв,
Він мене покарав
За любов мою щирі до неба,
За любов мою, сонце, до тебе,
За любов мою, земле, до тебе,
За любов мою, люди, до вас...

Тюрма Львівського КГБ
17 березня 1966 р.

Михайло Масютко

Таборові вірші

ДО СОВІСТІ ВІКУ
Це не вірш, це не гімн, не ода
І не плід віршоблудних маній,
Це жага, це мольба свободи,
Це смертельника крик останній.
Він стоїть на краю могили
І жде кулі в свій гордий череп,

Дротом руки йому скрутили
Спадкоємці Ягод і Берій.
Він стоїть на краю могили,
А в могилі — на трупах трупи,
Розум людства! Всетворча сила!
Це на тебе піднято руку!
Ти зорав незміренні гони,

Ти сади насадив плодючі
Від Адама і до Ньютона

.....
.....
.....

Найдорожча для тебе правда,
Ти на чорне не кажеш — біле,
Хоч за це кабінетні мавпи
Не одне тобі шикують "діло".

Вільний розуміє! Совість віку!
Чи ж тебе залякують "строком"
Лжепророки ідей великих,
Братовбивці із заздрим оком?

Сам ти судиш — і судиш чесно,
І царя, і раба, й міністра,
Й інквізиторів, що воскресли,
Й знову пхаються в гуманісти.

Присуд твій — як тавро — назавжди,
Так скажи ж його: совість віку,
Хто дав право за слово правди
Замикати людей довіку?

Хто дав право людей карати
За правдиве, за щире слово,
За любов до сестри, до брата,
За любов до своєї мови?

Хто дав право, о, совість віку,
З найчесніших робити в'язнів,
А зате на чолі народу
Наставляти катів і блазнів?

.....
.....

То ж гляди — бережи свій череп,
Вільний розуміє — совість віку,
По тобі у космічну еру
Кулеметний вогонь відкрито!

Явас, 1966 р.

150 000

(СТРОФИ З ВІРША ПРО ШЕВЧЕНКА)

Жив поет із серцем Прометей
У гурті заляканих людей...
Жив з пігмеями й не став пігмеем!
Вмер, а все лишився Прометей!

Він не був лауреатом премій,
Блях — оздоб на грудях не носив,
Плащ солдатський — вищу з академій —
То й усе, що в долі заслужив.

Хист не зміг свій вигідно продати,
З музєю контракту не ухлав.
Він служив в поезії солдатом —
Тільки вмерши, генералом став.

29 січня 1967 р., Явас

ШІЛЬЙОНСЬКИЙ СОНЕТ

(Переклад однойменного вірша Байрона)

Людського розуму розкутий дух!
Свободо! Найдорожча ти в тюрмі!
Ти сяєш там, як полум'я в пітьмі,
В серцях твоїх закутих в путах слуг.

Нехай залізні ґрати і ланцюг
Твоїм синам судилися покір,
І край їх рідний до неволі звик,

Але вістки про волю тішать слух.
Тюрма Шільйон! Ти не тюрма — ти храм!
І на підлозі віттарів твоїх
Від Боннівара*), що томився там,

Зберігся знак — сліди невтомних ніг.
Не руш ніхто і не стирай цих плям!
Хай бачить Бог тиранів смертний гріх!

Святослав Караванський

*) Боннівар — в'язень Шільйонського замку. Після семи років ув'язнення в одиночній камері, на підлозі лишилися сліди його ніг від ходіння взад-вперед по камері (примітка С. Караванського).

КРИК З МОГИЛИ

(уривки з захалявної збірки)

(Copyright by Smoloskyp, 1967)

Нижче передруковуємо декілька віршів з
захалявної збірки "Крик з могили", яка пере-
дається з рук-до-рук в Україні.

Захалявна збірка віршів "Крик з могили"
появиться вкортці у Видавництві "Смолос-
кипа".

* * *

І ЗНОВУ НІЧ

І знову день пішов на захід,
І не подав він нам руки.
І знов беззубі хижакі
черговий розробляють захід.
А ти кріпи із ними ўзи,
поклавши на вуста печать.
Бо ще від школи тебе вчать,
що звірі — кращі твої друзі.

І знову ніч. І знову зорі
Щоночі падають під ноги.
І знов до зрячого беззорі:
— Ви, рижі, збилися з дороги.
— Як, зі своєї? —

І вибухає дикий сміх:
колись була своя дорога,
тепер — накреслена для всіх.
І знову ніч. І сивоброві
знов з дітьми граються в любов.
А та любов, що йшла в діброви,
не повернулася з дібров.
Там же від юнок вона вістів
двадцятирічними дубками.
Там Україна для туристів
зігнувшись ходе за грибками.
І знову ніч. І ніч, і місяць.

І брата брат підняв на вилах.
Бо молод кров з водою
текла у першого у жилах.

НА МОГИЛІ ШЕВЧЕНКА

Боже! Як нам себе згубити
в цій родині, де рідні не видно.
Як його шанувати й любити
з вказівками партійними згідно?
На волі нас приспали лінощі.
Довкіл — день. Та не встали ми ще.
Перележана куля не свище.
Нею граються діти в глинищі.

Чи Вітчизну ми їм, чи підробку
прикриваєм серпом і молотом,
кричучи із гробів, що в нагробку
мерехтять наша мова золотом!

Слинять мову ту вчені діди,
мов актори приклеєну бороду.
А не дай їм тії бороди —
вони завтра ж попугають з голоду.

Боже! Ноги ти дав нам нащо?
Ми не вміємо ними ходити.
Є протези чужі, гаращо.
Але треба ж за них платити.
Ну, нічого. Уріжемо поли,
але боргу зате не матимем.
Хоч тимчасом на власнім полі
колоски крадькома збиратимем.
Так було. І так доти буде,
доки жовтень хова нас під листом...
Так коли ж наше слово, люди,
заговорить над рідним містом?!

ШЕСТИДЕСЯТНИКАМ

Коли ще живі були ми
І мали, як всі, хребет, —
народ був поету дверима,
дверми був народу поет.
Поети народом дихали.
Йому слугували очима.
"Не столь отдаальноно" їхали —
Вкраїну везли за плечима.
Роками. віками мучились.
Поети були поетами!
А ви за три дні стельнючилися
в погоні за еполетами.
На те й "новобранці" вас звати.
В зінницях — службова драбина
(а другу десь місяць за грати
вкотивсь, мов від Бога хлібниа).
Батькам ви далися на чари —
а матір в ярмо запрягли.
Тесали дубові мари.
Й на них же самі лягли.
Згинаєсь під вітром лоза.
Зігнешся, лодино — хто ти?
Поети! Обридло нам "за"!
Де ваше "проти"?!
Сусіду вартуєм Куріли.
Спитати б, дідиизну чию?

В відітнутих крилах Кирила
відгадаєм долю свою...
Вливається кров козацька
в — азійську під знаком злиття.
Каліки! Як висохнуть ріки —
хто морю продовжить життя?

За вами — у пресі стежать.
За іншими... Краще, залишимо.
Але чи й столиці належите.
Але чи належить вона вам?..
Й коли вже, поете, згоднися
відчутти волячим серцем,
що в ній українцем народишся,
а в'їк проживеш іноземцем.

* * *

Дядько має заводи й фабрики,
І постійну в селі прописку...
Лиш не має чим дядько взимку
годувати нещасну Лиску.
З чотирьох похитнулася лиска,
покотились очі високо.
Ой, об'їздила тітка Пріська
ветспеців до найдальшого виселку.
Дядько був не сформований партою.
Він відходив мєв стиль рококо.
ВЕСЬ НАРОД ЛЮБИВ РІДНУ ПАРТІЮ —
ДЯДЬКО ВПЕРТО ЛЮБИВ МОЛОКО.
Він щоденно в гної копався.
Не хотів вечорами на збори йти.
В дерев'яному цебрі купався,
коли інші купалися в золоті.

А спецї приїздили не зблизька.
А надворі шугала віхола.
Ой, отак не одна вже Лиска
з ветспецами від дядька поїхала.
І нарешті прийшла межа,
дядько об землю брязнув цебра.
І сунув за халяву ножа
так, неначе під власні ребра.
А як місяць ступив на кладку —
над прсваллям сполохані зяблики
попрощались з коровою дядька,
котрий має заводи і фабрики.

ПОВЕРНЕННЯ

Верніть-но до найближчого гудка
мені мене, що трачений непланово.
Від першого й останнього рядка
Із нині жити починаю наново!
Не ті часи, коли в мені плаї
звірять під віхтем назвакого брата!..
В чийм чолі
притулку вам шукати,
вчорашні думи-сироти мої?
Планету нахромивши на перо
І на планету сам нахромлений,
на ній ще до народження розгромлений —
обмацую колишній свій перон.

Туди галантно прибували й вибули
залізом обличьовані
вужі.
Я в них носив, зігнувшись в три погібелі,
чужі сонця і урвища чужі.
Одні косили. Інші погребли.
Посохлі стебла
ослів отара лиже.
Народе мій, я віт в твоїм стеблі.
Чия коса нам горло переріже?

* * *

Пахне небо лінами Коротича
пахнуть перса пальцями Драча
пахне В. Діденкові у родича
самогоном дідова сеча
пахнуть вірші маками та вербами
а на вербах пахнуть асигнації
у непосидючого трудящого
пахнуть димом з печі облигації
пахне Вінграновський сивим бардом
українські пісні пропахли буряками
пахне Д. Павличко й Ко більярдом
.....
А в повітрі пахне Соловками.

МОНОЛОГ ФРАНКА

В багно звірми притоптана кална.
Австрійська мова з душі нам плює.
Та ще не вмерла мертва Україна?
Народ в народі знову постає!
Народу шлях показують суди
(Недарма ж звуться ті суди — народні)
І садить він по півночах сади,
І добува метали благородні.
І вчать його майори філософії,
І підривають йому береги.
І навкруги усе вже пересохло.
Але не все ще всохло навкруги!
Нас і виховують, нас і приховують.
Не вислуховують, так підслуховують.
Серед зими, народе, й серед літа
Стоїть в снігах надій твоїх Говерла,
Але ти вже розлився напівсвіта,
І рабська твоя падає орбіта.
Іще не вмерла!

* * *

Таку добру, таку негорду,
тебе люблять і гублять
всі.
Тобі дай кулака в морду,
І ти скажеш: "Спасибі. Спаси...".

Тобі кинули власні кості.
І гризеш, підібгавши хвіст.
А на тобі немов на помості,
божевільні танцюють твіст.

Не посивіють в наймах коси.
Бо немає ні наймів, ні кіс...
Є некрадене сіно в покосі
та у стрісі прихований кріс.

Заквітає у казці папороть.
Але нам — то не жити в казці.
Я не вийду з тобою на паперть,
щоб співати по чнісь указці.

Незабаром крильми затріпочу
на майдані на гострій палі.
А сьогодні я вб'ю тебе хоч.
щоб ти жити могла надалі!

СОБАКИ

Собаки в місті мають пашпорти.
Собак на дачах бачу поза містом.
У цих собак збудовані роти
сучасно і за формою й за змістом.
Вони навчені гавкати по-хатньому.
Війна з вовками — то не їхня тема.
Канарці усміхаються по-братньому,
у спів її вслухаючись дотемна.
Собаки в місті з почестями мруть:
прадавня слава в їхньому роду є.
Собак вночі до тюрем не беруть,
як тиж беруть, хто їх щодня годує.
А наша слава впала на Порогах.
Пішла дохна від нас десятою дорогою.
Сидять собаки у лискучих волгах,
а мої друзі десь сидять за Волгою...
Хай буде ж славен український лоб,
яким з-під чобота ми так чудово бачимо!
Стоїть безпашпортний за хлібом хлібороб
стоїть і заздрить він життю собачому.

